

19 Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hoste circumstantes undique in oblatione agni inviolari.

20 Et insonuit de celo Dominus, & in sonitu magno auditam fecit vocem suam,

21 Et contrivit principes Tyrionum, & omnes duces Philisthiim:

22 Et ante tempus finis vite sue & seculi, testimonium præbuit in conspectu Domini, & Christi: pecunias & usque ad calceamenta ab omni carne non accepit, & non accusavit illum homo.

23 Et post hoc dormivit, & notum fecit regi, & ostendit illi finem vite sue, & exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

C A P V T XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

2. Reg. 12.19. **P**ost hæc surrexit Nathan propheta in diebus David.

2 Et quasi adeps separatus à carne, sic David à filiis Israël.

† 1. Regum 17.34. 3 † Cum leonibus lussit quasi cum agnis: & in ursis similiter fecit sicut in agnis ovium, in juventute sua.

† 1. Regum 17.49. 4 † Numquid non occidit gigantem, & abstulit opprobrium de gente?

5 Intollendo manum, saxo fundæ deiecit exultationem Goliath:

6 Nam invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in dextera ejus tollere hominem fortem in bello, & exaltare cornu gentis sue.

† 1. Regum 18.7. 7 † Sic in decem millibus glorificavit eum, & laudavit eum in benedictionibus Domini, in offerendo illi coronam gloriæ.

8 Contrivit enim inimicos undique, & extirpavit Philisthiim contrarios usque in hodiernum diem: contrivit cornu ipsorum usque in æternum.

9 In omni opete dedit confessionem Sancto, & Excelso in verbo gloriæ.

10 De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum: & dedit illi contra inimicos potentiam:

11 Et stare fecit cantores contra altare, & in sono eorum dulces fecit modos.

12 Et dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora usque ad consummationem vite, ut laudarent nomen sanctum Domini, & amplificarent mane Dei sanctitatem.

† 2. Regum 12.13. 13 † Dominus purgavit peccata ipsius, & exaltavit in æternum cornu ejus: & dedit illi testamentum regni, & sedem gloriæ in Israël.

14 Post ipsum surrexit filius sensatus & propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum.

† 3. Regum 3.1. 15 Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes ut conderet domum in nomine suo, & pararet sanctitatem in sempiternum: quemadmodum eruditus es in juventute tua.

† 3. Regum 4.31. 16 † Et impletus es, quasi flumen, sapientia, & terram retextit anima tua.

17 Et replesti in comparationibus ænigmatum: ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, & dilectus es in pace tua.

18 In cantilenis, & proverbiiis, & com-

parationibus, & interpretationibus, mirata sunt terræ.

19 Et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus Israël.

20 † Collegisti quasi aurichalcum aurum: † 3. Regum 10.27. & ut plumbum complesti argentum,

21 Et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo,

22 Dedisti maculam in gloria tua, & profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos & incitari stultitiam tuam,

23 Vi faceres imperium bipartitum, † & † 3. Regum 12.16. ex Ephraim imperare imperium durum.

24 Deus autem non derelinquet misericordiam suam, & non corrumpet nec delebit opera sua, neque perdet à stirpe nepotes electi tui: & semen ejus, qui diligit Dominum, non corrumpet.

25 Dedit autem reliquum Jacob, & David de ipsa stirpe.

26 Et finem habuit Salomon cum patribus suis.

26 Et dereliquit post se de semine suo: gentis stultitiam.

28 Et imminutum à prudentia, Roboam, qui avertit gentem consilio suo:

29 † Et Ieroboam filium Nabat, qui peccare fecit Israël, & dedit viam peccandi Ephraim, & plurima redundaverunt peccata ipsorum. † 3. Regum 12.28.

30 Valde averterunt illos à terra sua.

31 Et quæsit omnes nequitias, usque dum perveniret ad illos defensio, & ab omnibus peccatis liberavit eos.

C A P V T XLVIII.

Laudes Elia, Elisai, Ezechia, & Isaie, quorum oratione Deus liberavit Israël ab exercitu Sennacherib.

1 **E**t surrexit Elias propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat. 3. Regum 17.1.

2 Qui induxit in illos famem, & irritantes illum invidia sua pauci facti sunt: non enim poterant sustinere præcepta Domini.

3 † Verbo Domini continuit cælum, & deiecit de cælo ignem ter. † 3. Regum 17.1.

4 Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter sic gloriari tibi? 4. Regum 1.10.

5 † Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini Dei. † 3. Regum 17.22.

6 Qui deiecisti reges ad perniciem, & confregisti facile potentiam ipsorum, & gloriosos de lecto suo.

7 Qui audis in Sina iudicium, & in Horeb iudicia defensionis.

8 Qui ungis reges ad poenitentiam, & prophetas facis successores post te.

9 † Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum. † 4. Regum 2.11.

10 Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini, † conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob. † Mal. 4.6.

11 Beati sunt qui te viderunt, & in amicitia tua de orari sunt.

12 Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum. † 4. Regum 2.11.

13 † Elias quidem in turbine reclusus est, & in Eliseo completus est spiritus ejus: in

In diebus suis non pertimuit principem, & potentia nemo vicit illum.

14 Nec superavit illum verbum aliquod, & mortuum prophetavit corpus ejus.

15 In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est.

16 In omnibus istis non poenituit populus & non recesserunt à peccatis suis, usque dum ejeti sunt de terra sua, & dispersi sunt in omnem terram.

17 Et relicta est gens perpauca, & princeps in domo David.

18 Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo: alij autem multa commiserunt peccata.

19 Ezechias munivit civitatem suam, & induxit in medium ipsius aquam, & fodit ferro rupem, & edificavit ad aquam puteum.

20 In diebus ipsius ascendit Sennacherib, & misit Rabfacen, & sustulit manum suam contra illos, & extulit manum suam in Sion, & superbus factus est potentia sua.

21 Tunc mota sunt corda, & manus ipsorum: & doluerunt quasi parturientes mulieres.

22 Et invocaverunt Dominum misericordem, & expandentes manus suas, extulerunt ad cælum: & sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum.

23 Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu Isaïæ sancti prophetæ.

24 Dejecit castra assyriorum, & contrivit illos Angelus Domini.

25 Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, & fortiter ivit in via David patris sui, quam mandavit illi Isaïas propheta magnus & fidelis in conspectu Dei.

26 In diebus ipsius retro rediit Sol, & addidit regi vitam.

27 Spiritu magno vidit ultima, & consolatus est lugentes in Sion. Usque in sempiternum.

28 Ostendit futura, & abscondita antiquam evenirent,

CAPUT XLIX.

De Iosia, & quod omnes reges Iuda, præter David, Ezechiam, & Iosiam, fuerunt peccatores: de Jeremia, Ezechiele, & Zorobabel, Iosu filio Iosedec, Nehemia, Enoch, Ioseph, Seth, & Sem.

1 Memoria Iosia in compositionem Modoris facta opus pigmentarii.

2 In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria, & ut musica in convivio vini.

3 Ipse est directus divinitus in poenitentiam gentis, & tulit abominationes impietatis.

4 Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, & in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

5 Præter David, & Ezechiam, & Iosiam, omnes peccatum commiserunt:

6 Nam reliquerunt legem Altissimi reges Iuda, & contempserunt timorem Dei.

7 Dederunt enim regnum suum aliis, & gloriam suam alienigenæ genti.

8 Incenderunt electam sanctitatis civitatem, & desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremia.

9 Nam male tractaverunt illum, qui à ventre matris consecratus est propheta, evertere, & eruere, & perdere, & iterum edificare, & renovare.

10 Ezechiel qui vidit conspectum gloriæ, quam ostendit illi in curru Cherubim.

11 Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis qui ostenderunt rectas vias.

12 Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo: nam corroboraverunt Iacob, & redemerunt se in fide virtutis.

13 Quomodo amplificemus Zorobabel? nam & ipse quasi signum in dextera manu:

14 Sic & Iesum filium Iosedec? qui in diebus suis edificaverunt domum, & exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.

15 Et Nehemias in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros everfos, & stare fecit portas & seras, qui erexit domos nostras.

16 Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam & ipse receptus est à terra.

17 Neque ut Ioseph: qui natus est homo princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi:

18 Et ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt.

19 Seth & Sem apud homines gloriam adepti sunt: & super omnem animam in origine Adam.

CAPUT L.

Simonis pontificis filii Onia præconia narrantur celeberrima: dua gentes odio habita, & tertia stultitia: de Iesu filio Sirach hujus libri auctore.

1 Simon Onia filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsi domum, & in diebus suis corroboravit templum.

2 Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex ædificatio & excelsi parietes templi.

3 In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt supra modum.

4 Qui curavit gentem suam, & liberavit eam à perditione.

5 Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis: & ingressum domus & atrii amplificavit.

6 Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena in diebus suis lucet.

7 Et quasi sol refulgens, sic ille effulsi in templo Dei.

8 Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quasi flos rosarum in diebus vernis, & quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis.

9 Quasi ignis effulgens, & thus ardens in igne.

10 Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.

11 Quasi oliva pullulans, & cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, & vestiri eum in consummationem virtutis.

12 In ascensu altaris sancti, gloriam dedisti sanctitatis amictum.

† 4.
Reg.
13. 21.

† 4.
Reg.
38. 13.

† 4.
Regum

19. 35

Tob. 1.

21.

Isaia.

37. 36.

1. Mac.

7. 41.

2. Mac.

8. 19.

† 4.

Reg.

20. 11.

Isaia.

38. 8.

4. Reg.

22. 1.

† 4.

Regum

25. 9.

† Eze.
1. 4.

† 1.
Esdr.

3. 2.

Agg. 1.

1.

Zach.

3. 1.

† Gen.

41. 40.

42. 3.

45. 5.

50. 20.

† Gen.

4. 25.

5. 31.

1. Ma-

chab.

12. 7.

2. Ma-

chab. 3.

Co. 4.

13 In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, & ipse stans iuxta aram. Et circa illum corona fratrum: quasi plantatio cedri in monte Libano,

14 Sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, & omnes filii Aaron in gloria sua.

15 Oblatio autem Domini in manibus ipsorum coram omni synagoga Israël: & consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelso regis.

16 Porrexit manum suam in libatione, & libavit de sanguine uvæ.

17 Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi.

18 Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.

19 Tunc omnis populus simul properaverunt, & ceciderunt in faciem super terram adorare Dominum Deum suum, & dare preces omnipotenti Deo excelso.

20 Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, & in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.

21 Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, usque dum perfectus est honor Domini, & munus suum perfecerunt.

22 Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israël dare gloriam Deo à labiis suis, & in nomine ipsius gloriari:

23 Et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies nostros à ventre matris nostræ, & fecit nobiscum secundum suam misericordiam:

25 Det nobis jucunditatem cordis, & fieri pacem in diebus nostris in Israël per dies sempiternos:

26 Credere Israël nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.

27 Duas gentes odi animam meam: tertia autem non est gens, quam oderim:

28 Qui sedent in monte Seir, & Philisthim, & stultus populus qui habitat in Sichimis.

29 Doctrinam sapientiæ & disciplinæ scripsit in codice isto Iesus filius Sirach Ierosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.

30 Beatus, qui in istis versatur bonis: qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.

31 Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei vestigium ejus est.

CAPITULUM LI.

Dei laus, exaltatio, & gratiarum actio.

1 O Ratio Iesu filii Sirach: Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum salvatorem meum.

2 Confitebor nomini tuo: quoniam adiutor & protector factus es mihi.

3 Et liberaisti corpus meum à perditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantium mendacium, & in conspectu astantium factus es mihi adiutor.

4 Et liberaisti me secundum multitudinem misericordiæ nominis tui à rugienti-

bus, præparatis ad escam,

5 De manibus quærentium animam meam & de portis tribulationum quæ circumdederunt me:

6 A pressura flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus:

7 De altitudine ventris inferi, & à lingua coïnquinata: & à verbo mendacii, à rege iniquo, & à lingua injusta:

8 Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum.

9 Et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum.

10 Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum, & non erat.

11 Memoratus sum misericordiæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ à sæculo sunt:

12 Quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos de manibus gentium.

13 Exaltasti super terram habitationem meam, & pro morte defluente deprecatus sum.

14 Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore superbiorum sine adiutorio.

15 Laudabo nomen tuum assidue, & collaudabo illud in confessione, & exaudita est oratio mea.

16 Et liberaisti me de perditione, & eripisti me de tempore iniquo.

17 Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.

18 Cum adhuc junior essem priusquam oberrarem, quæsi sapientiam palam in oratione mea.

19 Ante templum postulabam pro illa, & usque in novissimis inquiram eam. Et effloruit tamquam præcox uva,

20 Læratum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum, à juventute mea investigabam eam.

21 Inclinavi modice aurem meam, & excepi illam.

22 Multam inveni in me ipso sapientiam, & multum profeci in ea.

23 Danti mihi sapientiam, dabo gloriam.

24 Confiliarius sum enim ut facerem illam: zelatus sum bonum, & non confundar.

25 Colluctata est anima mea in illa, & in faciendo eam confirmatus sum.

26 Manus meas extendi in altum, & insipientiam ejus luxi.

27 Animam meam direxi ad illam, & in agnitione inveni eam.

28 Possedi cum ipsa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.

29 Venter meus conturbatus est quærendo illam: propterea bonam possidebo possessionem.

30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: & in ipsa laudabo eum.

31 Appropiate ad me indocti, & congregare vos in domum disciplinæ.

32 Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in his? animæ vestræ sicut vehementer

33 Aperui os meum, & locutus sum: Comparete vobis sine argento.

34 Et collum vestrum subijcite jugo, & suscipiat anima vestra disciplinam: in proximo est enim invenire eam.

35 Videte oculis vestris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem.

36 Assumite disciplinam in multo numero argenti, & copiosum aurum possidete in ea.

37 Lætetur anima vestra in misericordia ejus, & non confundemini in laude ipsius.

38 Operamini opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

PROPHETIA ISAIAE.

CAPVT PRIMVM.

Tempus quo prophetavit Isaias super Iudam & Ierusalem, quæ ob suam ingratitude aliaque scelera, omni poenarum genere à Deo percussa, non est ad eam reversa: quæ mobrem dicit miseriam imminere ipsi desolationem: victima & solemnitates ipsius rejiciuntur: & quid facere debeat ut in gratiam à Deo recipiatur: rursus ob defectionem à pristina virtute in varia peccata, gravem vindictam & futuram tandem ipsius liberationem, & infeliciorem statum restitutionem vaticinatur.

Visio Isaïæ filii Amos, quam vidit super Iudam & Ierusalem, in diebus Ozîæ, Ioathan, Achaz, & Ezechîæ, regum Iuda.

2 Audite cæli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est. Filios enutrivî, & exaltavi: ipsi autem spreverunt me.

3 Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepè domini sui: Israël autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.

4 Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate semini nequam, filiis sceleratis: dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israël, abalienati sunt retrorsum.

5 Super quo percutiam vos ultra, addentes prævaricationem: omne caput languidum, & omne cor moerens.

6 A planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas: vulnus, & livor, & plaga rumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.

^{† Infrâ 5. 6.} 7 Terra vestra deserta, civitates vestre succensæ igni: regionem vestram coram vobis alieni devorant, & desolabitur sicut in vastitate hostili.

8 Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumenario, & sicut civitas, quæ vastatur.

^{† Rom. 9. 29.} 9 ^{† Gen. 19. 24.} Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, ^{† 1er. 6. 20.} quasi Sodoma fuissetis, & quasi Gomorrha similes essemus.

^{† Amos 5. 22.} 10 Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorrhæ.

11 Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? plenus sum,

holocausta arietum, & adipem pinguium, & sanguinem vitulorum, & agnorum, & hircorum, nolui.

12 Cum veniretis ante conspectum meum, quis quæsit hæc de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis?

13 Ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. Neomeniam, & sabbatum, & festivitates alias non feram, iniqui sunt cœtus vestri:

14 Calendas vestras, & solemnitates vestras, odovit anima mea: facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.

15 Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis: & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestre sanguine plenæ sunt.

16 Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse,

17 Discite benefacere? quærite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam.

18 Et venite, & arguite me, dicit Dominus, si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.

19 Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis.

20 Quod si nolueritis, & me ad iracundiam provocaveritis gladius devorabit vos, quia os Domini locutus est.

21 Quomodo facta est meretrix civitas fidelis, plena iudicii? iustitia habitavit in ea, nunc autem homicidæ.

22 Argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mistum est aqua.

23 Principes tui infideles, socii furum: omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo non iudicant: & causa viduæ non ingreditur ad illos.

24 Propter hoc ait Dominus Deus exercituum fortis Israël: Heu, consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.

25 Et convertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuum.

26 Et restituum iudices tuos ut fuerunt prius, & consiliarios tuos sicut antiquitus: post hæc vocaberis civitas iusti, urbs fidelis.

27 Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iustitia:

28 Et conteret scelestos, & peccatores simul: & qui dereliquerunt Dominum, consumentur.

29 Confundentur enim ab idolis, quibus sacrificaverunt: & erubescetis super hordis, quos elegeratis.

30 Cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, & velut hortus absque aqua.

31 Eterit fortitudo vestra, ut favilla super præ, & opus vestrum quasi scintilla: & succendetur utrumque simul, & non erit qui extinguat.

CAPVT II.

Admonem domus Domini fluent omnes gentes, & de Sion exhibet lex, nec ultra bellis molestabitur: domus vero iacob ob idololatriam, aversi-

viam & reliqua scelera abjicietur: superbi humiliabuntur, & solus Dominus exaltabitur.

Verbum, quod vidit Isaias, filius Amos, super Iuda & Ierusalem.

† Mich. 4. 1. **2** Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes.

3 Et ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ejus: quia de Sion exhibit lex, & verbum Domini de Ierusalem.

4 Et judicabit gentes, & arguet populos multos: & conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium.

5 Domus Iacob venite, & ambulemus in lumine Domini.

6 Proieci enim populum tuum, domum Iacob: quia repleti sunt ut olim, & augures habuerunt ut Philisthim, & pueris alienis adhæserunt.

7 Repleta est terra argento & auro: & non est finis thesaurorum ejus:

8 Et repleta est terra ejus equis: & innumerales quadrigæ ejus. Et repleta est terra ejus idolis: opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiri eorum.

9 Et incurvavit se homo, & humiliatus est vir: ne ergo dimittas eis.

10 Ingredere in petram, & abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, & à gloria majestatis ejus.

11 Oculi sublimes hominis humiliati sunt, & incurvabitur altitudo virorum: exaltabitur autem Dominus solus in die illa.

12 Quia dies Domini exercituum super omnem superbum, & excelsum, & super omnem arrogantem: & humiliabitur.

13 Et super omnes cedros Libani sublimes, & erectas, & super omnes quercus Basan.

14 Et super omnes montes excelsos, & super omnes colles elevatos.

15 Et super omnem turrim excelsam, & super omnem murum munitum,

16 Et super omnes naves Tharsis, & super omne quod visu pulchrum est.

17 Et incurvabitur sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum, & elevabitur Dominus solus in die illa:

18 Et idola penitus conterentur:

† Osee. 10. 8. Luc. 23. 30. Apoc. 6. 16. **19** Et introibunt in speluncas petrarum, & in voragines terræ, à facie formidinis Domini, & à gloria majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

20 In die illa projiciet homo idola argenti sui, & simulachra auri sui, quæ fecerat sibi ut adoraret, talpas & vesperiliones.

21 Et ingreditur scissuras petrarum, & in cavernas saxorum, à facie formidinis Domini, & à gloria majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

22 Quiescite ergo ab homine, cujus spiritus in naribus ejus est, quia excelsus reputatus est ipse.

Futura Iudeorum ob sua peccata gravis afflictio ac desertio, & puerorum atque effeminatorum dominium: peccata superiorum arguit: item superbiam & curiosam lasciviam filiarum Sion in ignominiam vertendam prædicit.

Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet à Ierusalem, & à Iuda validum & fortem, omne robur panis, & omne robur aquæ;

2 Fortem, & virum bellatorem, judicem, & prophetam, & ariolum, & senem;

3 Principem super quinquaginta, & honorabilem vultu, & consiliarium, & sapientem de architectis, & prudentem eloqui mystici.

4 Et dabo pueros principes eorum, & effeminati dominabuntur eis.

5 Et irruet populus, vir ad virum, & unusque ad proximum suum: tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.

6 Apprehendet enim vir fratrem suum, domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem hæc sub manu tua.

7 Respondebit in die illa, dicens: Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite constituere me principem populi.

8 Ruit enim Ierusalem, & Iudas concidit: quia lingua eorum & adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos majestatis ejus.

9 Agnitio vultus eorum respondit eis: & peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt: vix animæ eorum, quoniam reddita sunt eis mala.

10 Dicite justo quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet.

11 Vix impio in malum: retributio enim manuum ejus fiet ei.

12 Populum meum exactores sui spoliaverunt, & mulieres domatæ sunt eis. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.

13 Stat ad judicandum Dominus, & stat ad judicandos populos.

14 Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, & principibus ejus: vos enim depasti estis vineam, & rapina pauperis in domo vestra.

15 Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis, dicit Dominus Deus exercituum?

16 Et dixit Dominus: Pro eo quod elevatæ sunt filia Sion, & ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudabant, ambulabant pedibus suis, & composito gradu incedebant:

17 Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus eriaem earum nudabit.

18 In die illa auferet Dominus ornatum calceamentorum, & lunulas,

19 Et torques, & monilia, & armillas & mitras,

20 Et d'scriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & inaures.

21 Et annulos, & gemmas in fronte pendentes,

22 Et muratoria, & palliola, & linteamina, & acus,

23 Et specula, & sindones, & vittas, & thesauri.

24 Et erit pro suavi odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine calvitium, & pro fascia pectorali cilicium.

25 Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio.

26 Et incerebunt atque lugebunt portæ ejus, & desolata in terra sedebit.

C A P V T I V.

Septem mulieres unum maritum appetent: germen Domini exaltabitur: & reliquie Israël abluerunt eorum sordibus salva erunt, magnæque securitate & felicitate afficientur.

ET apprehendent septem mulieres virum unum in die illa: dicentes: Panem nostrum comedemus, & vestimentis nostris operiemur: tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum.

2 In die illa, erit germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio his, qui salvati fuerint de Israël.

3 Et erit: Omnis qui relictus fuerit in Sion, & residuus in Ierusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem.

4 Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Ierusalem laverit de medio ejus, in spiritu judicij, & spiritu ardoris.

5 Et creabit Dominus super omnem locum montis Sion, & ubi invocatus est, nubem per diem, & fumum & splendorem ignis flammantis in nocte: super omnem enim gloriam protectio.

6 Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab æstu, & in securitatem, & abscon- sionem à turbine, & à pluvia.

C A P V T V.

Sub figura vineæ sterilis in direptionem tradita prophetat judicium & desertionem Iudeorum, ipsorumque peccata describuntur: avaritia in condempnandis possessionibus: ebrietas & contemptus scientiæ Dei: inferni dilatatio: humiliatio superbiorum, & exaltatio Dei: felicitas quoque iustorum, & v. e. diversis peccatorum generibus denuntiatur: & signum in nationibus elevandum contra Iudeos.

I Cantabo dilecto meo canticum patris mei vineæ suæ, Vineam factam dilecto meo in cornu filio olei.

2 Et sepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & ædificavit turrim in medio ejus, & torcular extruxit in ea: & expectavit ut faceret uvas, & fecit labruscas.

3 Nunc ergo habitatores Ierusalem, & viri Iuda, iudicate inter me & vineam meam.

4 Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ: & non feci ei? an quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas?

5 Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem ejus, & erit in direptionem: diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem.

6 Et ponam eam desertam: non putabitur,

& non fodietur: & ascendent vepres & spinæ: & nubibus mandabo ne pluant super eam in brem.

7 Vineam enim Domini exercituum, domus Israel est: & vir Iuda, germen ejus delectabile: & expectavi ut faceret judicium, & ecce iniquitas: & justitiam & ecce clamor.

8 Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci: numquid habitabitis vos soli in medio terræ.

9 In auribus meis sunt hæc: dicit Dominus exercituum: Nisi domus multæ deserere fuerint, grandes & pulchræ, absque habitatore.

10 Decem enim jugera vinearum facient lagunculam unam, & triginta modii seminis facient modios tres.

11 Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperam, ut vino æluctis.

12 Cithara, & lyra & tympanum, & tibia, & vinum in conviviis vestris: & opus Domini non respicitis nec opera manuum ejus consideratis.

13 Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus siti exaruit.

14 Propterea dilatavit infernus animam suam & aperuit os suum absque ullo termino: & descendent fortes ejus, & populus ejus, & sublimes gloriosique ejus, ad eum.

15 Et incurvabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimentur.

16 Exaltabitur Dñs exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in justitia.

17 Et pascetur agni juxta ordinem suum, & deserta in ubertatem versa adversæ comedent.

18 Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrum peccatorum.

19 Qui dicitis: Festinet: & cito veniat opus ejus, ut videamus: & appropiet, & veniat consilium sancti Israël, & sciemus illud:

20 Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

21 † Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.

22 Væ qui potentes estis ad bibendum vinum & viri fortes ad miscendam ebrietatem.

23 Qui justificatis impium pro muneribus, & justitiam justii aufertis ab eo.

24 Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit: sic radix eorum quasi favilla erit, & germen eorum ut pulvis ascendet. Abjecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israël blasphemaverunt.

25 Ideo iratus est furor Domini in populum suum, & extendit manum suam super eum, & percussit eum: & conturbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum quasi sterco in medio platearum. In his omnibus non est aversus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

26 Et elevabit signum in nationibus procul,

† Prov.
3. 7.
Rom.
12. 16.

procul : & sibilabit ad eum de finibus terrarum : & ecce festinus velociter veniet.

27 Non est deficiens, neque laborans in eo : non dormitabit, neque dormiet, neque solvetur cingulum renum ejus, nec rumpetur corrigia calceamenti ejus.

28 Sagittæ ejus acutæ, & omnes arcus ejus extenti. Ungulæ equorum ejus ut filex, & rotæ ejus quasi impetus tempestatis.

29 Rugitus ejus ut leonis, rugiet ut catuli leonum : & frendet, & tenebit prædam : & amplexabitur, & non erit qui eruat.

30 Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris : aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis, & lux obtenebrata est in caligine ejus.

C A P V T VI.

Isaias visa Domini majestate condemnat se quod tacuerit, sed mundatis labiis suis offert se ad prædicandum : prædicitur excrucandus populus usque ad desolationem civitatum Iuda, & ejus qua derelicta erant futura consolatio.

1 In anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum : & ea quæ sub ipso erant replebant templum.

2 Seraphim stabant super illud : sex alæ uni : & sex alæ alteri, duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant.

† Apoc.
4. 8.

3 Et clamabant alter ad alterum : & dicebant, † Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.

4 Et commota sunt superlimaria cardinalium à voce clamantis : & domus repleta est fumo.

5 Et dixi : Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito, & regem Dominum exercituum vidi oculis meis.

6 Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de altari.

7 Et terigit os meum, & dixit : Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.

8 Et audiui vocem Domini dicentis : Quem mittam ? & quis ibit nobis ? Et dixi : Ecce ego, mitte me.

9 Et dixit : Vade, & dices populo huic : Audite audientes, & nolite intelligere, & videte visionem, & nolite cognoscere.

† Mat.
13. 14.

Marc.

4. 12.

Luc. 2.

10.

Ioan.

12. 40.

Act.

28. 26.

Rom.

11. 8.

10 Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava : & oculos ejus claude : ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum.

11 Et dixi : Usquequo Domine : & dixit : Donec desolentur civitates absque habitatore, & domus sine homine, & terra relinquetur deserta.

12 E longe faciet Dominus homines, & multiplicabitur quæ derelicta fuerat in medio terræ.

13 Et adhuc in ea decimatio, & converteretur : & erit in ostensionem sicut terebinthus, & sicut quercus : quæ expandit ramos suos : semen sanctum erit id, quod steterit in ea.

Obsessa à Syris & ab Israël Ierusalem, Isaias prophetat illos non prevalituros, datque impio Achab signum liberationis virginem parituram filium, cujus nomen Emmanuel : prædicitque desertionem Israël & gravissimam Iuda afflictionem ac solitudinem.

1 ET factum est in diebus Achaz filii Ioatham, filii Ozia regis Iuda, ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex Israël, in Ierusalē, ad præliandum contra eam : & non potuerunt debellare eam.

4. Reg.
16. 5.

2 Et nunciaverunt domui David, dicentes : Requievit Syria super Ephraim, & commotum est cor ejus, & cor populi ejus, sicut moventur ligna silvarum à facie venti.

3 Et dixit Dominus ad Isaiam : Egredere in occursum Achaz tu, & qui derelictus est Iasub filius tuus, ad extremum aquæ ductus piscinæ superioris in via agrifolionis.

4 Et dices ad eum : Vide ut fileas : noli timere, & cor tuum ne formidet à duabus caudis titionum fumigantium istorum in ira furoris Rasin regis Syriæ, & filii Romeliæ :

5 Eo quod consilium inierit contra te Syria in malum Ephraim, & filius Romeliæ, dicentes :

6 Ascendamus ad Iudam, & suscitemus eum, & avellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio ejus filium Tabeel.

7 Hæc dicit Dominus Deus : Non stabit, & non erit istud :

8 Sed caput Syriæ Damascus, & caput Damasci Rasin : & adhuc sexaginta & quinque anni, & desinet Ephraim esse populus :

9 Et caput Ephraim Samaria, & caput Samariæ filius Romeliæ. Si non credideritis, non permanebitis.

10 Et adjecit Dominus loqui ad Achaz dicens.

11 Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra.

12 Et dixit Achaz : Non petam, & non tentabo Dominum.

13 Et dixit : Audite ergo domus David : Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo ?

14 Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.

† Mat.
1. 23.
Luc. 1.
31.

15 Butyrum & mel comeder ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.

16 Quia antequam sciat puer reprobare malum, & eligere bonum : derelinquetur terra quam tu detestaris à facie duorum regum suorum.

17 Adducet Dominus super te, & super populum tuum : & super domum patris tui, dies qui non venerunt à diebus separationis Ephraim à Iuda cum rege Assyriorum.

18 Et erit in die illa : Sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum Egypti, & api, quæ est in terra Assur,

19 Et venient, & requiescent omnes in torrentibus vallium, & in cavernis petrarum, & in omnibus frutetis, & in universis foraminibus.

20 In die illa radet Dominus in novacula conducta, in his qui trans flumen sunt.

in

in rege Assyriorum, caput & pilos pedum, & barbam universam.

21 Et erit in die illa: Nutriet homo vaccam bouum, & duas oves,

22 Et præ ubertate lactis comedet butyrum: butyrum enim & mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terræ.

23 Et erit in die illa: Omnis locus ubi fuerint mille vites, mille argenteis, in spinas & in vepres erunt.

24 Cum sagittis & arcu ingredientur illuc: vepres enim & spinæ erunt in universa terra.

25 Et omnes montes, qui in sarculo farrigentur, non veniet illuc terror spinarum & veprium, & erit in pascua bovis, & in conculcationem pecoris.

CAPUT VIII.

Iubetur Isaias in libro scribere nomen pueri nascituri, pradicis regna Israel & Syria destruenda, Iudaque afflictionem & futuram à Deo liberationem, licet multi in Iuda casuri sint: iubet ligari testimonium & legem signari, subjiciens quæ immineant mala recedentibus à lege.

1 ET dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandem, & scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe, cito prædare.

2 Et adhibui mihi testes fideles, Uriam sacerdotem, & Zachariam filium Barachiz:

3 Et accessi ad prophetissam, & concepit, & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen ejus, Accelera spolia detrahere: Festina prædari.

4 Quia antequam sciat puer vocare patrem suum & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samariæ, coram rege Assyriorum.

5 Et adjecit Dominus loqui ad me adhuc, dicens:

6 Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloë, quæ vadunt cum silentio, & assumpsit magis Rasin, & filium Romeliæ:

7 Propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes & multas, regem Assyriorum, & omnem gloriam ejus: & ascendet super omnes rivos ejus, & fluet super universas ripas ejus,

8 Et ibit per Iudam, inundans, & transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum ejus, implens latitudinem terræ tuæ, & Emmanuel.

9 Congregamini populi, & vincimini, & audite universæ procul terræ: confortamini, & vincimini, accingite vos & vincimini:

10 Inite consilium, & dissipabitur: loquimini verbum, & non fiet: quia nobiscum Deus.

11 Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in manu forti erudivit me, ne irem in via populi hujus, dicens:

12 Non dicatis, conjuratio: omnia enim quæ loquitur populus iste, conjuratio est: & timorem ejus ne timeatis, neque paveatis.

13 Dominum exercituum ipsum sanctificate: ipse pavor vester, & ipse terror vester.

14 Et erit vobis in sanctificationem: & in lapidem autem offensionis, & in petram scandali, duabus domibus Israel, in laqueum & in ruinam habitantibus Ierusalem.

15 Et offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, & irretientur, & capientur.

16 Liga testimonium, signa legem in discipulis meis.

17 Et expectabo Dominum, qui abscondit faciem suam à domo Iacob, & præstolabor eum.

18 Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum, & in portentum Israël à Domino exercituum, qui habitat in monte Sion.

19 Et cum dixerint ad vos: Querite à pythoniis, & à divinis: qui strident in incantationibus suis: Numquid non populus à Deo suo requireret, pro vivis non à mortuis?

20 Ad legem magis, & ad testimonium. Quod si non dixerint juxta verbum hoc, non erit eis matutina lux.

21 Et transibit per eam, corruet, & esuriet: & cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo, & Deo suo, & suspiciet sursum.

22 Et ad terram inuebitur, & ecce tribulatio & tenebræ, dissolutio & angustia, & caligo persequens, & non poterit avolare de angustia sua.

CAPUT IX.

Participium de Christi nativitate, ipsiusque imperio multiplicando: de liberatione Iuda à regibus Israel & Syria: quorum regnorum, & præsertim regni Israel ad Deum redire volentis, gravissimas cades intestinaque dissidia pradicat.

1 PRIMO tempore alleviata est terra Zabulon, & terra Nephthali: & novissimo aggravata est via maris trans Iordanem Galilææ gentium.

2 Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.

3 Multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiā. Lætabuntur coram te, sicut qui lætantur in messe, sicut exultant viatores cap'a præda, quando dividunt spolia.

4 Iugum enim oneris ejus, & virgam humeri ejus, & sceptrum exactoris ejus superasti, sicut in die Madian.

5 Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mistum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis.

6 PARVULVS enim NATVS est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus, Admirabilis, confiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.

7 Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solium David, & super regnum ejus sedebit: ut confirmet illud, & corroboret in iudicio & iustitia, amodo & usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc.

8 Verbum misit Dominus in Iacob, & cecidit in Israel.

9 Et sciet omnis populus Ephraim, & habitantes Samariam, in superbia & magnitudine cordis dicentes.

10 Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus: sycamoras succiderunt, sed cedros immutabimus.

11 Et elevabit Dñs hostes Rasin super eum.

† Luc.
2. 34.
Rem. 9.
53.
1. Pet.
2. 7.

† Iudic.
7. 22.

eum, & inimicos ejus in tumultum verter:
12 Syriam ab oriente, & Philisthim ab
occidente, & devorabunt Israel toto ore.
In omnibus his non est averfus furor ejus,
sed adhuc manus ejus extenta:

13 Et populus non est reversus ad percu-
sientem se: & Dominum exercituum non
inquisierunt.

14 Et disperdet Dñs ab Israel caput & cau-
dam, incurvantem & refranantem, die una.

15 Longævus & honorabilis, ipse est ca-
put: & propheta docens mendacium, ipse
est cauda.

16 Et erunt, qui beatificant populum istum,
seducentes: & qui beatificantur, præcipitati.

17 Propter hoc super adolescentulis ejus
non lætabitur Dominus, & pupillorum ejus,
& viduarum non miserebitur: quia omnis
hypocrita est & nequam, & universum os
locutum est stultitiam. In omnibus his non
est averfus furor ejus, sed adhuc manus
ejus extenta.

18 Succensa est enim quasi ignis impietas,
vepre & spinam vorabit: & succendetur in
densitate saltus, & convolvetur superbia
fumi.

19 In ira Domini exercituum conturbata
est terra, & erit populus quasi esca ignis:
vir fratri suo non parcat.

20 Et declinabit ad dexteram, & esuriet:
& comedet ad sinistram, & non saturabitur:
unusquisque carnem brachii sui vorabit:
Manasses Ephraim, & Ephraim Manassen,
simul ipsi contra Iudam.

21 In omnibus his non est averfus furor
ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

C A P V T X.

*Va condentibus leges iniquas in opprobrium
pauperum & viduarum: regem Assur virgam fu-
roris Domini prædicit ob suam superbiam & cordis
arrogantiam humiliandum: consolatur Israel, ne
timeat ab Assur, reliquias ipsius ad Deum con-
vertendas prædicans.*

1 **V**as qui condunt leges iniquas: &
scribentes, injustitiam scripserunt:

2 Ut opprimerent in iudicio pauperes, &
vim facerent causæ humilium populi mei:
ut essent viduæ præda eorum, & pupillos
diriperent.

3 Quid facietis in die visitationis, & ca-
lamitatis de longe venientis? ad cuius con-
fugietis auxilium? & ubi derelinquetis
gloriam vestram,

4 Ne incurvemini sub vinculo, & cum
interfectis cadatis? Super omnibus his
non est averfus furor ejus, sed adhuc
manus ejus extenta.

5 Væ Assur, virga furoris mei & baculus
ipse est, in manu eorum indignatio mea.

6 Ad gentem fallacem mittam eum, &
contra populum furoris mei mandabo illi,
ut auferat spolia, & diripiat prædam, &
ponat illum in conculcationem quasi lu-
cum platearum.

7 Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor
ejus non ira existimabit: sed ad conteren-
dum erit cor ejus, & ad internecionem gen-
tium non paucarum.

8 Dicit enim:

9 Numquid non principes mei simul re-

ges sunt? numquid non ut Charcamis, sic
Calano; & ut Arphad, sic Emath? num-
quid non ut Damascus, sic Samaria?

10 Quomodo invenit manus mea regna
idoli, sic & simulacra eorum de Ierusalem,
& de Samaria.

11 Numquid non sicut fecit Samaria &
idolis ejus sic faciam Ierusalem & simula-
chris ejus?

12 Erit: cum impleverit Dominus cun-
cta opera sua in monte Sion, & in Ierusa-
lem, visitabo super fructum magnifici cor-
dis regis + Assur, & super gloriam altitu-
dinis oculorum ejus.

13 Dixit enim: in fortitudine manus meæ
feci, & in sapientia mea intellexi: & abstu-
li terminos populorum, & principes eorum
deprædatus sum, & detraxi quasi potens
in sublimi residentes.

14 Et invenit quasi nidum manus mea
fortitudinem populorum: & sicut colligun-
tur ova, quæ derelicta sunt, sic universam
terram ego congregavi, & non fuit qui
moveret pennam, & aperiret os, & ganniret.

15 Numquid gloriabitur securis contra
Leum, qui tecat in ea? aut exaltabitur ferra
contra eum, à quo trahitur? quomodo si
elevetur virga contra elevantem se, & exal-
tetur baculus, qui utique lignum est.

16 Propter hoc mittet dominator Domi-
nus exercituum in pinguibus ejus tenuita-
tem: & subtus gloriam ejus succensa arde-
bit quasi combustio ignis.

17 Et erit lumen Israel in igne, & Sanctus
ejus in flamma: & succendetur, & devora-
bitur spina ejus, & vepres in die una.

18 Et gloria saltus ejus, & carmeli ejus,
ab anima usque ad carnem consumetur, &
erit terrore profugus.

19 Et reliquiae ligni saltus ejus præ pau-
citate numerabuntur, & puer scribet eos.

20 Et erit in die illa, non abjiciet resi-
duum Israel, & hi qui fugerint in domo
Iacob, inniti super eo, qui percutit eos:
sed innitetur super Dominum sanctum Is-
raël in veritate.

21 Reliquiae convertentur, reliquiae, in-
quam, Iacob ad Deum fortem.

22 + Si enim fuerit populus tuus Israel + Rom.
quasi arena maris, reliquiae convertentur 9. 27.
ex eo: consummatio abbreviata inundabit 11. 11.
iustitiam.

23 Consummationem enim & abbrevia-
tionem Dominus Deus exercituum faciet in
medio omnis terræ.

24 Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus
exercituum: Noli timere populus meus ha-
bitator Sion, ab Assur: in virga percutiet
te, & baculum suum levabit super te in via
Ægypti:

25 Adhuc enim paululum modicumque,
& consummabitur indignatio & furor meus
super scelus eorum.

26 + Et suscitabit super eum Dominus + 1. 11.
exercituum flagellum, + juxta plagam Ma- 37. 36.
dian in petra Oreb, & virgam suam super 1. 11.
mare, & elevabit eam in via Ægypti. 7. 25.

27 Erit in die illa: Auferetur onus ejus
de humero tuo, & jugum ejus de collo tuo,
& computrescet jugum à facie olei.

28 Veniet

28 Veniet in Aiath, transibit in Magron : apud Machmas commendabit vasa sua.

29 Transierunt cursim, Gaba sedes nostra : obstupuit Rama, Gabaath Saülis fugit.

30 Hinni voce tua filia Gallim, attende Laifa, pauperula Anathoth.

31 Migravit Medemena : habitatores Gabim confortamini.

32 Adhuc dies est, ut in Nobe stetur : agitabit manum suam super montem filiae Sion collem Ierusalem.

33 Ecce dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore, & excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur.

34 Et subvertentur condensa saltus ferro, & Libanus cum excelsis cadet.

CAP V T XI.

Vaticinium de Christi nativitate, iudicio, exaltatione, conversione populorum & gentium ad Christum, & gloria sepulchri ipsius : item de conversione reliquiarum israel ad Deum, ac fide gentium.

1 **E**T egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice ejus ascendet.

2 Et requiescet super eum spiritus Domini; spiritus sapientiae, & intellectus, spiritus consilii, & fortitudinis, spiritus scientiae, & pietatis.

3 Et replebit eum spiritus timoris Domini. Non secundum visionem oculorum judicabit, neque secundum auditum aurium arguet.

4 Sed judicabit in justitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ: & percutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium.

5 Et erit justitia cingulum lumborum ejus: & fides cinctorium renum ejus.

6 **H**abitabit lupus cum agno: & pardus cum hoedo accubabit, vitulus & leo & ovis simul morabuntur, & puer parvulus minabit eos.

7 Vitulus & ursus pascuntur: simul requiescent catuli eorum: & leo quasi bos comedet paleas.

8 Et delectabitur infans ab urbe super foramine alpidis: & in caverna reguli qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.

9 Non nocebunt, & non occident in universo monte sancto meo: quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.

10 **I**n die illa, radix Iesse, qui stat in signum populorum ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum ejus gloriosum.

11 Et erit in die illa: adjiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis, & ab Ægypto, & à Phetios, & ab Æthiopia, & ab Elam, & à Sennaar, & ab Emath, & ab insulis maris.

12 Et levabit signum in nationes, & congregabit profugos Israel, & dispersos Iuda colliget à quatuor plagis terræ.

13 Et auferetur zelus Ephraim, & hostes Iuda peribunt: Ephraim non emulabitur Iudam, & Iudas non pugnabit contra Ephraim.

14 Et volabunt in humeros Philistinim per mare, simul prædabuntur filios orientis Idumæa & Moab præceptum manus eo-

rum, & filii Ammon obedientes erunt.

15 Et desolabit Dominus linguam maris Ægypti, & levabit manum suam super flumen, in fortitudine spiritus sui, & percutiet eum in septem rivis, ita ut transeant per eum calceati.

16 Et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis sicut fuit Israeli in die illa, qua ascendit de terra Ægypti.

CAP V T XII.

Canticum laudis & gratiarum actionis pro liberatione & beneficiis Christi salvatoris

1 **E**T dices in die illa: Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conversus est furor tuus, & consolatus es me.

2 Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, & non timebo: quia fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. † Exod. 15. 2. Psal. 117. 14.

3 Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris:

4 Et dicetis in die illa: Confitemini Domino, & invoke nomen ejus: notas facite in populis ad inventiones ejus: mementote quoniam excelsum est nomen ejus.

5 Cantate Domino quoniam magnifice fecit: annuntiate hoc in universa terra.

6 Exulta, & lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

CAP V T XIII.

Ingens ac truculenta Babyloniorum vastatio à Medis.

1 **O**Nus Babylonis, quod vidit Isaias filius Amos.

2 Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levate manum, & ingrediantur portas duces.

3 Ego mandavi sanctificatis meis: & vocavi fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea.

4 Vox multitudinis in montibus, quasi populorum frequentium: vox sonitus regum, gentium congregatarum: Dominus exercituum præcepit militiæ belli.

5 Venientibus de terra procul, à summitate cæli: Dominus, & vasa furoris ejus, ut disperdat omnem terram.

6 Ululate, quia prope est dies Domini: quasi vastitas à Domino veniet.

7 Propter hoc, omnes manus dissolventur, & omne cor hominis contabescet.

8 Et conteretur. Torsiones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt: unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum.

9 Ecce dies Domini veniet, crudelis: & indignationis plenus, & iræ furorisque, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus conterendos de ea.

10 **Q**uoniam stellæ cæli, & splendor earum, non expandent lumen suum: obnebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo. † Ezech. 32. 7. Joel. 3. 15.

11 Et visitabo super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum, & quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo. Matth. 24. 29. Marc. 13. 24.

12 Pretiosior erit vis auro, & homo mundo obrizo. Luc. 21. 25.

13 Super

13 Super hoc cælum turbabo : & movebitur terra de loco suo , propter indignationem Domini exercituum , & propter diem iræ furoris ejus.

14 Et erit quasi damula fugiens , & quasi ovis : & non erit qui congreget , unusquisque ad populum suum convertetur , & singuli ad terram suam fugient.

15 Omnis qui inventus fuerit , occidetur : & omnis , qui supervenerit , cadet in gladio.

† Psal. 136 9. 16 † Infantes eorum allidentur in oculis eorum : diripientur domus eorum , & uxores eorum violabuntur.

17 Ecce ego suscitabo super eos Medos , qui argentum non quærant , nec aurum velint :

18 Sed sagittis parvulos interficient , & lactantibus uteris non miserebuntur , & super filios non parcat oculus eorum.

† Gen 19.24. 19 Et erit Babylon illa gloriosa in regnis , incluta superbia Chaldæorum , † sicut subvertit Dominus Sodomam & Gomorram ,

20 Non habitabitur usque in finem , & non fundabitur usque ad generationem & generationem : nec ponet ibi tentoria Arabs , nec pastores requiescent ibi.

21 Sed requiescent ibi bestię , & replebuntur domus eorum draconibus : & habitabunt ibi strutiones , & pilosi saltabunt ibi :

22 Et respondebunt ibi ululæ in ædibus ejus , & sirenes in delubris voluptatis.

C A P V T X I V.

Participium de Iudæorum consolatione & à Babylonica captivitate liberatione , Babyloniorumque contritione : quorum ingens superbia , amplitudo dominii & crudelitas explicantur , una cum punitione Philistinorum , ac ceterorum qui ob calamitatem Iudæorum lætati sunt.

1 **P**rope est ut veniat tempus ejus , & dies ejus non elongabuntur. Miserebitur enim Dominus Iacob , & eliger adhuc de Israel , & requiescere eos faciet super humum suam : adjungetur advena ad eos , & adhærebit domui Iacob.

2 Et tenebunt eos populi , & adducent eos in locum suum : & possidebit eos domus Israel super terram Domini in servos & ancillas : & erunt capientes eos qui se ceperant , & subjicient exactores suos.

3 Et erit in die illa : cum requiem dederit tibi Deus à labore tuo , & à concussione tua , & à servitute dura , qua ante servisti :

4 Sumes parabolam istam contra regem Babylonis , & dices : Quomodo cessavit exactor , quievit tribunum ?

5 Contrivit Dominus baculum impiorum , virgam dominantium.

6 Cædemem populos in indignatione , plaga insanabili , subjicientem in furore gentes , persequentem crudeliter.

7 Conquievit & siluit omnis terra , gavisæ est & exultavit :

8 Abietes quoque lætati sunt super te , & cedri Libani , ex quo dormisti , non ascendet qui succidat nos.

9 Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui , suscitavit tibi gigantes. Omnes principes terræ surrexerunt de solis suis , omnes principes nationum.

10 Univerſi respondebunt , & dicent tibi : Et tu vulneratus es sicut & nos , nostri similibus effectus es ,

11 Detracta est ad inferos superbia tuâ , concidit cadaver tuum : subter te sternerut tinea , & operimentum tuum erunt vermes.

12 Quomodo cecidisti de cælo lucifer , qui mane orlebaris ? corruisti in terram , qui vulnerabas gentes ?

13 Qui dicebas in corde tuo : In cælum conscendam , super astra Dei exaltabo solium meum , sedebo in monte testamenti , in lateribus aquilonis.

14 Ascendam super altitudinem nubium , similis ero Altissimo.

15 Verumtamen ad infernum detrahêris in profundum laci :

16 Qui te viderint , ad te inclinabuntur , & que prospicient : Nunquid iste est vir , qui conturbavit terram , qui concussit regna ,

17 Qui posuit orbem desertum , & urbes ejus destruxit , vinctis ejus non aperuit carcerem ?

18 Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria , vir in domo sua.

19 Tu autem projectus es de sepulchro tuo , quasi stirps inutilis pollutus , & obvolutus cum his qui interfecti sunt gladio , & descenderunt ad fundamenta laci , quasi cadaver putridum.

20 Non habebis consortium , neque cum eis in sepultura : tu enim terram tuam disperdidisti , tu populum tuum occidisti : non vocabitur in æternum semen pessimorum.

21 Præparate filios ejus occisioni in iniquitate patrum suorum : non consurgent , nec hæreditabunt terram , neque implebunt faciem orbis civitatum.

22 Et consurgam super eos , dicit Dominus exercituum : & perdam Babylonis nomen , & reliquias & germen , & progeniem , dicit Dominus.

23 Et ponam eam in possessionem ericij , & in paludes aquarum , & scopabo eam in scopam terens , dicit Dominus exercituum.

24 Juravit Dominus exercituum , dicens : Si non , ut putavi , ita erit : & quomodo mente tractavi ,

25 Sic eveniet : Ut conteram Assyrium in terra mea , & in montibus meis conculcem eum : & auferetur ab eis jugum ejus , & onus illius ab humero eorum tolletur.

26 Hoc consilium , quod cogitavi super omnem terram , & hæc est manus extenta super universas gentes.

27 Dominus enim exercituum decrevit : & quis poterit infirmare ? & manus ejus extenta : & quis avertet eam ?

28 In anno , quo mortuus est rex Achaz , factum est onus istud :

29 Ne læteris Philisthæa omnis tu , quoniam comminuta est virga percussoris tui : de radice enim colubri egredietur regulus , & semen ejus absorbens volucrem.

30 Et pascentur primogeniti pauperum , & pauperes fiducialiter requiescent : & interire faciam in fame radicem tuam , & reliquias tuas interficiam.

31 Viola porta , clama civitas : prostrata est philisthæa omnis : ab aquilone enim

temus veniet, & non est qui effugiet agmen ejus.

32 Et quid respondebitur nunciis gentis? Quia Dominus fundavit Sion, & in ipso sperabunt pauperes populi ejus.

CAPUT XV.

Moabitum ruina pradicatur, & compassio prophetae erga Moab.

1 **O**Nus Moab. Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit: quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit.

2 Ascendit domus, & Dibon ad excelsa in planctum super Nabo, & super Medaba, Moab ululavit: † in cunctis capitibus ejus calvitium, & omnis barba radetur.

† Iere.
48.37.
Ezech.
7.18.

3 In triviis ejus accincti sunt sacco: super recta ejus, & in plateis ejus omnis ululatus descendit in fletum.

4 Clamavit Hesebon, & Eleale, usque Iasa audita est vox eorum, super hoc expediti Moab ululabunt, anima ejus ululabit sibi.

5 Cor meum ad Moab clamabit, vestes ejus usque ad Segor vitulam conternantem: per ascensum enim Luith flens ascendet, & in via Oroniam clamorem contritionis levabunt.

6 Aquæ enim Nemrim desertæ erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interit.

7 Secundum magnitudinem operis, & visitatio eorum; ad torrentem salicum ducunt eos.

8 Quoniam circumvit clamor terminum Moab: usque ad Gallim ululatus ejus, & usque ad Puteum Elim clamor ejus.

9 Quia aquæ Dibon repletæ sunt sanguine: ponam enim super Dibon additamenta: his, qui fugerint de Moab leonem, & reliquiis terræ.

CAPUT XVI.

Orat emissi agnum, nempe Christum, de petra deserti: Moab ob arrogantiam & perfidiam humiliabitur, paucis ex eo relictis.

1 **E**Mitte agnum Domine dominatorem terræ, de Petra deserti ad montem filia Sion.

2 Et erit: Sicut avis fugiens, & pulli de nido avolantes, sic erunt filia Moab in transensu Arnon.

3 Ini consilium, coge concilium: pone quasi noctem umbram tuam in meridie: absconde fugientes, & vagos ne prodas.

4 Habitabunt apud te profugi mei: Moab esto latibulum eorum à facie vastatoris: finitus est enim pulvis, consummatus est miser: defecit qui conculcabat terram.

5 Et præparabitur in misericordia solium, sedebit super illud in veritate in tabernaculo David, judicans & querens judicium, & velociter reddens quod justum est.

† Ier.
48.29.

6 † Audivimus superbiam Moab, superbus est valde: superbia ejus & arrogantia ejus, & indignatio ejus, plusquam fortitudo ejus.

7 Idcirco ululabit Moab ad Moab, universus ululabit: his, qui lætantur super muros cocti lateris, loquimini plagas suas.

8 Quoniam suburbana Hesebon deserta sunt, vineam Sabama Domini gentium exciderunt: flagella ejus usque ad Iazer per-

venerunt: erraverunt in deserto, propagines ejus relictæ sunt, transferunt mare.

9 Super hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama: inebriabo te lacryma mea Hesebon, & Eleale: quoniam super vindemiam tuam, & super messem tuam vox calcantium irruit.

10 Et auferetur læticia & exultatio de Carmelo, & in vineis non exultabit neque jubilabit, vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat: vocem calcantium abstuli.

11 Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, & viscera mea ad murum cocti lateris.

12 Et erit: cum apparuerit quod laborabit Moab super excelsis suis, ingreditur ad sancta sua ut obsecret, & non valebit.

13 Hoc verbum, quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc:

14 Et nunc locutus est Dominus, dicens: In tribus annis, quasi anni mercenarii, auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur parvus, & modicus, nequaquam multus.

CAPUT XVII.

Vastatis Damascus auxiliaribus populi Israël, similiter & Israël vastabitur, quia oblitus est Dei salvatoris sui, ad quem calamitate pressus revertetur: & ex persecutoribus populi Domini denuntiatur.

1 **O**Nus Damascus. Ecce Damascus desinet esse civitas, & erit sicut acervus lapidum in ruina.

2 Derelictæ civitates Aaroër gregibus erunt, & requiescent ibi, & non erit qui exterreat.

3 Et cessabit adjutorium ab Ephraim, & regnum à Damasco: & reliquæ Syriæ sicut gloria filiorum Israël erunt: dicit Dominus exercituum.

4 Et erit in die illa: attenuabitur gloria Jacob, & pinguedo carnis ejus marcescet.

5 Et erit sicut congregatus in messe quod restiterit, & brachium ejus, spicas leget: & erit sicut querens spicas in valle Raphaim.

6 Et relinquetur in eo sicut racemus, & sicut excussio oleæ duarum vel trium olivarum in summitate rami, sive quatuor aut quinque in cacuminibus ejus fructus ejus: dicit Dominus Deus Israël.

7 In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, & oculi ejus ad sanctum Israel respicient:

8 Et non inclinabitur ad altaria, quæ fecerunt manus ejus: & quæ operati sunt digiti ejus non respiciet, lucos & delubra.

9 In die illa, erunt civitates fortitudinis ejus derelictæ sicut aratra, & segetes quæ derelictæ sunt à facie filiorum Israel, & eris deserta.

10 Quia oblita es Dei salvatoris tui, & fortis adjutoris tui non es recordata: propterea plantabis plantationem fidelem, & germen alienum seminabis.

11 In die plantationis tuæ, & mane semen tuum florebit: soluta est messis in die hereditatis, & desebit graviter.

12 Væ multitudini populorum multorum

ut multitudo maris sonantis : & tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum multarum.

13 Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium, & increpabit eum, & fugiet procul : & rapietur sicut pulvis montium à facie venti, & sicut turbo coram tempestate.

14 In tempore vespere, & ecce turbatio : in matutino, & non subsistet, hæc est pars eorum qui vastaverunt nos, & fors diripientium nos.

C A P V T XVIII.

Adversus Aegyptios qui Iudæos pellexerant ad confidendum in ipsis : additur consolatio populi Iudaici de reditu ad Ierusalem.

1 **V**æ terræ cymbalo alarum, quæ est trans flumina Æthiopix,

2 Qui mittit in mare legatos, & in vasis papyri super aquas. Ne angeli veloces ad gentem convulsam, & dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius, ad gentem expectantem & conculcatam, cuius dirupuerunt flumina terram ejus.

3 Omnes habitatores orbis, qui moramini in terra, cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubæ audietis :

4 Quia hæc dicit Dominus ad me : Quiescam, & considerabo in loco meo, sicut meridiana lux clara est, & sicut nubes roris in die messis.

5 Ante messem enim totus effloruit, & immatura perfectio germinabit, & præcidentur ramusculi ejus falcibus : & quæ derelicta fuerint, abscindentur, & excutientur.

6 Et relinquentur simul avibus montium, & bestiis terræ : & æstate perpetua erunt super eum volucres, & omnes bestię terræ super illum hiemabunt.

7 In tempore illo, deferetur munus Domino exercituum à populo diyerso & dilacerato, à populo terribili, post quem non fuit alius, à gente expectante, expectante & conculcata, cuius dirupuerunt flumina terram ejus ; ad locum nominis Domini exercituum, montem Sion.

C A P V T XIX.

Describit plenius Aegyptiorum punitionem, & quod ad Deum conversi, misso ipsis salvatore, consolabuntur.

1 **O**Nus Aegypti. Ecce Dominus ascendet super nubem levem, & ingreditur Aegyptum : commovebuntur simulachra Aegypti à facie ejus, & cor Aegypti tabescet in medio ejus.

2 Et concurrere faciam Aegyptios adversus Aegyptios : & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum.

3 Et dirumpetur spiritus Aegypti in visceribus ejus, & consilium ejus præcipitabo : & interrogabunt simulachra sua, & divinos suos, & pythones, & ariolos.

4 Et tradam Aegyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus Deus exercituum.

5 Et arefcent aquæ de mari, & fluvius desolabitur, & aque succabuntur.

6 Et deficient flumina : attenuabuntur,

& siccabuntur rivi aggerum. Calamus & juncus marcescet :

7 Nudabitur alveus rivi à fonte suo, & omnis sementis irrigua siccabitur, arefcet, & non erit.

8 Et incerebunt piscatores, & lugebunt omnes mittentes in flumen hamum, & expandentes rete super faciem aquarum emarcescent.

9 Confundentur qui operabantur linum, pectentes & texentes subtilia.

10 Et erunt irrigua ejus flaccientia : omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.

11 Stulti principes Taneos, sapientes consiliarii Pharaonis, dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis Pharaoni : Filius sapientium ego, filius regum antiquorum ?

12 Vbi nunc sunt sapientes tui ? annuncient tibi, & indicent quid cogitaverit Dominus exercituum super Aegyptum.

13 Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerunt principes Memphicos, deciperunt Aegyptum, angulum populorum ejus.

14 Dominus miscuit in medio ejus spiritum vertiginis : & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens.

15 Et non erit Aegypto opus, quod faciat caput & caudam, incurvantem & resistanterem.

16 In die illa erit Aegyptus quasi mulieres, & stupebunt : & timebunt à facie commotionis manus Domini exercituum, quam ipse movebit super eam.

17 Et erit terra Iuda Aegypto in pavorem, omnis qui illius fuerit recordatus, pavebit à facie consilii Domini exercituum, quod ipse cogitavit super eam.

18 In die illa erunt quinque civitates in terra Aegypti, loquentes lingua Chanaan, & jurantes per Dominum exercituum : Civitas solis vocabitur una.

19 In die illa erit altare Domini in medio terræ Aegypti, & titulus Domini juxta terminum ejus.

20 Et erit in signum, & in testimonium Domino exercituum in terra Aegypti. Clamabunt enim ad Dominum à facie tribulantis, & mittet eis salvatorem & propugnatorem, qui liberet eos.

21 Et cognosceretur Dominus ab Aegypto, & cognoscent Aegyptii Dominum in die illa, & colent eum in hostiis & in muneribus : & vota vovebunt Domino, & solvent.

22 Et percutiet Dominus Aegyptum plaga, & sanabit eam, & revertentur ad Dominum, & placabitur eis, & sanabit eos.

23 In die illa erit via, de Aegypto in Assyrios, & intrabit Assyrius Aegyptum, & Aegyptius in Assyrios, & servient Aegyptii Assur.

24 In die illa erit Israël tertius Aegyptio & Assyrio : benedictio in medio terræ,

25 Cui benedixit Dominus exercituum, dicens : Benedictus populus meus Aegypti, & opus manuum mearum Assyrio : hæreditas autem mea Israël.

C A P V T

CAPVT XX.

Ex hac quod Isaias iubetur nudus & discalceatus incedere, prædicantur Aegyptiorum & Aethiopum captivitas ab Assyriis, Iudæis de illorum afflictione suspensibus.

1 IN anno, quo ingressus est Tharthan in Azotum, cum misisset eum Sargon rex Assyriorum, & pugnasset contra Azotum, & cepisset eam:

2 In tempore illo locutus est Dominus in manu Isaiæ filii Amos, dicens: Vade, & solve saccum tuum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic, vadens nudus, & discalceatus.

3 Et dixit Dominus: Sicut ambulavit servus meus Isaias nudus, & discalceatus, trium annorum signum & portentum erit super Aegyptum, & super Aethiopiam.

4 Sic minabit rex Assyriorum captivitatem Aegypti, & transmigrationem Aethiopiarum, juvenum & senum, nudam & discalceatam, discoopertis natibus ad ignominiam Aegypti.

5 Et timebunt, & confundentur ab Aethiopia spe sua, & ab Aegypto gloria sua.

6 Et dicet habitator insulæ hujus in die illa: Ecce hæc erat spes nostra, ad quos confugimus in auxilium, ut liberarent nos à facie regis Assyriorum: & quomodo effugere poterimus nos?

CAPVT XXI.

Ruina Babylonis per Medos & Persas: onus Idumææ & Arabia.

1 O Nus deserti maris. Sicut turbines ab Africo veniunt, de deserto venit, de terra horribili.

2 Visio dura nuntiata est mihi: qui incredulus est, infideliter agit: & qui depopulator est, vastat. Ascende Aëlam, obside Medes: omnem gemitum ejus cessare feci.

3 Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sicut angustia parturientis: corruvi cum audirem, conturbatus sum cum viderem.

4 Emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me: Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.

5 Pone mensam, contemplare in specula comedentes & bibentes: surgite principes, arripite clypeum.

6 Hæc enim dixit mihi Dominus: Vade, & pone speculatorem: & quodcumque viderit, annunciet.

7 Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, & ascensorem cameli: & contemplatus est diligenter multo intuitu.

8 Et clamavit leo: super speculam Domini ego sum, stans jugiter per diem: & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus.

9 Ecce iste venit ascensor vir bigæ equitum, & respondit, & dixit: Cecidit, cecidit Babylon, & omnia sculptilia deorum ejus contrita sunt in terram.

10 Tritura mea, & filii areæ meæ, quæ audivi à Domino exercituum Deo Israel, annuntiavi vobis.

11 Onus Duma ad me clamat ex Seir: Custos quid de nocte? custos quid de nocte?

12 Dixit custos: Venit mane & nox: si quaeritis, quaerite: convertimini, venite.

13 Onus in Arabia. In saltu ad vesperam dormieris, in semitis Dedanim.

14 Occurrentes sitienti ferte aquam, quæ habitatis terram austri, cum panibus occurrere fugienti.

15 A facie enim gladiorum fugerunt, à facie gladii imminuentis, à facie arcus extenti, à facie gravis prælii:

16 Quoniam hæc dicit Dominus ad me: Adhuc in uno anno, quasi in anno mercenarii, & auferetur omnis gloria Cedar.

17 Et reliquæ numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur: Dominus enim Deus Israel locutus est.

CAPVT XXII.

Sermo Domini contra Ierusalem, cujus despectus propheta vastitatem: & quod neglecto Deo, frustra se munit ad resistendum Assyriis: carpuntur, quod cum plangere deberent, gula indulgeant: & rejecto Sobna templi præposito substituitur Eliacim, cui magna datur potestas.

1 O Nus vallis visionis. Quidnam quod tibi est, quia ascendisti & tu omnis in tecta?

2 Clamoris plena, urbs frequens, civitas exultans: interfecti vi, non interfecti gladio, nec mortui in bello.

3 Cuncti principes tui fugerunt simul, duceque litigati sunt: omnes qui inventi sunt, & vincti sunt pariter, procul fugerunt.

4 Propterea dixi: Recedite à me, amare flebo: nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filiarum populi mei.

5 Dies enim interfectionis, & conculcationis, & fletuum, Domino Deo exercituum in valle visionis, scrutans murum, & magnificus super montem.

6 Et Aëlam sumpsit pharetram, currum hominis equitis, & parietem nudavit clypeus.

7 Et erunt electæ valles tuæ plenæ quadrigarum, & equites ponent sedes suas in porta.

8 Et revelabitur operimentum Iudæ, & videbis in die illa armamentarium domus salus.

9 Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicatæ sunt: & congregastis aquas piscine inferioris.

10 Et domos Ierusalem numerastis, & destruxistis domos ad muniendum murum.

11 Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscine veteris: & non suspexistis ad eum, qui fecerat eam, & operatorem ejus de longe non vidistis.

12 Et vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum, & ad planctum, & ad calvitium, & ad cingulum sacci:

13 Et ecce gaudium & lætitia, occidere vitulos & jugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum: Comedamus, & bibamus: cras enim moriemur.

14 Et revelata est in auribus meis vox Domini exercituum: Si dimittetur iniquitas hæc vobis donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum.

15 Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Vade, ingredi ad eum qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpositum templi, & dices ad eum.

16 Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter; in petra tabernaculum tibi.

17 Ecce Dominus asportarite faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, & quasi amicum sic sublevabit te.

18 Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam & spatiosam: ibi morieris, & ibi erit currus gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui.

19 Et expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponam te.

20 Et erit in die illa: Vocabo servum meum Eliacim filium Helciae,

21 Et induam illum tunica tua, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu ejus: & erit quasi pater habitantibus Ierusalem: & domui Iuda.

22 † Et dabo clavem domus David super humerum ejus: & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & non erit qui aperiat.

23 Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit in solium gloriæ domui patris ejus.

24 Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris ejus, vasorum diversa genera, omne vas parvulum, à vasis craterarum usque ad omne vas musicorum.

25 In die illa dicit Dominus exercituum: Auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco fideli, & frangeretur, & cadet, & peribit quod pependerat in eo, quia Dominus locutus est.

C A P V T XXIII.

Tyri vastitas ad annos septuaginta pradicetur propter ejus superbiam, & postea restituetur.

1 **O** Nus Tyri, Ululate naves maris: quia vastata est domus, unde venire consueverant: de terra Cethim revelatum est eis.

2 Tacete qui habitatis in insula: negotiatores Sidonis transfretantes mare, repleverunt te.

3 In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges ejus: & facta est negotiatio gentium.

4 Erubescere Sidon: ait enim mare, fortitudo maris, dicens: Non parturivi, & non peperivi, & non enutrivivi juvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines.

5 Cum auditum fuerit in Aegypto, dolebunt cum audierint de Tyro:

6 Transite maria, ululate qui habitatis in insula.

7 Numquid non vestra hæc est, quæ gloriabatur à diebus pristinis in antiquitate sua? ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum.

8 Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cujus negotiatores principes, institores ejus incliti terræ?

9 Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiam deduceret universos inclitos terræ.

10 Transi terram tuam quasi flumen filia maris, non est cingulum ultra tibi.

11 Manum suam extendit super mare, conturbavit regna: Dominus mandavit adversus Chanaan, ut contereret fortis ejus.

12 Et dixit: Non adjicies ultra in glo-

rieris, calumniam sustinens virgo filia Sidonis: in Cethim confurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi.

13 Ecce terra Chaldeorum talis populus non fuit, Assur fundavit eam: in captivitatem traduxerunt robustos ejus, sustoderunt domos ejus, posuerunt eam in ruinam.

14 Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra.

15 Et erit in die illa: In oblivione eris, & Tyre septuaginta annis, sicut dies regis unius: post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis.

16 Sume citharam, circui civitatem meretrix oblivioni tradita: bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit.

17 Et erit post septuaginta annos: Visitabit Dominus Tyrum, & reducet eam ad mercedes suas, rursus fornicabitur cum universis regnis terræ super faciem terræ.

18 Et erunt negotiationes ejus & mercedes ejus sanctificatæ Domino: non condentur, neque reponentur, quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio ejus, ut manducent in saturitatem, & vestiantur usque ad vetustatem.

C A P V T XXIV.

Mala quæ Dominus propter peccata universi orbis facturus est, adjecta interim reliquiarum consolatione: & quam terribilis eris dies divinae judicii.

1 **E**cce Dominus dissipabit terram, & nudabit eam, & affliget faciem ejus & disperget habitatores ejus.

2 † Et erit sicut populus, sic sacerdos: & † sicut servus, sic Dominus ejus: sicut ancilla, sic domina ejus: sicut emens, sic ille qui vendit: sicut foenerator, sic is qui mutuum accipit: sicut qui repetit, sic qui debet.

3 Dissipatione dissipabitur terra, & direptione prædabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc.

4 Luxit, & defluxit terra, & infirmata est: defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terræ.

5 Et terra infecta est ab habitatoribus suis: quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt foedus sempiternum.

6 Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores ejus: ideoque insanient cultores ejus, & relinquentur homines pauci.

7 Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.

8 Cessavit gaudium tympanorum, quievis sonitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ.

9 Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus illam.

10 Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte.

11 Clamor erit super vino in plateis: deserta est omnis lætitia: translatus est gaudium terræ.

12 Relicta est in urbe solitudo, & calamitas opprimit portas.

13 Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum: quomodo si paucae olivæ, quæ remanserunt, excutiantur ex olea: & racemi, cum fuerit finita vindemia.

† Apo-
cal. 3.
7.
Iob. 12.
34.

14 Hi levabunt vocem suam, arque laudabunt: cum glorificatus fuerit Dominus, hincient de mari.

15 Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum; in insulis maris nomen Domini Dei Israël.

16 A finibus terræ laudes audivimus, gloriam iusti. Et dixit: Secretum meum mihi, secretum meum mihi, vix mihi: prævaricantes prævaricati sunt, & prævaricatione transgressorum prævaricati sunt.

17 Formido, & fovea, & laqueus super te, qui habitator es terræ.

† 18 Et erit: † Qui fugerit à voce formidinis, cadet in foveam: & qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo: quia cataractæ de excelsis apertæ sunt, & concutientur fundamenta terræ.

19 Confractioe confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commovebitur terra.

20 Agitatione agitabitur terra sicut ebrius, & auferetur quasi tabernaculum unius noctis: & gravabit eam iniquitas sua, & corruet, & non adjiciet ut resurgat.

21 Et erit: In die illa visitabit Dominus super militiam cæli in excelsis; & super reges terræ, qui sunt super terram.

22 Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere: & post multos dies visitabuntur.

23 Et erubescet luna, & confunderetur sol, cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

C A P V T XXV.

Propheta Deo gratias agit de operibus suis mirabilibus, & beneficiis populo ipsius in monte Sion prestandis.

1 Domine Deus meus es tu, exaltabo te, & confitebor nomini tuo: quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen.

2 Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum: ut non sit civitas, & in sempiternum non ædificetur.

3 Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.

4 Quia factus est fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes à turbine, umbraculum ab æstu, spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.

5 Sicut æstus in siti, tumultum alienorum humiliabis: & quasi calore sub nube torrente, propaginem fortium marcescere facies.

6 Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullarum, vindemiæ defæcatæ.

7 Et præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligari super omnes populos, & telam quam orditus est super omnes nationes.

† 8 Præcipitabit mortem in sempiternum: † & auferet Dominus Deus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.

9 Et dicet in die illa: Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, & salvabit nos: iste Dominus, sustinuvimus eum, exultabimus, & lætabimur in salutari ejus.

10 Quia requiescet manus Domini in monte isto: & triturbabitur Moab sub eo, sicut iteruntur paleæ in planstro.

11 Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum: & humiliabit gloriæ ejus cum allissione manuum ejus.

12 Et munimenta sublimium murorum tuorum concident, & humiliabuntur, & detrahentur in terram usque ad pulverem.

C A P V T XXVI.

Canticum gratiarum actionis ob exaltationem iustorum & humiliationem impiorum, & de resurrectione mortuorum.

1 In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda:

Urbs fortitudinis nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus & antemurale.

2 Aperite portas, & ingrediatur gens iusta, custodiens veritatem.

3 Vetus error abiit: servabis pacem; pacem, quia in te speravimus.

4 Sperastis in Domino in sæculis æternis, in Domino Deo forti in perpetuum.

5 Quia incurvabit habitantes in excelsis, civitatem sublimem humiliabit.

Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.

6 Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.

7 Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum.

8 Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinuvimus te: nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio animæ.

9 Anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te.

Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent habitatores orbis.

10 Misereamur impio, & non discet iustitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.

11 Domine exalteretur manus tua, & non videant: videant, & confundantur zelantes populi: & ignis hostes tuos devoret.

12 Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.

13 Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.

14 Morientes non vivant, gigantes non resurgant: propterea visitasti & contrivisti eos, & perdidisti omnem memoriam eorum.

15 Indulxisti genti Domine, indulxisti genti, numquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.

16 Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.

17 Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus à facie tua, Domine.

18 Concepimus, & quasi parturivimus & peperimus spiritum: salutes non fecimus in terra, ideo non ceciderunt habitatores terræ.

19 Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent: exspargimini, & laudate qui habitatis in pulvere quia ros lucis ros tuus, & terram gigantum detrahes in ruinam.

20 Vade populus meus, intra in cubiculam, claude ostia tua super te absconde re modicam ad momentum, donec pertranseat indignatio.

Mich. 21 † Ecce enim Dominus egredietur de loco suo, ut visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eum: & revelabit terra sanguinem suum, & non operiet ultra interfectos suos.

C A P V T XXVII.

Punitio Leviathan: paterina Domini correctio in filios Israël: civitas munita desolabitur; filii Israël reversi ab Assyriis & Aegypto adorabunt Dominum in Ierusalem.

1 IN die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti, super Leviathan serpentem vestem & super Leviathan serpentem toruosum, & occidet eum, qui in mari est.

2 In die illa vinea meri cantabit ei.

3 Ego Dominus, qui servo eam, repente propinabo ei: ne forte visitetur contra eam, nocte & die servo eam.

4 Indignatio non est mihi: quis dabis me spinam & veprem in prælio: gradiar super eam, succendam eam pariter?

5 An potius tenebit fortitudinem meam, faciet pacem mihi, pacem faciet mihi?

6 Qui ingrediuntur imperu ad Iacob, florebit & germinabit Israël, & implebunt faciem orbis semine.

7 Numquid juxta plagam percutientis se percussit eum? aut sicut occidit interfectos ejus, sic occisus est?

8 In mensura contra mensuram cum abjecta fuerit, judicabis eam: meditatus est in spiritu suo duro per diem æstus.

9 Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui Iacob: & iste omnis fructus ut auferatur peccatum ejus, cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos, non stabunt luci & delubra.

10 Civitas enim munita desolata erit, speciosa relinquetur, & dimittetur quasi desertum, ibi pascetur vitulus, & ibi accubabit, & consumet summitates ejus.

11 In siccitate messes illius conterentur, mulieres venientes, & docentes eam: non est enim populus sapiens, propterea non miserebitur ejus, qui fecit eum; & qui formavit eum, non parcer ei.

12 Et erit: In die illa percutiet Dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem Aegypti, & vos congregabimini unus & unus filii Israël.

13 Et erit: in die illa clangeretur in tuba magna, & venient qui perdit fuerant de terra assyriorum, & qui ejeti erant in terra Aegypti, & adorabunt Dominum in monte sancto in Ierusalem.

C A P V T XXVIII.

Superbia & ebrietas Israëlitis comminatur Dominus, eo quod sacerdotes vacent ebrietati, & principes irideant verba & comminationes prophetarum, ponentes mendacium spem suam: de lapide angulari in fundamentis Sion ponendo;

de pena illusorum, & consolatione paucorum bonorum.

1 VAE coronæ superbiæ ebriis Ephraim, & flori decidenti, gloriæ exultationis ejus, qui erant in vertice vallis pinguis, errantes à vino.

2 Ecce validus & fortis Dominus, sicut impetus grandinis: turbo confringens, sicut impetus aquarum multarum inundantium, & emissarum super terram spatiosam.

3 Pedibus concalcabitur corona superbiæ ebriorum Ephraim.

4 Et erit flos decedens gloriæ exultationis ejus, qui est super verticem vallis pinguium, quasi temporaneum ante maturitatem autumnii: quod cum aspexerit videns, statim ut manu tenuerit, devorabit illud.

5 In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ, & fectum exultationis residuo populi sui:

6 Et spiritus judicii sedenti super iudicium, & fortitudo revertentibus de bello ad portam.

7 Verum hi quoque præ vino nescierant, & præ ebrietate erraverunt: sacerdos & propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt à vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium.

8 Omnes enim mensæ replete sunt vomitu, sordiumque, ita ut non esset ultra locus.

9 Quem docebit scientiam? & quem intelligere faciet auditum? ablactatos à lacte, avulsos ab uberibus.

10 Quia manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi.

11 † In loquela enim labii, & lingua al- *† 12.1*
tera loquetur ad populum istum. *Cor. 14.2*

12 Cui dixit: Hæc est requies mea, reficite lassum, & hoc est meum refrigerium: & noluerunt audire. *21.*

13 Et erit eis verbum Domini: Manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi: ut vadant, & cadant retrorsum, & conterantur: & illaqueentur, & capiantur.

14 Propter hoc audite verbum Domini viri illusores, qui Dominamini super populum meum, qui est in Ierusalem.

15 Dixistis enim. Percussimus foedus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit non veniet super nos: quia posuimus mendacium spem nostram, & mendacio protecti sumus.

16 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: † Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum in fundamento fundatum, qui crediderit, non festinet. *† Psal. 117. 22. Mathe.*

17 Et ponam in pondere iudicium, & iustitiam in mensura: & subvertet grando spem mendacii: & protectionem aquarum inundabunt. *21. 42. Mathe. 4. 11. Pet.*

18 Et delebitur foedus vestrum cum morte, & pactum vestrum cum inferno non stabit flagellum inundans cum transierit, eritis ei in conculcationem. *2. 6. Rom. 9. 33.*

19 Quandocumque pertransierit, tollet vos: quoniam mane diluculo pertransibit in die & in nocte, & tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui.

20 Coan.

20 Coangustatum est enim stratum, ita ut aliter decidat: & pallium breve utrumque operire non potest.

† 21 Sicut enim in monte divisionum stabit Dominus: † sicut in valle, quæ est in 1. Par. Gabaaon, irascetur: ut faciat opus suum, 14. 11. alienum opus ejus: ut operetur opus suum, † 16. peregrinum est opus ejus ab eo.

† 22 Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur vincula vestra: consummationem enim & abbreviationem audiui à Domino Deo exercituum super universam terram.

23 Auribus percipite, & audite vocem meam, attendite, & audite eloquium meum.

24 Nunquid tota die arabit arans ut serat, proscindet & sarriet humum suam?

25 Nonne cum adæquaverit faciem ejus, seret gith, & cyminum sparget, & ponet triticum per ordinem, & hordeum, & milium, & viciam in finibus suis?

26 Et erudiet illum in iudicio: Deus suus docebit illum.

27 Non enim in ferris raturabitur gith, nec rota plaustrum super cyminum circuibit: sed in virga excutietur gith, & cyminum in baculo.

28 Panis autem comminuetur: verum non in perpetuum triturans triturabit illum, neque vexabit eum rota plaustrum, nec ungulis suis comminuet eum.

29 Et hoc à Domino Deo exercituum exit, ut mirabile faceret consilium, & magnificaret iustitiam.

C A P V T XXIX.

Obsidio & afflictio Ierusalem, contritio gentium illam obsidentium: de libro signato, ac cæcitate Iudaorum: vix profundis corde denuntiatur: reliquias Iacob prædicis illuminandas, & ad Deum convertendas.

1 Væ Ariel, Ariel civitas, quam expugnavit David: additus est annus ad annum: solemnitates evolutæ sunt.

2 Et circumvallabo Ariel, & erit tristis & mœrens, & erit mihi quasi Ariel.

3 Et circumdabo quasi sphæram in circuitu tuo, & jaciā contra te aggerem, & munimenta ponam in obsidionem tuam.

4 Humiliaberis, de terra loqueris, & de humo audietur eloquium tuum: & erit quasi pythonis de terra vox tua; & de humo eloquium tuum mussabit.

5 Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te: & sicut favilla pertransiens multitudo eorum, qui contra te prævaluerunt.

6 Eritque repente confestim. A Domino exercituum visitabitur in tonitruo, & commotione terræ, & voce magna turbinis & tempestatis, & flammæ ignis devorantis.

7 Et erit sicut somnium visionis nocturnæ multitudo omnium gentium, quæ dimicaverunt contra Ariel, & omnes qui militaverunt, & obsederunt, & prævaluerunt adversus eam.

8 Et sicut somniat esuriens, & comedit, cū autem fuerit experges factus, vacua est anima ejus: & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquam fuerit experges factus, lassus adhuc

erit, & anima ejus vacua est: sic erit multitudo omnium gentium, quæ dimicaverunt contra montem Sion.

9 Obstupescite, & admiramini, fluctuare, & vacillate: inebriamini, & non à vino: movemini, & non ab ebrietate.

10 Quoniam miscuit vobis Dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros, prophetas & principes vestros qui vident visiones operiet.

11 Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras, dicent: Lege istum, & respondebit: Non possum, signatus est enim.

12 Et dabitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege: & respondebit: Nescio litteras.

13 Et dixit Dominus: † Eo quod appropinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, cor autem ejus longè est à me, & timuerunt me mandato hominum & doctrinis. † Matt. 15. 8. Marc. 7. 6.

14 Ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo: † peribit enim sapientia à sapientibus ejus, & intellectus prudentium ejus abscondetur. † 1. Cor. 1. 19.

15 Væ qui profundi estis corde, ut à Domino abscondatis consilium: quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos: & quis novit nos? † Abd. 1. 8.

16 Perversa est hæc vestra cogitatio: quasi si lutum contra figulum cogites, & dicat opus factori suo. Non fecisti me: & figmentum dicat fictori suo: Non intelligis.

17 Nonne adhuc in modico & in brevi convertetur Libanus in charmel, & charmel in salum reputabitur?

18 Et audient in illa surdi verba libri, & de tenebris & caligine oculi cæcorum videbunt.

19 Et addent mites in Dño lætitiā, & pauperes homines in sancto Israël exultabunt.

20 Quoniam defecit qui prævalebat, consummatus est illudor, & succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem.

21 Qui peccare faciebant homines in verbo, & arguentem in porta supplantabant, & declinaverunt frustra à iusto.

22 Propter hoc, hæc dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham: Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus ejus erubescet:

23 Sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum, in medio sui sanctificantes nomen meum, & sanctificabunt sanctum Iacob, & Deum Israel prædicabunt:

24 Et scient errantes spiritu intellectum, & mussitatores discant legem.

C A P V T XXX.

Comminatio adversus Iudaos, qui Domino incon-sulto prementibus Assyriis ad Aegyptios confugiebant: ipsi quoque prophetarum admonitiones audire nolentibus, sed vana præsidia querentibus, gravem denuntiant afflictionem: & quam sit Deus futurus benignus ad ipsam revertentibus: & de magna revertentium felicitate, ac iudicio impii.

1 Væ filii desertores, dicit Dominus, ut faceritis consilium, & non ex

me : & ordiremini telam , & non per spiritum meum , ut adderetis peccatum super peccatum.

2 Qui ambularis ut descendatis in Ægyptum , & os meum non interrogastis , sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis , & habentes fiduciam in umbra Ægypti.

3 Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem , & fiducia umbræ Ægypti in ignominiam.

4 Erant enim in Tanī principes tui , & nuncii tui usque ad Hanes pervenerunt.

5 Omnes confusi sunt super populo , qui eis prodesse non potuit : non fuerunt in auxilium & in aliquam utilitatem , sed in confusionem & in opprobrium.

6 Onus jumentorum austri. In terra tribulationis & angustiae leæna , & leo ex eis , vipera , & regulus volans , portantes super humeros jumentorum divitias suas , & super gibbum camelorum thesauros suos , ad populum qui eis prodesse non poterit.

7 Ægyptus enim frustra vane auxiliabitur : ideo clamavi super hoc : Superbia tantum est , quiesce.

8 Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum , & in libro diligenter exara illud , & erit in die novissimo in testimonium usque in æternum.

9 Populus enim ad iracundiam provocans est , & filii mendaces , filii nolentes audire legem Dei.

10 Qui dicunt videntibus : Nolite videre : & aspicientibus : Nolite aspicere nobis ea , quæ recta sunt : loquimini nobis placentia , videte nobis errores.

11 Auferte à me viam , declinate à me semitam , cesset à facie nostra sanctus Israël.

12 Propterea hæc dicit sanctus Israël : Pro eo quod reprobastis verbum hoc , & sperastis in calumnia & in tumultu , & inixi estis super eo :

13 Propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens , & requisita in muro excelso , quoniam subito , dum non speratur , veniet contritio ejus.

14 Et comminuetur sicut conteritur lagenæ figuli contritione pervalida : & non invenietur de fragmentis ejus testa , in qua ponetur igniculus de incendio , aut hauriatur parum aquæ de fovea.

15 Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israël : Si revertamini & quiescatis , salvi eritis : in silentio & in spe erit fortitudo vestra. Et nolistis :

16 Et dixistis : Nequaquam , sed ad equos fugiemus , ideo fugietis. Et super veloces ascendemus : ideo velociores erunt , qui persequentur vos.

17 Mille homines à facie terroris unius : & à facie terroris quinque fugietis , donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis , & quasi signum super collem.

18 Propterea expectat Dominus ut miseretur vestri : & ideo exultabit parcens vobis : quia Deus iudicii Dominus : beati omnes qui expectant eum.

19 Populus enim Sion habitabit in Ierusalem : plorans nequaquam plorabis , miserans miserebitur tui : ad vocem clamoris

tui statim ut audierit , respondebit tibi.

20 Et dabit vobis Dominus panem arctum , & aquam brevem : & non faciet avolare à te ultra doctorem tuum : & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.

21 Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis : Hæc est via , ambulate in ea : & non declinetis neque ad dexteram , neque ad sinistram ,

22 Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui , & vestimentum conflatilis auræ tui , & disperges ea sicut immunditiam menstruatæ. Egredere , dices ei :

23 Et dabitur pluvia semini tuo , ubicumque seminaveris in terra : & panis frugum terræ erit uberrimus , & pinguis , pascetur in possessione tua in die illo agnus spatioso :

24 Et tauri tui , & pulli asinorum , qui operantur terram , commistum migma comedent sicut in area ventilatum est.

25 Et erunt super omnem montem excelsum , & super omnem collem elevatum , rivi currentium aquarum , in die interfectionis multorum , cum ceciderint turres.

26 Et erit lux lunæ sicut lux solis , & lux solis erit septemplex sicut lux septem dierum , in die qua alligaverit Dominus vulnus populi sui , & percussuram plagæ ejus sanaverit.

27 Ecce nomen Domini venit de longinquo , ardens furor ejus , & gravis ad portandum : labia ejus repleta sunt indignatione , & lingua ejus quasi ignis devorans.

28 Spiritus ejus velut torrens inundans usque ad medium colli , ad perdendas gentes in nihilum , & frænum erroris , quod erat in maxillis populorum.

29 Canticum erit vobis sicut nox sanctificatæ solemnitatis , & lætitia cordis sicut qui pergit cum tibia , ut intret in montem Domini ad fortem Israël.

30 Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suæ , & terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris , & flamma ignis devorantis : allidet in turbine , & in lapide grandinis.

31 A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus.

32 Et erit transitus virgæ fundatus , quam requiescere faciet Dominus super eum in tympanis & citharis : & in bellis præcipuis expugnabit eos.

33 Præparata est enim ab heri Topheth , à rege præparata , profunda , & dilatata. Nutrimenta ejus , ignis & ligna multæ : status Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

C A P V T XXXI.

Iudeos qui fiducia in Deum relicta ad Ægyptios & humana confugiunt præsidia , prædicis condemnandos una cum suis auxiliariis : revertentes vero ad Dominum , virtute divina liberandos.

1 Væ qui descendunt in Ægyptum ad auxilium , in equis sperantes , & habentes fiduciam super quadrigis , quia multæ sunt : & super equitibus , quia prævalidi nimis : & non sunt confisi super sanctum Israël , & Dominum non requisierunt.

2 Ipse autem sapiens adduxit malum, & verba sua non abstulit: & consurget contra domum pessimorum, & contra auxilium operantium iniquitatem.

3 Agyptus, homo, & non Deus: & equi eorum, caro, & non spiritus: & Dominus inclinabit manum suam, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consummentur.

4 Quia hæc dicit Dominus ad me: Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super prædam suam, & cum occurrerit ei multitudo pastorum, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non pavebit: sic descendet Dominus exercituum ut prælietur super montem Sion, & super collem ejus.

5 Sicut aves volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens & liberans, transiens & salvans.

6 Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israël.

7 In die enim illa abjiciet vir idola argenti sui, & idola auri sui, quæ fecerunt vobis manus vestræ in peccatum.

8 Et cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non à facie gladii: & juvenes ejus vestigales erunt:

9 Et fortitudo ejus à terrore transibit, & pavebunt fugientes principes ejus: dixit Dominus, cujus ignis est in Sion, & Caminus ejus in Ierusalem.

C A P V T XXXII.

De rege ac principibus in justitia regnaturis & populi subditi felicitate: stulto autem principi & opulentis mulieribus futura prædicatur calamitas: pacis quoque pulchritudo ac requies opulenta promittitur populo Dei.

1 Ecce in justitia regnabit rex, & principes in iudicio præerunt.

2 Et erit vir sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempestate, sicut rivi aquarum in siti, & umbra petreæ prominentis in terra deserta.

3 Non caligabunt oculi videntium, & aures audientium diligenter auscultabunt.

4 Et cor stultorum intelliget scientiam, & lingua balborum velociter loquetur & plane.

5 Non vocabitur ultra is, qui insipiens est princeps: neque fraudulentus appellabitur major:

6 Stultus enim fatua loquetur, & cor ejus faciet iniquitatem, ut perficiat simulationem, & loquatur ad Dominum fraudulenter, & vacuam faciat animam esurientis, & potum sitienti auferat.

7 Fraudulenti vasa pessima sunt: ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendaci, cum loqueretur pauper iudicium.

8 Princeps vero ea, quæ digna sunt principe, cogitabit, & ipse super duces stabit.

9 Mulieres opulentæ surgite, & audite vocem meam: filiae confidentes percipite auribus eloquium meum.

10 Post dies enim & annum, vos conturbabimini confidentes: consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet.

11 Obstupescite opulentæ, conturbamini confidentes: exuite vos, & confundimini, accingite lumbos vestros.

12 Super ubera plangite, super regione desiderabili, super vinea fertili.

13 Super humum populi mei spinæ & vepres ascendent: quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis?

14 Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est, tenebræ & palpatio factæ sunt super speluncas usque in æternum. Gaudium onagrorum pascua gregum.

15 Donec effundatur super nos spiritus de excelso: & erit desertum in charmel, & charmel in saltum reputabitur.

16 Et habitabit in solitudine iudicium, & justitia in charmel sedebit.

17 Et erit opus justitiæ, pax & cultus justitiæ silentium, & securitas usque in sempiternum.

18 Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.

19 Grando autem in descensione saltus, & humilitate humiliabitur civitas.

20 Beati, qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis & asini.

C A P V T XXXIII.

Permixtum de dejectione Sennacherib loquitur, & Iudaorum liberatione, ac divina potentie exaltatione: invehitur contra hypocritas: & quales esse debeant qui cum Domino habitaturi sunt in excelsis: Ierusalem vero habitatio eris opulenta, in qua magnificabitur Dominus, rex & legislator noster.

1 Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? & qui spernis, nonne & ipse spernèris? cum consumnaveris deprædationem, deprædaberis: cum fatigatus desieris contemnere contemnèris,

2 Dñe miserere nostri: te enim expectavimus: esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis.

3 A voce Angeli fugerunt populi, & ab exaltatione tua dispersæ sunt gentes.

4 Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fossæ plenæ fuerint de eo.

5 Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit in excelsis: implevit Sion iudicio & justitia.

6 Et erit fides in temporibus tuis: divitiæ salutis sapientia & scientia: timor Domini ipse est thesaurus ejus.

7 Ecce videntes clamabunt foris, Angeli pacis amare flebunt.

8 Dissipatæ sunt viæ, cessavit transiens per semitam, irritum factum est pactum, projecit civitates, non reputavit homines.

9 Luxit, & elanguit terra: confusus est Libanus, & obsorduit, & factus est Saron sicut desertum: & concussa est Basan, & Carmelus.

10 Nunc consurgam, dicit Dominus: nunc exaltabor, nunc sublevabor.

11 Concipietis ardorem, parietis stipulam: spiritus vester ut ignis vorabit vos.

12 Et erunt populi quasi de incendio cinis: spinæ congregatæ igni comburentur.

13 Audite qui longè estis, quæ fecerim.

& cognoscite vicini fortitudinem meam.

14 Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas, quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?

† Psal. 14. 2. 15 † Qui ambulat in justitiis, & loquitur veritatem, qui projicit avaritiam ex ca-
sumnia, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum.

16 Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas ejus: panis ei datus est, aquæ ejus fideles sunt.

17 Regem in decore suo videbunt oculi ejus, cernent terram de longè.

† E. 10. 18 Cor tuum meditabitur timorem: † ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum?

19 Populum impudentem non videbis, populum altis sermonis: ita ut non possis intelligere disertitudinem linguæ ejus, in quo nulla est sapientia.

20 Respice Sion civitatem solemnitatis nostræ: oculi tui videbunt Ierusalem, habitationem opulentam tabernaculum quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clavi ejus in sempiternum, & omnes funiculi ejus non rumpentur:

21 Quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster: locus fluviorum rivi latissimi & patentes: non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgreditur eum.

22 Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster: ipse salvabit nos.

23 Laxati sunt funiculi tui, & non prevalebunt: sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc dividuntur spolia prædarum multarum: claudi diripient rapinam.

24 Nec dicet vicinus: Elangui: populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

C A P V T XXXIV.

Acerba Dei ultio super omnes gentes: Idumæa quoque contritio & perpetua vastitas prædicitur.

1 **A**ccedite gentes: & audite, & populi attendite: audiat terra, & plenitudo ejus; orbis, & omne germen ejus.

2 Quia indignatio Domini super omnes gentes, & furor super universam militiam eorum: interfecit eos, & dedit eos in occisionem.

3 Interfecti eorum projicientur, & de cadaveribus eorum ascendet foetor: tabescent montes à sanguine eorum.

4 Et tabescet omnis militia cælorum, & complicabuntur sicut liber cæli: & omnis militia eorum defluet, sicut defluit folium de vinea & de ficu.

5 Quoniam inebriatus est in cælo gladius meus: ecce super Idumæam descendet, & super populum interfectionis meæ, ad iudicium.

6 Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum, & hircorum, de sanguine medullatorum

arietum: victima enim Domini in Bosra, & interfectio magna in terra Edom.

7 Et descendant unicornes cum eis, & tauri cum potentibus: inebriabitur terra eorum sanguine, & humus eorum adipe pinguium:

8 Quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Sion.

9 Et convertentur torrentes ejus in picem, & humus ejus in sulphur: & erit terra ejus in picem ardentem:

10 Nocte & die non exstinguetur, in sempiternum ascendet fumus ejus: à generatione in generationem desolabitur, in sæcula sæculorum non erit transiens per eam.

11 Et possidebunt illam onocrotalus & ericius: ibis & corvus habitabunt in ea: & extendetur super eam mensura; ut redigatur ad nihilum, & perpendiculum in desolationem.

12 Nobiles ejus non erunt ibi: regem potius invocabunt, & omnes principes ejus erunt in nihilum.

13 Et orientur in domibus ejus spinæ, & urticæ, & paliurus in munitionibus ejus: & erit cubile draconum, & pascua struthionum:

14 Et occurrent dæmonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubavit lamia, & invenit sibi requiem.

15 Ibi habuit foveam ericius, & enutrivit catulos, & circumfodit, & fovit in umbra ejus: illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum.

16 Requirit diligenter in libro Domini, & legite: unum ex eis non defuit, alter alterum non quæsit: quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit, & spiritus ejus ipse congregavit ea.

17 Ecce misit eis sortem, & manus ejus divisit eam illis in mensuram: usque in æternum possidebunt eam, in generationem & generationem habitabunt in ea.

C A P V T XXXV.

De futura consolatione, lætitia, securitate, & felicitate perpetua eorum, qui in Christum sunt credituri.

1 **L**ætabitur deserta & invia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium.

2 Germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans: gloria Libani data est ei: decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei nostri.

3 Confortare manus dissolutas, & genua debilia roborare.

4 Dicite pusillanimis: Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, & salvabit vos.

5 Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt.

6 Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mortuorum: quia scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine.

7 Et quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & junci.

8 & erit ibi semita & via, & via sancta vocabitur.

vocabitur : non transibit per eam pollutus, & hæc erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam.

9 Non erit ibi leo, & mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur ibi, & ambulabunt qui liberati fuerint.

10 Et redempti à Domino convertentur, & venient in Sion cum laude & lætitia sempiterna super caput eorum : gaudium & lætitiā obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

CAPUT XXXVI.

Sennacherib captis civitatibus Iuda munitis, mittit Rabfacem ad capiendam Ierusalem : qui variis in Ezechiam jactatus convitiis & blasphemis in Deum, Ierosolymitas ad deditionem exhortatur.

4 Reg. 18. 13. 2. Par. 32. 1. **E**T factus est in quattuordecimo anno regis Ezechie, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Iuda munitas, & cepit eas.

2 Et misit rex Assyriorum Rabfacem de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam in manu gravi, & stetit in aquæductu piscine superioris in via Agri fullonis.

3 Et egressus est ad eum Eliacim filius Helcia, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Ioahel filius Asaph à commentariis.

4 Et dixit ad eos Rabfacer : Dicite Ezechie : Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum : Quæ est ista fiducia, qua confidis ?

5 Aut quo consilio vel fortitudine rebelare disponis ? super quem habes fiduciam, quia recessisti à me ?

6 Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum, super Ægyptum : cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus, & perforabit eam : sic Pharaon rex Ægypti omnibus qui confidunt in eo.

7 Quod si responderis mihi : In Domino Deo nostro confidimus : nonne ipse est, cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria, & dixit Iudæ & Ierusalem : Coram altari isto adorabitis ?

8 Et nunc trade te domino meo regi Assyriorum, & dabo tibi duo millia equorum, nec poteris ex te præbere ascensores eorum.

9 Et quomodo sustinebit faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus ? Quod si confidis in Ægypto, in quadrigis, & in equibus :

10 Et nunc nunquid sine Domino ascendi ad terram istam, ut disperderem eam ? Dominus dixit ad me : Ascende super terram istam, & disperse eam.

11 Et dixit Eliacim, & Sobna, & Ioahel ad Rabfacem : Loquere ad servos tuos Syra lingua : intelligimus enim, ne loquaris ad nos Iudaice in auribus populi, qui est super murum.

12 Et dixit ad eos Rabfacer : Numquid ad dominum tuum & ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista, & non potius ad viros, qui sedent in muro, ne comedant stercore sua, & bibant urinam pedum suorum vobiscum ?

13 Et stetit Rabfacer, & clamavit voce magna Iudaice, & dixit : Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

14 Hæc dicit rex : Non seducat vos Ezechias, quia non poterit ertere vos.

15 Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino, dicens : Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas in manu regis Assyriorum.

16 Nolite audire Ezechiam : hæc enim dicit rex Assyriorum : Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite unusquisque vineam suam, & unusquisque ficum suam, & bibite unusquisque aquam cisternæ suæ.

17 Donec veniam, & tollam vos ad terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti & vini, terram panum & vinearum.

18 Nec conturbet vos Ezechias : dicens : Dominus liberabit nos. Nunquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum ?

19 Vbi est deus Emath, & Arphad ? ubi est deus Sepharvaim ? nunquid liberaverunt Samariam de manu mea ?

20 Quis est ex omnibus diis terrarum istarum, qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Ierusalem de manu mea ?

21 Et siluerunt, & non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex, dicens : Ne respondeatis ei.

22 Et ingressus est Eliacim filius Helcia, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Ioahel filius Asaph à commentariis, ad Ezechiam scissis vestibus, & nunciaverunt ei verba Rabfacis.

CAPUT XXXVII.

Consternatus Ezechias propter blasphemias tuas Rabfacer tuum Sennacherib, mittit ad Isaiam ut Dominum deprecetur, qui ipsum confortans divinum promittit auxilium & caso per Angelum exercituum Sennacherib, etiam ipse à filiis suis interimitur.

4. Reg. 19. 1a **E**T factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & obvolutus est sacco, & intravit in domum Domini.

2 Et misit Eliacim, qui erat super domum, & Sobnam scribam, & seniores de sacerdotibus, opertos saccis, ad Isaiam filium Amos prophetam :

3 Et dixerunt ad eum : Hæc dicit Ezechias : Dies tribulationis, & correptionis, blasphemie, dies hæc : quia venerunt filii usque ad partum, & virtus non est parienti.

4 Si quomodo audiat Dominus Deus tuus verba Rabfacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, & exprobandum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus : leva ergo orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt.

5 Et venerunt servi regis Ezechie ad Isaiam.

6 Et dixit ad eos Isaias : Hæc dicetis domino vestro : Hæc dicit Dominus : Ne timeas à facie verborum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.

7 Ecce ego dabo ei spiritum, & audiet nuncium, & revertetur ad terram suam, & corrumpere eum faciam gladio in terra sua.

8 Reversus est autem Rabfacer, & invenit regem Assyriorum præliantem adversus Lohnam. Audierat enim quia profectus esset de Lachis.

Et

9 Et audivit de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset, misit nuncios ad Ezechiam: dicens:

10 Hæc dicetis Ezechiz regi Iudæ, loquentes: Non te decipiat Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabitur Ierusalem in manu regis Assyriorum.

11 Ecce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quas subverterunt, & tu poteris liberari?

12 Numquid cruerunt eos dii gentium, quos subverterunt patres mei, Gozam, & Haram, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thalassar?

13 Vbi est rex Emath, & rex Arphad, & rex urbis Sepharvaim, Ana, & Ava?

14 Et tulit Ezechias libros de manu nunciorum, & legit eos, & ascendit in domum Domini, & expandit eos Ezechias coram Domino.

15 Et oravit Ezechias ad Dominum, dicens:

16 Domine exercituum Deus Israël, qui sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum & terram.

17 Inclina Domine aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viventem.

18 Vere enim Domine desertas fecerunt reges Assyriorum terras, & regiones earum.

19 Et dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum & lapis, & comminuerunt eos.

20 Et nunc Domine Deus noster salva nos de manu eius: & cognoscant omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

21 Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israël: pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum:

22 Hoc est verbum, quod locutus est Dominus super eum: Despexit te, & subsannavit te virgo filia Sion: post te caput movit filia Ierusalem.

23 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti, & super quem exaltasti vocem, & levasti altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum Israël.

24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino: & dixisti: In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudinem montium, juga Libani: & succidam excelsa cedrorum ejus, & electas abietes illius, & introibo altitudinem summmitatis ejus, saltum Carmeli ejus.

25 Ego fodi, & bibi aquam, & exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum.

26 Numquid non audisti, quæ olim fecerim ei? ex diebus antiquis ego plasmavi illud: & nunc adduxi: & factum est in eradicationem collium compugnantium, & civitatum munitarum.

27 Habitatores earum breviata manu contremuerunt, & confusi sunt, facti sunt sicut fœnum agri, & gramen pascuæ, & herba tectorum, quæ exaruit antequam maturefceret.

28 Habitationem tuam, & egressum tuum, & introitum tuum cognovi, & infaniam tuam contra me.

29 Cum fureres adversum me, superbia tua ascendit in aures meas: ponam ergo circulum in naribus tuis, & frænum in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti.

30 Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc anno quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere: in anno autem tertio seminare, & metite, & plantate vineas, & comedite fructum earum.

31 Et mittere id, quod salvatum fuerit de domo Iuda, & quod reliquum est, radicem deorsum, & faciet fructum sursum:

32 Quia de Ierusalem exhibunt reliquias, & salvatio de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet istud.

33 Propterea hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non intrabit civitatem hanc, & non jacet ibi sagittam: & non occupabit eam clypeus & non mittet in circuitu ejus aggerem.

34 In via quæ venit, per eam revertetur, & civitatem hanc non ingreditur, dicit Dominus:

35 Et protegam civitatem istam, ut salvem eam propter me, & propter David servum meum.

36 † Egressus est autem angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt mane, & ecce omnes, cadavera mortuorum. † 4. Regum 19.35. Tob. 1. 21.

37 Et egressus est, & abiit, & reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & habitavit in Ninive. Eccli. 48.24. I Ma-chab. 7.

38 Et factum est, cum adoraret in templo Nesroch deum suum, Adramelech, & Sarsar filii ejus percusserunt eum gladio: fugeruntque in terram Ararat, & regnavit Adhaddon filius ejus pro eo. 41. I. Ma-chab. 8. 19.

C A P V T XXXVIII.

Ezechias à morte sibi per Isaiam comminata liberatus, signo in horologio Achaz accepto, & promissa de manu Assyriorum liberatione, additisque ei ad vitam quindecim annis, canticum hoc gratiarum Actionis Deo cecinit.

1 IN diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem: & introivit ad eum Isaias filius Amos propheta, & dixit ei: Hæc dicit Dominus: Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives. 4. Regum 20. 16. 1. Paral. 32.24.

2 Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem, & oravit ad Dominum,

3 Et dixit: Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno.

4 Et factum est verbum Domini ad Isaiam, dicens:

5 Vade, & dic Ezechiz: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: ecce ego adjiciam super dies tuos quindecim annos.

6 Et de manu regis assyriorum eruiam te, & civitatem istam, & protegam eam.

7 Hoc

7 Hoc autem tibi erit signum à Domino , quia faciet Dominus verbum hoc , quod locutus est :

8 Ecce ego reverti faciam umbram linearum , per quas descenderat in horologio Achaz in sole , retrorsum decem lineis : Et reversus est sol decem lineis per gradus , quos descenderat.

9 Scriptura Ezechiae regis Iuda cum ægrotaffet , & convaluisset de infirmitate sua.

10 Ego dixi : In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.

Quæsiui residuum annorum meorum.

11 Dixi : non videbo Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultra , & habitatorem quietis.

12 Generatio mea ablata est , & convoluta est à me , quasi tabernaculum pastorum.

Præcisa est velut à texente , vita mea : dum adhuc ordire , succidit me : de mane usque ad vesperam finies me.

13 Sperabam usque ad mane , quasi leo sic contrivit omnia ossa mea :

De mane usque ad vesperam finies me :

14 Sicut pullus hirundinis sic clamabo , meditabor ut columba.

Attenuati sunt oculi mei , suspicientes in excelsum.

Domine vim patior , responde pro me.

15 Quid dicam , aut quid respondebit mihi , cum ipse fecerit ?

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

16 Domine si sic vivitur , & in talibus vita spiritus mei , corripies me , & vivificabis me.

17 Ecce in pace amaritudo mea amarissima :

Tu autem eruisti animam meam ut non periret , projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

18 Quia non infernus confitebitur tibi , neque mors laudabit te : non expectabunt qui descendunt in lacum , veritatem tuam.

19 Vivens vivens ipse confitebitur tibi , sicut & ego hodie : pater filiis notam faciet veritatem tuam.

20 Domine saluum me fac , & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus viæ nostræ in domo Domini.

21 Et iussit Isaias ut tollerent massam de ficis , & cataplasma rent super vulnus , & sanaretur.

22 Et dixit Ezechias : Quod erit signum quia ascendam in Domum Domini.

C A P V T XXXIX.

Ezechias cum missis à rege Babylonis nuntiis suos ostendisset thesauros , ab Isaiâ de futura eorum in Babylonem ablatione præmonetur.

In tempore illo misit Merodach Baladan , filius Baladan rex Babylonis , 29.12. libros & munera ad Ezechiam : audierat enim quod ægrotaffet & convaluisset.

2 Lætatus est autem super eis Ezechias , & ostendit eis cellam aromatum , & argenti , & auri , & odoramentorum , & unguenti optimi , & omnes apothecas supellectilis suæ , & universa quæ inventa sunt in thesauris ejus. Non fuit verbum quod non osten-

deret eis Ezechias in domo sua , & in omni potestate sua.

3 Introivit autem Isaias propheta ad Ezechiam regem , & dixit ei : quid dixerunt viri isti , & unde venerunt ad te ? Et dixit Ezechias : De terra longinqua venerunt ad me , de Babylone.

4 Et dixit : quid viderunt in domo tua ? Et dixit Ezechias : Omnia quæ in domo mea sunt , viderunt : non fuit res , quam non ostenderim eis in thesauris meis.

5 Et dixit Isaias ad Ezechiam ? Audi verbum Domini exercituum.

6 Ecce dies venient , & auferentur omnia , quæ in domo tua sunt , & quæ thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc , in Babylonem : non relinquetur quicquam , dicit Dominus.

7 Et de filiis tuis , qui exhibunt de te , quos genueris , tollent , & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

8 Et dixit Ezechias ad Isaiam : Bonum verbum Domini quod locutus est. Et dixit : Fiat tantum pax & veritas in diebus meis.

C A P V T XL.

Consolatio & salus Ierusalem per Christum futuræ : Ioannis Baptista prædicatio : fragilitas hominis , & perpetuitas verbi divini : Christi in carnem adveniens , ihsusque gloria , potestas & retributio palam annuntianda : contra idololatrias Deum sculptilibus assimilantes , incomparabilem Dei potentiam ac sapientiam commendat : quod sperantes in Domino mutant fortitudinem.

Consolamini , consolamini popule meus , dicit Deus vester.

2 Loquimini ad cor Ierusalem , & advocate eam : quoniam completa est malitia ejus , dimissa est iniquitas illius : suscipit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.

3 † Vox clamantis in deserto : Parate viam Domini , rectas facite in solitudine semitas Dei nostri. † *Matt. 3. 3. Marc.*

4 Omnis vallis exaltabitur , & omnis mons & collis humiliabitur , & erunt prava in directa , & aspera in vias planas. † *Luc. 3. 4.*

5 Et revelabitur gloria Domini , & videbit omnis caro pariter quod os Dñi locutus est. † *Ioan. 1. 23.*

6 Vox dicentis ? Clama. Et dixit : Quid clamabo : † Omnis caro fœnum , & omnis gloria ejus quasi flos agri. † *Eccli. 14. 18. Iacob.*

7 Exsiccatum est fœnum , & cecidit flos , quia spiritus Domini sufflavit in eo. Verè fœnum est populus : † *1. 10. 1. Petr.*

8 Exsiccatum est fœnum , & cecidit flos : Verbum autem Domini nostri manet in æternum :

9 Super montem excelsum ascende tu , qui evangelizas Sion : exalta in fortitudine vocem tuam , qui evangelizas Ierusalem : exalta , noli timere. Dic civitatibus Iuda : Ecce Deus vester.

10 Ecce Dominus Deus in fortitudine veniet , & brachium ejus dominabitur : ecce merces ejus cum eo , & opus illius coram illo.

11 † Sicut pastor gregem suum pascet : in brachio suo congregabit agnos , & in sinu suo levabit , fœtas ipse portabit. † *Ioan. 10. 11. Ezech.*

12 Quis mensus est pugillo aquas , & cælos palmo ponderavit ? quis appendit tri-

bus digitis molem terræ, & libravit in pondere montes, & colles in statera?

† Rem. 13 † Quis adjuvit spiritum Domini? aut
11. 34. quis consiliarius ejus fuit, & ostendit illi?
1. Cor. 14 Cum quo iniit consilium, & instruxit
2. 16. eum, & docuit eum semitam justitiæ, &
3. p. 9. erudit eum scientiam, & viam prudentiæ
13. ostendit illi?

15 Ecce gentes quasi stilla situlæ, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt: ecce insulæ quasi pulvis exiguus,

16 Et libanus non sufficiet ad succendendum, animalia ejus non sufficient ad holocaustum.

17 Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei.

† A. 18 † Cui ergo similem fecistis Deum? 17. 29. aut quam imaginem ponetis ei?

19 Numquid sculptile conflavit faber: aut aurifex auro figuravit illud, & laminis argenteis argentarius?

20 Forte lignum & imputribile elegit; artifex sapiens quærit quomodo statuat simulachrum, quod non moveatur.

21 Numquid non scitis? numquid non audistis? numquid non annuntiatum est vobis ab initio? numquid non intellexistis fundamenta terræ?

22 Qui sedet super gyrum terræ, & habitatores ejus sunt quasi locustæ: qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.

23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terræ velut inane fecit:

24 Et quidem neque plantatus, neque factus, neque radicans in terra truncus eorum: repente flavit in eos, & aruerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos.

25 Et cui assimilastis me: & adæquastis: dicit sanctus?

26 Levate in excelsum oculos vestros, & videte quis creavit hæc, qui educit in numero militiam eorum, & omnes ex nomine vocat præ multitudine fortitudinis & roboris, virtutisque ejus, neque unum reliquum fuit.

27 Quare dicis Iacob, & loqueris Israel: Abscondita est via mea à Domino, & à Deo meo iudicium meum transiit?

28 Numquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terræ non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiæ ejus.

29 Qui dat lasso virtutem: & his qui non sunt, fortitudinem & robur multiplicat.

30 Deficient pueri, & laborabunt, & juvenes in infirmitate cadent.

31 Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.

C A P V T X L I.

Discepat Dominus cum idololatris de potentia, & variis magnisque beneficiis populo Iudaico exhibitis, quibus suam comprobata potentiam & benignitatem erga homines: ostendens simul & idolorum impotentiam, & idololatrarum vanitatem.

† T Accant ad me insulæ, & gentes mutant fortitudinem: accedant, &

tunc loquantur, simul ad iudicium propinquemus.

2 Quis suscitavit ab Oriente justum, vocavit eum ut sequeretur se: dabit in conspectu ejus gentes, & reges obtinebit: dabit quasi pulverem gladio ejus, sicut stipulam vento raptam arcui ejus.

3 Persequetur eos, transibit in pace: semina in pedibus ejus non apparebit,

4 Quis hæc operatus est, & fecit vocans generationes ab exordio? Ego Dominus, † † Infy 43. 6. primus & novissimus ego sum.

5 Viderunt insulæ, & timuerunt, extrema 48. terræ obstupuerunt, appropinquaverunt, & 12. accesserunt.

6 Unusquisque proximo suo auxiliabitur, 1. 6. & fratri suo dicit: Confortare.

7 Confortavit faber ærarius percutiens malleo eum, qui cudebat tunc temporis: dicens: Glutino bonum est: & confortavit eum clavis, ut non moveretur.

8 Et tu Israel serve meus: Iacob quem elegi, semen Abraham amici mei.

9 In quo apprehendi te ab extremis terræ, & à longinquis ejus vocavi te, & dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te: & non abjeci te.

10 Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus: confortavi te, & auxiliatus sum tibi: & suscepit te dextera iusti mei.

11 Ecce confundentur & erubescunt omnes, qui pugnant adversum te: erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt tibi:

12 Quæres eos, & non invenies, viros rebelles tuos: erunt quasi non sint: & velut cōsumptio, homines bellantes adversum te.

13 Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicensque tibi: Ne timeas, ego adjuvi te.

14 Noli timere verimis Iacob, qui mortuus estis ex Israel: ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: & redemptor tuus sanctus Israel.

15 Ego posui te quasi plaustrum triturans novum, habens rostra ferrantia: triturabis montes, & comminues: & colles quasi pulverem pones.

16 Ventilabis eos, & ventus tollet, & turbo disperget eos, & tu exultabis in Domino, in sancto Israel læraberis.

17 Egeni & pauperes quærunt aquas, & non sunt: lingua eorum siti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos.

18 Aperiam in supinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram in viam in rivos aquarum.

19 Dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrtum, & lignum olivæ: ponam in deserto abietem, ulmum, & buxum simul:

20 Ut videant, & sciant, & recogitent, & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc, & sanctus Israel creavit illud.

21 Prope facite iudicium vestrum, dicit Dominus: afferte, siquid forte habetis, dixit rex Iacob.

22 Accedant, & minicient nobis quæcumque

que ventura sunt, priora quæ fuerunt nunti-
ciat: & ponemus cor nostrum, & sciemus
novissima eorum, & quæ ventura sunt in-
dicat nobis.

23 Annunciate quæ ventura sunt in futu-
rum, & sciemus quia dii estis vos; bene
quoque aut male, si potestis, facite: & lo-
quamur & videamus simul.

24 Ecce, vos estis ex nihilo, & opus ve-
strum ex eo quod non est: abominatio est
qui elegit vos.

25 Suscitavi ab aquilone, & veniet ab
ortu solis: vocabit nomen meum, & addu-
cet magistratus quasi lutum, & velut pla-
stes conculcans humum.

26 Quis annuntiavit ab exordio ut scia-
mus, & à principio ut dicamus: Iustus es?
non est neque annuncians, neque prædi-
cens, neque audiens sermones vestros.

27 Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt, &
Ierusalem evangelistam dabo.

28 Et vidi, & non erat neque ex istis
quisquam qui iniret consilium, & interro-
gatus responderet verbum.

29 Ecce omnes iniusti, & vana opera eo-
rum: ventus & inane simulacrum eorum.

C A P V T X L I I

*Pater sibi complacet in filio Christo, cuius vir-
tutes & opera quæ facturus est, propheta explicat,
exhortans universas gentes ad laudem & gratia-
rum actionem, addis quoque, malos, idololatrias
& ingratos graviter à Domino puniendos, pluri-
mum conquerens de ingratitudine servorum Dei.*

Math. **E**cce servus meus, suscipiam eum:
12.18. *Electus meus, complacuit sibi in*
illo anima mea: dedi spiritum meum super
eum, iudicium gentibus proferet.

2 Non clamabit, neque accipiet perso-
nam, nec audietur vox ejus foris.

3 Calamum quassatum non conteret, &
linum fumigans non extinguet: in verita-
te educet iudicium.

4 Non erit tristis, neque turbulentus,
donec ponat in terra iudicium: & legem
ejus insulæ expectabunt.

5 Hæc dicit Dominus Deus, creans cælos,
& extendens eos: firmans terram, & quæ
germinant ex ea: dans statum populo, qui
est super eam, & spiritum calcantibus eam.

Infra 6 Ego Dominus vocavi te in iustitia, &
29.6. apprehendi manum tuam, & servavi te. † Et
dedi in fœdus populi, in lucem gentium:

7 Ut aperires oculos cæcorum: & edu-
ceres de conclusione vincitum, de domo car-
ceris sedentes in tenebris.

Infra 8 † Ego Dominus, hoc est nomen meum:
48.12. gloriam meam alteri non dabo, & laudem
meam sculpsilibus.

9 Quæ prima fuerunt, ecce venerunt:
nova quoque ego annuncio: antequam
orianur, audita vobis faciam.

10 Cantate Domino canticum novum,
laus ejus ab extremis terræ: qui descenditis
in mare, & plenitudo ejus; insulæ, &
habitatores earum.

11 Subleventur desertum, & civitates ejus:
in domibus habitabit Cedar: laudate habi-
tatores Penæ, de vertice montium clamabunt.

12 Ponent Domino gloriam, & laudem
ejus in sculis nuntiabunt.

13 Dominus sicut fortis egredietur, sicut
vir praeliator suscitabit zelum; vociferabi-
tur, & clamabit: super inimicos suos con-
fortabitur.

14 Tacui semper, filii, patiens fui, sicut
parturiens loquar: dissipabo, & absor-
bebo simul.

15 Desertos faciam montes, & colles, &
omne gramen eorum exsicabo: & ponam
flumina in insulas, & stagna arefaciam.

16 Et ducam cæcos in viam, quam nesci-
unt; & in semitis, quas ignoraverunt, am-
bulare eos faciam: ponam tenebras coram
eis in lucem, & prava in recta: hæc verba
feci eis, & non dereliqui eos.

17 Conversi sunt retrorsum: confundan-
tur confusione qui confidunt in sculpsili,
qui dicunt constabili: Vos dii nostri.

18 Surdi audite, & cæci intuemini ad vi-
dendum.

19 Quis cæcus, nisi servus meus? & sur-
dus, nisi ad quem nuncios meos misi? quis
cæcus, nisi qui venundatus est? & quis cæ-
cus, nisi servus Domini?

20 Qui vides multa, nonne custodies? qui
apertas habes aures, nonne audies?

21 Et Dominus voluit ut sanctificaret
eum: & magnificaret legem, & extolleret.

22 Ipse autem populus direptus, & va-
stus: laqueus juvenum omnes, & in do-
mibus carcerum absconditi sunt: facti sunt
in rapinam, nec est qui eruat, in direptio-
nem, nec est qui dicat: Redde.

23 Quis est in vobis qui audiat hoc atten-
dat & auscultet futura?

24 Quis dedit in direptionem Iacob, &
Israel vastantibus? nonne Dominus ipse,
cui peccavimus? Et noluerunt in viis ejus
ambulare, & non audierunt legem ejus.

25 Et effudit super eum indignationem
furoris sui, & forte bellum, & combussit
eum in citenitu, & non cognovit: & suc-
cendit eum, & non intellexit.

C A P V T X L I I I

*Populum credentem securum facit, ejus ex uni-
verso orbe multiplicationem futuram promittens,
cum enarratione præteritorum ac futurorum Dei erga
populum suum beneficiorum, quibus se solum ve-
rum Deum esse comprobans: addita gravi expo-
sitione adversus Iudaorum ingratitudinem.*

Et nunc hæc Dicit Dominus creans
Ite Iacob, & formans te Israel: Noli
timere redemi te, & vocavi te nomine
tuo: meus es tu.

2 Cum transferis per aquas, tecum ero:
& flumina non operient te: cum ambula-
veris in igne non comburêris, & flamma
non ardebit in te.

3 Quia ego Dominus Deus tuus sanctus
Israel salvator tuus, dedi propitiationem
tuam Egyptum, Æthiopiam & Saba pro te.

3 Ex quo honorabilis factus es in oculis
meis, & gloriosus: ego dilexi te, & dabo
homines pro te, & populos pro anima tua.

5 Noli timere, quia ego tecum sum: ab
oriente adducam semen tuum, & ab occi-
dente congregabo te.

6 Dicam aquiloni: Da: & austro, Noli
prohibere: affer filios meos de longin-
quo, & filias meas ab extremis terræ.

7 Et

7 Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi eum, & feci eum.

8 Educ foras populum cæcum, & oculos habentem, surdum, & aures ei sunt.

9 Omnes gentes congregatæ sunt simul, & collectæ sunt tribus: quis in vobis annuntiet istud, & quæ prima sunt audire nos faciet? dent testes eorum, justificentur, & audiant, & dicant: Vere.

10 Vos testes mei, dicit Dominus, & servus meus, quem elegi: ut sciatis, & credatis mihi, intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non formatus Deus, & post me non erit.

† Osee 11 † Ego sum, ego sum Dominus, & non est absque me salvator.

12 Ego annunciaui, & salvavi: auditum feci, & non fuit in vobis alienus: vos testes mei, dicit Dominus, ego Deus.

13 Et ab initio ego ipse, & non est qui de manu mea eruat: operabor, & quis averteret illud?

14 Hæc dicit Dominus redemptor vester, sanctus Israel: Propter vos misi in Babylonem, & detraxi vectes universos, & Chaldæos in navibus suis gloriantes.

15 Ego Dominus sanctus vester, creans Israel rex vester.

16 Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus semitam.

17 Qui eduxit quadrigam & equum, agmen & robustum: simul obdormierunt, nec resurgent: contriti sunt quasi linum, & extincti sunt.

18 Ne memineritis priorum, & antiqua ne inueamini.

† 2. Cor. 19 † Ecce ego facio nova, & nunc orientur, unque cognoscetis ea: ponam in deserto viam, & in invio flumina.

Apoc. 21. 5. 20 Glorificabit me bestia agri, dracones & struthiones: quia dedi in deserto aquas: flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo.

21 Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

22 Non me invocasti Iacob, nec laborasti in me Israel.

23 Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, & victimis tuis non glorificasti me: non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.

24 Non emisti mihi argento calamum, & adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbuiisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.

C.A. 25 Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

26 Reduc me in memoriam, & iudicemus simul: narra si quid habes ut justificeris.

27 Pater tuus primus peccavit, & interpretes tui prævaricati sunt in me.

28 Et contaminavi principes sanctos: dedi ad internecionem Iacob, & Israel in blasphemiam.

C A P V T XLIV.

Deus consolatur populum suum, effusus super eum spiritum suum, & aquas super sitientem:

ipse primus & novissimus ac solus Deus, omnium creator ac moderator: idolorum quoque, artificum eorum ac idololatrarum magna vanitas, imo stupor aperte convincitur: proinde ab idolis ad Deum, in cuius manu sunt omnia, populus revocatur.

1 E T nunc audi Iacob serve meus, & Israel quem elegi:

2 Hæc dicit Dominus faciens & formans te, ab utero auxiliator tuus: noli timere serve meus Iacob, & rectissime, quem elegi,

3 Effundam enim aquas super sitientem, & fluentia super aridam: effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam.

4 Et germinabunt inter herbas, quasi salices juxta præterfluentes aquas.

5 Iste dicet, Domini ego sum: & ille vocabit in nomine Iacob: & hic scribet manu sua: Domino: & in nomine Israel assimilabitur.

6 † Hæc dicit Dominus rex Israel, & redemptor ejus Dominus exercituum: Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus.

7 Quis similis mei? vocet, & annunciet, & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum, ventura & quæ futura sunt annuncient eis.

8 Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audire te feci, & annunciaui: vos estis testes mei, numquid est Deus absque me, & formator quem ego non noverim?

9 Plastræ idoli omnes nihil sunt, & amarissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur.

10 Quis formavit deum, & sculptile conflavit ad nihil utile?

11 Ecce omnes participes ejus confundentur: fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt & pavebunt, & confundentur simul.

12 † Faber ferrarius lima operatus est: in prunis, & in malleis formavit illud, & operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriet & deficiet, non bibit aquam, & lassescet.

13 Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, & in circino tornavit illud: & fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo.

14 Succidit cedros, tulit ilicem: & quercum, quæ steterat inter ligna saltus: plantavit pinum, quam pluvia nutrit.

15 Et facta est hominibus in focum: sumpsi ex eis, & calefactus est: & succendit, & coxit panes: de reliquo autem operatus est deum, & adoravit: fecit sculptile, & curvatus est ante illud.

16 Medium ejus combussit igni, & de medio ejus carnes comedit: coxit pulmentum, & saturatus est, & calefactus est, & dixit: Vah, calefactus sum, vidi focum.

17 Reliquum autem ejus deum fecit & sculptile tibi: curvatur ante illud, & adorat illud, & obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu.

18 Nescierunt, neque intellexerunt, & obli-

1er. 20.
10. 6.
46. 27.

† Sup.
14. 4.
Infra
48. 12.
Apoc.
1. 17.
2. 23.
13.

† Sup.
13. 16.

obliti enim sunt ne videant oculi eorum, & ne intelligant corde suo.

19 Non recogitant in mente sua neque cognoscant, neque sentiunt, ut dicant: Medietatem ejus combussi igni: & coxi super carbones ejus panes: coxi carnes & comedi, & de reliquo ejus idolum faciam? ante truncum ligni procidam?

20 Pars ejus cinis est: cor insipiens adoravit illud, & non liberabit animam suam, neque dicet: Forte mendacium est in dextera mea.

20 Memento horum Jacob, & Israel, quoniam servus meus es tu; formavi te, servus meus es tu Israël, ne obliviscaris mei.

21 Delevi ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.

23 Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus: jubilate extrema terræ, resonate montes laudationem, salus & omne lignum ejus: quoniam redemit Dominus Jacob, & Israel gloriabitur.

24 Hæc dicit Dominus redemptor tuus, & formator tuus ex utero: Ego sum Dominus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabilis terram, & nullus mecum.

25 Irrita faciens signa divinorum, & ariolos in furorem vertens. Convertens sapientes retrorsum, & scientiam eorum stultam faciens.

26 Suscitans verbum servi sui, & consilium nunciorum suorum complens. Qui dico Ierusalem: Habitaberis, & civitatibus Iuda: Aedificabimini, deserta ejus suscitabo.

27 Qui dico profundo: Desolare, & flumina tua arefaciam.

28 Qui dico Cyro: Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Ierusalem, Aedificaberis: & templo, Fundaberis.

C A P V T XLV.

Prophetia de Cyro & victoriis ipsi à Deo concedendis, cum increpatione quod Deum in his non agnoscat, cum ipse solus sit Deus, omnium Dominus, cui nemo potest contradicere: prædicitur Christi natiuitas: & loquitur propheta permixtum de Iudeorum per Cyrum liberatione, ac salute per Christum futura: quodque solus Dominus sit Deus, justus, & salvans, promissaque complens.

1 Hæc dicit Dominus Christo meo Cyro, cujus apprehendi dexteram, ut subijciam ante faciem ejus gentes, & dorsa regum vertam, & aperiā coram eo januas, & portæ non claudentur.

2 Ego ante te ibo: & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.

3 Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum: ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israël.

4 Propter servum meum Jacob, & Israël electum meum, & vocavi te nomine tuo: assimilavi te, & non cognovisti me.

5 Ego Dominus, & non est amplius, extra me non est Deus: accinxi te, & non cognovisti me:

6 Ut sciant hi, qui ab ortu solis, & qui ab occidente, quoniam absque me non est. Ego Dominus, & non est alter,

7 Formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum: ego Dominus faciens omnia hæc.

8 Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum: aperiatur terra, & germinet salvatorem: & justitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum.

9 Væ qui contradicit fictori suo, testa de famis terræ: nunquid dicet lutum figulo suo: Quid facis, & opus tuum absque manibus est?

10 Væ qui dicit patri: Quid generas? & mulieri: Quid parituris?

11 Hæc dicit Dominus sanctus Israel, plastes ejus: Ventura interrogate me, super filios meos, & super opus manuum mearum mandate mihi.

12 Ego feci terram, & hominem super eam creavi ego: manus meæ tetenderunt cælos, & omni militiæ eorum mandavi.

13 Ego suscitavi eum ad justitiam, & omnes vias ejus dirigam: ipse aedificabit civitatem meam, & captivitatem meam dimittet, non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.

14 Hæc dicit Dominus: Labor Ægypti, & negotiatio Æthiopie, & Sabaim viri sublimēs ad te transibunt, & tui erunt: Post te ambulabunt, vincti manicis pergent: & te adorabunt, teque deprecabuntur: Tantum in te est Deus, & non est absque te Deus.

15 Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.

16 Confusi sunt, & erubuerunt omnes: simul abierunt in confusionem fabricatores errorum.

17 Israel salvatus est in Domino salute æterna: non confundemini, & non erubescetis usque in sæculum sæculi.

18 Quia hæc dicit Dominus creans cælos, ipse Deus formans terram, & faciens eam, ipse plastes ejus: non in vanum creavi eam: ut habitaretur, formavit eam. Ego Dominus, & non est alius.

19 Non in abscondito locutus sum in loco terræ tenebroso: non dixi semini Jacob: Frustra quærite me: ego Dominus loquens justitiam, annuntians recta.

20 Congregamini, & venite, & accedite simul qui salvati estis ex gentibus, nescierunt qui levant lignum sculpturæ suæ, & rogant Deum non salvantem.

21 Annunciate, & venite, & consiliamini simul: quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc prædixit illud? nunquid non ego Dominus, & non est ultra Deus absque me? Deus justus, & salvans non est præter me.

22 Convertimini ad me, & salvi eritis omnes fines terræ: quia ego Deus, & non est alius.

23 In memetipso juravi, egredietur de ore meo justitiæ verbum, & non revertetur:

24 Quia mihi curvabitur omne genu, & jurabit omnis lingua.

25 Ergo in Domino, dicet, meæ sunt justitiæ & imperium: ad eum venient, & confundentur omnes qui repugnant ei.

26 In Domino justificabitur, & laudabitur omne semen Israël.

† Rom. 9. 28. Jerem. 18. 6.

Rom. 14. 116

Philip. 2. 106

C A P V T XLVI.

Ostenditur idolorum vanitas, & destructio ipsorum pradicatur: Iudæi cum reliquiis Israel ad Deum revocantur, ostensa Dei magna benignitate ad ipsos, addita gravi increpatione ob ipsorum ingratitude, & idololatriam; hortaturque ut ad ipsum, qui solus omnia novit & potest, revertantur, salutem ipsi per filium promittens.

1 **C**onfractus est Bel, contritus est Naboth: facta sunt simulachra eorum bestiis & jumentis onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem.

2 Contabuerunt, & contrita sunt simul: non potuerunt salvare portantem, & anima eorum in captivitatem ibit.

3 Audite me domus Iacob, & omne residuum domus Israël, qui portamini à meo utero, qui gestamini à mea vulva.

4 Usque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo: ego feci, & ego feram: ego portabo, & salvabo.

5 Cui assimilastis me, & adæquastis, & comparastis me, & fecistis similem?

6 Qui confertis aurum de sacculo, & argentum statera ponderatis: conducentes aurificem, ut faciat deum: & procidunt, & adorant.

† Baruc
6. 25. **7** **†** Portant illum in humeris gestantes, & ponentes in loco suo: & stabit, ac de loco suo non movebitur; sed & cum clamaverint ad eum, non audiet: de tribulatione non salvabit eos.

8 Mementote istud, & confundamini: redite prævaricatores ad cor.

9 Recordamini prioris sæculi, quoniam ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec est similis mei:

10 Annuncians ab exordio novissimum, & ab initio quæ necdum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet:

11 Vocans ab oriente avem, & de terra longinqua virum voluntatis meæ, & locutus sum, & adducam illud: creavi, & faciam illud.

12 Audite me duro corde, qui longè estis à iustitia.

13 Propè feci iustitiam meam, non elongabitur, & salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem, & in Israël gloriam meam.

C A P V T XLVII.

Babylonis humiliatio ac contritio pradicatur propter ipsius superbiam, arrogantiam, & crudelitatem in Iudæos suos captivos: & quia in maleficis, auguribus, atque incantatoribus spem posuit.

1 **D**escende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra: non est solium filiarum Chaldæorum, quia ultra non vocaberis mollis & tenera.

2 Tolle molam, & mole farinam: denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum, revela cingula, transi flumina.

† Nah.
3. 5. **3** **†** Revelabitur ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum: ultionem capiam, & non resister mihi homo.

4 Redemptor noster, Dominus exercituum nomen illius, sanctus Israël.

5 Sede tacens, & intra in tenebras filia Chaldæorum: quia non vocaberis ultra domina regnorum.

6 Iratus sum super populum meum, contaminavi hereditatem meam, & dedi eos in manu tua: non posuisti eis misericordias: super senem aggravasti jugum tuum valde.

7 Et dixisti: In sempiternum ero domina: non posuisti hæc super cor tuum, neque recordata es novissimi tui.

8 Et nunc audi hæc delicata, & habitans confidenter, quæ dicis in corde tuo: **†** Ego sum, & non est præter me amplius: non fe- **†** *Apo.*
debo vidua, & ignorabo sterilitatem. **18. 7.**

9 **†** Venient tibi duo hæc subito in die una, sterilitas & viduitas: universa venerunt super te, propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. **†** *Infr.*
51. 19.

10 Et fiduciam habuisti in malitia tua, & dixisti: Non est qui videat me; sapientia tua & scientia tua hæc decepit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, & præter me non est altera.

11 Veniet super te malum, & nescies ortum ejus: & irruet super te calamitas, quam non poteris expiare: veniet super te repente miseria, quam nescies.

12 Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid profit tibi, aut si possis fieri fortior.

13 Defecisti in multitudine consiliorum tuorum: stent, & salvent te augures cæli, qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi.

14 Ecce facti sunt quasi stipula, ignis combussit eos: non liberabunt animam suam de manu flammæ: non sunt prunæ, quibus calefiant; nec focus, ut sedeant ad eum.

15 Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras: negotiatores tui ab adolescentia tua, unusquisque in via sua erraverunt: non est qui salvet te.

C A P V T XLVIII.

Increpat Dominus hypocrisim, ingratitude ac duritiam Iudæorum: se & non idola, annuntiassse futura & illa complevisse ostendens: propter nomen suum tamen parcat ipsi: & ita benigne eos ad se revocat, probans se solum verum Deum, omnium consilium, sui que populi redemptorem ac gubernatorem: conquerens quoque de mandatorum suorum prævaricatione, quibus observatis felices fuissent.

1 **A**udite hæc domus Iacob, qui vocamini nomine Israël, & de aquis Iudæa existis, qui juratis in nomine Domini, & Dei Israel recordamini non in veritate, neque in iustitia.

2 De civitate enim sancta vocati sunt, & super Deum Israel constabiles sunt: Dominus exercituum nomen ejus.

3 Priora ex nunc annunciavi, & ex ore meo exierunt, & audita feci ea: repente operatus sum, & venerunt.

4 Scivi enim quia durus es tu, & nervus ferreus cervix tua, & frons tua ærea.

5 Prædixi tibi ex tunc: antequam venirent indicavi tibi, ne fortè diceres: Idola mea fecerunt hæc, & sculptilia mea, & constabilia mandaverunt ista.

6 Quæ audisti, vide omnia: vos autem num annuciastis? Audita feci tibi nova ex tunc, & conservata sunt quæ nescis:

7 Nunc

7 Nunc creata sunt, & non ex tunc: & ante diem, & non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea.

8 Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio enim quia praevaricans praevaricaberis, & transgressorem ex utero vocavi te.

9 Propter nomen meum longè faciam furor meum: & laude mea infranabo te, ne intereas.

10 Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis.

† *Supra* 42. 8. Propter me, propter me faciam, ut non blasphemem: † & gloriam meam alteri non dabo.

† *Supra* 41. 4. 44. 6. 12 Audi me Iacob, & Israël quem ego voco: † ego ipse, ego primus, & ego novissimus.

13 Manus quoque mea fundavit terram, & dextera mea mensa est cælos: ego vocabo eos, & stabunt simul.

14 Congregamini omnes vos, & audite: quis de eis annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, & brachium suum in Chaldæis.

15 Ego ego locutus sum, & vocavi eum: adduxi eum, & directæ est via ejus.

16 Accedite ad me, & audite hoc: non à principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus Deus misit me, & spiritus ejus.

17 Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israël: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via, qua ambulas.

18 Vanam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, & justitia tua sicut gurgites maris.

19 Et fuisset quasi arena semen tuum, & stirps uteri tui ut lapilli ejus: non interficeret: & non fuisset attritum nomen ejus à facie mea.

† *Lev.* 31. 6. 20 † Egredimini de Babylone, fugite à Chaldæis, in voce exultationis annunciate: auditum facite hoc, & efferte illud usque ad extrema terræ. Dicite: Redemit Dominus servum suum Iacob.

† *Exod.* 17. 6. 21 Non sitierunt in deserto, cum edu-
† *Num.* 20. 11. 22 † Non est pax impiis, dicit Dominus.

CAP V T XLIX.

† *Infrà* 57. 21. Constituitur Christus dux gentium ac Iudaorum salvandorum daturque in fœdus populi ex omni orbe parte vocandi: ostensa magna felicitate credentium in Christum, hortatur eos ad gratiarum actionem: benigne etiam consolatur Sion, quæ se à Deo desertam conqueiebatur: promittens eam toto orbe fore gloriosam omnibus ad ipsam confluentibus, ejusque contritis inimicis.

1 **A**udite insulæ, & attendite populi de longè: Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.

† *Infrà* 41. 16. 2 † Et posuit os meum quasi gladium acutum: in umbra manus suæ protexit me, & posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me.

3 Et dixit mihi: Servus meus es tu

Israël, quia in te glorabor.

4 Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa, & vane fortitudinem meam consumpsi: ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.

5 Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero servum sibi, ut reducam Iacob ad eum, & Israël non congregabitur: & glorificatus sum in oculis Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea.

6 Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Iacob, & fœces Israël convertendas. † Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.

7 Hæc dicit Dominus redemptor Israël, sanctus ejus, ad contemptibilem animam, ad abominatam gentem, ad servum dominorum: Reges videbunt, & consurgent principes, & adorabunt propter Dominum, quia fidelis est, & sanctum Israël qui elegit te.

8 † Hæc dicit Dominus: In tempore placito exaudivi te, & in die salutis auxiliatus sum tui: & servavi te, & dedi te in fœdus populi, ut suscitares terram, & possideres hæreditates dissipatas:

9 Ut diceret his, qui vincti sunt: Exite: & his, qui in tenebris, Revelamini. Super vias pascuntur, & in omnibus planis pascua eorum.

10 † Non esurient, neque sitient, & non percutiet eos æstus & sol: quia miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos.

11 Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur.

12 Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab aquilone, & mari, & isti de terra australi.

13 Laudate cæli, & exulta terra, jubilate montes laudem: quia consolatus est Dominus populum suum, & pauperum suorum miserebitur.

14 Et dixit Sion, Dereliquit me Dominus: & Dominus oblitus est mei.

15 Nunquid oblivisci potest mulier infan-tem suum: ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obli-
viscar tui.

16 Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper

17 Venerunt structores tui: destruentes te, & dissipantes, à te exhibunt.

18 † Leva in circuitu oculos tuos, & vide omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, & circumda-
bis tibi eos quasi sponsa.

19 Quia deserta tua, & solitudines tuæ, & terra ruinæ tuæ, nunc angusta erunt præ habitatoribus, & longè fugabuntur qui absorbebant te.

20 Adhuc dicent in auribus tuis filij sterilitatis tuæ: Angustus est mihi locus, fac spatium mihi ut habitem.

21 Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? ego sterilis, & non pariens, trans-
migrata, & captiva: & istos quis enutrivit? ego destituta & sola: & isti ubi erant?

22 Hæc dicit Dominus Deus: ecce levabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo signum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, & filias tuas super humeros portabunt.

23 Et erunt reges nutricii tui, & reginæ nutrices tuæ; vultu in terram demisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent. Et scies quia ego Dominus, super quo non confundetur qui expectant eum.

24 Numquid tollitur à forti præda? aut quod captum fuerit à robusto, saluum esse poterit?

25 Quia hæc dicit Dominus: Equidem, & captivitas à forti tollitur: & quod ablatum fuerit à robusto, salvabitur. Eos vero, qui judicaverunt se, ego judicabo, & filios tuos ego salvabo.

26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis: & quasi musto, sanguine suo inebriabuntur: & sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans te & redemptor tuus fortis Iacob.

C A P V T L.

Non ex Dei impotentia, sed propter suas iniquitates manet synagoga repudiata, Christum nolens recipere, qui nihil prætermisit quod agendum fuerat ut ab ea reciperetur, imo illius amore seipsum in ignominiosas tradens afflictiones: ideoque synagogam de loribus interituram denuntiat.

1 Hæc dicit Dominus: quis est hic liber repudii matris vestræ, quo dimisi eam? aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.

† Infrā 59.1. 2 Quia veni, & non erat vir: vocavi, & non erat qui audiret. † Numquid abbreviata & parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum: putrescent pisces sine aqua, morientur in siti.

3 Induam cælos tenebris, & saccum ponam operimentum eorum.

4 Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lassus est verbo: erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.

5 Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico: retrorsum non abi:

† Mat. 26.67. 6 † Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus, & conspuentibus in me.

7 Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus: ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar.

† Rom. 8. 33. 8 † Iuxta est qui justificat me, quis contradiceret mihi? stemus simul, quis est adversarius meus: accedat ad me.

9 Ecce Dominus Deus auxiliator meus quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comederit eos.

10 Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris, & non est lumen ei, speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suum.

11 Ecce vos omnes accedentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis: de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

C A P V T LI.

Exhortatur Sion exemplo Abrahæ, cui Deus præmissa complevit, ut & ipsa certo fidat se promissam à Deo consolationem accepturam: de consolatione, salute & magna felicitate Sion, hoc est Ecclesiæ, per Christum futura, & de lege Evangelica late disserit, ac de humiliatione hostium Ecclesiæ.

1 Audite me qui sequimini quod iustum est, & queritis Dominum: attendite ad petram unde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua præcisi estis.

2 Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos: quia unum vocavi eum, & benedixi ei, & multiplicavi eum.

3 Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas ejus: & ponet desertum ejus quasi delicias, & solitudinem ejus quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis.

4 Attendite ad me popule meus, & tribus mea me audite: quia lex à me exiet, & iudicium meum in lucem populorum requiescet.

5 Propè est iustus meus, egressus est salvator meus, & brachia mea populos iudicabunt: me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.

6 Levate in cælum oculos vestros, & videte sub terra deorsum: quia cæli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores ejus sicut hæc interibunt: † Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet. † Psal. 36.39.

7 Audite me qui scitis iustum, populus meus lex mea in corde eorum: nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis.

8 Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanâ, sic devorabit eos tinea: Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.

9 Confurge, confurge, induere fortitudinem brachium Domini: confurge sicut in diebus antiquis, in generationibus sæculorum. Numquid non tu percussisti superbium, vulnerasti draconem?

10 † Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis: qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati? † Exod. 14.25

11 Et nunc qui redempti sunt à Dño, revertentur, & venient in Sion laudâtes, & lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & lætitiâ tenebunt, fugiet dolor & gemitus.

12 Ego, ego ipse consolabor vos: quis tu ut timeres ab homine mortali, & à filio hominis, qui quasi foenum ita arefcet?

13 Et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit cælos, & fundavit terram: & formidasti jugiter tota die à facie furoris ejus qui te tribulabat, & paraverat ad perendum: ubi nunc est furor tribulantis?

14 Cito veniet gradiens ad aperiendum, & non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis ejus.

15 Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbabo

conturbo mare, & intumescunt fluctus ejus: oculus videbunt cum converterit Dominus Sion.

† Sup. 49.3. 16 † Posui verba mea in ore tuo, & in umbra manus meæ protexi te, ut plantes cælos, & fundes terram: & dicas ad Sion; Populus meus es tu.

17 Elevare, elevare, consurge Ierusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem iræ ejus: usque ad fundum calicis soporis bibisti, & potasti usque ad fæces.

18 Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis, quos genuit: & non est qui apprehendat manum ejus ex omnibus filiis, quos enutrivit.

† Sup. 47.9. 19 † Duo sunt quæ occurrerunt tibi: quis contristabitur super te? vastitas & contritio, & fames, & gladius: quis consolabitur te?

20 Filii tui projecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus; pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui.

21 Idcirco audi hoc pauperula, & ebria non à vino.

22 Hæc dicit dominator tuus Dominus, & Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo: Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adjicies ut bibas illum ultra.

23 Et ponam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt, & dixerunt animæ tuæ, Incurvare, ut transeamus: & posuisti ut terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

CAPVT LII.

Excitas Sion, hoc est, Christi Ecclesiam ad consolationem ob gratuitam sui redemptionem; meminit descensus Israël in Aegyptum & liberationis ab Assur: predicatorum autem evangelica pacis commendat, excitans omnes ad laudem propter Christum paratum omnibus salvatorem: & de ipsius exaltatione, ac humiliatione, & fide gentium in ipsum.

1 **C**onsurge, consurge, induere fortitudinem tuam Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Ierusalem, civitas sancti: quia non adjiciet ultra ut pertranseant per te incircuncisus & immundus.

2 Excutere de pulvere, consurge; sede Ierusalem: solve vincula colli tui captiva filia Sion.

3 Quia hæc dicit Dominus: Gratis vendidati estis, & sine argento redimemini.

† Gen. 46.6. 4 Quia hæc dicit Dominus Deus: † In Aegyptum descendit populus meus in principio, ut colonus esset ibi: & Assur absque ulla causa calumniatus est eum.

5 Et nunquid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominatores ejus inique agunt,

† Rom. 2. 24. dicit Dominus, † & jugiter tota die nomen meum blasphematur.

Exec. 36.20. 6 Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa: quia ego ipse qui loquebar, ecce adsum.

† Rom. 10. 15. 7 † Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem; annuntiantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sion: Regnabit Deus tuus.

8 Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul laudabunt; quia oculo ad

9 Gaudete, & laudate simul deserta Ierusalem: quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Ierusalem.

10 Paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium: † & videbunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. † Psal. 97.3.

11 Recedite, recedite, exite inde, † pol. † 2. Cor. 6.17. lutum nolite tangere: exite de medio ejus, mundamini qui fertis vasa Domini.

12 Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis, præcedet enim vos Dominus, & congregabit vos Deus Israël.

13 Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, & elevabitur, & sublimis erit valde.

14 Sicut obstupuerunt super te multi, sic inglorius erit inter viros aspectus ejus, & forma ejus inter filios hominum.

15 Iste asperget gentes multas, super ipsum continebunt reges os suum: † quia † Rom. 15.21. quibus non est narratum de eo, viderunt; & qui non audierunt, contemplati sunt.

CAPVT LIII.

Non omnes evangelii prædicationem suspiciunt, prophetia de Christi nativitate & ignominiosa passione ac morte ipsius propter peccata nostra: contemptus habitus est, qui salutem nobis peperit: de mansuetudine & voluntaria ipsius oblatione: de gloria & exaltatione ejus, credentiumque multitudine.

1 **Q**vis credidit auditui nostro? & brachium Domini cui revelatum est? † Ioan. 12.38.

2 Et ascendet sicut virgultum coram eo, & sicut radix de terra sitienti: non est species ei, neque decor: & vidimus eum & non erat aspectus, & desideravimus eum. † Rom. 10.16.

3 † Despectum, & novissimum virorum, virum dolorum, & scientem infirmitatem: & quasi absconditus vultus ejus & despectus, unde nec reputavimus eum. † Mat. 9.11.

4 † Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit: & nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum. † Mat. 8.17.

5 † Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus. † 1. Cor. 15.3.

6 Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit: & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.

7 Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum: sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, † & non aperiet os suum. † Mat. 26.63.

8 De angustia, & de judicio sublatus est: generationem ejus quis enarrabit? quia abscissus est de terra viventium: propter scelus populi mei percussus eum. † Mat. 26.63. † Act. 8.32.

9 Et dabit impios pro sepultura, & divitem pro morte sua: † eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus. † 1. Pet. 2.22.

10 Et Dominus voluit conterere eum in infirmitate: si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, & voluntas Domini in manu ejus dirigetur. † 1. Ioan. 3.5.

11 Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & saturabitur: in scientia sua iustificabit ipse justus servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.

12 Ideo disperdiam ei plurimos, & fortium dividet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est: & ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit.

Luc. 23.28.

CAPUT LIV.

Ecclesiam invisat ad latitiam, quod ex gentibus futura sit numerosior quam erat Synagoga, & per orbem propaganda, perpetua Dei protectione sit in securitate victura, veteris oblita calamitatis: quodque ex pretiosis edificabitur lapidibus, in iustitia fundata: omnesque in ea docti erunt à Deo multitudine pacis fruituri.

Luc.

23.29.

Gal.

3.27.

1 **L**auda sterilis quæ non parit: decanta laudem, & hinni quæ non pariebas: quoniam multi filii desertæ, magis quam ejus quæ habet virum, dicit Dominus:

2 Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas: longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida.

3 Ad dexteram enim & ad lævam penetabis: & semen tuum gentes hæreditabit, & civitates desertas inhabitabit.

4 Noli timere, quia non confunderis, neque erubescas: Non enim te pudebit, quia confusionis adolescentiæ tuæ oblivisceris, & opprobrii viduitatis tuæ non recordaberis amplius.

Luc.

19.32.

5 Quia dominabitur tui qui fecit te, & redemptor tuus sanctus Israël, Deus omnis terræ vocabitur.

6 Quia ut mulierem derelictam & moerentem spiritu vocavit te Dominus, & uxorem ab adolescentia abjectam, dixit Deus tuus.

7 Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.

8 In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te; & in misericordia sempiterna misertus sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

Gen.

9.15.

9 **S**icut in diebus Noë istud mihi est, cui juravi ne inducerem aquas Noë ultra supra terram: sic juravi, ut non irascar tibi, & non increpem te.

10 Montes enim commovebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non movebitur: dixit miserator tuus Dominus.

11 Rupercula, tempestate convulsa, absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in sapphiris,

12 Et ponam jaspide propugnacula tua: & portas tuas in lapides sculptos, & omnes terminos tuos lapides desiderabiles:

1.45.

1.45.

13 **U**niversos filios tuos doctos à Domino, & multitudinem pacis filiis tuis.

14 Et in iustitia fundaberis: recede procul à calumnia, quia non timebis, & à pavore, quia non appropinquabit tibi.

15 Ecce accola veniet, qui non erat tecum, advena quondam tuus adjungetur tibi.

16 Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus suum, & ego creavi interfectorem ad disperdendum,

17 Omne vas quod fictum est contra te non dirigitur, & omnem linguam resistentem tibi in iudicio, judicabis. Hæc est hæreditas servorum Domini, & iustitia eorum apud me dicit Dominus.

CAPUT LV.

Omnes ad fidem vacans, promittit bonorum spiritualium abundantiam: revocantur à peccatis impii, cum Dominus misericors sit & verax in promissis: de profectu predicationis Evangelii, & felicitate credentium.

1 **O**mnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentum, prope- rate, emite, & comedite: venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.

2 Quare appenditis argentum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra.

3 Inclinate aurem vestram, & venite ad me: audite, & vivet anima vestra, & feriam vobiscum pactum sempiternum, & misericordias David fideles.

4 Ecce testem populis dedi eum, ducem ad præceptorem gentibus.

5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quæ te non cognoverunt, ad te current, propter Dominum Deum tuum, & sanctum Israël, quia glorificavit te.

6 Quærite Dominum, dum inveniri potest: invocate eum, dum propè est.

7 Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dñm, & miserebitur ejus, & ad Deum nostrum: quoniam multus est ad ignoscendum.

8 Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestræ: neque viæ vestræ, viæ meæ, dicit Dominus.

9 Quia sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à viis vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris.

10 Et quomodo descendit imber, & nix de cælo, & illuc ultra non revertitur, sed inebriat terram, & iufundit eam, & germinare eam facit, & dat semen ferenti, & panem comedenti:

11 Sicerit verbum meum, quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, à d quæ misi illud.

12 Quia in lætitia egrediemini, & in pace deducemini: montes & colles cantabunt coram vobis laudem, & omnia ligna regionis plaudent manu.

13 Pro salivca ascendet abies, & pro urtica crescet myrtus: & erit Dominus nominatus in signum æternum, quod non auferetur.

CAPUT LVI.

Omnes cuiusvis gentis aut conditionis hortatur Dominus ad servanda sua præcepta: consolatio eunuchorum iustorum: domus Dei, domus est orationis: gravis increpatio & comminatio adversus pastores Ierusalem, quos cæcos & canes mutos ac impudentes appellat.

1 **H**æc dicit Dominus: Custodite iudicium, & facite iustitiam: quia iuxta est salus mea ut veniat, & iustitia mea ut reveletur.

2 Beatus

2 Beatus vir, qui facit hoc, & filius hominis qui apprehendet istud: custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.

3 Et non dicat filius advenæ, qui adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus à populo suo: Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum.

4 Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint foedus meum.

5 Dabo eis in domo mea, & muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

6 Et filios advenæ, qui adhærent Domino, ut colant eum, & diligant nomen ejus, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluant illud, & tenentem foedus meum:

7 Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum, & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo:

† *Matth.* 21.13. † quia domus mea, domus orationis vocabitur cunctis populis.

Marc. 11.17. 8 Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israël: Adhuc congregabo ad eum congregatos ejus.

Luc. 19. 46. 9 Omnes bestię agri venite ad devorandum, universę bestię saltus.

10 Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.

11 Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avaritiam suam, à summo usque ad novissimum.

12 Venire, sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & erit sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.

C A P V T L V I I.

Iustorum interitus, & futura ipsorum requies non intelligitur ab impiis, cum quibus Deus hic exposulat super idololatria aliisque ipsorum sceleribus, denunciando eos humiliandos: conversis autem pax & consolatio promittitur: cum impii cor sit tamquam mare fervens, cui non est pax.

1 Vltus perit, & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordiæ colliguntur, quia non est qui intelligat: à facie enim malitiæ collectus est iustus.

2 Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua.

3 Vos autem accedite huc filii auguratricis: semen adulteri, & fornicariæ.

4 Super quem iurastis? super quem dilatastis os, & eiecistis linguam? numquid non vos filii scelesti, semen mendax?

5 Quid consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus, subter eminentes petras?

6 In partibus torrentis pars tua, hæc est fors tua: & ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. Numquid super his non indignabor?

7 Super montem excelsum & sublimem

posuisti cubile tuum, & illuc ascendisti ut immolares hostias.

8 Et post ostium, & retro postem posuisti memoriale tuum: quia juxta me discooperuisti, & suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis foedus: dilexisti stratum eorum manu aperta.

9 Et ornasti te regio unguento, & multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, & humiliata es usque ad inferos.

10 In multitudine viæ tuæ laborasti: non dixisti: Quiescam: vitam manus tuæ invenisti, propterea non rogasti.

11 Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es, & mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo? quia ego tacens, & quasi non videns, & me oblita es.

12 Ego annuntiabo iustitiam tuam, & opera tua non proderunt tibi.

13 Cum clamaveris, liberent te congregati tui, & omnes eos auferet ventus, tollet aura: Qui autem fiduciam habet mei, hæreditabit terram, & possidebit montem sanctum meum.

14 Et dicam: † Viam facite, præbere iter, † *Infy* declinate de semita, auferte offendicula de 62.20 via populi mei.

15 Quia hæc dicit Excelsus: & sublimis, habitans æternitatem: & sanctum nomen ejus in excelsis in sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu: ut vivificet spiritum humilium, & vivificet cor contritorum.

16 Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar: quia spiritus à facie mea egredietur, & flatus ego faciam.

17 Propter iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum, & percussi eum: abscondi à te faciem meam, & indignatus sum: & abiit vagus in via cordis sui.

18 Vias ejus vidi, & sanavi eum, & reduxi eum, & reddidi consolationes ipsi, & lugentibus ejus.

19 Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longe est, & qui prope, dixit Dominus, & sanavi eum.

20 Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus ejus in conculcationem & lutum.

21 † Non est pax impiis, dicit Dominus † *Supr* Deus. 48.21

C A P V T L V I I I.

† *Reprehendis iudaorum hypocrisim, ostendens eorum jejunium non esse Deo acceptabile: & quæ debeant illud comisari, quibus adhibitis, multa præstantur hominibus beneficia: quomodo debeat sabbatum celebrari, abnegata propria voluntate, & quod sit premium isa celebrantium.*

1 C Lama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum.

2 Me etenim de die in diem quærunt, & scire vias meas volunt: quasi gens, quæ iustitiam fecerit, & iudicium Dei sui non dereliquerit: rogant me iudicia iustitiæ: appropinquare Deo volunt.

3 Quare jejunavimus, & non aspexisti: humiliavimus animas nostras, & nescisti? Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis.

4 Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie. Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem, ut audiat in excelso clamor vester.

† *Zach.* 5. 5. † Numquid tale est jejunium quod elegi, per diem affligere hominem animam tuam? numquid conorquere quasi circum caput suum, & saccum & cinerem sternere? Numquid istud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino?

6 Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationem impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos, qui contracti sunt, liberos, & omne onus dirumpe.

† *Ezr.* 7. 16. † Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam: cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.

8 Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur, & anteibit faciem tuam justitia tua, & gloria Domini colliget te.

9 Tunc invocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet: Ecce adsum, si abstuleris de medio tui catenam, & desieris extendere digitum, & loqui quod non prodest.

10 Cum effuderis esurienti animam tuam, & animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua, & tenebrae tuae erunt sicut meridies.

11 Et requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cujus non deficient aquae.

† *Infr.* 12. 4. † Et edificabuntur in te deserta saeculorum: fundamenta generationis & generationis suscitabis: & vocaberis edificator sepium, avertens semitas in quietem.

13 Si averteris à sabbato pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, & vocaveris sabbatum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & glorificaveris eum dum non facis vias tuas, & non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem:

14 Tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terrae, & cibabo te hereditate Jacob patris tui, os enim Domini locutum est.

C A P V T L I X.

Potens ac benignus est Deus ad salvandum Iudeos; sed iniquitates eorum, quas Propheta persequitur, impediunt ne exaudiantur ac salventur: propter quas & ipsi consentiunt se iuste à Deo desertos, & exaceratos, affligi variis malis: de furore Domini in malos, & benignitate erga poenitentes.

† *Num.* 11. 23. † Ene non est abbreviata manus Domini: ut salvere nequeat, neque aggravata est auris ejus ut non exaudiat:

† *Supra* 50. 21. † Sed iniquitates vestrae diviserunt inter vos & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem ejus à vobis ne exaudiret.

† *Supra* 1. 15. † Manus enim vestrae pollutae sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fecit.

† *Iob.* 35. 35. † Non est qui invocet justitiam, neque est qui judicet vere: sed co-fidunt in nihilo, & loquuntur vanitates; & conceperunt

laborem, & pepererunt iniquitatem.

5 Ova aspidum ruperunt, & telas araneae texerunt: qui comederit de ovis eorum, morietur: & quod confotum est, erumpet in regulum.

6 Telae eorum non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis: opera eorum opera inutilia, & opus iniquitatis in manibus eorum.

7 † Pedes eorum ad malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem innocentem: cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas & contritio in viis eorum.

8 Viam pacis nescierunt, & non est iudicium in gressibus eorum, semitae eorum incurvae sunt eis: omnis qui calcatur in eis, ignorat pacem.

9 Propter hoc elongatum est iudicium à nobis, & non apprehendet nos justitia: expectavimus lucem, & ecce tenebrae, splendorem, & in tenebris ambulavimus.

10 Palpavimus sicut caeci parietem, & quasi absque oculis attrectavimus: impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

11 Rugiemus quasi ursi omnes, & quasi columbae meditantur gememus, expectavimus iudicium, & non est: salutem, & elongata est à nobis.

12 Multiplicatae sunt enim iniquitates nostrae coram te, & peccata nostra responderunt nobis, quasi scelera nostra nobiscum, & iniquitates nostras cognovimus.

13 Peccare & mentiri contra Dominum: & aversi sumus ne iremus post tergum Dei nostri, ut loqueremur calumniam & transgressionem: concepimus, & locuti sumus de corde verba mendacii.

14 Et conversum est retrorsum iudicium, & justitia longe stetit: quia corruit in platea veritas, & aequitas non potuit ingredi.

15 Et facta est veritas in oblivionem: & qui recessit à malo, praedae patuit: & vidit Dominus, & malum apparuit in oculis ejus, quia non est iudicium.

16 Et vidit quia non est vir: & aporiarus est, quia non est qui occurrat: & salvavit sibi brachium suum, & justitia ejus ipsa confirmavit eum.

17 † Indutus est justitia ut lorica, & galea salutis in capite ejus: indutus est vestimentis ultionis, & opertus est quasi pallio zeli.

18 Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, & vicissitudinem inimicis suis: insulis vicem reddet.

19 Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini: & qui ab ortu solis, gloriam ejus: cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:

20 † Et venerit Sion redemptor, & eis qui redeunt ab iniquitate in Jacob, dicit Dominus,

21 Hoc foetus meum cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo & usque in sempiternum.

C A P V T

CAPVT LX.

Ecclesia ad exultationem excitatur, quod in ea Domini gloria reluceat, ad quam accessura sunt plurimæ nationes, & quæ ad eam non venerint peribunt: in qua pax, iustitia & laus Dei inueniuntur, ablata iniquitate: eritque Dominus ei in lucem sempiternam & gloriam.

1 **S**urge illuminare Ierusalem: quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est.

2 Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria ejus in te videbitur.

3 Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui.

† *Supr.*
49.18. 4 † Leua in circuitu oculos tuos, & vide: omnes illi congregati sunt, venerunt tibi: filii tui de longè venient, & filia tuæ de latere surgent.

5 Tunc videbis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi.

6 Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian & Ephra: omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes: & laudem Domino annunciantes.

7 Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabajoth ministrabunt tibi: offerentur super placabili altari meo, & domum majestatis meæ glorificabo.

8 Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas?

9 Me enim insulæ expectant, & naves maris in principio, ut adducam filios tuos de longe, argentum eorum, & aurum eorum cum eis, nomini Domini Dei tui, & sancto Israël, quia glorificavit te.

10 Et ædificabunt filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi: in indignatione enim mea percussi te: & in reconciliatione mea misertus sum tui.

† *A-*
† *per. 21.*
25. 11 † Et aperientur portæ tuæ jugiter: die ac nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum adducantur.

12 Gens enim & regnum, quod non servierit tibi, peribit: & gentes solitudine vastabuntur.

13 Gloria Libani ad te veniet, abies & buxus. & pinus simul, ad ornandum locum sanctificationis meæ, & locum pedum meorum glorificabo.

14 Et venient ad te curvi filii eorum, qui humiliaverunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi, & vocabunt te civitatem Domini, Sion sancti Israël.

15 Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habita, & non erat qui per te transiret, ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generationem & generationem:

16 Et fuges lac gentium, & mamilla regum lactaberis: & scies quia ego Dominus salvans te, & redemptor tuus fortis Jacob.

17 Pro ære afferam aurum, & pro ferro afferam argentum, & pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum: & ponam visitationem quam pacem, & præpositos tuos iustitiam.

18 Non audietur ultra iniquitas in terra

tua, vastitas & contritio in terminis tuis, & occupabit salus muros tuos, & portas tuas laudatio.

19 † Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ illuminabit te: sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.

† *Apo-*
cal. 21.
24. &
22. 5.

20 Non occidet ultra sol tuus, & luna tua non minuetur: quia erit tibi Dominus in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus tui.

21 Populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum hæreditabunt terram, germen plantationis meæ, opus manus meæ ad glorificandum.

22 Minimus erit in mille, & parvulus in gentem fortissimam: ego Dominus in tempore ejus subito faciam istud.

CAPVT LXI.

Christi salvatoris officium, & humani generis reparationem pulchre explicat; prædicatione quoque ministrorum Christi gentes ad fidem convertendas: additur de consolatione credentium & gloria ministrorum: Ecclesia letabunda suam felicitatem mire sibi gratulatur.

1 **S**piritus Domini super me, eo quod sunxerit Dominus me: ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, & prædicarem captivis indulgentiam, & clausis apertionem:

Luc.
4. 18.

2 Ut prædicarem annum placabilem Domino, & diem ultionis Deo nostro: † ut consolarer omnes lugentes:

† *Matt.*
5. 5.

3 Ut ponerem lugentibus Sion: & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris? & vocabuntur in ea fortes iustitiæ, plantatio Domini ad glorificandum.

4 † Et ædificabunt deserta à sæculo, & ruinas antiquas erigent, & instaurabunt civitates desertas, dissipatas in generationem & generationem.

† *Supr.*
58. 12.

5 Et stabunt alieni, & pascunt pecora vestra: & filii peregrinorum, agricolæ & vinitores vestri erunt.

6 Vos autem sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis: Fortitudinem gentium comederis, & in gloria earum superbiatis.

7 Pro confusione vestra duplici & rubore, laudabunt partem suam: propter hoc in terra sua duplicia possidebunt, lætitia sempiterna erit eis.

8 Quia ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto: & dabo opus eorum in veritate, & fœdus perpetuum feriam eis.

9 Et scient in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.

10 Gaudens gandebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo: quia induit me vestimentis salutis: & indumento iustitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona, & quasi sponsam ornatam monilibus suis.

11 Sicut enim terra profert germen suum, & sicut hortus semen suum germinat: sic

Dominus Deus germinabit iusticiam & laudem coram universis gentibus.

C A P V T L X I I.

Propheta non cessat propter impios Christum annunciare, prophetans de Christi adventu & conversione gentium; ac felicitate, gloria, & exaltatione Ecclesie ex Dei gratuito beneplacito erga ipsam & de predicatoribus Ecclesie, & Evangelio per orbem divulgando.

Propter Sion non tacebo, & propter Ierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustus ejus, & salvator ejus ut lampas accendatur.

2 Et videbunt gentes iustum tuum, & cuncti reges inclytum tuum: & vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit.

3 Et eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.

4 Non vocaberis ultra derelicta: & terra tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata, quia complacuit Domino in te: & terra tua inhabitabitur.

5 Habitabit enim juvenis cum virgine, & habitabunt in te filii tui. Et gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus.

6 Super muros tuos Ierusalem constitui eustodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt. Qui reminiscimini Domini, ne taceatis.

7 Et ne detis silentium ei, donec stabiliat, & donec ponat Ierusalem laudem in terra.

8 Iuravit Dominus in dextera sua, & in brachio fortitudinis suæ: Si dederò triticum tuum ultra cibum inimicis tuis: & si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti.

9 Quia qui congregant illud, comedent, & laudabunt Dominum, & qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis.

† Sup. 57. 14. **10** Transite, transite per portas, & præparate viam populo. planum facite iter, eligite lapides, & elevate signum ad populos.

† Matt. 21. 5. **† Zach. 9. 9.** **† Ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ, dicite filiæ Sion: Ecce salvator tuus venit: ecce merces ejus cum eo, & opus ejus coram illo.**

12 Et vocabunt eos, Populus sanctus, redempti à Domino. Tu autem vocaberis: Quæsitæ civitas, & non derelicta.

C A P V T L X I I I.

Dicit se Dominus sanguine aspersum dum solus vicisset hostes: Deus multa præstitit Israelitis beneficia, sed propter iniquitates suas sunt ab eo derelicti: propheta autem miserationum Domini memor, invocatur ipsius misericordiam super populum suum, quem à Deo desertum conqueritur.

Qvis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Ego, qui loquor iusticiam, & propugnator sum ad salvandum.

† Apoc. 13. 13. **† Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?**

3 Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum: calcavi eos in furore meo, & conculcavi eos in ira mea: & aspersus est sanguis eorum super vestimen-

ta mea, & omnia indumenta mea inquinavi.

4 † Dies enim ultionis in corde meo, annus redemptionis meæ venit. **† Sup. 34. 8.**

5 Circumspexi, & non erat auxiliator: quæsi, & non fuit qui adjuvaret: & salvavit mihi brachium meum, & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.

6 Et conculcavi populos in furore meo, & inebriavi eos in indignatione mea, & detraxi in terram virtutem eorum.

7 Miserationum Domini recordabor, laudem Domini super omnibus quæ reddidit nobis Dominus, & super multitudinem bonorum domui Israel, quæ largitus est eis secundum indulgentiam suam, & secundum multitudinem miserationum suarum.

8 Et dixit: Verumtamen populus meus est, filii non negantes: & factus est eis salvator.

9 In omni tribulatione eorum non est tribulatus, & angelus faciei ejus salvavit eos: in dilectione sua, & in indulgentia sua ipse redemit eos, & portavit eos, & elevavit eos cunctis diebus sæculi.

10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, & afflixerunt spiritum sancti ejus: & conversus est eis in inimicum, & ipse debellavit eos.

11 Et recordatus est dierum sæculi Moyse, & populi sui: † Vbi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? ubi est qui posuit in medio ejus spiritum sancti sui? **† Exod. 14. 29.**

12 Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio majestatis suæ, qui scidit aquas ante eos, ut faceret sibi nomen sempiternum:

13 Qui eduxit eos per abyssos, quasi equum in deserto non impingentem.

14 Quasi animal in campo descendens, spiritus Domini ductor ejus fuit: sic adduxisti populum tuum, ut faceres tibi nomen gloriæ.

15 † Attende de cælo, & vide de habiraculo sancto tuo, & gloriæ tuæ: ubi est zelus tuus, & fortitudo tua, multitudo viscerum tuorum, & miserationum tuarum? **† Deut. 26. 15. Barn. 2. 16.**

16 Tu enim pater noster, & Abraham nescivit nos, & Israël ignoravit nos: tu Domine pater noster, redemptor noster, à sæculo nomen tuum.

17 Quare errare non fecisti Domine de viis tuis: indurasti cor nostrum ne timeamus te? convertere propter servos tuos, tribus hæreditatis tuæ.

18 Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri conculcaverunt sanctificationem tuam.

19 Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos.

C A P V T L X I V.

Petit propheta ut Deus nomen suum & potentiam inimicis nota faciat: facta quoque mentione felicitatis, quæ Deum expectantibus preparata est, confitetur ac lugeat populi sui iniquitates, immunditias, & exilium, orans pro liberatione.

Vtinam dirumperes cælos, & descenderes: à facie tua montes deflaerent.

2 Sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: à facie tua gentes turbarentur.

3 Cum

¶ Cum feceris mirabilia, non sustinebi-
mus: descendisti, & à facie tua montes de-
fluxerunt.

¶ 1. 4. A sæculo non audierunt, neque auri-
bus perceperunt: oculus non vidit, Deus abs-
que te, quæ præparasti expectantibus te.

5. Occurristi latanti, & facienti iustitiam:
in viis tuis recordabuntur tui: ecce tu ira-
tus es, & peccavimus: in ipsis fuimus sem-
per, & salvabimur.

6. Et facti sumus ut immundus omnes nos,
& quasi pannus menstruatus universæ iusti-
tiæ nostræ: & cecidimus quasi folium uni-
versi, & iniquitates nostræ quasi ventus
abstulerunt nos.

7. Non est qui invocet nomen tuum; qui
consurgat, & teneat te: abscondisti faciem
tuam à nobis, & allisisti nos in manu ini-
quitate nostræ.

8. Et nunc Domine, pater noster es tu, nos
vero lutum: & fictor noster tu, & opera
manuum tuarum omnes nos.

¶ Psal. 78. 8. 9. ¶ Ne irascaris Domine satis, & ne ultra
memineris iniquitatis nostræ: ecce respice,
populus tuus omnes nos.

10. Civitas sancti tui facta est deserta, Sion
deserta facta est, Ierusalem desolata est.

11. Domus sanctificationis nostræ, & glo-
riæ nostræ, ubi laudaverunt te patres nostri,
facta est in exustionem ignis, & omnia de-
siderabilia nostra versa sunt in ruinas.

12. Numquid super his continebis te Do-
mine, tacebis, & affliges nos vehementer?

C A P V T L X V.

*Gentium conversio, & Iudeorum propter iniqui-
tates suas & idololatriam abjectio servatis tamen
paucis reliquiis ex ipsis: comminatio hiis qui Dei
legem abjecerunt, & prospera ac nova omnia ser-
vis Dei nunciantur: de quorum felicitate & Dei
erga ipsos benignitate multis agit propheta.*

¶ Rom. 10. 20. 1. Q. Væsierunt me qui ante non interro-
gabant, invenerunt qui non quæ-
sierunt me, dixi: Ecce ego, ecce ego ad-
gentem, quæ non invocabant nomen meum.

2. Expandi manus meas tota die ad popu-
lum incredulum, qui graditur in via non
bona post cogitationes suas.

3. Populus qui ad iracundiam provocat
me ante faciem meam semper: qui immo-
lant in hortis, & sacrificant super lateres:

4. Qui habitant in sepulchris, & in delubris
idolorum dormiunt: qui comedunt carnem
suillam, & jus profanum in vasis eorum.

5. Qui dicunt, Recede à me, non appropin-
ques mihi, quia immundus es: isti funus
erunt in furore meo, ignis ardens tota die.

6. Ecce scriptum est coram me: non tacebo,
sed reddam & retribuam in sinum eorum.

7. Iniquitates vestras & iniquitates patrum
vestrorum simul, dicit Dominus, qui sacri-
ficaverunt super montes, & super colles ex-
probraverunt mihi, & remetiatur opus eorum
primum in sinu eorum.

8. Hæc dicit Dominus: Quomodo si in-
veniat granum in botro, & dicatur: Ne
dissipes illud, quoniam benedictio est: sic
faciam propter servos meos, ut non disper-
dam totum.

9. Et educam de Iacob semen, & de Iuda
possidentem montes meos: & hæreditabunt

eam electi mei, & servi mei habitabunt ibi.

10. Et erunt campestris in caulas gregum,
& vallis Achor in cubile armentorum, po-
pulo meo qui requisierunt me.

11. Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui
obliti estis montem sanctum meum, qui po-
nitis Fortunæ mensam, & libatis super eam.

12. Numerabo vos in gladio, & omnes in
cæde corruetis: ¶ pro eo quod vocavi, &
non respondistis: locutus sum, & non au-
distis: & faciebatis malum in oculis meis,
& quæ nolui elegistis.

13. Propter hoc hæc dicit Dominus Deus:
Ecce servi mei comedent, & vos esurietis:
ecce servi mei bibent, & vos sitietis:

14. Ecce servi mei lætabuntur, & vos con-
fundemini: Ecce servi mei laudabunt præ
exultatione cordis, & vos clamabitis præ
dolore cordis, & præ contritione spiritus
ululabitis.

15. Et dimittetis nomen vestrum in iura-
mentum electis meis: & interficiet te Do-
minus Deus, & servos suos vocabit nomine
alio.

16. In quo qui benedictus est super ter-
ram, benedicetur in Deo amen: & qui ju-
rat in terra, jurabit in Deo amen: quia
oblivioni traditæ sunt angustie priores, &
quia absconditæ sunt ab oculis meis.

17. ¶ Ecce enim ego creo cælos novos, &
terram novam: & non erunt in memoria
priora, & non ascendent super cor.

18. Sed gaudebitis & exultabitis usque in
sempiternum, in his quæ ego creo: quia
ecce ego creo Ierusalem exultationem, &
populus ejus gaudium.

19. Et exultabo in Ierusalem, & gaudebo
in populo meo: & non audietur in eo ultra
vox fletus & vox clamoris,

20. Non erit ibi amplius infans dierum, &
senex qui non impleat dies suos: quoniam
puer centum annorum morietur, & pecca-
tor centum annorum maledictus erit.

21. Et ædificabunt domos, & habitabunt:
& plantabunt vineas, & comedent fructus
earum.

22. Non ædificabunt, & alius habitabit:
non plantabunt, & alius comederit: secun-
dum enim dies ligni, erunt dies populi
mei, & opera manuum eorum invetera-
bunt:

23. Electi mei non laborabunt frustra, ne-
que generabunt in conturbatione: quia se-
men benedictorum Domini est, & nepotes
eorum cum eis.

24. ¶ Et erique antequam clament ego exau-
diam: adhuc illis loquentibus, ego audiam.

25. ¶ Lupus & agnus pascuntur simul, leo &
bos comedent paleas: & serpenti pulvis pa-
nis ejus: non nocebunt, neque occident in
omni monte sancto meo, dicit Dominus.

C A P V T L X V I.

*Dominus celi & terræ non templum respicit, quod
Iudei pro loco quietis illi ædificare volebant, sed
spiritum humiliatum: rejiciuntur veteris legis sa-
crificia: Iudeorum adversus Christum, ipsiusque
discipulos perverbia puniendi ostendit: de Christi
nativitate & Ecclesia secunditate: cui ut omnes
collatentur exhortatur, ostendens beneficia quæ à
Domino recipiunt, & quæ futurum sit malorum ju-
diciam.*

¶ Prov.
1. 24.

Ier. 7.
13.

Inf. 66.
4.

¶ Infr.
66. 22.

Apoec.
21. 1.

¶ Psal.
31. 5.

¶ Sup.
11. 6.

edictum : & quomodo per discipulorum Christi praedicationem gentes convertentur : de finali quoque retributione malorum & bonorum.

1 Hæc dicit Dominus : Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum : quæ est ista domus, quam ædificabitis mihi ? & quis est iste locus quietis meæ ?

2 Omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt universa ista, dicit Dominus, ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & tremementem sermones meos ?

3 Qui immolat bovem, quasi qui interficit virum : qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem : qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat : qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo. Hæc omnia elegerunt in viis suis, & in abominationibus suis anima eorum deleta est.

4 Unde & ego eligam illusiones eorum : & quæ timebant, adducam eis : † quia vocavi, & non eat qui responderet : locutus sum, & non audierunt : feceruntque malum in oculis meis, & quæ nolui elegerunt.

5 † Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum ejus : dixerunt fratres vestri odientes vos, & abicientes propter nomen meum : glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra : ipsi autem confundentur.

6 Vox populi de civitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.

7 Antequam parturiret, peperit : antequam veniret partus ejus, peperit masculum.

8 Quis audivit umquam tale ? & quis vidit huic simile ? Numquid parturiet terra in die una ? aut parietur gens simul, quia parturivit & peperit Sion filios suos ?

9 Numquid ego, qui alios parere facio : ipse non pariam, dicit Dominus ? si ego, qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus ?

10 Lætamini cum Ierusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam : gaudere cum ea gaudio universi, qui lugetis super eam,

11 Ut fugatis, & repleamini ab ubere consolationis ejus : ut mulgeatis, & deliciis affluatis ab omnimoda gloria ejus.

12 Quia hæc dicit Dominus : Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis : ad ubera portabimini, & super genua blandientur vobis.

13 Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, & in Ierusalem consolabimini.

14 Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra quasi herba germinabunt : & cognoscetur manus Domini servis ejus, & indignabitur inimicis suis.

15 Quia ecce Dominus in igne veniet, & quasi turbo quadrigæ ejus : reddere in indignatione furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis :

16 Quia in igne Dominus dijudicabit, & in gladio suo ad omnem carnem, & multiplicabuntur interfecti à Domino,

17 Qui sanctificabantur, & mundos se putabant in hortis post januam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam : & abominationem, & murem : simul confundentur, dicit Dominus.

18 Ego autem opera eorum, & cogitationes eorum, venio ut congregem cum omnibus gentibus & linguis : & venient & videbunt gloriam meam.

19 Et ponam in eis signum, & mittam ex eis qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Africam, & Lydiam tendentes sagittam : in Italiam & Græciam, ad Insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus.

20 Et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino, in equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad montem sanctum meum Ierusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israël munus in vase mundo in domum Domini.

21 Et Assumam ex eis in sacerdotes, & levitas dicit Dominus :

22 † Quia sicut cæli novi, & terra nova, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus : sic stabit semen vestrum, & nomen vestrum.

23 Et erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato : veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit Dominus.

24 Et egredientur, & videbunt cadavera virorum, qui prævaricati sunt in me : † vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur : & erunt usque ad satiætionem visionis omni carni.

PROPHEETIA

I E R E M I Æ.

C A P V T I.

Ieremias in ventre matris sanctificatus, & tempore Iosia regis Iuda missus à Domino ad prophetandum, causatur pueritiam, sed doctus à Deo accipit robur invincibile, jubeturque vaticinari destructionem Ierusalem sub nomine virga, & olla succensa.

1 Verba Ieremiæ filii Helciæ, de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth, in terra Benjamin.

2 Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Iosia filii Amon regis Iuda, tertio decimo anno regni ejus.

3 & factum est in diebus Ioakim filii Iosia regis Iuda, usque ad consummationem undecimi anni Sedecia filii Iosia regis Iuda, usque ad transmigrationem Ierusalem, in mense quinto.

4 Et factum est verbum Dñi ad me dicens :

5 Priusquam te formarem in utero novi te : & antequam exires de vulva, sanctificavi te, & prophetam in gentibus dedi te.

6 Et dixi, A, a, a. Domine Deus : ecce nescio loqui, quia puer ego sum,

7 Et dixit Dominus ad me : Noli dicere : Puer sum, quoniam ad omnia, quæ mittam te, ibis : & universa, quæcumque mandavero tibi, loqueris.

8 Ne timeas à facie eorum: quia tecum ego sum, ut eruam te, dicit Dominus.

9 Et misit Dominus manum suam, & tetigit os meum: & dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo.

10 Ecce constitui te hodie super gentes, & ^{† Infr.} super regna, [†] ut evellas, & destruas, & dis-
18. 7. perdas, & dissipas, & ædifices, & plantes.

11 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Quid tu vides Jeremia? & dixi: Virgam vigilantem ego video.

12 Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud.

13 Et factum est verbum Domini secundo ad me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, & faciem ejus à facie aquilonis.

† Infr. 14 Et dixit Dominus ad me: [†] Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.

15 Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait Dominus: & venient & ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem, & super omnes muros ejus in circuitu, & super universas urbes Iuda.

16 Et loquar judicia mea cum eis, super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me, & libaverunt diis alienis, & adoraverunt opus manuum suarum.

17 Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi. Ne formides à facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum.

† Infr. 18 [†] Ego quippe dedi te hodie in civita-
6. 27. tem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum, super omnem terram, regibus Iuda, principibus ejus, & sacerdotibus, & populo terræ.

19 Et bellabunt adversum te, & non prævalebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.

C A P V T II.

Graviter expostulat Dominus cum filiis Israël & Iuda, potissimum cum pastoribus ac prophetis, quod non respicientes accepta à Deo varia beneficia, eo qui fons est aquæ vivæ relicto, adoraverunt idola, à quibus nihil boni expectare poterant imo cum tot essent in idololatria, rapinis & crudelitate, sese justificare nitentur, & propterea devastandos prædicat.

1 ET factum est verbum Domini ad me dicens:

2 Vade, & clama in auribus Ierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, & charitatem desponsationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in terra quæ non feminatur.

3 Sanctus Israël Domino, primitiæ frugum ejus: omnes qui devorant eum delinquant: mala venient super eos, dicit Dñs.

4 Audite verbum Domini domus Jacob, & omnes cognationes domus Israël.

† Mich. 5 Hæc dicit Dominus: [†] Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia
6. 4. elongaverunt à me, & ambulaverunt post vanitatem & vani facti sunt?

6 Et non dixerunt: Vbi est Dominus,

qui ascendere fecit de terra Egypti: qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem & inviam, per terram sitis, & imaginem mortis, per terram, in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo?

7 Et induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum ejus, & optima illius: & ingressi contaminastis terram meam, & hæreditatem meam posuistis in abominationem.

8 Sacerdotes non dixerunt: Vbi est Dominus? & tenentes legem nescierunt me, & pastores prævaricati sunt in me: & prophete præphetaverunt in Baal, & idola secuti sunt.

9 Propterea adhuc judicio contendam vobiscum, ait Dominus, & cum filiis vestris disceptabo.

10 Transite ad insulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite, & considerate vehementer: & videte si factum est hujuscemodi.

11 Si mutavit gens deos suos, & certe ipsi non sunt dii, populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum.

12 Obstupescite cæli super hoc, & portæ ejus desolamini vehementer, dicit Dominus.

13 Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

14 Numquid servus est Israël, aut verna- culus? quare ergo factus est in prædam?

15 Super eum rugierunt leones, & dederunt vocem suam, posuerunt terram ejus in solitudinem: civitates ejus exustæ sunt, & non est qui habitet in eis.

16 Filii quoque Mempheos & Taphnes constupraverunt te usque ad verticem.

17 Numquid non istud factum est tibi; quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam?

18 Et nunc quid tibi vis in via Egypti, ut bibas aquam turbidam? & quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis?

19 Arguet te malitia tua, & aversio tua increpabit te. Scito, & vide, quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum.

20 A sæculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea: & dixisti: Non serviam. ^{† Infr.} In omni enim colle sublimi: & [†] 3. 6. sub omni ligno frondoso, tu prosternebaris meretrix.

21 [†] Ego enim plantavi te vineam electam, omne semen verum: quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena? ^{† Isa} 5.

22 Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus. ^{Matth.} 21. 33.

23 Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? vide vias tuas in convalle, scito quid feceris: cursor levis explicans vias suas.

24 Onager affuetus in solitudine, in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam: omnes qui quæ- runt eam non deficient: in menstruis ejus invenient eam.

25 Prohibe pedem tuum à nuditate, & guttur tuum à siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam

nequaquam faciam: adamavi quippe alienos, & post eos ambulabo.

26 Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorum, principes, & sacerdotes, & prophetae eorum,

27 Dicentes ligno: Pater meus es tu; & lapidi: Tu me genuisti. † Verterunt ad me tergum, & non faciem: & in tempore afflictionis suae dicent: surge, & libera nos.

28 Vbi sunt dii tui, quos fecisti tibi? surgant & liberent te in tempore afflictionis tuae: † secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Iuda,

29 Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit Dominus.

30 Frustra percussisti filios vestros, disciplinam non receperunt: devoravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo vastator.

31 Generatio vestra. Videte verbum Domini: Numquid solitudo factus sum Israel, aut terra serotina? quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te.

32 Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui: aut sponsa fasciae pectoralis suae? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris.

33 Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad quaerendam dilectionem, quae insuper & malitias tuas docuisti vias tuas.

34 Et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum & innocentum? non in fossis inveni eos, sed in omnibus quae supra memoravi.

35 Et dixisti: absque peccato & innocens ego sum: & propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi.

36 Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas & ab Aegypto confunderis, sicut confusa es ab Assur.

37 Nam & ab ista egredieris, & manus tuae erunt super caput tuum: quoniam obrivit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum in ea.

C A P V T I I I.

Deus incomparabili clementia populum suum ad se revocat ab idololatria, in qua Iuda etiam Israel exersit: promittens se assumpturum eos in filios, & veros pastores eis daturum, ut Ierosolymis in pace colant Dominum: de futura gloria & exaltatione Ierusalem, ac gentium ad eam congregatione, & de populi poenitentia.

1 VUlgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, & recedens ab eo, duxerit virum alterum: Numquid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te.

2 Leva oculos tuos in directum, & vide ubi non prostrata sis: in viis sedebas, expectans eos quasi latro in solitudine: & polluisti terram in fornicationibus tuis, & in malitiis tuis.

3 Quam ob rem prohibita sunt Gillae pluvium, & scrotinus imber non fuit: frons

mulieris meretricis facta est tibi, noluisse erubescere.

4 Ergo saltem amodo voca me: Pater meus, dux virginis meae tu es:

5 Numquid irasceris in perpetuum, aut perseverabis in finem? Ecce locuta es, & fecisti mala, & potuisti.

6 Et dixit Dominus ad me in diebus Iosiae Regis: † Numquid vidisti quae fecerit averfatrix Israel? abiit sibi met super omnem montem excelsum, & sub omni ligno frondoso, & fornicata est ibi.

7 Et dixi, cum fecisset haec omnia: Ad me revertere: & non est reversa. Et vidit praevaricatrix soror ejus Iuda.

8 Quia pro eo, quod meretrice esset averfatrix Israel, dimissem eam, & dedissem ei libellum repudii: & non timuit praevaricatrix Iuda soror ejus, sed abiit, & fornicata est etiam ipsa.

9 Et facilitate fornicationis suae contaminavit terram, & meretrice est cum lapide & ligno.

10 Et in omnibus his non est reversa ad me praevaricatrix soror ejus Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus.

11 Et dixit Dominus ad me: Iustificavit animam suam averfatrix Israel, comparatione praevaricatricis Iudae.

12 Vade, & clama sermones istos contra aquilonem, & dices: Revertere averfatrix Israel, ait Dominus, & non avertam faciem meam a vobis: quia sanctus ego sum, dicit Dominus: & non irascer in perpetuum.

13 Veruntamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum praevaricata es: & dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, & vocem meam non audisti, ait Dominus.

14 Convertimini filii revertentes: dicit Dominus: quia ego vir vester: & assumam vos unum de civitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Sion.

15 Et dabo vobis pastores juxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.

16 Cumque multiplicati fueritis, & creveritis in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent ultra: Arca testamenti Domini: neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius: nec visitabitur, nec fiet ultra.

17 In tempore illo vocabunt Ierusalem solium Domini: & congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini in Ierusalem, & non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.

18 In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel, & venient simul de terra aquilonis, ad terram quam dedi patribus vestris.

19 Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, & tribuem tibi terram desiderabilem, hereditatem praeclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis.

20 Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel, dicit Dominus.

21 Vox in viis audita est, ploratus & ululatus filiorum Israel: quoniam iniquam fecerunt

† Supra
2. 209

fecerunt viam suam, obliti sunt Domini Dei sui.

22 Convertimini filii revertentes, & sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster.

23 Vere mendaces erant colles, & multitudo montium: Vere in Domino Deo nostro salus Israel.

24 Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum, & armenta eorum, filios eorum, & filias eorum.

25 Dormiemus in confusione nostra, & operiet nos ignominia nostra: quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos, & patres nostri: ab adolescentia nostra usque ad diem hanc: & non audivimus vocem Domini Dei nostri.

C A P V T I V.

Promittit Dominus veniam si se vere convertant & corde circumcidant, comminando gravia mala si in malis persistant: quapropter luges propheta videns terram devastandam, & in solitudine redigendam, ita tamen ut non fiat consummatio.

1 Si reverteris Israel, ait Dominus, ad me convertere, si abstuleris offendicula tua à facie mea, non commoveberis.

2 Et jurabis: Vivit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia: & benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt.

† Osee 10.12. 3 Hæc enim dicit Dominus viro Iuda & Ierusalem: † Novate vobis novale, & nolite ferere super spinas.

4 Circumcidimini Domino, & auferite præputia cordium vestrorum viri Iuda, & habitatores Ierusalem: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum.

5 Annunciate in Iuda, & in Ierusalem auditum facite: loquimini, & canite tuba in terra: clamate fortiter, & dicite: Congregamini, & ingrediamur civitates multitudinis.

† Supra 2. 14. 6 Levate signum in Sion. Confortamini, nolite stare, † quia malum ego adduco ab aquilone, & contritionem magnam.

7 Ascendit leo de cubili suo, & prædo gentium se levavit: egressus est de loco suo, ut ponat terram tuam in solitudinem, civitates tuæ vastabuntur, remanentes absque habitatore.

8 Super hoc accingite vos ciliciis, plangite & ululate quia non est averfa ira furoris Domini à nobis.

9 Et erit in die illa, dicit Dominus: Peribit cor regis, & cor principum: & obstupescunt sacerdotes, & prophetae consternabuntur.

10 Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ergone decepisti populum istum, & Ierusalem, dicens: Pax erit vobis: & ecce per venit gladius usque ad animam?

11 In tempore illo dicetur populo huic & Ierusalem: Veniis urens in viis, quæ sunt in deserto viæ filia populi mei, non ad ventilandum & ad purgandum.

12 Spiritus plenus ex his veniet mihi: & nunc ego loquar iudicia mea cum eis.

13 Ecce quasi nubes ascendet, & quasi tempestas currus ejus: velociores aquilis equi illius, vix nobis quoniam vastati sumus.

14 Lava à malitia cor tuum Ierusalem: ut salva fias usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ?

15 Vox enim annunciantis à Dan, & notum facientis idolum de monte Ephraim.

16 Dicite gentibus: Ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua, & dare super civitates Iuda vocem suam.

17 Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro: quia me ad iracundiam provocavit, dicit Dominus.

18 † Viæ tuæ, & cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum. † Sap. 1. 3-5.

19 Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me: non tacebo, quoniam vocem buccinæ audivit anima mea, clamorem prælii.

20 Contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra: repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelle meæ.

21 Usquequo videbo fugientem, audiam vocem buccinæ.

22 Quia stultus populus meus me non cognovit: filii insipientes sunt, & vecordes: sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.

23 Aspexit terram, & ecce vacua erat, & nihili, & coelos & non erat lux in eis.

24 Vidi montes, & ecce movebantur: & omnes colles conturbati sunt.

25 Intuitus sum, & non erat homo: & omne volatile cæli recessit.

26 Aspexi, & ecce Carmelus desertus: & omnes urbes ejus destructæ sunt à facie Domini, & à facie iræ furoris ejus.

27 Hæc enim dicit Dominus: Deserta erit omnis terra, sed tamen consummationem non faciam.

28 Lugebit terra, & mœrebunt cæli desuper: eo quod locutus sum: cogitavi, & non poenituit me, nec averfus sum ab eo.

29 A voce equitis & mittentis sagittam, fugit omnis civitas: ingressi sunt ardua, & ascenderunt rupes: universæ urbes derelictæ sunt, & non habitat in eis homo.

30 Tu autem vastata quid facies? cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris: contempserunt te amatores tui, animam tuam quærent.

31 Vocem enim quasi parturientis audivi, angustias ut puerperæ: Vox filia Sion intermorientis, expandentisque manus suas: vix mihi, quia defecit anima mea propter interfectos.

C A P V T V.

Dominus in Ierusalem querit virum justum, ut illi misereatur: sed tam plebs quam obstat in pravitatibus suis & idololatria indurata sunt & effusi, ideo comminatur eis vastationem ab extraneis populo, eo quod cæci & surdi facti sint, non tamen usque ad consummationem.

1 Circuite vias Ierusalem, & aspiciete, & considerate, & quærite in plateis

7 ejus, an inveniatis virum facientem judicium, & querentem fidem, & propitius ero ei.

2 Quod si etiam, vivit Dominus, dixerint: & hoc falso jurabunt.

3 Domine oculi tui respiciunt fidem: percussisti eos, & non doluerunt: attrivisti eos, & tenuerunt accipere disciplinam: induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.

4 Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti, & ignorantes viam Domini judicium Dei sui.

5 Ibo igitur ad optimates, & loquar eis: ipsi enim cognoverunt viam Domini, judicium Dei sui, & ecce magis hi simul confregerunt jugum, ruperunt vincula.

6 Idcirco percussit eos leo de silva, lupus ad vespertinam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum: omnis, qui egres- sus fuerit ex eis, capietur: quia multiplicatae sunt pravaricationes eorum, confortatae sunt aversiones eorum.

7 Super quo propitius tibi esse potero? filii tui dereliquerunt me, & jurant in his qui non sunt dii: saturavi eos, & mer- chati sunt: & in domo meretricis luxuria- bantur.

8 Equi amatores & emissarii facti sunt: ^{† Ezer.} † Unusquisque ad uxorem proximi sui ^{32:22.} hinniebat.

9 Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? & in gente tali non ulciscetur anima mea?

10 Ascendite muros ejus, & dissipate, consummationem autem nolite facere: auferte propagines ejus, quia non sunt Domini.

11 Pravaricatione enim pravaricata est in me domus Israel, & domus Iuda, ait Dominus.

12 Negaverunt Dominum, & dixerunt: Non est ipse: neque veniet super nos ma- lum: gladium & famem non videbimus.

13 Prophetæ fuerunt in ventum locuti, & responsum non fuit in eis: hæc ergo evenient illis.

14 Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, & po- pulum istum in ligna, & vorabit eos.

15 Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israël, ait Dominus? gentem robustam, gentem antiquam, gen- tem, cujus ignorabis linguam, nec intelli- ges quid loquatur.

16 Pharetra ejus quasi sepulchrum pa- tens, universi fortes.

17 Et comedet segetes tuas, & panem tuum: devorabit filios tuos, & filias tuas: comedet gregem tuum, & armenta tua; co- medet vineam tuam, & ficum tuam: & conteret urbes munitas tuas, in quibus tu habes fiduciam, gladio.

18 Verumtamen in diebus illis, ait Domi- nus, non faciam vos in consummationem.

† ^{Infrà} 19 † Quod si dixeritis: Quare fecit no- ^{26:10.} bis Dominus Deus noster hæc omnia? di- ces ad eos: Sicut dereliquistis me, & servistis deo alieno in terra vestra, sic

servietis alienis in terra non vestra.

26 Annuntiate hoc domui Jacob, & au- ditum facite in Iuda, dicentes.

21 Audi popule stulte, qui non habes cor, qui habentes oculos, non videtis; & aures, & non auditis.

22 Me ergo non timebitis: ait Dominus, & à facie mea non dolebitis? Qui posuit arenam terminum mari, præceptum sempi- ternum, quod non præteribit, & commo- vebuntur, & non poterunt: & intumescunt fluctus ejus, & non transibunt illud.

23 Populo autem huic factum est cor in- credulum, & exasperans, & recesserunt & abierunt.

24 Et non dixerunt in corde suo: Metua- mus Dominum Deum nostrum, qui dat no- bis pluviam temporaneam, & serotinam in tempore suo; plenitudinem annuæ mes- sis custodientem nobis.

25 Iniquitates vestrae declinaverunt hæc: & peccata vestra prohibuerunt bonum à vobis.

26 Quia inventi sunt in populo meo im- pii insidiantes quasi aucupes, laqueos po- nentes & pedicas ad capiendos viros.

27 Sicut decipula plena avibus, sic do- mus eorum plena dolo: ideo magnificati sunt & ditati.

28 Incrassati sunt & impinguati: & præ- terierunt sermones meos pessime. † ^{† Isaiâ} Causam ^{1. 23.} viduæ non judicaverunt, causam pupilli ^{Zach.} non dixerunt, & judicium pauperum non ^{7. 10.} judicaverunt.

29 Numquid super his non visitabo: di- cit Dominus? aut super gentem hujusce- modi non ulciscetur anima mea?

30 Stupor & mirabilia facta sunt in terra:

31 Prophetæ prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis: & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo ejus?

C A P V T VI.

Prædicitur calamitas ac vastitas Ierosolymorum ab Assyriis, eo quod contempserint legem Domini, nec audire voluerint increpationes: sed omnes, & potissimum principes, prophetae ac sacerdotes avaritia & dolo studuerint; ideoque & ipsos & eorum sacrificia Deus abiecit: subest ergo propheta eos lu- gere, quoniam purgari conflatario non potuerunt.

1 **C**onfortamini filii Benjamin in me- dio Ierusalem, & in Thecua clangi- te buccina, & super Bethecarem levate ve- xillum: quia malum visum est ab aquilo- ne, & contritio magna:

2 Speciosæ & delicatæ assimilavi filiâ Sion:

3 Ad eam venient pastores, & greges eo- rum: fixerunt in ea tentoria in circuitu: pascet unusquisque eos, qui sub manu sua sunt.

4 Sanctificate super eam bellam: con- surgite, & ascendamus in meridie: vix no- bis, quia declinavit dies, quia longiores factæ sunt umbræ vesperti.

5 Surgite, & ascendamus in nocte, & dissipemus domos ejus.

6 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Cædite lignum ejus, & fundite circa Ieru- salem aggerem: hæc est civitas visitationis, omnis calumnia in medio ejus.

7 Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam: iniquitas & vastitas audietur in ea, coram me semper infirmitas & plaga.

8 Erudite Ierusalem, ne forte recedat anima mea à te, ne forte ponam te desertam, terram inhabitabilem.

9 Hæc dicit Dominus exercituum: Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israël: converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum.

10 Cui loquar? & quem contestabor ut audiat? ecce incircumcisæ aures eorum, & audire non possunt: ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, & non suscipient illud.

11 Idcirco furore Domini plenus sum, laboravi sustinens: effunde super parvulum foris, & super consilium juvenum simul: vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum.

12 Et transibunt domus eorum ad alteros, agri & uxores pariter: quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dñs.

† Isai. 56. 11. Infrā 3. 10. 13 † A minore quippe usque ad maiorem omnes avaritiæ student: & à propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.

14 Et curabant contritionem filiarum populi mei cum ignominia, dicentes, Pax, pax, & non erat pax.

15 Confusi sunt, quia abominationem fecerunt: quin potius confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: quam ob rem cadent inter ruentes: in tempore visitationis suæ corruent, dicit Dominus.

† Matt. 11. 29. 16 Hæc dicit Dominus: State super vias, & videte, & interrogate de senitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea † & invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus.

17 Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus.

18 Ideo audite gentes, & cognosce congregatio, quanta ego faciam eis.

19 Audi terra: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum ejus: quia verba mea non audierunt, & legem meam projecerunt.

† Isai. 1. 11. 20 † Vt quid mihi thus de Saba afferis, & calamum suave olentem de terra longinqua? holocausta vestra non sunt accepta, & victimæ vestræ non placuerunt mihi.

21 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, & ruent in eis patres & filii simul, vicinus & proximus peribunt.

22 Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis, & gens magna confluet à finibus terræ.

23 Sagittam & scutum arripiet: crudelis est, & non miserebitur: vox ejus quasi mare sonabit: & super equos ascendent, preparati quasi vir ad prælium, adversum te filia Sion.

24 Audivimus famam ejus, dissolutæ sunt manus nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolores sit parturientem.

25 Nolite exire ad agros, & in via ne am-

buletis: quoniam gladius inimici, pavor in circuitu.

26 Filia populi mei accingere cilicio, & conspergere cinere: luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos.

27 Probatores dedi te in populo meo robustum: & scies, & probabis viam eorum.

28 Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulentè, æs & ferrum: universi corrupti sunt.

29 Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator: malitiæ enim eorum non sunt consumptæ.

30 Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit illos.

C A P V T VII.

Quod frustra confidimus in templo, pessima perpetrantes, & prophetas audire nolentes, sicut & patres eorum: quapropter denuncias templum abjiciendum, & terram Iuda redigendam in solitudinem; nec profuturam orationem Ieremia pro illis, nec oblata ab eis sacrificia, propter excelsam Topheth in valle filii Ennom, & multas malitias.

1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam à Domino, dicens:

2 Sta in porta domus Domini, & prædica ibi verbum istud, & dic: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum.

3 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: † Bonas facite vias vestras, & studia vestra: & habitabo vobiscum in loco isto. † Isai. 26. 13.

4 Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini est.

5 Quoniam si bene direxeritis vias vestras, & studia vestra: si feceritis iudicium inter virum & proximum ejus,

6 Advenæ, & pupillo, & viduæ non feceritis calumniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc: & possideos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis:

7 Habitabo vobiscum in loco isto: in terra, quam dedi patribus vestris à sæculo & usque in sæculum.

8 Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis:

9 Furari, occidere, adulterari, jurare mendaciter, libare Baalim, & ire post deos alienos, quos ignoratis.

10 Et venistis, & stetistis coram me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, & dixistis: Liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas.

11 † Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? ego, ego sum: ego vidi, dicit Dominus. † Matt. 21. 13. Marc. 11. 17.

12 Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum à principio: & vide te quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israël. † Luc. 19. 46.

13 Et nunc quia fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus: & locutus sum ad vos mane confurgens, & loquens, & non audistis: † & vocavi vos, & non respondistis: † Prov. 1. 24. Isai. 65. 13.

† r. 14 † Faciam domui huic, in qua invoca-
 Reg. 4. num est nomen meum, & in qua vos habetis
 2. 10. fiduciam; & loco, quem dedi vobis & pa-
 tribus vestris, sicut feci Silo.

15 Et projiciam vos à facie mea, sicut
 projecit omnes fratres vestros, universum
 semen Ephraim.

† Infrā 16 † Tu ergo noli orare pro populo hoc,
 4. 11. nec assumes pro eis laudem & orationem, &
 non obstitas mihi: quia non exaudiam te.

17 Nonne vides quid isti faciunt in civita-
 tibus Iuda, & in plateis Ierusalem?

18 Filii colligunt ligna, & patres suc-
 cendunt ignem, & mulieres conspergunt
 adipem, ut faciant placentas reginæ cæli,
 & libent diis alienis, & me ad iracundiam
 provocent.

19 Nunquid me ad iracundiam provo-
 cant, dicit Dominus? nonne semetiplos in
 confusionem vultus sui?

20 Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce
 furor meus, & indignatio mea conflatur
 super locum istum, super viros, & super
 jumenta, & super lignum regionis, & su-
 per fruges terræ, & succendetur, & non
 extinguetur.

21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus
 Israël: Holocausta vestra addite victi-
 mis vestris, & comedite carnes.

22 Quia non sum locutus cum patribus
 vestris, & non præcepi eis, in die qua eduxi
 eos de terra Ægypti, de verbo holocausto-
 matum, & victimarum.

23 Sed hoc verbum præcepi eis, di-
 cens: Audite vocem meam, & ero vobis
 Deus, & vos eritis mihi populus: & am-
 bulate in omni via, quam mandavi vobis,
 ut benè sit vobis.

24 Et non audierunt, nec inclinaverunt
 autem suam: sed abierunt in voluntatibus,
 & in pravitate cordis sui mali: factique
 sunt retrorsum & non ante,

25 A die qua egressi sunt patres eorum de
 terra Ægypti, usque ad diem hanc. Et misi
 ad vos omnes servos meos prophetas per
 diem consurgens diluculo, & mittens.

† Infrā 26 Et non audierunt me, nec inclinave-
 16. 12. runt autem suam: sed induraverunt cervi-
 cem suam: † & pejus operati sunt, quam
 patres eorum.

27 Et loquēris ad eos omnia verba hæc, &
 non audient te: & vocabis eos, & non res-
 pondebunt tibi.

28 Et dices ad eos: Hæc est gens, quæ
 non audivit vocem Domini Dei sui, nec re-
 cepit disciplinam: periit fides, & ablata est
 de ore eorum.

29 Tonde capillum tuum, & projice
 & fume in directum planctum: quia pro-
 jecit Dominus, & reliquit generationem fu-
 roris sui,

30 Quia fecerunt filii Iuda malum in ocu-
 lis meis, dicit Dominus. Posuerunt offendi-
 cula sua in domo, in qua invocatum est
 nomen meum, ut polluerent eam:

31 Et ædificaverunt excelsa Topheth, quæ
 est in valle filii Ennom: ut incenderent fi-
 lios suos, & filias suas igni: quæ non præ-
 cepi, nec cogitavi in corde meo.

32 Ideo ecce dies venient, dicit Domi-

nus, & non dicetur amplius, Topheth,
 & vallis filii Ennom: sed vallis interfectio-
 nis: & sepelient in Topheth, eo quod non
 sit locus.

33 Et erit morticinium populi hujus in ci-
 bos volucribus cæli, & bestiis terræ, & non
 erit qui abigat.

34 † Et quiescere faciam de urbibus Iuda, † Ezec.
 & de plateis Ierusalem, vocem gaudii, & vo- 26. 13.
 cem lætitiæ, vocem sponsi, & vocem spon-
 sæ: in desolationem enim erit terra.

C A P V T VIII.

*Quia tam reges, optimates, sacerdotes ac prophetae,
 quam reliquus populus ad idololatriam conversi
 sunt; & non considerato Domini iudicio, omnes re-
 licta veritate studuerunt avaritiæ ac idololatriæ, &
 Dominum provocantes noluerunt resipiscere: ideo
 ab hostibus crudelissimis affligentur.*

1 **I**N illo tempore, ait Dominus ejicient
 ossa regum Iuda, & ossa principum
 ejus, & ossa sacerdotum, & ossa propheta-
 rum, & ossa eorum qui habitaverunt Ieru-
 salem, de sepulchris suis:

2 Et expandent ea ad solem, & lunam, &
 omnem militiam cæli, quæ dilexerunt, &
 quibus servierunt, & post quæ ambulave-
 runt, & quæ quæsierunt, & adoraverunt: non
 colligentur, & non sepelientur: in ster-
 quilinium super faciem terræ erunt.

3 Et eligent magis mortem quam vitam
 omnes qui residui fuerint de cognatione
 hac pessima in universis locis, quæ derelicta
 sunt, ad quæ eieci eos, dicit Dominus
 exercituum.

4 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus:
 Nunquid qui cadit, non resurget? & qui
 averlus est, non revertetur?

5 Quare ergo averlus est populus iste in
 Ierusalem aversione contentiosa? Appre-
 henderunt mendacium, & noluerunt re-
 verti.

6 Attendi, & auscultavi: nemo quod bo-
 num est loquitur, nullus est, qui agat pœni-
 tentiam super peccato suo, dicens: Quid fe-
 ci? omnes conversi sunt ad cursum suum,
 † quasi equus impetu vadens ad prælium.

7 Milvus in cælo cognovit tempus suum,
 turtur, & hirundo, & ciconia, custodierunt
 tempus adventus sui: populus autem meus
 non cognovit iudicium Domini.

8 Quomodo dicitis: Sapientes nos su-
 mus, & lex Domini nobiscum est? verè
 mendacium operatus est stylus mendax
 scribarum.

9 Confusi sunt sapientes, perterriti & ca-
 pti sunt: verbum enim Domini projece-
 runt, & sapientia nulla est in eis.

10 † Propterea dabo mulieres eorum ex- † Isai.
 56. 11.
 teris, agros eorum hæredibus: quia à mini-
 mo usque ad maximum omnes avaritiam se-
 quuntur: à propheta usque ad sacerdotem
 cuncti faciunt mendacium. 6. 13.

11 Et sanabant contritionem filiarum populi
 mei ad ignominiam, dicentes: Pax, pax:
 cum non esset pax.

12 Confusi sunt, quia abominationem fe-
 cerunt: quinimo confusione non sunt con-
 fusi, & erubescere nescierunt: ideo ca-
 dent inter corruentes, in tempore visitatio-
 nis suæ corruent, dicit Dominus.

13 Congre-

13 Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est uva in vitibus, & non sunt ficus in ficulnea, folium defluxit: & dedi eis quæ prætergressa sunt.

14 Quare sedemus? convenite, & ingrediamur civitatem munitam, & fileamus ibi: quia Dominus Deus noster filere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis: peccavimus enim Domino.

15 † Expectavimus pacem, & non erat bonum; tempus medelæ, & ecce formido.

16 A Dan auditus est fremitus equorum ejus, à voce hinnituum pugnatorum ejus commota est omnis terra, & venerunt, & devoraverunt terram, & plenitudinem ejus; urbem & habitatores ejus.

17 Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio: & mordebunt vos, ait Dominus.

18 Dolor meus super dolorem, in me cor meum mœrens.

19 Ecce vox clamoris filiarum populi mei de terra longinqua: Numquid Dñs non est in Sion, aut rex ejus non est in ea: Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis, & in vanitatibus alienis?

20 Transiit messis, finita est æstas, & nos salvati non sumus.

21 Super contritione filiarum populi mei contritus sum, & contristatus, stupor obtinuit me.

22 Nunquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? quare igitur non est obducta cicatrix filiarum populi mei?

C A P V T I X.

Luget propheta interficiendos de Iudæa: in nullo dicit esse fidendum, cum omnes dolose incedant: & quia Iudæa vastanda est, vult omnes assumere luctum: in solo Deo ejusque cognitione gloriandum, qui puniet tam gentiles quam filios Israël incircumcisos corde.

1 **Q**uis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectos filiarum populi mei.

2 Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœcus prævaricatorum.

3 Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii & non veritatis: confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognoverunt, dicit Dominus.

4 Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet.

5 Et vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquentur: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium: ut iniquè agerent, laboraverunt.

6 Habitatio tua in medio doli: in dolo renuerunt scire me, dicit Dominus.

7 Propter hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego conflabo, & probabo eos: quid enim aliud faciam à facie filiarum populi mei?

8 † Sagitta vulnerans lingua eorum, do-

lum locuta est: & in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias.

9 Nunquid super his non visirabo, dicit Dominus? aut in gente hujusmodi non ulciscetur anima mea?

10 Super montes assumam fletum ac lamentum, & super speciosa deferri planctum, quoniam incensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens: & non audierunt vocem possidentis: à volucre cæli usque ad pecora transmigraverunt & recesserunt.

11 Et dabo Ierusalem in acervos arenæ, & cubilia draconum: & civitates Iudæ dabo in desolationem; eo quod non sit habitator.

12 Quis est vir sapiens, qui intelligat hoc, & ad quem verbum oris Domini fiat ut annunciet istud, quare perierit terra, & exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui pertranseat?

13 Et dixit Dominus: Quia dereliquerunt legem meam, quam dedi eis, & non audierunt vocem meam, & non ambulaverunt in ea:

14 Et abierunt post pravitatem cordis sui, & post Baalim: quod didicerunt à patribus suis.

15 Idcirco hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: † Ecce ego cibabo populum istum absinthio, & potum dabo eis aquam fellis.

16 Et dispergam eos in gentibus, quas non noverunt ipsi & patres eorum: & mittam post eos gladium, donec consumantur.

17 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Contemplamini: & vocare lamentatrices, & veniant: & ad eas, quæ sapientes sunt, mittite, & properent:

18 Festinent, & assumant super nos lamentum: deducant oculi nostri lacrymas, & palpebræ nostræ defluant aquis.

19 Quia vox lamentationis audita est de Sion: Quomodo vastati sumus & confusi vehementer? quia dereliquimus terram, quoniam dejecta sunt tabernacula nostra.

20 Audite ergo mulieres verbum Domini & assumant aures vestræ sermonem oris ejus: & docete filias vestras lamentum, & unaquæque proximam suam planctum.

21 Quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere parvulos de foris, juvenes de plateis.

22 Loquere: Hæc dicit Dominus: Et cadet morticinium hominis quasi stercus super faciem regionis, & quasi fœnum post tergum metentis, & non est qui colligat.

23 Hæc dicit Dominus: † Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur dives in divitiis suis.

24 Sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & nosse me, quia ego sum Dominus, qui facio misericordiam, & iudicium, & justitiam in terra: hæc enim placent mihi, ait Dominus.

25 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & visirabo super omnem qui circumcissum habet præputium,

26 Super Ægyptum, & super Iudæ, & super

† Infrā
14. 19.

† Infrā
23. 15.

† Psal.
27. 3.

† 23
Cor.
1. 31
2. Cor.
10. 17

Edom, & super filios Ammon, & super Moab, & super omnes qui artonsi sunt in comam, habitantes in deserto: quia omnes gentes habent præputium, omnis autem domus Israël incircumcisi sunt corde.

C A P V T X.

Non est timenda celestis constellatio, nec vanissima ac imbecilla idola: sed Dominus qui solus est Deus, creator ac gubernator omnium, qui vastabit peccatores terræ: plangit suum malum Ierusalem, & cum hominis non sit suas vias dirigere, orat Deum ne eos qui ipsum cognoscunt, ad internecionem deleat, sed in hostes positos Iudeorum suum effundat furorem.

1 **A**udite verbum, quod locutus est Dominus super vos domus Israël.

2 Hæc dicit Dominus: Iuxta vias gentium nolite discere: & à signis cæli nolite metuere: quæ timent gentes:

3 Quia leges populorum vanæ sunt: quia lignum de saltu præcidit opus manus artificis in ascia.

4 Argento & auro decoravit illud: clavis & malleis compegit, ut non dissolvatur.

5 In similitudinem palmæ fabricata sunt, & non loquentur: portata tollentur, quia incedere non valent: nolite ego timere ea, quia nec male possunt facere, nec bene.

6 Non est similis tui Dñe: magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine.

7 Quis non timebit te o rex gentium? tuum est enim decus: inter cunctos sapientes gentium, & in universis regnis eorum nullus est similis tui.

8 Pariter insipientes & fatui probabuntur: doctrina vanitatis eorum lignum est.

9 Argenti involutum de Tharsis affertur, & aurum de Ophaz: opus artificis, & manus ærarii: hyacinthus & purpura indumentum eorum: opus artificum universa hæc.

10 Dominus autem Deus verus est: ipse Deus vivens, & rex sempiternus, ab indignatione ejus commovebitur terra: & non sustinebunt gentes comminationem ejus.

11 Sic ergo dicetis eis: Dii, qui cælos & terram non fecerunt, pereant de terra, & de his quæ sub cælo sunt.

12 Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos.

13 Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in cælo, & elevat nebulas ab extremitatibus terræ: fulgura in pluviam facit, & educit ventum de thesauris suis.

14 Stultus factus est omnis homo à scientia, confusus est artifex omnis in sculptili: quoniam falsum est quod conflavit, & non est spiritus in eis.

15 Vana sunt, & opus risu dignum: in tempore visitationis suæ peribunt.

16 Non est his similis pars Jacob: qui enim formavit omnia, ipse est: & Israël virga hæreditatis ejus: Dominus exercituum nomen illi.

17 Congrega de terra confusionem tuam, quæ habitas in obsidione.

18 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego longè projiciam habitatores terræ in hac vice, & tribulabo eos ita ut inveniantur.

19 Væ mihi super contritione mea, pessima plaga mea. Ego autem dixi: Planè hæc infirmitas mea est, & portabo illam.

20 Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei dirupti sunt, filii mei exierunt à me, & non subsistunt: non est qui extendat ultra tentorium meum, & erigat pelles meas.

21 Quia stulte egerunt pastores, & Dominum non quaesierunt: propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est.

22 Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra aquilonis: ut ponat civitates Iuda solitudinem, & habitaculum draconum.

23 Scio Domine quia non est hominis via ejus: nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos.

24 Corripe me Domine, verumtamen in iudicio: & non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me.

25 Effunde indignationem tuam super gentes, quæ non cognoverunt te, & super provincias, quæ nomen tuum non invocaverunt: quia comederunt Iacob, & devoraverunt eum, & consumpserunt illum, & decus ejus dissipaverunt.

C A P V T XI.

Quia maledicetur qui non audit nec servat pactum Domini patribus datum, ideo præcipitur propheta ut illud servandum Iudeis prædicet, sed frustra, cum magis sequantur patrum suorum scelera, variamque idololatriam: idcirco inferet Dominus inevitabilia in illos mala nec proderunt eis idola, vel iustorum oratio, neque quod prius à Deo dilectum fuerint: referre prava Iudeorum studia de ipso ex terra delendo: sed perdentur qui nolunt audire prophetiam in nomine Domini.

1 **V**erbum, quod factum est à Domino ad Ieremiam, dicens:

2 Audite verba pacti hujus, & loquimini ad viros Iuda, & habitatores Ierusalem,

3 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Maledictus vir, qui non audierit verba pacti hujus,

4 Quod præcipi patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Egypti, de fornace ferrea dicens: audite vocem meam, & facite omnia quæ præcipio vobis, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum:

5 Ut suscitarem juramentum, quod juravi patribus vestris, daturum me eis terram fluentem lacte & melle, sicut est dies hæc. Et respondi, & dixi: Amen Domine.

6 Et dixit Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in civitatibus Iuda, & foris Ierusalem, dicens: Audite verba pacti hujus, & facite illa:

7 Quia contestans contestatus sum patres vestros, in die qua eduxi eos de terra Egypti, usque ad diem hanc: mane confurgens contestatus sum, & dixi: Audite vocem meam:

8 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali: & induxi super eos omnia verba pacti hujus, quod præcepi ut facerent, & non fecerunt.

9 Et dixit Dominus ad me: Inventa est

conju

† Sap.
13.11.
14.
2.

† Mich.
7.18.
† Apoc.
15.4.

† Gen.
1.1.
Infra
51.15.
† Psal.
134.7.
Infra
51.16.

† Psal.
6.2.

† Psal.
78.6.

conjuratio in viris Iuda, & in habitatoribus Ierusalem.

10 Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores, qui noluerunt audire verba mea: & hi ergo abierunt post deos alienos, ut servirent eis: irritum fecerunt domus Israël & domus Iuda pactum meum, quod pepigi cum patribus eorum.

11 Quam ob rem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt: & clamabunt ad me, & non exaudiam eos.

12 Et ibunt civitates Iuda, & habitatores Ierusalem, & clamabunt ad deos, quibus libant, & non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum.

† *Supra* 2.28. 13 † Secundum numerum enim civitatum tuarum, erant dii tui Iuda: & secundum numerum viarum Ierusalem posuisti aras confusionis, aras ad libandum Baalim.

† *Supra* 7.16. † *Infra* 14.11. 14 † Tu ergo noli orare pro populo hoc, & ne assumes pro eis laudem & orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum.

15 Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? Numquid carnes sanctæ auferent à te malitias tuas, in quibus gloriata es?

16 Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam, vocavit Dominus nomen tuum: ad vocem loquelæ, grandis exarsit ignis in ea, & combusta sunt frutera ejus.

17 Et Dominus exercituum qui plantavit te, locutus est super te malum, pro malis domus Israël & domus Iuda, quæ fecerunt sibi ad irritandum me, libantes Baalim.

18 Tu autem Domine demonstraisti mihi, & cognovi: tunc ostendisti mihi studia eorum.

19 Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam: & non cognovi quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: mittamus lignum in panem ejus, & eradamus eum de terra viventium, & nomen ejus non memoretur amplius.

† *Infra* 17.10. 20 † Tu autem Domine Sabaoth, qui judicas justè, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

21 Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth, qui quaerunt animam tuam, & dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, & non morieris in manibus nostris.

22 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: juvenes morientur in gladio, filii eorum & filiae eorum morientur in fame.

23 Et reliquæ non erunt ex eis: inducam enim malum super viros Anathoth, annum visitationis eorum.

C A P V T XII.

Miratur propheta malorum prosperitatem, qui tamen parantur ad diem occisionis, suntque terra causa luctus: hæreditas adversata est Domino suo, & pastores demoliti sunt vineam Domini, ideo traditur in dissipationem, cujus tamen rursus miserebitur Dominus, vastatus ipsius inimicis.

1 Vltus quidem tu es Domine, si disputem tecum; verum tamen loquar iusta

ad te: † Quare via impiorum prosperatur bene est omnibus, qui prævaricantur & iniquè agunt? † *Job.* 21.7. *Hab.* 1.13.

2 Plantaſti eos, & radicem miserunt: proficiunt, & faciunt fructum: prope es tu eorum, & longè à renibus eorum.

3 Et tu Domine nosti me, vidisti me, & probasti cor meum tecum: congrega eos quasi gregem ad victimam, & sanctifica eos in die occisionis.

4 Usquequo lugebit terra, & herba omnis regionis sicabitur: propter malitiam hab tantum in ea? consumptum est animal, & volucres, quoniam dixerunt: Non videbit novissima nostra.

5 Si cum pedibus currens laborasti: quomodo contendere poteris cum equis? Cum autem in terra pacis securus fueris, quid facies in superbia Iordanis?

6 Nam & fratres tui, & domus patris tui, etiam ipse purgaverunt adversum te, & clamaverunt post te plena voce: ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona.

7 Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam: dedi dilectam animam meam in manu inimicorum ejus.

8 Facta est mihi hæreditas mea quasi leo in silva: dedit contra me vocem, ideo odivi eam.

9 Numquid avis discolor hæreditas mea mihi? numquid avis tincta per totum? venite, congregamini omnes bestiae terræ, properare ad devorandum.

10 Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam: dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis.

11 Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super me: desolatione desolata est omnis terra: quia nullus est qui recogitet corde.

12 Super omnes vias deserti venerunt vastatores, quia gladius Domini devorabit ab extremo terræ usque ad extremum ejus: non est pax universæ carni.

13 Seminaverunt triticum, & spinas mesuerunt: hæreditatem acceperunt, & non eis proderit: confundemini à fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

14 Hæc dicit Dominus adversum omnes vicinos meos pessimos, qui tangunt hæreditatem: quam distribui populo meo Israël: Ecce ego evellam eos de terra sua, & domum Iudæ evellam de medio eorum.

15 Et cum evulsero eos, convertar, & miserebor eorum: & reducam eos, virum ad hæreditatem suam, & virum in terram suam.

16 Et erit: si eruditi didicerint vias populi mei, ut jurent in nomine meo, Vivit Dominus, sicut docuerunt populum meum jurare in Baal: ædificabuntur in medio populi mei.

17 Quod si non audierint, evellam gentem illam evulsione & perditione, ait Dominus.

C A P V T XIII.

Sicut lumbare Ieremiæ absconditum in Euphrate computruit: sic Iudæa primum Domino adhaerens, propter superbiam & idololatricam ab ipso abjicitur, omnesque dispergentur: revertantur tamen à prophetâ, ut sua penitentia devitent mala.

alioqui Iudas auferetur propter suas iniquitates, qui ad penitentiam nequit adduci ob inveteratam in malis consuetudinem: interponitur etiam propheta commiseratio.

1 Hæc dicit Dominus ad me: Vade, & posside tibi lumbare lineum, & pones illud super lumbos tuos, & in aquam non inferes illud.

2 Et possedi lumbare iuxta verbum Domini, & posui circa lumbos meos.

3 Et factus est sermo Domini ad me, secundo, dicens:

4 Tolle lumbare, quod possedisti, quod est circa lumbos tuos, & surgens vade ad Euphratem & absconde ibi illud in foramine petre.

5 Et abi, & abscondi illud in Euphrate, sicut præceperat mihi Dominus.

6 Et factum est post dies plurimos, dixit Dominus ad me: Surge, vade ad Euphratem: & tolle inde lumbare, quod præcepi tibi ut absconderes illud ibi.

7 Et abi ad Euphratem, & fodi, & tuli lumbare de loco, ubi absconderam illud: & ecce computruerat lumbare, ita ut nulli usui aptum esset.

8 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

9 Hæc dicit Dominus: Sic putrescere faciam superbiam Iuda, & superbiam Ierusalem multam:

10 Populum istum pessimum, qui nolunt audire verba mea, & ambulant in pravitate cordis sui: abieruntque post deos alienos ut servirent eis, & adorarent eos: & erunt sicut lumbare istud, quod nulli usui aptum est.

11 Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinaui mihi omnem domum Israël, & omnem domum Iuda, dicit Dominus: ut essent mihi in populum, & in nomen, & in laudem, & in gloriam: & non audierunt.

12 Dices ergo ad eos sermonem istum: Hæc dicit Dominus Deus Israël: Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te, Nunquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino?

13 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, & reges qui sedent de stirpe David super thronum ejus, & sacerdotes, & prophetas, & omnes habitatores Ierusalem ebrietate:

14 Et dispergam eos virum à fratre suo, & patres & filios pariter, ait Dominus: non parcam, & non concedam: neque miserebor ut non disperdam eos.

15 Audite, & auribus percipite. Nolite elevari, quia Dominus locutus est.

16 Date Domino Deo vestro gloriam antequam contenebrescat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos: expectabitis lucem, & ponet eam in umbram mortis, & caliginem.

17 Quod si hoc non audieritis, in abscondito plorabit anima mea à facie superbiæ: & plorans plorabit, & deducet oculus meus lacrymam, quia captus est grex Domini.

18 Dic regi, & dominatrici: Humiliamini

sedete: quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestræ.

19 Civitates austru clausæ sunt, & non est qui aperiat: translata est omnis Iuda transmigratione perfecta.

20 Levate oculos vestros, & videte qui venitis ab aquilone: ubi est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuum?

21 Quid dices cum visitaverit te? tu enim docuisti eos adversum te, & erudisti in caput tuum: nunquid non dolores apprehendent te, quasi mulierem parturientem?

22 Quod si dixeris in corde tuo: Quare venerunt mihi hæc? Propter multitudinem iniquitatis tuæ revelata sunt verecundiora tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.

23 Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.

24 Et disseminabo eos quasi stipulam, quæ vento raptatur in deserto.

25 Hæc fors tua, parsque mensuræ tuæ à me dicit Dominus, qui oblita es mei, & confisa es in mendacio.

26 Vnde & ego nudavi femora tua contra faciem tuam, & apparuit ignominia tua.

27 Adulteria tua, & hinnitus tuus, scelus fornicationis tuæ: super colles in agro vidi abominationes tuas. Væ tibi Ierusalem, non mundaberis post me: usquequo adhuc?

C A P V T XIV.

Siccitas magna in terra Iuda propter peccata populi, & orans propheta pro ejus liberatione & misericordia, prohibetur à Domino pro ipsis orare: nec suscipit Deus eorum jejunia & victimas: propheta etiam illis securitatem promittentes una cum ipsis peribunt: luget Ieremias mortuos gladio & fame, populi que peccata confitens orat pro misericordia.

1 Quid factum est verbum Domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis.

2 Luxit Iudæa, & portæ ejus corruerunt, & obscuratæ sunt in terra, & clamor Ierusalem ascendit.

3 Majores miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam, reportaverunt vasa sua vacua: confusi sunt & afflicti, & operuerunt capita sua.

4 Propter terræ vastitatem, quia non venit pluvia in terram, confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua.

5 Nam & cerva in agro peperit, & reliquit: qui non erat herba.

6 Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

7 Si iniquitates nostræ responderint nobis, Domine fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt aversiones nostræ, tibi peccavimus.

8 Expectatio Israël, salvator ejus in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?

9 Quare futurus es velut vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? tu autem in nobis es Domine, & nomen tuum invocatum est super nos, ne derelinquas nos.

10 Hæc

10 Hæc dicit Dominus populo huic, qui dilexit movere pedes suos, & non quievit, & Domino non placuit: Nunc recordabitur iniquitatem eorum, & visitabit peccata eorum.

† *supra* 7. 16. 11 Et dixit Dominus ad me: † Noli orare pro populo isto in bonum.

12 Cum jejunaverint, non exaudiam preces eorum: & si obtulerint holocausta, & victimas, non suscipiam ea: quoniam gladio, & fame, & peste consumam eos.

† *infr.* 23. 17. 13 Et dixi, Aaa, Domine Deus: Prophetæ dicunt eis: † Non videbitis gladium, & fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto.

14 Et dixit Dominus ad me: Falso prophetæ vaticinantur in nomine meo: non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem, & divinationem, & fraudulentiam, & seductionem cordis sui prophetant vobis.

15 Idcirco hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant in nomine meo, quos non misi, dicentes: Gladius & fames non erit in terra hac: In gladio & fame consumantur prophetæ illi.

16 Et populi, quibus prophetant, erunt projecti in viis Ierusalem præ fame & gladio, & non erit qui sepeliat eos; ipsi & uxores eorum, filii & filię eorum: & effundam super eos malum suum.

† *Thre.* 1. 16. 17 Et dices ad eos verbum istud: † Deducant oculi mei lacrynam per noctem & diem, & non taceant: quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer.

18 Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio: & si introiero in civitatem, ecce attenuati fame. Propheta quoque & sacerdos abierunt in terram, quam ignorabant.

† *sup.* 8. 15. 19 Numquid projiciens abjecisti Iudam? aut Sion abominata est anima tua? quare ergo percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? † Expectavimus pacem, & non est bonum, & tempus curationis, & ecce turbatio.

20 Cognovimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi.

21 Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii glorię tuę: recordare, ne irritum facias fœdus tuum nobiscum.

22 Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant: aut cæli possunt dare imbres? nonne tu es Domine Deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia hæc.

C A P V T X V.

Nec Moysi nec Samuelis precibus stertendum se dicit Dominus, quin populum Ierusalem tradat pesti, gladio, fami, & captivitati, quia castigatus non est emendatus: conqueritur propheta quod fuerit occasio discordiæ, rursusque quod annuncians verbum Dei passus sit opprobrium, cui Dominus promissit auxilium cum vastatione Iudeorum: promittit præterea & robur & liberationem, ac misericordiam his qui ad ipsum se convertent.

1 Et dixit Dominus ad me: Si steteris Moyses & Samuel coram me non

est anima mea ad populum istum: ejice illos à facie mea, & egrediantur.

2 Quod si dixerint ad te: Quo ingrediemur? dices ad eos: Hæc dicit Dominus: † Qui ad mortem, ad mortem: & qui ad gladium, ad gladium, & qui ad famem, ad famem: & qui ad captivitatem, ad captivitatem.

3 Et visitabo super eos quatuor species, dicit Dominus: Gladium ad occisionem, & canes ad lacerandum, & volatilia cæli & bestias terræ ad devorandum & dissipandum.

4 Et dabo eos in fervorem universis regnis terræ: † propter Manassen filium Ezechię regis Iuda, super omnibus quæ fecit in Ierusalem.

5 Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua?

6 Tu reliquisti me, dicit Dominus, retrorsum abiisti: & extendam manum meam super te, & interficiam te: laboravi rogans.

7 Et dispergam eos ventilabro in portis terræ: interfeci & disperdidi populum meum, & tamen à viis suis non sunt reversi.

8 Multiplicatæ sunt mihi viduæ ejus super arenam maris: induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie: misi super civitates repente terrorem.

9 † Infirmata est quæ peperit septem, defecit anima ejus: † occidit ei sol, cum adhuc esset dies: confusa est, & erubuit: & residuos ejus in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait Dominus.

10 Væ mihi mater mea: quare genuisti me, virum rixæ, virum discordiæ in universa terra? non fœderavi, nec fœderavit mihi quisquam: omnes maledicunt mihi.

11 Dicit Dominus: Si non reliquæ tuæ in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis, & in tempore tribulationis adversus inimicum.

12 Numquid fœderabitur ferrum ferro ab aquilone, & æs?

13 Divitias tuas & thesauros tuos in direptionem dabo gratis, in omnibus peccatis tuis, & in omnibus terminis tuis.

14 Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit.

15 Tu scis Domine, recordare mei, & visita me, & tere me ab his qui persequuntur me: noli in patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui propter te opprobrium.

16 Inventi sunt sermones tui, & comedi eos, & factum est mihi verbum tuum in gaudium & in lætitiā cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum.

17 † Non fedi in concilio ludentium, & gloriatus sum à facie manus tuæ: solus sedebam, quoniam comminatione replesti me.

18 † Quare factus est dolor meus perpetuus, & plaga mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium.

19 Propter hoc dicit Dominus: Si converteris, convertam te, & ante faciem meam stabis: & si separaveris pretiosum à

vili, quasi os meum eris: convertentur ipsi ad te, & tu non converteris ad eos.

20 Et dabo te populo huic in murum gereum, fortem: & bellabunt adversum te, & non praevalerunt: quia ego tecum sum ut salvem te, & eruam te dicit Dominus.

21 Et liberabo te de manu pessimorum, & redimam te de manu fortium.

C A P V T X V I.

Prohibet Dominus ne propheta uxorem ducat: denuncians Iudaeis vario mortis genere interituros, ita ut mortui non sepeliuntur nec plangentur a vivis propter idololatriam patrum ac filiorum, & derelictam legem Domini: sed postea per piscatores ac venatores reducet eos Dominus in terram suam, in qua ipsi una cum gentibus confitebuntur Domino peccata sua.

1 **E**t factum est verbum Domini ad me, dicens:

2 Non accipies uxorem, & non erunt tibi filii & filiae in loco isto.

3 Quia haec dicit Dominus super filios & filias, qui generantur in loco isto, & super matres eorum, quae genuerunt eos: & super patres eorum, de quorum stirpe sunt nati in terra hac:

4 Mortibus agrotationum morientur: non plangentur, & non sepelientur, in sterquilinum super faciem terrae erunt: & gladio & fame confumentur: & erit cadaver eorum in escam volatilibus caeli, & bestiis terrae.

5 Haec enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum convivii, neque vadas ad plangendum, neque consolaberis eos: quia abstuli pacem meam a populo isto, dicit Dominus, misericordiam & miserationes.

6 Et morientur grandes & parvi in terra ista: non sepelientur neque plangentur, & non se incident, neque calvitium fiet pro eis.

7 Et non frangent inter eos lugenti pauperem ad consolandum super mortuo: & non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre suo & matre.

8 Et domum convivii non ingrediaris, ut sed eas cum eis, & comedas & bibas.

9 Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris, & in diebus vestris, vocem gaudii, & vocem laetitiae, vocem sponsi, & vocem sponsae.

10 Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba haec, & dixerint tibi: Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande istud? quae iniquitas nostra? & quod peccatum nostrum, quod peccavimus Domino Deo nostro?

11 Dices ad eos: Quia dereliquerunt me patres vestri, ait Dominus: & abierunt post deos alienos, & servierunt eis, & adoraverunt eos: & me dereliquerunt, & legem meam non custodierunt.

12 Sed & vos ^{† sup.} peius operati estis, quam patres vestri: ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali, ut me non audiat.

13 Et ejiciam vos de terra hac, in terram, quam ignoratis vos, & patres vestri: & servietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem.

14 Propterea ecce dies veniunt dicit Dominus, & non dicetur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti.

15 Sed, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra aquilonis, & de universis terris, ad quas eieci eos: & reducam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum.

16 Ecce ego mittam piscatores multos dicit Dominus, & piscabuntur eos: & post haec mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cavernis petrarum.

17 Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt absconditae a facie mea, & non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis.

18 Et reddam primum duplices iniquitates, & peccata eorum: quia contaminaverunt terram eorum in morticinis idolorum suorum, & abominationibus suis impleverunt hereditatem meam.

19 Domine fortitudo mea, & robur meum, & refugium meum in die tribulationis: ad te gentes venient ab extremis terrae, & dicent: Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem, quae eis non profuit.

20 Nunquid faciet sibi homo deos, & ipsi non sunt dii?

21 Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc, ostendam eis manum meam, & virtutem meam: & scient quia nomen mihi Dominus.

C A P V T X V I I.

Iudaei in peccato obstinati, & ob id vastandi dicuntur: maledictus qui confidit in homine, & benedictus qui in Deo confidit: solus Deus scrutatur corda, & cuique reddit juxta vim suam: petis propheta a Deo in quo spem habuit, liberari, & inimicos confundi: praecipit Deus de observando sabbato, ut omnia sint ipsi Ierusalem prospera, quae alioqui igne consumeretur.

1 **P**eccatum Iuda scriptum est stylo ferro in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, & in cornibus ararum eorum.

2 Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum, & lucorum suorum, lignorumque frondentium, in montibus excelsis,

3 Sacrificantes in agro: fortitudinem tuam, & omnes thesauros tuos in direptionem dabo, excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis.

4 Et relinqueris sola ab hereditate tua, quam dedi tibi: & servire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras, quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in aeternum ardebit.

5 Haec dicit Dominus: [†] Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a Domino recedit cor ejus.

6 [†] Erit enim quasi myricae in deserto, & non videbit cum venerit bonum: sed habitabit in siccitate in deserto, in terra caliginis, & inhabitabili.

7 Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.

8 [†] Erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas: & non timebit cum vene-

[†] Isai 30. 2.
[†] 31. 1.
[†] Infr 48. 6.

[†] Psal 1. 3.

ritus. Et erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.

9 Pravum est cor omnium, & inscrutabile, quis cognoscet illud?

† *Apo.* 10. 1. *Reg.* 16, 7. 10. 11. Perdix fovit quæ non peperit; fecit divitias, & non in iudicio: in dimidio dierum suorum derelinquet eas, & in novissimo suo erit insipiens.

12 Solium gloriæ altitudinis à principio, locus sanctificationis nostræ.

13 Expectatio Israel Domine; omnes, qui te derelinquunt, confundentur: recedentes à te, in terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.

14 Sana me Domine, & sanabor: saluum me fac, & salvus ero, quoniam laus mea tu es.

15 Ecce ipsi dicunt ad me: Vbi est verbum Domini? veniat.

16 Et Ego non sum turbatus, te pastorem sequens: & diem hominis non desideravi, tu scis. Quod egressum est de labiis meis, rectum in conspectu tuo fuit.

17 Non sis tu mihi formidini, spes mea tu in die afflictionis.

18 Confundantur qui me persequuntur, & non confundar ego: paveant illi, & non paveam ego: induc super eos diem afflictionis, & duplici contritione conterere eos.

19 Hæc dicit Dominus ad me: Vade, & sta in porta filiorum Populi, per quam ingrediuntur reges Iuda, & egrediuntur, & in cunctis portis Ierusalem.

20 Et dices ad eos: Audite verbum Domini reges Iuda, & omnis Iuda, cunctique habitatores Ierusalem: qui ingredimini per portas istas.

21 Hæc dicit Dominus: Custodite animas vestras, & nolite portare pondera in die sabbati, nec inferatis per portas Ierusalem.

22 Et nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati, & omne opus non facietis: sanctificate diem sabbati, sicut præcepi patribus vestris.

23 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam, ne audirent me, & ne acciperent disciplinam.

24 Et erit: Si audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis hujus in die sabbati: & si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciatis in eo omne opus:

25 Ingredientur per portas civitatis hujus reges & principes, sedentes super solium David, & ascendentes in curribus & equis, ipsi & principes eorum, viri Iuda, & habitatores Ierusalem: & habitabitur civitas hæc in sempiternum.

26 Et venient de civitatibus Iuda, & de circuitu Ierusalem, & de terra Benjamin, & de campestribus, & de montuosis, & ab austro, portantes holocaustum, & victi.

mam, & sacrificium, & thus, & inferent oblationem in domum Domini.

27 Si autem non audieritis me ut sanctificeris diem sabbati, & ne portetis onus, & ne inferatis per portas Ierusalem in die sabbati: succendam ignem in portis ejus, & devorabit domos Ierusalem, & non extinguetur.

CAPUT XVIII.

Exemplo figuli ostendit Dominus in manu sua esse domum Israel, ut juxta ipsorum merita eis faciat, etiam si prius aliud se facturum dixerit: propter obstinatum Iudeorum malitiam denuntiatur eis interitus: conspiratio Iudeorum contra Ieremiam, ipsius quoque ad Deum lamentatio, & poenarum, qua inimicos sequuntur, denuntiatio.

1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam à Domino, dicens:

2 Surge, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea.

3 Et descendi in domum figuli: & ecce ipse faciebat opus super rotam.

4 Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis: conversusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis ejus ut faceret.

5 Et factum est verbum Domini in me dicens:

6 † Numquid sicut figulus iste, non poterò vobis facere, domus Israel, ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel.

7 Repente loquar adversum gentem & adversum regnum, † ut eradicem, & destruiam, & disperdam illud.

8 Si penitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversus eam: agam & ego poenitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei,

9 Et subito loquar de gente & de regno, ut ædificem & plantem illud.

10 Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam: poenitentiam agam super bono, quod locutus sum ut facerem ei.

11 Nunc ergo dic viro Iuda, & habitatoribus Ierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego fingō contra vos malum, & cogito contra vos cogitationem: † revertatur unusquisque à via sua mala, & dirigite vias vestras & studia vestra.

12 Qui dixerunt: Desperavimus: post cogitationes enim nostras ibimus, & unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus.

13 Ideo hæc dicit Dominus: Interrogate gentes: Quis audivit talia horribilia, quæ fecit nimis virgo Israel?

14 Numquid deficiet de petra agri nix Libani? aut evelli possunt aquæ erumpentes frigida, & defluentes?

15 Quia oblitus est mei populus meus, frustra libantes, & impingentes in viis suis, in semitis sæculi, ut ambularent per eas in itinere non trito:

16 † Ut fieret terra eorum in desolationem, & in sibilum sempiternum: omnis qui præterierit per eam obstupescet, & movebit caput suum.

17 Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico: dorsum, & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

† *Isaia*

45. 9.

† *Rom.* 9.

20.

† *Sup.*

1. 18.

† *Infra*

25. 5.

† *35.*

15.

† *Iona* 3.

9.

† *Infra*

10. 8.

† *49.*

13. 6.

50 13.

18 Et dixerunt: Venite, & cogitemus contra Ieremiam cogitationes: non enim peribit lex à sacerdote, neque consilium à sapiente, nec sermo à propheta; venite, & percutiamus eum lingua, & non attendamus ad universos sermones ejus.

19 Attende Domine ad me, & audi vocem adversariorum meorum.

20 Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ? Recordare quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, & averterem indignationem tuam ab eis.

21 Propterea da filios eorum in famem, & deduc eos in manus gladii: fiant uxores eorum absque liberis, & viduæ: & viri earum interficiantur morte: juvenes eorum confodiantur gladio in prælio.

22 Audiatur clamor de domibus eorum: adduces enim super eos latronem repente? quia foderunt foveam ut caperent me, & laqueos absconderunt pedibus meis.

23 Tu autem Domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem: ne propitius iniquitati eorum, & peccatum eorum à facie tua non deleatur: fiant corruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

C A P V T XIX.

Ieremias per lagunculam terream quam fregit, ostendit populum Ierusalem perdendum gladio & fame in obsidione, in qua patres filios comederunt, propter multiplicem ipsorum idololatriam & contemptum verbi Dei.

HÆC dicit Dominus: Vade, & accipe lagunculam figuli testeam à senioribus populi, & à senioribus sacerdotum.

2 Et egredere ad vallem filii Ennom, quæ est juxta introitum portæ fictilis? & prædicabis ibi verba, quæ ego loquar ad te.

3 Et dices: Audite verbum Domini reges Iuda, & habitatores Ierusalem: hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant aures ejus:

4 Eo quod dereliquerint me, & alienum fecerint locum istum: & libaverunt in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, & patres eorum, & reges Iuda: & repleverunt locum istum sanguine innocentum.

5 Et ædificaverint excelsa Baalim, ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim: quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.

6 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & non vocabitur amplius locus iste, Topheth, & vallis filii Ennom, sed vallis occisionis.

7 Et dissipabo consilium Iuda & Ierusalem in loco isto: & subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum: & in manu quærentium animas eorum: & dabo cadavera eorum, escam volatilibus cæli, & bestiis terræ.

† *Supr.* 18.16. *Inf.* 49. 13. & 50.13. 8 † Et ponam civitatem hanc in stuporem, & in sibilum: omnis, qui præterierit per eam, obstupescet, & sibilabit super universa plaga ejus.

9 Et cibabo eos carnibus filiorum suorum, & carnibus filiarum suarum; & unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, & in angustia, in qua concludent eos inimici eorum, & qui quærent animas eorum.

10 Et conteres lagunculam in oculis virorum, qui ibunt tecum.

11 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Sic conteram populum istum, & civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra instaurari: & in Topheth sepelientur, eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.

12 Sic faciam loco huic, ait Dominus, & habitatoribus ejus: & ponam civitatem istam sicut Topheth.

13 Et erunt domus Ierusalem, & domus regum Iuda, sicut locus Topheth, immunda; omnes domus, in quarum domatibus sacrificaverunt omni militiæ cæli, & libaverunt libamina diis alienis.

14 Venit autem Ieremias de Topheth, quo miserat eum Dominus ad prophetandum, & stetit in atrio domus Domini, & dixit ad omnem populum:

15 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Ecce ego inducam super civitatem hanc, & super omnes urbes ejus, universa mala, quæ locutus sum adversum eam: quoniam induraverunt cervicem suam, ut non audirent sermones meos.

C A P V T XX.

Percussus Ieremias mittitur à Phassur in nervum, & ab eodem eductus vaticinatus illi tamquam pseudopropheta & omnibus amicis, totique Iudæ captivitatem Babylonicam: conqueritur se videri & pati opprobrium ac persecutionem ob verbum Domini, maledicque diei natiuitatis suæ.

ET audivit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Ieremiam prophetantem sermones istos.

2 Et percussit Phassur Ieremiam prophetam, & misit eum in nervum, quod erat in porta Benjamin superiori, in domo Domini:

3 Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Ieremiam de nervo, & dixit ad eum Ieremias: Non Phassur vocavit Dominus nomen tuum, sed pavorem undique.

4 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te & omnes amicos tuos: & corruent gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbunt: & omnem Iudam dabo in manum regis Babylonis: & traducet eos in Babylonem, & percutiet eos gladio.

5 Et dabo universam substantiam civitatis hujus, & omnem laborem ejus, omneque pretium, & cunctos thesauros regum Iuda dabo in manu inimicorum eorum: & diripient eos, & tollent, & ducent in Babylonem.

6 Tu autem Phassur, & omnes habitatores domus tuæ, ibitis in captivitatem: & in Babylonem venies, & ibi morieris, ibique sepelietis tu, & omnes amici tui, quibus prophetaisti mendacium.

7 Seduxisti me Domine, & seductus sum: fortior

fortior me fuisti, & invaluisti: factus sum in derisum tota die, omnes substant me.

8 Quia jam olim loquor, vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito: & factus est mihi sermo Domini in opprobrium, & in derisum tota die.

9 Et dixi: Non recordabor ejus, neque loquar ultra in nomine illius: & factus est in corde meo quasi ignis exarsuans, claususque in ossibus meis: & defeci, ferre non sustinens.

10 Audiui enim contumelias multorum, & terrorem in circuitu: Persequimini, & persequamur eum: ab omnibus viris, qui erant pacifici mei, & custodientes latus meum: si quo modo decipiat, & pravealeamus adversus eum, & consequamur ultionem ex eo.

† *Infra* 23. 40. 11 Dominus autem mecum est quasi bel-lator fortis: idcirco qui persequuntur me, cadent, & infirmi erunt: confundentur ve-hementer, † quia non intellexerunt oppro-brium sempiternum, quod numquam dele-bitur.

† *Sup.* 11. 20. 12 Et tu Domine exercituum † probator justi, qui vides renes & cor: videam quæ-so ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi causam meam.

13 Cantate Domino, laudate Dominum: quia liberavit animam pauperis de manu malorum.

† *Job.* 3. 2. 14 † Maledicta dies, in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.

15 Maledictus vir, qui annuntiavit patri meo, dicens: Natus est tibi puer masculus: & quasi gaudio lætificavit eum.

16 Sit homo ille ut sunt civitates, quas subvertit Dominus, & non poenituit eum: audiat clamorem mane, & ululatum in tem-pore meridiano:

17 Qui non me interfecit à vulva, ut fie-ret mihi mater mea sepulchrum, & vulva ejus conceptus æternus.

18 Quare de vulva egressus sum, ut vide-rem laborem & dolorem, & consumerentur in confusione dies mei?

C A P V T X X I.

Respondet Jeremias nuntio Sedecie regis super ob-sidione regis Nabuchodonosor, Iudam vastandum peste, gladio, fame & captivitate, solosque eos victuros qui transfugerint ad Chaldaeos: hortatur etiam ut faciant judicium, ne indignatio Domini penitus ipsos consumat.

1 VErbum, quod factum est ad Iere-miam à Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Phassur filium Melchiae, & Sophoniam filium Maasie sacerdotem, dicens:

2 Interroga pro nobis Dominum, quia Nabuchodonosor rex Babylonis præliatur adversum nos: si forte faciat Dominus no-biscum secundum omnia mirabilia sua, & recedat à nobis.

3 Et dixit Jeremias ad eos: Sic dicetis Se-decie:

4 Hæc dicit Dominus Deus Israël: Ecce ego convertam vasa belli, quæ in manibus vestris sunt, & quibus vos pugnatistis adver-sum regem Babylonis, & Chaldaeos, qui

obsident vos in circuitu murorum: & con-gregabo ea in medio civitatis hujus.

5 Et debellabo ego vos in manu extenta, & in brachio forti, & in furore, & in in-dignatione, & in ira grandi.

6 Et percutiam habitatores civitatis hu-jus, homines & bestiae pestilentia magna morientur.

7 Et post hæc ait Dominus: dabo Sede-ciam regem Iuda, & servos ejus, & popu-lum ejus, & qui derelicti sunt in civitate hac à peste, & gladio, & fame, in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, & in ma-nu inimicorum eorum, & in manu quæren-tium animam eorum, & percutiet eos in ore gladii, & non flectetur, neque parceret, nec miserebitur.

8 Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis.

9 † Qui habitaverit in urbe hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem egres-sus fuerit, & transfugerit ad Chaldaeos, qui obsident vos, vivet, & erit ei anima sua, quasi spoliū,

10 Posui enim faciem meam super civita-tem hanc in malum, & non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babylonis dabi-tur, & exuret eam igni.

11 Et domui regis Iuda: Audite verbum Domini:

12 Domus David, hæc dicit Dominus: † Iudicate mane judicium, & eruite vi op-pressum de manu calumniantis: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, & suc-cendatur, & non sit qui extinguat, propter malitiam studiorum vestrorum.

13 Ecce ego ad te habitatricem vallis so-lidæ atque campestris, ait Dominus: qui dicitis: Quis percutiet nos? & quis ingre-dietur domos nostras?

14 Et visitabo super vos juxta fructum studiorum vestrorum, dicit Dominus: & succendam ignem in saltu ejus; & devorabit omnia in circuitu ejus.

C A P V T X X I I.

Hortatur regem Iuda & populum ejus ut faciant judicium & justitiam, quo omnia prospere ipsis succedant; alioqui erunt omnes in direptionem; quodque Sellum sive Ioakim filius Iosia regis Iu-da non sit in Ierusalem reversurus: increpat eos qui ex injustitia adificant, promittentes sibi felicitatem patrum justorum: vaticinatur adversum impium Ioakim filium Iosia, quod sepultura fa-cariturus, & hujus filius impiissimus Iechonias cum matre ducendus in Babylonem, ibique mo-risurus.

1 Hæc dicit Dominus: descende in domum regis Iuda, & loqueris ibi verbum hoc.

2 Et dices: Audi verbum Domini rex Iu-da, qui sedes super solium David; tu & ser-vi tui, & populus tuus, qui ingredimini per portas istas.

3 Hæc dicit Dominus: † facite judicium & justitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris: & advenam, & pu-illum, & viduam nolite contristare, neque opprimatis inique: & sanguinem innocen-tium ne effundatis in loco isto.

† *Infra* 38. 2.

† *Infra* 22. 3.

† *Supra* 21. 12.

4 Si enim facientes feceritis verbum istud: ingredientur per portas domus hujus, reges sedentes de genere David super thronum ejus, & ascendentes currus & equos, ipsi & servi, & populus eorum.

5 Quod si non audieritis verba hæc: in memetipso juravi, dicit Dominus, quia in solitudinem erit domus hæc.

6 Quia hæc dicit Dominus super domum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Libani: si non posuero te solitudinem, urbes inhabitabiles.

7 Et sanctificabo super te, interficientem virum, & arma ejus, & succident electas cedros tuas, & præcipitabunt in ignem.

† Deut. 29. 24. 3. Reg. 7. 8. 8 Et pertransibunt gentes multæ per civitatem hanc: & dicet unusquisque proximo suo: † Quare fecit Dominus sic civitati huic grandi?

9 Et respondebunt: Eo quod dereliquerint pactum Domini Dei sui, & adoraverint deos alienos, & servierint eis.

10 Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum fletu: plangite eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram nativitatis suæ.

11 Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Iosif regem Iuda, qui regnavit pro Iosia patre suo, qui egressus est de loco isto: Non revertetur huc amplius:

12 Sed in loco, ad quem transtuli eum, ibi morietur, & terram istam non videbit amplius.

13 Væ qui ædificat domum suam in injuria, & cœnacula sua, non in iudicio: amicum suum opprimit frustra, & mercedem ejus non reddet ei.

14 Qui dicit: Ædificabo mihi domum lauram, & cœnacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitque sinopide.

15 Numquid regnabis, quoniam confers te cedros? pater tuus numquid non comedit & bibit, & fecit iudicium & justitiam tunc cum bene erat ei?

16 Iudicavit causam pauperis & egeni in bonum suum: Numquid non ideo quia cognovit me, dicit Dominus?

17 Tui vero oculi & cor ad avaritiam, & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad cursum mali operis.

18 Propterea hæc dicit dominus ad Ioakim filium Iosif regem Iuda: Non plangent eum: Væ frater & væ soror: non concrepabunt ei: Væ Domine, & væ inclyte.

19 Sepultura asini sepelietur putrefactus & projectus extra portas Ierusalem.

20 Ascende Libanum, & clama: & in Ba-san da vocem tuam, & clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui.

21 Locutus sum ad te in abundantia tua: & dixisti: Non audiam: hæc est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem meam.

22 Omnes pastores tuos pascet ventus, & amatores tui in captivitatem ibunt: & tunc confundêris, & erubescas ab omni malitia tua.

23 Quæ sedes in Libano, & nidificas in cedris, quomodo congenuisti, cum ve-

nissent tibi dolores, quasi dolores parturientis?

24 Vivo ego dicit Dominus: quia si fuerit Iechonias filius Ioakim regis Iuda, annulus in manu dextera mea, inde evellam eum.

25 Et dabo te in manu quærentium animam tuam & in manu quorum tu formidas faciem, & in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manu Chaldeorum.

26 Et mittam te, & matrem tuam quæ genuit te, in terram alienam, in qua nati non estis, ibique moriemini:

27 Et in terram, ad quam ipsi levant animam suam ut revertantur illuc, non revertentur.

28 Numquid vas fictile atque contritum vir iste Iechonias? numquid vas absque omni voluptate? quare abjecti sunt ipse & semen ejus, & projecti in terram, quam ignoraverunt?

29 Terra, terra, terra, audi sermonem Domini.

30 Hæc dicit Dominus: Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur: nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat super solium David, & potestatem habeat ultra in Iuda.

C A P V T X X I I I.

Comminatur Dominus pastoribus qui gregem dispergunt ac lacerant, promittens se reduciturum reliquias gregis ad locum suum, ac suscitaturum pastores & germen David justum, sub quo magna fruentur felicitate: vaticinatur quoque pseudopropheta aeternum opprobrium, qui populum decipiunt, volentes ut obliviscatur nominis Domini, & prophetae absque Dei voluntate, sermonem Domini Onus appellantes.

1 Væ pastoribus, qui disperdunt & lacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus.

2 Ideo hæc dicit Dominus Deus Israël ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, & ejecistis eos, & non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus.

3 Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas ejecero eos illuc: & convertam eos ad rura sua: & crescent & multiplicabuntur.

4 Et suscitabo super eos pastores, & pasceteos: non formidabunt ultra, & non pavebunt: & nullus quæretur ex numero, dicit Dominus.

5 † Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo David germen justum: & regnabit rex. & sapiens erite: & faciet iudicium & justitiam in terra.

6 In diebus illis salvabitur Iuda, † & Israël habitabit confidenter: & hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus justus noster.

7 Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israël de terra Ægypti:

8 Sed: † Vivit Dominus, qui eduxit & adduxit semen domus Israël de terra aquilonis, & de cunctis terris, ad quas ejeceram eos illuc: & habitabunt in terra sua.

9 Ad prophetas: Contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea:

Ezech. 13. 3. 34. 24.

† Infr. 33. 14. Isa. 4. 2. 40. 11. 45. 8. Ezech. 34. 11. Dan. 9. 24. Ioan. 1. 45. † Deut. 33. 38. † Supra 16. 14.

mea : factus sum quasi vir ebrius , & quasi homo in aditu à vino , à facie Domini , & à facie verborum sanctorum ejus.

10 Quia adulteris repleta est terra , quia à facie maledictionis luxit terra : arefacta sunt arva deserti : factus est cursus eorum malus , & fortitudo eorum dissimilis.

11 Propheta namque & sacerdos polluti sunt : & in domo mea inveni malum eorum , ait Dominus.

12 Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris : impellentur enim , & corruent in ea ; afferam enim super eos mala annum visitationis eorum , ait Dominus.

13 Et in prophetis Samariæ vidi fatuitatem : prophetabant in Baal , decipiebant populum meum Israël.

14 Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem adulterantium , & iter mendacii : & confortaverunt manus pessimorum , ut non converteretur unusquisque à malitia sua : facti sunt mihi omnes ut Sodoma , & habitatores ejus quasi Gomorrha.

† *Supra* 9.15. 15 Propterea hæc dicit Dominus exercituum ad prophetas , † Ecce ego cibabo eos absinthio , & potabo eos felle : à prophetis enim Ierusalem , egressa est pollutio super omnem terram.

† *Infrà* 27.9. 29.8. 16 Hæc dicit Dominus exercituum : † Nolite audire verba prophetarum , qui prophetant vobis , & decipiunt vos : visionem cordis sui loquuntur , non de ore Domini.

† *Supra* 5.12. 14.13. 17 Dicunt his , qui blasphemant me : Locutus est Dominus : † Pax erit vobis : & omni , qui ambulat in pravitate cordis sui , dixerunt : Non veniet super vos malum.

18 Quis enim affuit in consilio Domini , & vidit , & audivit sermonem ejus : quis consideravit verbum illius & audivit ?

† *Infrà* 30.14. 19 † Ecce turbo Dominicæ indignationis egredietur , & tempestas erumpens super caput impiorum veniet.

20 Non convertetur furor Domini , usque dum faciat , & usque dum compleat cogitationem cordis sui : in novissimis diebus intelligetis consilium ejus.

21 Non mittebam prophetas , & ipsi currebant : non loquebar ad eos , & ipsi prophetabant.

22 Si stetissent in consilio meo , & nota fecissent verba mea populo meo , avertissem utique eos à via sua mala , & à cogitationibus suis pessimis.

23 Putasne Deus è vicino ego sum , dicit Dominus ? & non Deus de longe ?

24 Si occultabitur vir in absconditis : & ego non videbo eum , dicit Dominus ? numquid non cælum & terram ego impleo , dicit Dominus ?

25 Audivi quæ dixerunt prophetae , prophetantes in nomine meo mendacium , atque dicentes : Somniavi , somniavi.

26 Usquequo istud est in corde prophetarum vaticinantium mendacium , & prophetantium seductiones cordis sui ?

27 Qui volunt facere ut obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum , quæ narrat unusquisque ad proximum suum : sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter Baal.

28 Propheta , qui habet somnium , narret somnium : & qui habet sermonem meum , loquatur sermonem meum vere : quid paleis ad trititum , dicit Dominus ?

29 Numquid non verba mea sunt quasi ignis , dicit Dominus , & quasi malleus conterens petram ?

30 Propterea ecce ego ad prophetas , ait Dominus , qui furantur verba mea unusquisque à proximo suo.

31 Ecce ego ad prophetas , ait Dominus , qui assument linguas suas , & aiunt : Dicit Dominus.

32 Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium , ait Dominus , qui narraverunt ea , & seduxerunt populum meum in mendacio suo , & in miraculis suis : cum ego non misissem eos , nec mandassem eis , qui nihil profuerunt populo huic , dicit Dominus.

33 Si igitur interrogaverit te populus iste , vel propheta aut sacerdos , dicens : Quod est onus Domini ? dices ad eos : Vos estis onus , projiciam quippe vos , dicit Dominus.

34 Et propheta , & sacerdos , & populus qui dicit : Onus Domini visitabo super virum illum , & super domum ejus.

35 Hæc dicetis unusquisque ad proximum , & ad fratrem suum : Quid respondit Dominus ? & quid locutus est Dominus ?

36 Et onus Domini ultra non memorabitur : quia onus erit unicuique sermo suus : & pervertistis verba Dei viventis , Domini exercituum Dei nostri.

37 Hæc dices ad prophetam : Quid respondit tibi Dñs ? & quid locutus est Dominus ?

38 Si autem onus Domini dixeritis : propter hoc hæc dicit Dominus : Quia dixistis sermonem istum : Onus Domini , & misi ad vos , dicens : Nolite dicere : Onus Domini :

39 Propterea ecce ego tollam vos portans , & derelinquam vos , & civitatem quam dedi vobis , & patribus vestris , à facie mea.

40 † Et dabo vos in opprobrium sempiternum , & in ignominiam æternam , quæ 2.12. numquam oblivione delebitur.

C A P V T XXIV.

Calathus bonarum ficuum designat captivos in Babilonia Iudæos , quos dicit Dominus se reduciturum in terram suam , qui toto corde ad ipsum revertentur : calathus autem malarum ficuum significat eos qui manserant Ierosolymis , ac postea fugerant in Aegyptum , quos dicit se daturum in opprobrium & maledictionem.

1 **O** Stendit mihi Dominus : & ecce duo calathi pleni ficis , positi ante templum Domini , postquam transtulit Nabuchodonosor rex Baby'onis Iechomiam filium Ioakim regem Iudæ , & principes ejus , & fabrum , & inclusorem , de Ierusalem , & adduxit eos in Babylonem.

2 Calathus unus ficus bonas habebat nimis , ut solent ficus esse Primi temporis : & calathus unus ficus habebat malas nimis , quæ comedi non poterant , eo quod essent malæ.

3 Et dixit Dominus ad me : Quid tu vides Ieremia ? Et dixi : Ficus , ficus bonas , bonas valde ; & malas , malas valde , quæ comeduntur.

comedi non possunt, eo quod sint malæ.

4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

5 Hæc dicit Dominus Deus Israël: Sicut ficus hæc bonæ, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldæorum, in bonum.

6 Et ponam oculos meos super eos ad placandum, & reducam eos in terram hanc: & ædificabo eos, & non destruam: & plantabo eos, & non evellam.

† Inf. 31.33. 7 Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus: & erunt mihi in populum; & ego ero eis in Deum: quia reverentur ad me in toto corde suo.

† Inf. 29.17. 8 † Et sicut ficus pessimæ, quæ comedi non possunt, eo quod sint malæ: hæc dicit Dominus: sic dabo Sedeciam regem Iuda, & principes ejus, & reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in urbe hac, & qui habitant in terra Ægypti.

9 Et dabo eos in vexationem, afflictionemque omnibus regnis terræ; in opprobrium, & in parabolam, & in proverbium, & in maledictionem in universis locis, ad quæ eieci eos,

10 Et mittam in eis gladium, & famem, & pestem; donec consumantur de terra, quam dedi eis, & patribus eorum.

C A P V T XXV.

Quia noluerunt audire Ieremiam nec reliquos prophetas adhortantes ad poenitentiam, prædixit excidium Ierosolymorum, & captivitatem septuaginta annorum, ac deinde perditionem regum qui ipsos tenebant captivos: quapropter jubetur Ieremias civitatibus Iuda ac ceteris regibus terrarum propinare calicem furoris Domini: ululatum quoque prænuntias pastoribus ac optimatibus.

1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam de omni populo Iuda, in anno quarto Ioakim filii Iosæ regis Iuda, (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babilonis.)

2 Quod locutus est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda, & ad universos habitatores Ierusalem, dicens:

3 A tertio decimo anno Iosæ filii Ammon regis Iuda usque ad diem hanc; iste tertius & vigesimus annus; factum est verbum Domini ad me, & locutus sum ad vos de nocte confurgens, & loquens: & non audistis.

4 Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas, confurgens diluculo, mitensque: & non audistis, neque inclinastis aures vestras ut audiretis,

† 4. Regum 17.13. Sup. 18.11. Inf. 35. 25. 5 Cum diceret: † Revertimini unusquisque à via sua mala, & à pessimis cogitationibus vestris: & habitabitis in terra, quam dedit Dominus vobis, & patribus vestris, à sæculo, & usque in sæculum.

6 Et nolite ire post deos alienos, ut serviatis eis, adoretisque eos: neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, & non affligam vos.

7 Et non audistis me, dicit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum, in malum vestrum.

8 Propterea hæc dicit Dominus exerci-

tuum: Pro eo quod non audistis verba mea:

9 Ecce ego mittam, & assumam universas cognationes aquilonis, ait Dominus, & Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: & adducam eos super terram istam, & super habitatores ejus, & super omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt: & interficiam eos: & ponam eos in stuporem & in sibilum, & in solitudines sempiternas.

10 Perdamque ex eis vocem gaudii, & vocem lætitiæ, vocem sponsi, & vocem sponsæ, vocem moisæ, & lucem lucernæ.

† Dan. 9. 2. Inf. 26. 6. 11 † Et erit universa terra hæc in solitudinem: & in stuporem: & servient omnes gentes istæ regi Babylonis septuaginta annis.

12 Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, & super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum; & super terram Chaldæorum: & ponam illam, in solitudines sempiternas.

13 Et adducam super terram illam omnia verba mea, quæ locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quæcunque prophetavit Ieremias adversum omnes gentes:

14 Quia servierunt eis, cum essent gentes mulæ, & reges magni: & reddam eis secundum opera eorum, & secundum facta manuum suarum.

15 Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israël: Sume calicem vini furoris huius de manu mea: & propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas ego mittam te.

16 Et bibent, & turbabuntur, & insanient à facie gladii, quem ego mittam inter eos.

17 Et accepi calicem de manu Domini, & propinavi cunctis gentibus, ad quas misit me Dominus.

18 Ierusalem & civitatibus Iuda, & regibus ejus, & principibus ejus: ut darem eos in solitudinem, & in stuporem, & in sibilum, & in maledictionem, sicut est dies ista.

19 Pharaoni regi Ægypti: & servis ejus, & principibus ejus & omni populo ejus,

20 Et universis generaliter: cunctis regibus terræ Assitidis, & cunctis regibus terræ Philistiim, & Ascaloni, & Gazæ, & Accaron, & reliquiis Azoti,

21 Et Idumææ, & Moab, & filiis Ammon;

22 Et cunctis regibus Tyri, & universis regibus Sidonis: & regibus terræ insularum, qui sunt trans mare:

23 Et Dedan, & Thema & Buz, & universis qui attonsi sunt in comam.

24 Et cunctis regibus Arabiæ, & cunctis regibus occidentis, qui habitant in deserto:

25 Et cunctis regibus Zambri, & cunctis regibus Elam, & cunctis regibus Medorum:

26 Cunctis quoque regibus aquilonis de prope & de longe, unicuique contra fratrem suum: & omnibus regibus terræ, quæ super faciem ejus sunt: & rex Sefach bibet post eos.

27 Et dices ad eos: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Bibite, & inebriamini, & vomite: & cadite, neque surgatis.

furgatis à facie gladii, quem ego mittam inter vos.

28 Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Bibentes bibetis:

† 1. Pet. 4. 19. 29 † Quia ecce in civitate, in qua invocatum est nomen meum, ego incipiam affligere, & vos quasi innocentes & immunes eritis? non eritis immunes: gladium enim ego voco super omnes habitatores terræ, dicit Dominus exercituum.

† Ierl. 3. 16. Amos 1. 2. 30 Et tu prophetabis ad eos omnia verba hæc, & dices ad illos: † Dominus de excello rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit vocem suam, rugiens rugiet super decorem suum: celeuma quasi calcantium concinetur adversus omnes habitatores terræ.

31 Pervenit sonitus usque ad extrema terræ: quia iudicium Domino cum gentibus: iudicatur ipse cum omni carne, impios tradidi gladio, dicit Dominus.

32 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem: & turbo magnus egredietur à summitatibus terræ.

33 Et erunt interfecti Domini in die illa, à summo terræ usque ad summum ejus: non plangentur, & non colligentur, neque sepelientur: in sterquilinum super faciem terræ jacebunt.

34 Ululate pastores, & clamate, & aspergite vos cinere optimates gregis: quia completi sunt dies vestri, ut interficiamini; & dissipationes vestrae & cadetis quasi vasa pretiosa.

35 Et peribit fuga à pastoribus, & salvatio ab optimatibus gregis.

36 Vox clamoris pastorum, & ululatus optimatum gregis: quia vastavit Dominus pascua eorum.

37 Et conticuerunt arva pacis à facie iræ furoris Domini.

38 Dereliquit quasi leo umbraculum suum, quia facta est terra eorum in desolationem à facie iræ columbæ, & à facie iræ furoris Domini.

C A P V T XXVI.

Prophetans Jeremias excidium Ierosolymorum nisi resistant, comprehenditur à sacerdotibus & prophetis, sed liberatur per principes seniores ne occidatur, prolatis exemplis Michæ & Vriæ prophetarum.

1 **I**N principio regni Ioakim filii Iosæ regis Iudæ, factum est verbum istud à Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus Domini; & loqueris ad omnes civitates Iudæ, de quibus veniunt ut adorent in domo Domini, universos sermones, quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos, noli subtrahere verbum,

3 Si forte audiant & convertantur unusquisque à via sua mala: & poeniteat me mali, quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum.

4 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Si non audieritis me, ut ambuletis in lege mea, quam dedi vobis.

5 Ut audiat sermone fervorem meorum prophetarum, quos ego misi ad vos de no-

te confurgens, & dirigens, & non audistis.

6 † Dabo domum istam sicut Silo, & urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terræ.

7 Et audierunt sacerdotes, & prophetae, & omnis populus Jeremiam loquentem verba hæc in domo Domini.

8 Cumque compleisset Jeremias, loquens omnia quæ præceperat ei Dominus ut loqueretur ad universum populum, apprehenderunt eum sacerdotes, & prophetae, & omnis populus, dicens: Morte moriatur.

9 Quare prophetavit in nomine Domini, dicens: Sicut Silo erit domus hæc: & urbs ista desolabitur, eo quod non sit habitator? & congregatus est omnis populus adversus Jeremiam in domo Domini.

10 Et audierunt principes Iudæ verba hæc: & ascenderunt de domo regis in domum Domini, & sederunt in introitu portæ domus Domini novæ.

11 Et locuti sunt sacerdotes & prophetae ad principes, & ad omnes populum, dicens: Iudicium mortis est viro huic: quia prophetavit adversus civitatem istam, sicut audistis auribus vestris.

12 Et ait Jeremias ad omnes principes, & ad universum populum, dicens: † Dominus misit me, ut prophetarem ad domum istam, & ad civitatem hanc, omnia verba quæ audistis.

13 † Nunc ergo bonas facite vias vestras, & studia vestra, & audite vocem Domini Dei vestri: & poenitebit Dominum mali, quod locutus est adversum vos.

14 Ego autem ecce in manibus vestris sum: facite mihi quod bonum & rectum est in oculis vestris:

15 Verumtamen scitote & cognoscite, quod si occideritis me, sanguinem innocentem traderis contra vosmetipsos, & contra civitatem istam, & habitatores ejus: in veritate enim misit me Dominus ad vos, ut loquerer in auribus vestris omnia verba hæc.

16 Et dixerunt principes, & omnis populus, ad sacerdotes & ad prophetas: Non est viro huic iudicium mortis: quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.

17 Surrexerunt ergo viri de senioribus terræ: & dixerunt ad omnem cœtum populi, loquentes:

18 Michæas de Morasthi fuit propheta in diebus Ezechie regis Iudæ, & ait ad omnem populum Iudæ, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum, † Sion quasi ager arabitur: & Ierusalem in acervum lapidum erit: & mons domus in excelsa silvarum.

19 Numquid morte condemnavit eum Ezechias rex Iudæ, & omnis Iudæ? numquid non timuerunt Dominum, & deprecati sunt faciem Domini: & poenituit Dominum mali, quod locutus fuerat adversum eos? Itaque nos facimus malum grande contra animas nostras.

20 Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini, Vriæ filius Semei de Gariathiarim: & prophetavit adversus civitatem istam: & adversus terram hanc, juxta omnia verba Jeremiæ.

21 Et audiit rex Ioakim, & omnes potent-

† 2. Regum 4. 2. 10.

† Supra 25. 13.

† Supra 7. 3.

† Michæ 3. 12.

tes, & principes ejus, verba hæc: & quasi-
vit rex interficere eum. Et audivit Vrias, &
timuit: fugitque & ingressus est Ægyptum.
22 Et misit rex Ioakim viros in Ægyptum,
Elnathan filium Achobor & viros cum eo in
Ægyptum.

23 Et eduxerunt Vriam de Ægypto: &
adduxerunt eum ad regem Ioakim, & per-
cussit eum gladio: & projecit cadaver ejus
in sepulchris vulgi ignobilis.

24 Igitur manus Ahicam filii Saphan fuit
cum Ieremia, ut non traderetur in manus
populi, & interficerent eum.

C A P V T XXVII.

*Vinculis ad varios reges missis, dicit illis, si
servire velint regi Babylonis ejusque posteris, per-
mansuros in terra sua; alio qui perituros gladio, fa-
me & peste; invadens in pseudoprophetas qui aliud
vaticinantur, fallentes populum: pradicat etiam
sacra vasa quæ reliqua sunt transferenda in Baby-
lonem, & tandem referenda Iero. olymam.*

1 IN Principio regni Ioakim filii Iosia
regis Iuda, factum est verbum istud ad
Ierusalem à Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus ad me: Fac tibi vin-
cula, & catenas: & pones eas in collo tuo.

3 Et mittes eas ad regem Edom, & ad re-
gem Moab, & ad regem filiorum Ammon,
& ad regem Tyri, & ad regem Sidonis; in
manu nuntiorum, qui venerunt Ierusalem
ad Sedeciam regem Iuda.

4 Et præcipes eis ut ad dominos suos lo-
quatur: Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israël: Hæc dicitis ad dominos vestros:

5 Ego feci terram, & homines, & ju-
menta, quæ sunt super faciem terræ, in
fortitudine mea magna, & in brachio meo
extento: & dedi eam ei, qui placuit in
oculis meis.

6 Et nunc itaque ego dedi omnes terras
istas in manu Nabuchodonosor regis Ba-
bylonis servi mei: insuper & bestias agri
dedi ei ut serviant illi.

7 Et servient ei omnes gentes, & filio
ejus, & filio filii ejus: donec veniat tem-
pus terræ ejus & ipsius: & servient ei gen-
tes multæ, & reges magni.

8 Gens autem & regnum, quod non ser-
vierit Nabuchodonosor regi Babylonis, &
quicumque non curvaverit collum suum,
sub iugo regis Babylonis: in gladio, & in
fame, & in peste visitabo super gentem il-
lam, ait Dominus, donec consumam eos in
manu ejus.

† Sup. 23.16. Infra 29.8. 9 † Vos ergo nolite audire prophetas ve-
stros, & divinos, & somniatores, & au-
gures, & maleficos, qui dicunt vobis: Non
servietis regi Babylonis.

10 Quia mendacium prophetant vobis:
ne longe vos faciant de terra vestra, & eji-
ciant vos & pereatis.

11 Porro gens, quæ subjecerit cervicem
suam sub iugo regis Babylonis, & servierit
ei, dimittam eam in terra sua, dicit Domi-
nus: & colet eam, & habitabit in ea.

12 Et ad Sedeciam regem Iuda locutus
sum secundum omnia verba hæc, dicens:
Subiicite colla vestra sub iugo regis Ba-
bylonis, & servite ei, & populo ejus, &
vivetis.

13 Quare moriemini tu & populus tuus
gladio, & fame, & peste, sicut locutus est
Dominus ad gentem, quæ servire noluerit
regi Babylonis?

14 Nolite audire verba prophetarum di-
centium vobis: Non servietis regi Baby-
lonis: quia mendacium ipsi loquuntur
vobis.

15 † Quia non misi eos, ait Dominus: † Sup. 14.14. 23.21. Inf. 29.9.
& ipsi prophetant in nomine meo mendaci-
ter: ut ejiciant vos, & pereatis tam vos,
quam prophetæ, qui vaticinantur vobis.

16 Et ad sacerdotes, & ad populum
istum locutus sum, dicens: Hæc dicit Do-
minus: Nolite audire verba prophetarum
vestrorum, qui prophetant vobis, dicen-
tes: Ecce vasa Domini revertentur de Ba-
bylone nunc cito, mendacium enim pro-
phetant vobis.

17 Nolite ergo audire eos, sed servite re-
gi Babylonis ut vivatis, quare datur hæc
civitas in solitudinem?

17 Et si prophetæ sunt, & est verbum Do-
mini in eis: occurrant Domino exercituum,
ut non veniant vasa, quæ derelicta fuerant
in domo Domini, & in domo regis Iuda, &
in Ierusalem, in Babylonem.

19 Quia hæc dicit Dominus exercituum
† ad columnas, & ad mare: & ad bases, & † 4. Regum 25.13.
ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in
civitate hac?

20 Quæ non tulit Nabuchodonosor rex
Babylonis, cum transferret Iechoniam fi-
lium Ioakim regem Iuda de Ierusalem in
Babylonem, & omnes optimates Iuda &
Ierusalem.

21 Quia hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israël ad vasa, quæ derelicta sunt in
domo Domini, & in Domo regis Iuda &
Ierusalem:

22 In Babylonem transferentur, & ibi
erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit
Dominus, & afferri faciam ea, & restitui
in loco isto.

C A P V T XXVIII.

*Hanania pseudopropheta, ablati de collo Iere-
mie catenis, vaticinatur sacra vasa cum rege &
captivo populo post biennium educenda: sed jubetur
Ieremias contrarium vaticinari: & mortem illi
denuntiare, quæ juxta verbum Ieremie eodem anno
secuta est.*

1 ET factum est in anno illo, in princi-
pio regni Sedeciae regis Iuda, in anno
quarto, in mense quinto, dixit ad me Ha-
nania filius Azur propheta de Gabaon, in
domo Domini, coram sacerdotibus & om-
ni populo, dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israël: Contrivi iugum regis Babylonis.

3 Adhuc duo anni dierum, & ego refer-
re faciam ad locum istum omnia vasa do-
mus Domini, quæ tulit Nabuchodonosor
rex Babylonis de loco isto, & transtulit ea
in Babylonem.

4 Et Iechoniam filium Ioakim regem Iuda
& omnem transmigrationem Iuda, qui in-
gressi sunt in Babylonem, ego convertam
ad locum istum, ait Dominus: conteram
enim iugum regis Babylonis.

5 Et dixit Ieremias propheta ad Hanania

niam prophetam; in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi, qui stabat in domo Domini.

6 Et ait Ieremias propheta: Amen, sic faciat Dominus: suscitetur Dominus verba tua, quæ prophetasti: ut referantur vasa in domum Domini, & omnis transmigrationis de Babylone ad locum istum.

7 Veruntamen audi verbum hoc, quod ego loquor in auribus tuis, & in auribus universi populi:

8 Prophetæ, qui fuerunt ante me & ante te ab initio, & prophetaverunt super terras multas, & super regna magna, de prælio & de afflictione, & de fame.

9 Propheta, qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum ejus, sciatur propheta, quem misit Dominus in veritate.

10 Et tulit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophetæ, & confregit eam.

11 Et ait Hananias in conspectu omnis populi, dicens: Hæc dicit Dominus: Sic confringam jugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum de collo omnium gentium.

12 Et abiit Ieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, postquam confregit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophetæ, dicens:

13 Vade, & dices Hananiæ: Hæc dicit Dominus: Catenas ligneas contrivisti: & facies pro eis catenas ferreas.

14 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Jugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, & servient ei: insuper & bestias terræ dedi ei.

15 Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam: Audi Hanania: non misit te Dominus, & tu confidere fecisti populum istum in mendacio.

16 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te à facie terræ: hoc anno morieris; adversum enim Dominum locutus es.

17 Et mortuus est Hananias propheta in anno illo, mense septimo.

C A P V T X X I X.

Captivos Iudeos vaticinatur 70. annis in Babylone permansuros, hortaturque ut illic multiplicari studeant, & deinde reducentur: eos vero qui Ierusalem remanserunt, gladio, fame & peste dicis consumendos; deinde mala vaticinatur adversus Achab, Sedeciam & Semeiam pseudoprophetas, seducientes populum transmigrationis.

1 Et hæc sunt verba libri, quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias senio um transmigrationis, & ad sacerdotes, & ad prophetas, & ad omnem populum, quem tradiderat Nabuchodonosor de Ierusalem in Babylonem:

2 Postquam egressus est Iechonias rex: & domina, & eunuchi, & principes Iuda & Ierusalem, & faber & inclusor de Ierusalem:

3 In manu Elasa filij Saphan, & Gamariæ filij Helciz, quos misit Sedecias rex Iuda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babylonem dicens:

4 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel omni transmigrationi, quam transtuli

de Ierusalem in Babylonem:

5 Edificate domos, & habitate: & plantate hortos: & comedite fructum eorum,

6 Accipite uxores, & generate filios & filias: & date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris, & pariant filios & filias: & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero.

7 Et quærite pacem civitatis, ad quam transmigraire vos feci: & orate pro ea ad Dominum: quia in pace illius erit pax vobis.

8 Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non vos seducant prophetæ vestri, qui sunt in medio vestrum, & divini vestri: & ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somniatis:

9 Quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo: & non misi eos, dicit Dominus.

10 Quia hæc dicit Dominus: Cum ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: & suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum.

11 Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super vos, ait Dominus: cogitationes pacis, & non afflictiones, ut deum vobis finem & patientiam.

12 Et invocabitis me, & ibitis: & orabitur me, & ego exaudiam vos.

13 Quæretis me, & invenietis: cum quæsieritis me in toto corde vestro.

14 Et inveniar à vobis, ait Dominus: & reducam captivitatem vestram, & congregabo vos de universis gentibus, & de cunctis locis, ad quæ expuli vos, dicit Dominus: & reverti vos faciam de loco, ad quem transmigraire vos feci.

15 Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Prophetas in Babylone.

16 Quia hæc dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium David, & ad omnem populum habitantem urbem hujus ad fratres vestros: qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem.

17 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce mittam in eos gladium, & famem, & pestem: & ponam in eos quasi ficus malas, quæ comedi non possunt, eo quod pessimæ sint,

18 Et persequat eos in gladio, & in fame, & in pestilentia: & dabo eos in vexationem universis regnis terræ, in maledictionem, & in stuporem, & in sibilum, & in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ego eieci eos.

19 Eò quod non audierint verba mea, dicit Dominus: quæ misit ad eos per servos meos prophetas, de nocte conflagrans, & mittens: & non audistis, dicit Dominus.

20 Vos ergo audite verbum Domini, omnis transmigrationis, quam emisi de Ierusalem in Babylonem.

21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Coliz, & ad Sedeciam filium Maasiz, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter. Ecce ego tradam eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonis: & percutiet eos in oculis vestris.

22 Et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iuda, quæ est in Babylone.

† Supp
14. 136
2. 236
16.

† Supp
25. 126
2. Pat.
36. 216
1. E/Ar.
1. 1.
Dan. 93
2.

† Supp
24. 106

dicentium: Ponat te Dominus sicut Sedeciam, & sicut Achab, quos frixit rex Babylonis in igne,

23 Pro eo quod fecerint stultitiam in Israël, & meruerunt in uxores amicorum suorum, & locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter quod non mandavi eis: ego sum iudex & testis, dicit Dominus.

24 Et ad Semeiam Nehelamiten dices:

25 Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël: Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad omnem populum, qui est in Ierusalem, & ad Sophoniam filium Maasæ sacerdotem, & ad universos sacerdotes: dicens:

26 Dominus dedit te sacerdotem pro Joiade sacerdote, ut sis dux in domo Domini super omnem virum arreptitium & prophetantem, ut mittas eum in nervum & in carcerem.

27 Et nunc quare non increpasti Ieremiam Anathothiten, qui prophetat vobis?

28 Quia super hoc misit in Babylonem ad nos dicens: Longum est: ædificate domos, & habitate: & plantate hortos, & comedite fructus eorum.

29 Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Ieremiæ prophete.

30 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:

31 Mitte ad omnem transmigrationem, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeiam Nehelamiten: Pro eo quod prophetavit vobis Semeias: & ego non misi eum: & fecit vos confidere in mendacio:

32 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Nehelamiten, & super semen ejus: non erit ei vir sedens in medio populi huius, & non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus: quia prævaricationem locutus est adversus Dominum.

C A P V T XXX.

Patitur Iudeis & filiis Israel reditum à gravi captivitate, in qua propter peccata sua detinebantur; & quod post reditum servituri sint Domino, ac David regi, quam ille suscitabit eis in prosperitate & securitate magna, devastatis ipsorum inimicis.

1 Hoc verbum, quod factum est ad Ieremiam à Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israël, dicens: Scribe tibi omnia verba, quæ locutus sum ad te, in libro,

3 Ecce enim dies veniunt, dicit Dominus: & convertam conversionem populi mei Israël & Iuda, ait Dominus: & convertam eos ad terram, quam dedi patribus eorum: & possidebunt eam.

4 Et hæc verba, quæ locutus est Dominus ad Israël & ad Iudam:

5 Quoniam hæc dicit Dominus: Vocem terro-
ris audivimus: formido, & non est pax.

6 Interrogate, & videte si generat masculus: quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, & conversæ sunt universæ facies in auruginem.

7 Væ, quia magna dies illa, nec est similis ejus: tempusque tribulationis est

Iacob, & ex ipso salvabitur.

8 Et erit in die illa, ait Dominus exercituum: conteram jugum ejus de collo tuo, & vincula ejus dirumpam, & non dominabuntur ei amplius alieni:

9 Sed Servient Domino Deo suo, & David regi suo, quem suscitabo eis.

10 Tu ergo ne timeas serve meus Iacob, ait Dominus, neque paveas Israël: quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, & semen tuum de terra captivitatis eorum, & revertetur Iacob, & quiescet, & cunctis affluet bonis, & non erit quem formideret.

11 Quoniam tecum ego sum, ait Dominus, ut salvem te: faciam enim consummationem in cunctis gentibus, in quibus dispersi te: te autem non faciam in consummationem, sed castigabo te in iudicio, ut non videaris tibi innoxius.

12 Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.

13 Non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum: curationum utilitas non est tibi.

14 Omnes amatores tui obliti sunt tui, teque non quærent. Plaga enim inimici percussit te castigatione crudeli: propter multitudinem iniquitatis tuæ dura facta sunt peccata tua.

15 Quid clamas super contritione tuâ? insanabilis est dolor tuus: propter multitudinem iniquitatis tuæ: & propter dura peccata tua feci hæc tibi.

16 Propterea omnes, qui comedunt te, devorabuntur: & universi hostes tui in captivitatem ducentur: & qui te vastant, vastabuntur, cunctosque prædatores tuos dabo in prædam.

17 Obducam enim cicatricem tibi, & vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia ejectam vocaverunt te Sion: hæc est, quæ non habebat requirentem.

18 Hæc dicit Dominus: Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Iacob, & testis ejus miserebor, & ædificabitur civitas in excelso suo, templum juxta ordinem suum fundabitur.

19 Et egredietur de eis laus, voxque laudentium: & multiplicabo eos, & non minuentur: & glorificabo eos, & non attenuabuntur.

20 Et erunt filij ejus sicut à principio, & cœtus ejus coram me permanebit: & visitabo adversum omnes qui tribulant eum.

21 Et erit dux ejus ex eo: & princeps de medio ejus producet: & applicabo eum, & accedet ad me, quis enim iste, qui applicet cor suum ut appropinquet mihi, ait Dominus?

22 Et eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum.

23 Ecce turbo Domini furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum con-
quiescet.

24 Non avertet iram indignationis Dñs, donec faciat & compleat cogitationem cordis sui: in novissimo dierum intelligetis ea.

C A P V T XXXI

Dicit Dominus se reduciturum populum Israel deo captivitate, ut in affluentia bonorum serviat Domino: jubetur ergo Rachel non flere amplius filios suos.

† Isrl.
2. 11.
Amor.
2. 18.
Soph. 4.
25.

†

filios suos : agnoscebat Israël se merito castigatum, ideoque poenitentiam agit : de novitate qua scemina circumdabit vinum : vigilabit Dominus ad reducendum Israël : de nova acerba : de novo pacto quod feriet Dominus cum domo Israël, nec abjiciet unquam universum illius semen.

1 In tempore illo, dicit Dominus: Ero Deus universis cognationibus Israël: & ipsi erunt mihi in populum.

2 Hac dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat à gladio: vadet ad requiem suam Israël.

3 Longe Dominus apparuit mihi. Et in charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te, miserans.

4 Rursumque ædificabo te, & ædificaberis virgo Israël: adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludantium.

5 Adhuc plantabis vineas in montibus Samariæ: plantabunt plantantes: & donec tempus veniat, non vindemiabunt:

6 Quia erit dies, in qua clamabunt custodes in monte Ephraim: † Surgite & ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum.

7 Quia hæc dicit Dominus exultate in lætitia Jacob, & hinnite contra caput gentium: personate, & canite, & dicite: salva Domine populum tuum, reliquias Israël.

8 Ecce ego adducam eos de terra aquilonis, & congregabo eos ab extremis terræ: inter quos erunt cæcus & claudus, prægnans & pariens simul, cæcus magnus revertentium huc.

9 In fletu venient, & in misericordia reducam eos: & adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea, quia factus sum Israël pater, & Ephraim primogenitus meus est.

10 Audite verbum Domini gentes, & annuntiate in insulis quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Israël, congregabit eum: & custodiet eum sicut pastor gregem suum:

11 Redemit enim Dominus Jacob, & liberavit eum de manu potentioris.

12 Et venient, & laudabunt in monte Sion: & confluent ad bona Domini: super frumento, & vino, & oleo, & foetu pecorum & armentorum: eritque anima eorum quasi hortus irriguus, & ultra non esuriant.

13 Tunc lætabitur virgo in choro, juvenes & senes simul: & convertam luctum eorum in gaudium: & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo.

14 Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine: & populus meus bonis meis adimplebitur, ait Dominus.

15 Hæc dicit Dominus: † Vox in excelsis audita est lamentationis: luctus, & fletus Rachel plorantis filios suos, & nolentis consolari super eis, quia non sunt.

16 Hæc dicit Dominus: Quiescat vox tua à ploratu & oculi tui à lacrymis: quia est merces operi tuo, ait Dominus: & revertentur de terra inimici.

17 Et est spes novissimis tuis, ait Dominus: & revertentur filii ad terminos suos.

18 Audiens audiit Ephraim transmigrationem:

tem: Castigasti me, & erudiens sum, quasi juvenculus indomitus: converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus.

19 Postquam enim convertisti me: egī poenitentiam: & postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum, & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ.

20 Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus: quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor ejus. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum: miserans miserebor ejus, ait Dominus.

21 Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere virgo Israël, revertere ad civitates tuas istas.

22 Usquequo deliciis dissolveris filia vaga? quia creavit Dominus novum super terram: FEMINA CIRCUMDABIT VIRVM.

23 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: adhuc dicent verbum istud in terra Iuda, & in urbibus ejus, cum convertero captivitatem eorum: Benedicat tibi Dominus, pulchritudo justitiæ mons sanctus:

24 Et habitabunt in eo Iudas & omnes civitates ejus simul, agricolæ & minantes greges.

25 Quia inebriavi animam lassam, & omnem animam esurientem saturavi.

26 Ideo quasi de somno suscitatus sum: & vidi, & somnus meus dulcis mihi.

27 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & seminabo domum Israël & domum Iuda semine hominum, & semine jumentorum.

28 Et sicut vigilavi super eos ut evellem, & demolirer, & dissiparem, & disperderem, & affligerem, sic vigilabo super eos ut ædificem, & plantem, ait Dominus.

29 In diebus illis non dicent ultra: † Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt.

30 Sed unusquisque in iniquitate sua morietur: omnis homo qui comederit uvam acerbam, obstupescant dentes ejus.

31 † Ecce dies venient, dicit Dominus: & feriam domui Israël & domui Iuda foedus novum:

32 Non secundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, ut eduterem eos de terra Ægypti, pactum quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum, dicit Dominus.

33 Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israël post dies illos, dicit Dominus: † Dabo legem in visceribus eorum, & in corde eorum, scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.

34 Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum: omnes enim cognoscent me, à minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius.

35 Hæc dicit Dominus, qui dat solem in lumine diei, ordinem lunæ & stellarum in lumine noctis: qui turbat mare, & sonans

M m

fluctus ejus, Dominus exercituum nomen illi.

36 Si defecerint leges istae coram me dicit Dominus: tunc & semen Israël deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus.

37 Hæc dicit Dominus: Si mensurari poterin cæli sursum, & investigari fundamenta terræ deorsum: & ego abjiciam universum semen Israël, propter omnia quæ fecerunt, dicit Dominus.

38 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & ædificabitur civitas Domino, à turre Hanameel usque ad portam anguli.

39 Et exibat ultra norma mensuræ in conspectu ejus super collem Gareb: & circuibit Goatha.

40 Et omnem vallem cadaverum, & cineris, & universam regionem mortis, usque ad torrentem Cedron, & usque ad angulum portæ equorum orientalis, Sanctum Domini: non evelletur, & non destruetur ultra in perpetuum.

C A P V T X X X I I .

Obsidente Nabuchodonosor Ierusalem, Jeremias in atrio carceris positus agrum in Anathoth jussu Domini emis à suo patruelo, jubetque servari librum emptionis: refert coram Domino beneficia Israëlitis præstita: Dominus dicit se traditurum civitatem cum populo regi Babylonis propter illum idoloatriam, sed postea revocaturum ipsos in Ierusalem, ac percussurum cum eis novum fœdus, ut sibi ex toto corde serviant.

1 Verbum, quod factum est ad Jeremiam à Domino, in anno decimo Sedeciae regis Iuda ipse est annus decimus octavus Nabuchodonosor.

2 Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Ierusalem: & Jeremias Propheta erat clausus in atrio carceris, qui erat in domo regis Iuda.

3 Clauserat enim eum Sedecias rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis Babylonis, & capiet eam?

4 Et Sedecias rex Iuda non effugiet de manu Chaldæorum: sed tradetur in manus regis Babylonis: & loquetur os ejus cum ore illius, & oculi ejus oculos illius videbunt.

5 Et in Babylonem ducet Sedeciam: & ibi erit donec visitem eum, ait Dominus, si autem dimicaveritis adversum Chaldæos, nihil prosperum habebitis.

6 Et dixit Jeremias: Factum est verbum Domini ad me, dicens:

7 Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tuus veniet ad te, dicens: Eme tibi agrum meum, qui est in Anathoth: tibi enim competit ex propinquitate ut emas.

8 Et venit ad me Hanameel filius patru mei secundum verbum Domini ad vestibulum carceris, & ait ad me: Posside agrum meum, qui est in Anathoth in terra Benjamin quia tibi competit hæreditas, & tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum Domini esset.

9 Et emi agrum ab Hanameel filio patru mei, qui est in Anathoth: & appendi ei argentum septem stateres, & decem argenteos.

10 Et scripsi in libro, & signavi, & adhibui testes: & appendi argentum in statera.

11 Et accepi librum possessionis signatum, & stipulationes, & rata, & signa forissecus.

12 Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasæ, in oculis Hanameel patruelis mei, in oculis testium, qui scripti erant in libro emptionis, & in oculis omnium Iudæorum, qui sedebant in atrio carceris.

13 Et præcepi Baruch coram eis dicens:

14 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Sume libros istos, librum emptionis hunc signatum, & librum hunc qui apertus est: & pone illos in vase fictili, ut permanere possint diebus multis.

15 Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israël: Adhuc possidebuntur domus, & agri: & vineæ in terra ista.

16 Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri, dicens:

17 Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti cælum & terram in fortitudine tua magna & in brachio tuo extenso: non erit tibi difficile omne verbum:

18 † Qui facis misericordiam in millibus, & reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos: Fortissime, magne, & potens, Dominus exercituum nomen tibi.

19 Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu: cujus oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam, ut reddas unicuique secundum vias suas, & secundum fructum adinventionum ejus.

20 Qui posuisti signa & portenta in terra Ægypti usque ad diem hanc, & in Israël, & in hominibus, & fecisti tibi nomen sicut est dies hæc.

21 Et eduxisti populum tuum Israël de terra Ægypti, in signis, & in portentis, & in manu robusta, & in brachio extenso, & in terrore magno.

22 Et dedisti eis terram hanc, quam jurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte & melle.

23 Et ingressi sunt, & possederunt eam: & non obedierunt voci tuæ, & in lege tua non ambulaverunt: omnia quæ mandasti eis ut facerent, non fecerunt: & evenerunt eis omnia mala hæc:

24 Ecce munitiones extructæ sunt adversum civitatem, ut capiatur: & urbs data est in manu Chaldæorum, qui præliantur adversus eam, à facie gladii, & famis, & pestilentiae: & quæcumque locutus es acciderunt ut tu ipse cernis.

25 Et tu dicis mihi Domine Deus: Eme agrum argento, & adhibe testes: cum urbs data sit in manus Chaldæorum?

26 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens:

27 Ecce ego Dominus Deus universæ carnis: numquid mihi difficile erit omne verbum?

28 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem istam in manus Chaldæorum, & in manus regis Babylonis, & capient eam.

29 Et venient Chaldæi præliantes adversum urbem hanc & succendent eam igni, & comburent eam, & domos, in quarum domatibus sacrificabant Baal, & libabant diis alienis libamina ad irritandum me.

30 Erant enim filij Israel, & filij Iuda, fugiter facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua: filij Israel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit Dominus.

31 Quia in furore & in indignatione mea facta est mihi civitas hæc, à die qua ædificaverunt eam, usque ad diem istam, qua auferetur de conspectu meo.

32 Propter malitiam filiorum Israel, & filiorum Iuda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes, ipsi & reges eorum, principes eorum, & sacerdotes eorum, & prophetae eorum, viri Iuda & habitatores Ierusalem.

33 Et vertetunt ad me terga & non facies: cum docerem eos diluculo, & erudirem, & nollent audire ut acciperent disciplinam.

† 4. Reg 21. 4. 34 † Et posuerunt idola sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam.

35 Et ædificaverunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filij Ennom, ut initiarent filios suos & filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nec ascendit in cor meum ut facerent abominationem hanc, & in peccatum deducerent Iudam.

36 Et nunc propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel ad civitatem hanc, de qua vos dicitis quod tradetur in manus regis Babylonis in gladio, & in fame, & in peste.

37 Ecce ego congregabo eos de universis terris, ad quas eieci eos in furore meo, & in ira mea, & in indignatione grandi: & reducam eos ad locum istum, & habitare eos faciam confidenter.

38 Et erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum.

39 Et dabo eis cor unum, & viam unam, ut timeant me universis diebus: & bene sit eis, & filiis eorum post eos.

40 Et feriam eis pactum sempiternum, & non definam eis benefacere, & timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant à me.

41 Et lætabor super eis, cum bene eis fecero: & plantabo eos in terra ista in veritate, in toto corde meo & in tota anima mea.

42 Quia hæc dicit dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande: sic adducam super eos omne bonum, quod ego loquor ad eos.

43 Et possidebuntur agri in terra ista: de qua vos dicitis quod deserta sit: eo quod non remanserit homo & jumentum, & data sit in manus Chaldæorum.

44 Agri ementur pecunia, & scribentur in libro & imprimeretur signum, & testis adhibebitur: in terra Benjamin, & in circuitu Ierusalem, in civitatibus Iuda, & in civitatibus montanis, & in civitatibus campestribus, & in civitatibus quæ ad austrum sunt: quia convertam captivitatem eorum, ait Dominus.

Promittit Dominus se dimissurum peccata populi sui, & à captivitate reducitur, multis beneficiis subsequenter: germinabit David germen justitiae faciens justitiam & iudicium in terra, & firmissimum est pactum Domini cum David & semine Iacob vehementer multiplicando.

1 ET factum est verbum Domini ad Ieremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens:

2 Hæc dicit Dominus qui facturus est, & formaturus illud, & paraturus, Dominus nomen ejus.

3 Clama ad me, & exaudiam te: & annuntiabo tibi grandia, & firma quæ nescis.

4 Quia hæc dicit Dominus Deus Israël ad domos urbis hujus, & ad domos regis Iuda, quæ destructæ sunt, & ad munitiones, & ad gladium.

5 Venientium ut dimicent cum Chaldæis, & impleant eas cadaveribus hominum, quos percussi in furore meo & in indignatione mea, abscondens faciem meam à civitate hac, propter omnem malitiam eorum.

6 Ecce ego obducam eis cicatricem & sanitatem, & curabo eos: & revelabo illis deprecationem pacis & veritatis.

7 Et convertam conversionem Iuda, & conversionem Ierusalem: & ædificabo eos sicut à principio.

8 Et emundabo illos ab omni iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi: & propitius ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi, & spreverunt me.

9 Et erit mihi in nomen, & in gaudium, & in laudem, & in exultationem cunctis gentibus terræ, quæ audierint omnia bona, quæ ego facturus sum eis: & pavebunt, & turbabuntur in universis bonis, & in omni pace, quam ego faciam eis.

10 Hæc dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto (quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit homo nec jumentum: in civitatibus Iuda, & foris Ierusalem, quæ desolatæ sunt absque homine, & absque habitatore, & absque pecore)

11 Vox gaudij & vox lætitiæ, vox sponsi & vox sponsæ, vox dicentium: Confitemini Domino exercituum, quoniam bonus Dominus, quoniam in æternum misericordia ejus: & portantium vota in donum Domini: reducam enim conversionem terræ sicut à principio, dicit Dominus.

12 Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque homine, & absque jumento, & in cunctis civitatibus ejus, habitaculum pastorum accubantium gregum.

13 In civitatibus montuosis, & in civitatibus campestribus, & in civitatibus quæ ad austrum sunt: & in terra Benjamin, & in circuitu Ierusalem, & in civitatibus Iuda, adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus.

14 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo verbum bonum, quod locutus sum ad domum Israël & ad domum Iuda.

15 In diebus illis, & in tempore illo, germinare faciam David germen justitiæ, & faciet iudicium, & justitiam in terra.

16 In diebus illis salvabitur Iuda, & Ierusalem habitabit confidenter: & hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster.

17 Quia hæc dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus Israël.

18 Et de sacerdotibus & de Levitis non interibit vir à facie mea, qui offerat holocausta, & incendat sacrificium, & cadat victimas omnibus diebus.

19 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:

20 Hæc dicit Dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo:

21 Et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno ejus, & Levitæ & sacerdotes ministri mei.

22 Sicuti enumerati non possunt stellæ cæli, & metiri arena maris: sic multiplicabo semen David servi mei, & Levitas ministros meos.

23 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:

24 Nunquid non vidisti quid populus hic locutus sit, dicens: Duæ cognationes, quas elegerat Dominus, abjectæ sunt: & populum meum despexerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis?

25 Hæc dicit Dominus: Si pactum meum inter diem & noctem, & leges cælo & terræ non posui:

26 Equidem & semen Iacob & David servi mei projiciam, ut non assumam de semine ejus principes seminis Abraham, Isaac, & Iacob: reducam enim conversionem eorum & miserebor eis.

CAPUT XXXIV.

Prædicit Dominus se traditurum regem Sedeciam in manus regis Babylonis, una cum Ierusalem, quam igni succendet, eo quod pactum, quod coram Domino pepigerant de dimittendis his liberis, quos ex Hebraeis sibi in servitutem subjecerant, non servaverint.

Verbum quod factum est ad Ieremiam à Domino, quando Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus universaque regna terræ, quæ erant sub potestate manus ejus, & omnes populi bellabant contra Ierusalem, & contra omnes urbes ejus, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Israël: Vade, & loquere ad Sedeciam regem Iuda: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, & succendet eam igni,

3 Et tu non effugies de manu ejus: sed comprehensione capieris, & in manu ejus traderis: & oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, & os ejus cum ore tuo loquetur, & Babylonem introibis.

4 Attamen audi verbum Domini Sedecia rex Iuda: Hæc dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio.

5 Sed in pace morieris, & secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te: & ve-

Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.

6 Et locutus est Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda universa verba hæc in Ierusalem.

7 Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem, & contra omnes civitates Iuda, quæ reliquæ erant, contra Lachis, & contra Azekia: hæc enim supererant de civitatibus Iuda, urbes munitæ.

8 Verbum quod factum est ad Ieremiam à Domino, postquam percussit rex Sedecias fœdus cum omni populo in Ierusalem, prædicans:

9 Ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, Hebræum & Hebræam, liberos: & nequaquam dominarentur eis, id est, in Iudæo & fratre suo.

10 Audierunt ergo omnes principes & universus populus, qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam liberos, & ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, & dimiserunt.

11 Et conversi sunt deinceps: & retraxerunt servos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subjugaverunt in famulos & famulas.

12 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam à Domino dicens:

13 Hæc dicit Dominus Deus Israël: Ego percussi fœdus cum patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de domo servitutis, dicens:

14 † Cum completi fuerint septem anni; † Exid. 21.1. dimittat unusquisque fratrem suum Hebræum qui venditus est ei, & serviet tibi *Deut.* sex annis: & dimittes eum à te liberum: & *15.23.* non audierunt patres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam.

15 Et conversi estis vos hodie, & fecistis quod rectum est in oculis meis, ut prædicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum: & inistis pactum in conspectu meo, in domo, in qua invocatum est nomen meum super eam.

16 Et reversi estis, & commaculastis nomen meum: & reduxistis unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis ut essent liberi & suæ potestatis: & subjugastis eos ut sint vobis servi & ancillæ.

17 Propterea hæc dicit Dominus: Vos non audistis me, ut prædicaretis libertatem unusquisque fratri suo, & unusquisque amico suo: ecce ego prædico vobis libertatem, ait, Dominus, ad gladium, ad pestem, & ad famem: & dabo vos in commotionem cunctis regnis terræ.

18 Et dabo viros, qui prævaricantur fœdus meum, & non observaverunt verba fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, & transferunt inter divisiones ejus.

19 Principes Iuda & principes Ierusalem, eunuchi & sacerdotes, & omnis populus terræ, qui transferunt inter divisiones vituli:

20 Et dabo eos in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animam eorum.

rum: & erit morticinium eorum in escam volatilibus cæli, & bestiis terræ.

21 Sedeciam regem Iuda, & principes ejus, dabo in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animas eorum, & in manus exercituum regis Babylonis, qui recesserunt à vobis.

22 Ecce ego præcipio, dicit Dominus, & reducam eos in civitatem hanc, & præliabuntur adversus eam, & capient eam, & incendent igni: & civitates Iuda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

C A P V T XXXV.

Exemplo obedientia Rechabitarum, præcepta patris sui licet dura servantium, expostulat Dominus de pertinaci Iudeorum inobediencia adversus ipsius præcepta: quapropter his prænuñciat Dominus mala, illis autem bona.

Verbum, quod factum est ad Ieremiam à Domino, in diebus Ioachim filii Iosif regis Iuda, dicens:

1 Vade ad domum Rechabitarum: & loquere eis, & introduces eos in domum Domini, in unam exedram thesaurorum, & dabis eis bibere vinum.

2 Et assumpsi Iezoniam filium Ieremiarum filii Habsaniam, & fratres ejus, & omnes filios ejus, & universam domum Rechabitarum:

3 Et introduxi eos in domum Domini ad gazophilacium filiorum Hanan, filii Iegedel hominis Dei, quod erat juxta gazophilacium principum, super thesaurum Maasiam filii Sellum, qui erat custos vestibuli.

4 Et posui coram filiis domus Rechabitarum, scyphos plenos vino, & calices: & dixi ad eos: Bibite vinum.

5 Qui responderunt: Non bibemus vinum: Quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, & filii vestri, usque in sempiternum:

6 Et domum non ædificabitis, & sementem non seretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis; sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terræ, in qua vos peregrinamini.

7 Obedivimus ergo voci Ionadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus quæ præcepit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos, & mulieres nostræ, filii, & filia nostræ:

8 Et non ædificavimus domos ad habitandum, & vineam, & agrum, & sementem non habuimus:

9 Sed habitavimus in tabernaculis, & obedientes fuimus, juxta omnia, quæ præcepit nobis Ionadab pater noster.

10 Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, & ingrediamur Ierusalem à facie exercitus Chaldeorum, & à facie exercitus Syriæ: & mansimus in Ierusalem.

11 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:

12 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vade, & dic viris Iuda, & habitatoribus Ierusalem: Numquid non recipietis disciplinam ut obediat verbis meis, dicit Dominus?

14 Prævaluerunt sermones Ionadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis ut non biberent vinum: & non biberunt usque ad diem hanc, quia obedierunt præcepto patris sui: ego autem locutus sum ad vos, de mane confurgens & loquens, & non obedistis mihi.

15 Misique ad vos omnes servos meos prophetas, confurgens diluculo, intensque & dicens: Convertimini unusquisque à via sua pessima, & bona facite studia vestra: & nolite sequi deos alienos; neque colatis eos: & habitabitis in terra, quam dedi vobis & patribus vestris: & non inclinastis aurem vestram, neque audistis me.

16 Firmaverunt igitur filii Ionadab filii Rechab præceptum patris sui, quod præceperat eis: populus autem iste non obedivit mihi.

17 Idcirco hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Ecce ego adducam super Iuda, & super omnes habitatores Ierusalem, universam afflictionem, quam locutus sum adversus illos: eo quod locutus sum ad illos, & non audierunt: vocavi illos, & non responderunt mihi.

18 Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis præcepto Ionadab patris vestri, & custodistis omnia mandata ejus, & fecistis universa, quæ præcepit vobis:

19 Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

C A P V T XXXVI.

Iussu Domini mittit Ieremias inclusus carcere per Baruch librum comminationum, quem legat coram omni populo ut respiciant: porro rex Ioachim ipsum igni consumit, iubens Ieremiam & Baruch comprehendere, qui absconditi erant: Ieremias autem iussu Domini jubet Baruch alium scribere, & Ioachim ac semen ejus una cum Ierusalem prædicat perdesse.

Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosif regis Iuda: factum est verbum hoc ad Ieremiam à Domino, dicens:

1 Tolle volumen libri, & scribes in eo omnia verba, quæ locutus sum tibi adversum Israel & Iudam, & adversum omnes gentes, à die qua locutus sum ad te, ex diebus Iosif usque ad diem hanc:

2 Si forte audiente domo Iuda universa mala, quæ ego cogito facere eis, revertatur unusquisque à via sua pessima: & propitius ero iniquitati, & peccato eorum.

3 Vocavit ergo Ieremias Baruch filium Neriam: & scripsit Baruch ex ore Ieremiarum, omnes sermones Domini quos locutus est ad eum, in volumine libri:

4 Et præcepit Ieremias Baruch, dicens: Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum Domini.

5 Ingredere ergo tu, & lege de volumine, in quo scripsisti ex ore meo, verba Domini audiente populo in domo Domini, in die jejunii: insuper & audiente universo Iuda, qui veniunt de civitatibus suis leges eis:

6 Si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini, & revertatur unusquisque à

gia sua pessima : quoniam magnus furor & indignatio est, quam locutus est Dominus adversus populum hunc.

8 Et fecit Baruch filius Neriz, juxta omnia quæ præceperat ei Jeremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo Domini.

9 Factum est autem in anno quinto Ioakim filii Iosiz regis Iuda, in mense nono: prædicaverunt jejuniū in conspectu Domini omni populo in Ierusalem, & universæ multitudini, quæ confluerat de civitatibus Iuda in Ierusalem.

10 Legitque Baruch in volumine sermones Jeremiz in domo Domini, in Gazophylacio Gamariæ filii Saphan scribæ, in vestibulo superiori, in introitu portæ novæ domus Domini, audiente omni populo.

11 Cumque audisset michæas filius Gamariæ filii Saphan omnes sermones Domini ex libro:

12 Descendit in domum regis ad gazophylacium scribæ: & ecce ibi omnes principes sedebant: Elisama scriba, & Dalaias filius Semeiz, & Elnathan filius Achobor, & Gamarias filius Saphan, & Sedecias filius Hanania, & universi principes.

13 Et nuntiavit eis Michæas omnia verba, quæ audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi.

14 Miserunt itaque omnes principes ad Baruch, Iudi filium Nathaniz filii Selemiz, filii Chusi, dicens: Volumen ex quo legisti audiente populo, sume in manu tua, & veni. Tulit ergo Baruch filius Neriz volumen in manu sua, & venit ad eos.

15 Et dixerunt ad eum: Sede, & lege hæc in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum.

16 Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum: & dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos.

17 Et interrogaverunt eum, dicens: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore ejus.

18 Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos: & ego scribebam in volumine atramento.

19 Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, & abscondere tu & Jeremias, & nemo sciat ubi sitis.

20 Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamæ scribæ: & nuntiaverunt audiente rege omnes sermones.

21 Misitque rex Iudi utsumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio Elisamæ scribæ, legit audiente rege, & universis principibus qui stabant circa regem.

22 Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono: & posita erat arula coram eo plena prunis.

23 Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quatuor, scidit illud scalpello scribæ, & projecit in ignem, qui erat super arulam, donec consumeretur omne volumen igni, qui erat in arula.

24 Et non timuerunt, neque sciderunt vo-

limenta sua, rex & omnes servi ejus, qui audierunt universos sermones istos.

25 Verumtamen Elnathan, & Dalaias, & Gamarias, contradixerunt regi ne combureret librum: & non audivit eos.

26 Et præcepit rex Jeremiel filio Amelch, & Saraiz filio Ezriel, & Selemiz filio Abdeel, ut comprehenderent Baruch scribam, & Jeremiam prophetam: abscondit autem eos Dominus.

27 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam, postquam combusserat rex volumen, & sermones quos scripserat Baruch ex ore Jeremiz, dicens,

28 Rursum tolle volumen aliud: & scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in primo volumine, quod combussit Ioakim rex Iuda.

29 Et ad Ioakim regem Iuda, dices: Hæc dicit Dominus: Tu combussisti volumen illud, dicens: Quare scripsisti in eo annuntians: Festinus veniet rex Babylonis, & vastabit terram hanc, & cessare faciet ex illa hominem, & jumentum?

30 Propterea hæc dicit Dominus contra Ioakim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David: & cadaver ejus projicietur ad æstus per diem, & ad gelu per noctem.

31 Et visitabo contra eum, & contra semen ejus, & contra servos ejus, iniquitates suas, & adducam super eos, & super habitatores Ierusalem, & super viros Iuda, omne malum, quod locutus sum ad eos, & non audierunt.

32 Jeremias autem tulit volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Neriz scribæ: qui scripsit in eo ex ore Jeremiz omnes sermones libri, quem combusserat Ioakim rex Iuda igni: & insuper additi sunt sermones multos plures, quam antea fuerant.

C A P V T XXVII.

Sedecias Iechonia succedens petit pro se orare Jeremiam; qui, relicta à Chaldeis Ierusalem propter adventum exercitus Pharaonis, prophetas Chaldaos redituros, & Ierusalem exusturos: ipse quoque Jeremias urbem egrediens, casus in carcerem detrahitur; unde à Sedecia eductus, servatur in vestibulo carceris, assignata ipsi in dies torta panis.

1 **E**T regnavit rex Sedecias filius Iosiz pro Iechonia filio Ioakim: quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda.

2 Et non obedivit ipse, & servi ejus, & populus terræ, verbis Domini, quæ locutus est in manu Jeremiz prophete.

3 Et misit rex Sedecias Iuchal filium Selemiz, & Sephoniam filium Maatiz sacerdotem, ad Jeremiam prophetam, dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum.

4 Jeremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto: & audientes Chaldaei, qui obsidebant Ierusalem, huiusmodi nuntium, recesserunt ab Ierusalem.

5 Et factum est verbum Domini ad Jeremiam prophetam, dicens:

6 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sic dicis regi Iuda, qui misit vos ad me interrogandum:

rogandum : Ecce Exercitus Pharaonis, qui egressus est vobis in auxilium, revertetur in terram suam in Ægyptum.

7 Et redient Chaldæi, & bellabunt contra civitatem hanc: & capient eam, & succendent eam igni.

8 Hæc dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras, dicentes: Eunt abibunt, & recedent à nobis Chaldæi; quia non abibunt.

9 Sed & si percusseritis omnem exercitum Chaldæorum, qui præliantur adversum vos, & derelicti fuerint ex eis alii qui vulnerati: singuli de tentorio suo consurgent, & incendient civitatem hanc igni.

10 Ergo cum recessisset exercitus Chaldæorum ab Ierusalem propter exercitum Pharaonis.

11 Egressus est Ieremias de Ierusalem ut iret in terram Benjamin, & divideret ibi possessionem in conspectu civium.

12 Cumque pervenisset ad portam Benjamin, erat ibi custos portæ per vices, nomine Ierias, filius Selemiæ filii Hananiæ, & apprehendit Ieremiam prophetam, dicens: Ad Chaldæos profugis,

13 Et respondit Ieremias: Falsum est, non fugio ad Chaldæos. Et non audivit eum: sed comprehendit Ierias Ieremiam, & adduxit eum ad principes.

14 Quam ob rem irati principes contra Ieremiam, cæsum eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Jonathan scribæ: ipse enim præpositus erat super carcerem.

15 Itaque ingressus est Ieremias in domum Iaci & in ergastulum: & sedit ibi Ieremias diebus multis:

16 Mittens autem Sedecias rex tulit eum: & interrogavit eum in domo sua abscondite, & dixit: Putasne est sermo à Domino? Et dixit Ieremias: Est, & ait: In manus regis Babylonis traderis.

17 Et dixit Ieremias ad regem Sedeciam: Quid peccavi tibi: & servis tuis, & populo tuo, quia misisti me in domum carceris?

18 Vbi sunt prophetae vestri, qui prophetabant vobis, & dicebant: Non veniet rex Babylonis super vos, & super terram hanc?

19 Non ergo audi obsecro domine mi rex: valeat deprecatio mea in conspectu tuo: & ne me remittas in domum Jonathan scribæ, ne moriar ibi.

20 Præcepit ergo rex Sedecias ut traderetur Ieremias in vestibulo carceris, & daretur ei torta panis quotidie, excepto pulmento, donec consumerentur omnes panes de civitate: & mansit Ieremias in vestibulo carceris.

C A P V T XXXVIII.

Ieremias principibus à rege traditus mittitur in lacum lutosum: unde iussu regis per Abdemelech adductus in vestibulum carceris suadet regi ut egrediatur ad Chaldæos, alioqui nec ipse eos effugiet, & civitas ab eis igne succendetur: ubi quoque rex Ieremiam ut hoc colloquium servet secretum.

1 **A**udivit autem Sapharias filius Maahan, & Gedelias filius Phassur, & Iuchal filius Selemiæ, & Phassur filius Melchiz, sermones, quos Ieremias loquebatur ad omnem populum, dicens:

2 Hæc dicit Dominus: † Quicumque

manserit in civitate hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem profugerit ad Chaldæos, vivet, & erit anima ejus sospes & vivens.

3 Hæc dicit Dominus: Tradendo tradetur civitas hæc in manu exercitus regis Babylonis, & capiet eam.

4 Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste: de industria enim dissolvit manus virorum bellantium, qui remanserunt in civitate hac, & manus universi populi, loquens ad eos juxta verba hæc: si quidem homo iste non querit pacem populo huic, sed malum.

5 Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse in manibus vestris est: nec enim fas est regem vobis quidquam negare.

6 Tulerunt ergo Ieremiam, & projecerunt eum in lacum Melchiz filii Amelech, qui erat in vestibulo carceris: & submiserunt Ieremiam funibus in lacum, in quo non erat aqua, sed lutum: descendit itaque Ieremias in cœnum,

7 Audivit autem Abdemelech Æthiops vir eunuchus, qui erat in domo regis, quod misissent Ieremiam in lacum: porro rex sedebat in porta Benjamin.

8 Et egressus est Abdemelech de domo regis, & locutus est ad regem, dicens:

9 Domine mi rex, malefecerunt viri isti omnia quæcumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam, in tientes eum in lacum ut moriatur ibi fame, non sunt enim panes ultra in civitate.

10 Præcepit itaque rex Abdemelech Æthiopi: dicens tolle tecum hinc triginta viros, & leva Ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur.

11 Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis, quæ erat sub cellario: & tulit inde veteres pannos, & antiqua quæ computruerant, & submisit ea ad Ieremiam in lacum per funiculos.

12 Dixitque Abdemelech Æthiops ad Ieremiam: Pone veteres pannos, & hæc scissa & putrida, sub cubito manuum tuarum, & super funes, fecit ergo Ieremias sic.

13 Et extraxerunt Ieremiam funibus, & eduxerunt eum de lacu: mansit autem Ieremias in vestibulo carceris.

14 Et misit rex Sedecias, & tulit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tertium, quod erat in domo Domini: & dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego te sermonem, ne abscondas à me aliquid.

15 Dixit autem Ieremias ad Sedeciam: Si annuntiavero tibi, numquid non interficies me? & si consilium dederò tibi, non me audies.

16 Iuravit ergo rex Sedecias Ieremiam clam, dicens: Vivit Dominus, qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, & si tradidero te in manus virorum istorum, qui querunt animam tuam.

17 Et dixit Ieremias ad Sedeciam: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua, & civitas hæc non succendetur igni: & salvus eris tu, & domus tua.

18 Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur civitas hæc in manus Chaldaeorum, & succendent eam igni: & tu non effugies de manu eorum.

19 Et dixit rex Sedecias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter Iudæos, qui transfugerunt ad Chaldaeos: ne forte tradar in manus eorum, & illudant mihi.

20 Respondit autem Ieremias: Non te tradent, audi quæso vocem Domini, quam ego loquor ad te, & bene tibi erit, & vivet anima tua.

21 Quod si nolueris egredi: iste est sermo, quem ostendit mihi Dominus:

22 Ecce omnes mulieres, quæ remanserunt in domo regis Iudæ, educuntur ad principes regis Babylonis: & ipsæ dicent: Seduxerunt te, & prævaluerunt adversum te viri pacifici tui, demerferunt in cæno & in lubrico pedes tuos, & recesserunt à te.

23 Et omnes uxores tuæ, & filii tui educuntur ad Chaldaeos: & non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris: & civitatem hanc comburet ignis.

24 Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam: Nullus sciat verba hæc, & non morieris.

25 Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, & venerint ad te, & dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, non te interficiemus: & quid locutus est tecum rex:

26 Dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci juberet in domum Jonathan, & ibi morerer.

27 Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam, & interrogaverunt eum: & locutus est eis, juxta omnia verba quæ præceperat ei rex, & cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum.

28 Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris, usque ad diem quo capta est Ierusalem: & factum est ut capere ur Ierusalem.

C A P V T XXXIX

Ierusalem à rege Babylonis capta, rex Sedecias fugiens capitur una cum principibus: & ejus filii in conspectu ipsius cruciuntur cum nobilibus, ipseque exoculatur, ac vinctus in Babylonem ducitur: subverso autem muro Ierusalem, & palatio aliisque domibus igne succensis, pars vulgi transfertur in Babylonem, & pars Ierosolymis relinquitur, Ieremias vero de carceris vestibulo liber educitur.

4. Reg. 25. 1. Inf. 52. 4. **I**N nono Sedeciae regis Iudæ, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus ad Ierusalem, & obsidebant eam.

2 Undecimo autem anno Sedeciae, mense quarto, quinta mensis, aperta est civitas.

3 Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, & sederunt in porta media: Neregel, Serefer, Semegarnabu, Sarfachin, Babsares, Neregel, Serefer, Rebmag, & omnes reliqui principes regis Babylonis.

4 Cumque vidisset eos Sedecias rex Iudæ, & omnes viri bellatores, fugerunt: & egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, & per portam, quæ erat inter duos muros, & egressi sunt ad viam deserti.

5 Persecutus est autem eos exercitus Chaldaeorum: & comprehenderunt Sede-

ciam in campo solitudinis Ierichuntinæ, & captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblata, quæ est in terra Emath: & locutus est ad eum iudicia.

6 Et occidit rex Babylonis filios Sedeciae in Reblata, in oculis ejus: & omnes nobiles Iudæ occidit rex Babylonis.

7 Oculos quoque Sedeciae eruit: & vinxit eum con pedibus ut duceretur in Babylonem.

8 Domum quoque regis, & domum vulgi succenderunt Chaldaei igni, & murum Ierusalem subverterunt.

9 Et reliquias populi, qui remanserant in civitate, & perfugas, qui transfugerant ad eum, & superfluos vulgi, qui remanserant, transtulit Nabuzardan magister militum in Babylonem.

10 Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister militum in terra Iudæ: & dedit eis vineas & cisternas in die illa.

11 Præceperat autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia Nabuzardan magistro militum, dicens:

12 Tolle illum, & pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut voluerit, sic facias ei.

13 Misit ergo Nabuzardan princeps militiæ, & Nabusezban, & Rabsares, & Neregel, & Serefer, & Rebmag, & omnes optimates regis Babylonis.

14 Miserunt, & tulerunt Ieremiam de vestibulo carceris, & tradiderunt eum Godoliam filio Ahicam filii Saphan, ut intraret in domum, & habitaret in populo.

15 Ad Ieremiam autem factus fuerat sermo Domini, cum clausus esset in vestibulo carceris, dicens:

16 Vade, & dic Abdemelech Æthiopi, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum, & non in bonum: & erunt in conspectu tuo in die illa.

17 Et liberabo te in die illa, ait Dominus: & non traderis in manus virorum, quos tu formidas:

18 Sed eruens liberabo te, & gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

C A P V T XL

Ieremia permittitur libere habitare ubicunque voluerit; cui una cum dispersis Iudæis venit ad Godoliam præfectum reliquit Iudæorum: qui Godolias audire noluit Iohanan monentem ipsius de Imahel intentante ei mortem.

Sermo, qui factus est ad Ieremiam à Domino, postquam dimissus est à Nabuzardan magistro militiæ de Rama, quando tulit eum vinctum catenis in medio omnium, qui migrabant de Ierusalem & Iudæ, & ducebantur in Babylonem.

2 Tollens ergo princeps militiæ Ieremiam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum hoc super locum istum,

3 Et adduxit: & fecit Dominus sicut locutus est, quia peccastis Domino, & non audistis vocem ejus, & factus est vobis sermo hic.

4 Nunc ergo ecce solvi te hodie de catenis, quæ sunt in manibus tuis: si placet tibi

tibi ut venias mecum in Babylonem, veni : & ponam oculos meos super te : si autem displicet tibi venire mecum in Babylonem, reside : ecce omnis terra in conspectu tuo est : quod elegeris, & quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge.

5 Et mecum noli venire : sed habita apud Godoliam filium Ahicam filii Saphan, quem præposuit rex Babylonis civitatibus Iuda, habita ergo cum eo in medio populi : vel quocumque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militiæ cibaria, & munuscula, & dimisit eum.

6 Venit autem Ieremias ad Godoliam filium Ahicam in Masphath, & habitavit cum eo in medio populi, qui relictus fuerat in terra.

7 Cumque audissent omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant per regiones, ipsi & socii eorum, quod præfecisset rex Babylonis Godoliam filium Ahicam terræ, & quod commendasset ei viros, & mulieres, & parvulos, & de pauperibus terræ, qui non fuerant translati in Babylonem :

8 Venerunt ad Godoliam in Masphath : & Ismahel filius Nathaniz, & Iohanan & Jonathan filii Caree, & Sarcas filius Thanehumeth, & filii Ophi, qui erant de Neophathi, & Iezonias filius Maachathi, ipsi & viri eorum.

† 4. 9 † Et juravit eis Godolias filius Ahicam
Regum. filii Saphan, & comitibus eorum, dicens :
25.24. Nolite timere servire Chaldeis, habitare in
terra, & servite regi Babylonis, & bene erit
vobis.

10 Ecce ego habitabo in Masphath, ut respondeam præcepto Chaldeorum, qui mittuntur ad nos : vos autem colligite vindemiam, & messem, & oleum, & condite in vasis vestris, & manete in urbibus vestris, quas tenetis.

11 Sed & omnes Iudæi, qui erant in Moab, & in filiis Ammon & in Idumæa, & in universis regionibus, audito quod dedisset rex Babylonis reliquias in Iudæa, & quod præposuisset super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan :

12 Reversi sunt, inquam, omnes Iudæi de universis locis, ad quæ profugerant, & venerunt in terram Iuda ad Godoliam in Masphath : & collegerunt vinum, & messem multam nimis.

13 Iohanan autem filius Caree, & omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant in regionibus, venerunt ad Godoliam in Masphath.

14 Et dixerunt ei : Scito quod Baalis rex filiorum Ammon misit Ismahel filium Nathaniz percutere animam tuam. Et non credidit eis Godolias filius Ahicam.

15 Iohanan autem filius Caree dixit ad Godoliam seorsum in Masphath, loquens : Ibo, & percutiam Ismael filium Nathaniz nullo sciente, ne interficiat animam tuam, & dissipentur omnes Iudæi, qui congregati sunt ad te, & peribunt reliquiae Iuda.

16 Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium Caree : Noli facere verbum hoc : falsum enim tu loqueris de Ismahel.

CAPUT XII.

Ismahel dolo occidit Godoliam præfectum, cum Iudæis & Chaldeis qui cum eo erant in Masphath, aliosque octoginta interimens, pepercit decem qui thesauros habere dicebant : ac tandem veritus Iohanan & principes bellatorum, fugit cum octo viris, liberato populo quem ceperat captivum : omnes autem qui reliqui sunt, statuunt fugere in Aegyptum à facie Chaldeorum.

1 ET factum est in mense septimo, venit Ismahel filius Nathaniz, filii Elisama de semine regali, & optimates regis, & decem viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Masphath : & comederunt ibi panes simul in Masphath.

2 Surrexit autem Ismahel filius Nathaniz, & decem viri qui cum eo erant, & percusserunt Godoliam filium Ahicam filii Saphan gladio, & interfecerunt eum, quem præfecerat rex Babylonis terræ.

3 Omnes quoque Iudæos, qui erant cum Godolia in Masphath, & Chaldeos, qui reperi sunt ibi, & viros bellatores percussit Ismahel.

4 Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc sciente,

5 Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri, rasi barba, & scissis vestibus, & squalentes : & munera & thus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini.

6 Egressus ergo Ismahel filius Nathaniz in occursum eorum de Masphath, incedens & plorans ibat : cum autem occurrisset eis, dixit ad eos : Venite ad Godoliam filium Ahicam.

7 Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Ismahel filius Nathaniz circa medium lacu, ipse, & viri qui erant cum eo.

8 Decem autem viri reperi sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismahel : Noli occidere nos : quia habemus thesauros in agro, frumenti, & hordei, & olei, & mellis. Et cessavit, & non interfecit eos cum fratribus suis.

9 Lacus autem, in quem projecerat Ismahel omnia cadavera virorum, quos percussit propter Godoliam, ipse est, quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israël : ipsum replevit Ismahel filius Nathaniz occisis.

10 Et captivas duxit Ismael omnes reliquias populi, qui erant in Masphath : filius regis, & universum populum, qui remanserant in Masphath : quos commendaverat Nabuzardan princeps militiæ Godoliz filio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius Nathaniz, & abiit ut transiret ad filios Ammon.

11 Audivit autem Iohanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, omne malum, quod fecerat Ismahel filius Nathaniz.

12 Et assumptis universis viris, profecti sunt ut bellarent adversum Ismahel filium Nathaniz, & invenerunt eum ad aquas multas, quæ sunt in Gabaon.

13 Cumque vidisset omnis populus, qui erat cum Ismahel, Iohanan filium Caree, & universos principes bellatorum, qui erant cum eo, lætati sunt.

14 Et reversus est omnis populus, quem ceperat Ismahel, in Masphath: reversusque abiit ad Iohanan filium Caree.

15 Ismahel autem filius Nathaniae fugit cum octo viris à facie Iohanan, & abiit ad filios Ammon.

16 Tulit ergo Iohanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, universas reliquias vulgi, quas reduxerat ab Ismahel filio Nathaniae de Masphath, postquam percussit Godoliam filium Ahicam; fortes viros ad prælium, & mulieres, & pueros, & eunuchos, quos reduxerat de Gabaon.

17 Et abierunt, & sederunt peregrinantes Chamaam, quæ est juxta Bethlehchem, ut pergerent, & introirent Ægyptum.

18 A facie Chaldæorum: timebant enim eos, quia percussit Ismahel filius Nathaniae Godoliam filium Ahicam, quem præposuerat rex Babylonis in terra Iuda.

C A P V T X L I I

Missus Ieremias ad orandum ac consulendum Dominum pro reliquiis Iudeorum, respondet ipse fore salvos si in Iudea maneat: si autem in Ægyptum fugiant, dicit omnes gladio, fame, & peste perituros.

1 **E**T accesserunt omnes principes bellatorum, & Iohanan filius Caree, & Iezonias filius Osaie, & reliquum vulgus à parvo usque ad magnum:

2 Dixeruntque ad Ieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo: & ora pro nobis ad Dominum Deum tuum, pro universis reliquiis istis; quia derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur:

3 Et annuntiet nobis Dominus Deus tuus viam, per quam pergamus, & verbum, quod faciamus.

4 Dixit autem ad eos Ieremias propheta: Audivi: ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra, omne verbum quodcumque responderit mihi, indicabo vobis; nec celabo vos quidquam.

5 Et illi dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos testis veritatis & fidei, si non juxta omne verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus,

6 Sive bonum est, sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem minimus te, obediemus: ut bene sit nobis cum audierimus vocem Domini Dei nostri.

7 Cum autem completi essent decem dies, factum est verbum Domini ad Ieremiam.

8 Vocavitque Iohanan filium Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, & universum populum à minimo usque ad magnum.

9 Et dixit ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israël, ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras in conspectu ejus:

10 Si quiescentes manseritis in terra hac, ædificabo vos, & non destruam, plantabo, & non evellam: jam enim placatus sum super malo quod feci vobis.

11 Nolite timere à facie regis Babylonis, quem vos pavidi formidatis: nolite metuere eum, dicit Dominus: quia vobiscum sum

ego, ut salvos vos faciam, & eruum de manu ejus.

12 Et dabo vobis misericordias, & miserebor vestri, & habitare vos faciam in terra vestra.

13 Si autem dixeritis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem Domini Dei nostri,

14 Dicentes: nequaquam, sed ad terram Ægypti pergemus: ubi non videbimus bellum, & clangorem tubæ non audiemus, & famem non sustinebimus: & ibi habitabimus.

15 Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquiarum Iuda: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël: Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini Ægyptum, & intraveritis ut ibi habitetis:

16 Gladius, quem vos formidatis, ibi comprehendet vos in terra Ægypti: & fames, pro qua estis solliciti, adhærebit vobis in Ægypto, & ibi moriemini.

17 Omnesque viri, qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Ægyptum, ut habitent ibi, morientur gladio, & fame, & peste: nullus de eis remanebit, nec effugiet à facie mali, quod ego afferam super eos.

18 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël: Sicut conflatus est furor meus, & indignatio mea super habitatores Ierusalem: sic conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Ægyptum, & eritis in iusjurandum, & in stuporem, & in maledictum, & in opprobrium: & nequaquam ultra videbitis locum istum:

19 Verbum Domini super vos reliquiarum Iuda: Nolite intrare Ægyptum; scientes scietis qui obtestatus sum vos hodie,

20 Quia decepistis animas vestras: vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum, dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, & juxta omnia quæcumque dixerit tibi Dominus Deus noster, sic annuntia nobis, & faciemus.

21 Et annuntiavi vobis hodie, & non audistis vocem Domini Dei vestri, super universis pro quibus misit me ad vos.

22 Nunc ergo scientes scietis quia gladio, & fame, & peste moriemini in loco, ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

C A P V T X L I I I

Reliquie Iudeorum non audientes Domini præceptum quod referebat Ieremias, proficiscuntur una cum Ieremia & Baruch in Ægyptum; ubi constitutus Ieremias vaticinatur regem Babylonis restitutum terram Ægypti cum idolis suis, eique dominaturum.

1 **F**actum est autem, cum complexer Ieremias loquens ad populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc:

2 Dixit Azarias filius Osaie, & Iohanan filius Caree, & omnes viri superbi, dicentes ad Ieremiam: Mendacium tu loqueris: non misit te Dominus Deus noster, dicens: Ne ingrediamini Ægyptum ut habitetis illic.

3 Sed Baruch filius Neriae incitat te adversum nos, ut tradat nos in manus Chaldæorum.

daorum, ut interficiat nos, & traduci faciat in Babylonem.

4 Et non audivit Iohanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, & universus populus, vocem Domini, ut manerent in terra Iuda.

5 Sed tollens Iohanan filius Caree: & universi principes bellatorum, universos reliquiarum Iuda, qui reversi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante dispersi, ut habitarent in terra Iuda:

6 Viros, & mulieres, & parvulos, & filias regis, & omnem animam, quam reliquerat Nabuzardan princeps militie cum Godolia filio Ahicam filii Saphan, & Ieremiam prophetam, & Baruch filium Nerie.

7 Et ingressi sunt terram Egypti, quia non obedierunt voci Domini: & venerunt usque ad Taphnis.

8 Et factus est sermo Domini ad Ieremiam in Taphnis, dicens:

9 Sume lapides grandes in manu tua, & abscondes eos in crypta, quæ est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis, cernentibus viris Iudæis:

10 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Exercituum Deus Israël: Ecce ego mittam, & assumam Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: & ponam thronum ejus super lapides istos, quos abscondi, & statuet solium suum super eos.

11 Veniensque percutiet terram Egypti, quos in mortem, in mortem; & quos in captivitatem, in captivitatem; & quos in gladium, in gladium.

12 Et succendet ignem in delubris deorum Egypti, & comburet ea, & captivos ducet illos: & amicietur terra Egypti, sicut amicitur pastor pallio suo: & egredietur inde in pace.

13 Et conteret statuas domus solis, quæ sunt in terra Egypti: & delubra deorum Egypti comburet igni.

C A P V T X L I V.

Iudæi in Aegypto reprehensi à Ieremia super idololatria, obstinate respondent una cum multitudine mulierum, se permansuros in idololatria inveterata: quos Ieremias prædicit universos gladio & fame consumendos, regemque Aegypti tradendum in manus inimicorum suorum, ac terram Aegypti profluvio vastandam.

1 Verbum quod factum est per Ieremiam ad omnes Iudæos, qui habitabant in terra Egypti, habitantes in Magdalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in terra Phatures, dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Vos vidistis omne malum istud, quod adduxi super Ierusalem, & super omnes urbes Iuda: & ecce desertæ sunt hodie, & non est in eis habitator.

3 Propter malitiam, quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent, & irent ut sacrificarent, & colerent deos alienos, quos nesciebant & illi, & vos, & patres vestri.

4 Et misi ad vos omnes servos meos prophetas, de nocte consurgens mittensque & dicens: Nolite facere verbum abominationis huiusmodi odi, quam odivi.

5 Et non audierunt, nec inclinaverunt au-

rem suam, ut converterentur à malis suis, & non sacrificarent diis alienis.

6 Et conflata est indignatio mea & furor meus, & succensa est in civitatibus Iuda, & in plateis Ierusalem: & versæ sunt in solitudinem & vastitatem secundum diem hanc.

7 Et nunc hæc dicit Dominus, exercituum Deus Israël: Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras: ut intereat ex vobis vir & mulier, parvulus & lactens de medio Iudæ, nec relinquatur vobis quidquam residuum.

8 Provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in terra Egypti, in quam ingressi estis ut habitetis ibi: & dispereatis, & sitis in maledictionem, & in opprobrium cunctis gentibus terræ?

9 Numquid obliti estis mala patrum vestrorum, & mala regum Iuda, & mala uxorum ejus, & mala vestra, & mala uxorum vestrarum, quæ fecerunt in terra Iuda, & in regionibus Ierusalem?

10 Non sunt mundati usque ad diem hanc: & non timuerunt, & non ambulaverunt in lege Domini, & in præceptis meis, quæ dedi coram vobis & coram patribus vestris.

11 Ideo hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: † Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum: & disperdam omnem Iudam. † Amos 9.4.

12 Et assumam reliquias Iudæ, qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram Egypti, & habitarent ibi; & consumentur omnes in terra Egypti: cadent in gladio & in fame: & consumentur à minimo usque ad maximum, in gladio & in fame morientur: & erunt in iusjurandum, & in miraculum, & in maledictionem, & in opprobrium.

13 Et visitabo super habitantes terræ Egypti, sicut visitavi super Ierusalem, in gladio, & fame, & peste.

14 Et non erit qui effugiat, & sit residuus de reliquis Iudæorum, qui vadunt ut peregrinentur in terra Egypti: & revertantur in terram Iuda, ad quam ipsi elevarunt animas suas ut revertantur, & habitent ibi: non revertentur nisi qui fugerint.

15 Responderunt autem Ieremiæ omnes viri, scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis, & universæ mulieres, quarum stabat multitudo grandis, & omnis populus habitantium in terra Egypti in Phatures, dicentes:

16 Sermonem quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus ex te:

17 Sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, ut sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina, sicut fecimus nos, & patres nostri, reges nostri, & principes nostri, in urbibus Iuda, & in plateis Ierusalem: & saturati sumus panibus, & bene nobis erat, malumque non vidimus,

18 Ex eo autem tempore, quo cessavimus sacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina, indigenus omnibus, & gladio & fame consumpti sumus.

19 Quod

19 Quod si nos sacrificamus reginæ cæli, & libamus ei libamina: numquid sine viris nostris fecimus ei placentas, ad colendum eam, & libandum ei libamina?

20 Et dixit Ieremias ad omnem populum, adversum viros, & adversum mulieres, & adversum universam plebem, qui respondeant ei verbum, dicens:

21 Numquid non sacrificium, quod sacrificastis in civitatibus Iuda, & in plateis Ierusalem, vos & patres vestri, reges vestri, & principes vestri, & populus terræ, horum recordatus est Dominus, & ascendit super cor ejus?

22 Et non poterat Dominus ultra portare propter malitiam studiorum vestrorum, & propter abominationes, quas fecistis: & facta est terra vestra in desolationem, & in stuporem, & in maledictum, eo quod non sit habitator, sicut est dies hæc.

23 Propterea quod sacrificaveritis idolis, & peccaveritis Domino, & non audieritis vocem Domini, & in lege, & in præceptis, & in testimoniis ejus non ambulaveritis: idcirco evenerunt vobis mala hæc, sicut est dies hæc.

24 Dixit autem Ieremias ad omnem populum, & ad universas mulieres: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui estis in terra Ægypti:

25 Hæc inquit Dominus exercituum Deus Israël, dicens: Vos, & uxores vestræ, locuti estis ore vestro, & manibus vestris implestis, dicentes: Faciamus vota nostra, quæ vovimus, ut sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina. Implestis vota vestra, & opere perpetrastis ea.

26 Ideo audite verbum Domini omnis Iuda, qui habitatis in terra Ægypti: Ecce ego juravi in nomine meo magno, ait Dominus, quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Iudæi, dicentis: Vivit Dominus Deus in omni terra Ægypti.

27 Ecce ego vigilabo super eos in malum, & non in bonum: & consumantur omnes viri Iuda, qui sunt in terra Ægypti, gladio & fame, donec penitus consumantur.

28 Et qui fugerint gladium, revertentur de terra Ægypti in terram Iuda viri pauci: & scient omnes reliquæ Iuda, ingredientium terram Ægypti, ut habitent ibi, cujus sermo compleatur, meus, an illorum.

29 Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego super vos in loco isto: ut sciatis quia verè complebuntur sermones mei contra vos in malum.

30 Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum ejus, & in manu quærentium animam illius: sicut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, & quærentis animam ejus.

C A P V T XLV.

Deus per Ieremiam arguit Baruch, quod querere se se dolorem habere & non requiem; cui tamen in cæterorum vastatione pollicetur securitatem.

1 Verbum, quod locutus est Ieremias propheta ad Baruch filium Nerijæ,

cum scripisset verba hæc in libro ex ore Ieremijæ, anno quarto Ioachim filii Josijæ regis Iuda, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch:

3 Dixisti: Væ misero mihi, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, & requiem non inveni.

4 Hæc dicit Dominus: Sic dices ad eum: Ecce quod ædificavi, ego destruo: & quod plantavi, ego evellō, & universam terram hanc.

5 Et tu quæris tibi grandia? noli quærere, quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus; & dabo tibi animam tuam in salutem, in omnibus locis, ad quæcumque perrexeris.

C A P V T XLVI.

Dominus per Ieremiam Pharaoni & Ægypto præannuntiat desolationem, quam inducet Nabuchodonosor; Iudæis autem & filiis Israël consolationem tandem ac liberationem: universis vero gentibus ad quod Deus illos ejecerat, vastationem.

1 Quid factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes,

2 Ad Ægyptum, adversum exercitum Pharaonis Nechao regis Ægypti, qui erat juxta fluvium Euphraten in Charcamis, quem percussit, Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioachim filii Josijæ regis Iuda.

3 Præparate scutum, & clypeum, & procedite ad bellum.

4 Iungite equos, & ascendite equites: state in galeis, polite lanceas, induite vos loriceis.

5 Quid igitur? vidi ipsos pavidos, & terga vertentes, fortes eorum cæcos: fugerunt conciri, nec respexerunt: terror undique, ait Dominus.

6 Non fugiat velox, nec salvari se putet fortis: Ad aquilonem juxta flumen Euphraten victi sunt, & ruerunt.

7 Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: & veluti fluviorum, intumescunt gurgites ejus?

8 Ægyptus fluminis instar ascendit, & velut flumina movebuntur fructus ejus, & dicet: Ascendens operiam terram: perdam civitatem, & habitatores ejus.

9 Ascendite equos, & exultate in curribus; & procedant fortes, Æthiopia & Lybyestenes scutum, & Lydii arripientes & jacentes sagittas.

10 Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis: devorabit gladius, & saturabitur, & inebriabitur sanguine eorum: víctima enim Domini Dei exercituum in terra aquilonis juxta flumen Euphraten.

11 Ascende in Galaad, & tolle resinam: filia virgo Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.

12 Audierunt gentes ignominiam tuam, & ululatus tuus replevit terram: quia fortis impigit in fortem, & ambo pariter conciderunt.

13 Verbum quod locutus est Dominus ad Ieremiam prophetam, super eo quod veni-

rus esset Nabuchodonosor rex Babylonis & percussurus terram Ægypti.

14 Annuntiate Ægypto, & auditum facite in Magdalo, & resonet in Memphis, & in Taphnis, dicite, Sta, & prepara te: quia devorabit gladius ea, quæ per circuitum suum sunt.

15 Quare computruit fortis tuus? non stetit, quoniam Dominus subvertit eum.

16 Multiplicavit ruentes, ceciditque vir ad proximum suum: & dicent: Surge, & revertamur ad populum nostrum, & ad terram nativitatis nostræ, à facie gladii columbæ.

17 Vocate nomen Pharaonis regis Ægypti, tumultum adduxit tempus.

18 Vivo ego (inquit rex, Dñs exercituum nomen ejus) quoniam sicut Thabor in montibus, & sicut Carmelus in mari, veniet.

19 Vasa transmigrationis facti tibi habitatrix filia Ægypti: quia Memphis in solitudinem erit, & deseretur, & inhabitabilis erit.

20 Vitula elegans atque formosa Ægyptus: stimulator ab aquilone veniet ei.

21 Mercenarii quoque ejus, qui versabantur in medio ejus, quasi vituli saginati versi sunt, & fugerunt simul, nec stare potuerunt: quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum.

22 Vox ejus quasi æris sonabit: quoniam cum exercitu properabunt, & cum securibus venient ei, quasi cadentes ligna.

23 Succiderunt saltum ejus, ait Dominus, qui supputari non potest: multiplicati sunt super locustas, & non est eis numerus.

24 Confusa est filia Ægypti, & tradita in manus populi aquilonis.

25 Dixit Dominus exercituum Deus Israël: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandriæ: & super Pharaonem, & super Ægyptum, & super deos ejus, & super reges ejus, & super Pharaonem, & super eos qui confidunt in eo.

26 Et dabo eos in manus quærentium animam eorum, & in manus Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manus servorum ejus: & post hæc habitabitur sicut diebus pristinis, ait Dominus.

† *Isaia* 43. 1. 27 † Et tu ne timeas serve meus Jacob, & ne paveas Israël: quia ecce ego salvum te faciam de longinquo, & semen tuum de terra captivitatis tuæ; & revertetur Jacob, & requiescet, & prosperabitur: & non erit qui exterreat eum.

28 Et tu noli timere serve meus Jacob, ait Dominus: quia tecum ego sum, quia ego consumam cunctas gentes, ad quas ejeci te: te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi.

C A P V T XLVII

Vastatio prædicitur Palæstinarum, Tyri, Sidonis, Gaza, & Ascalonis.

1 Quid factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Palæstinos, antequam percuteret Pharaon Gazam:

2 Hæc dicit Dominus: Ecce aquæ ascendant ab aquilone, & erunt quasi torrens inundans, & operient terram & plenitudinem ejus, urbem & habitatores ejus: clamabunt homines, & ulu-

labunt omnes habitatores terræ,

3 A strepitu pompæ armorum, & bellatorum ejus, à commotione quadrigarum ejus, & multitudine rotarum illius. Non respuerunt patres filios manibus dissolutis:

4 Pro adventu, diei, in quo vastabuntur omnes Philisthim, & dissipabitur Tyrus, & Sidon cum omnibus reliquiis auxiliis suis, depopulatus est enim Dominus Palæstinos, reliquias insulæ Cappadociæ.

5 Venit calvitium super Gazam: conticuit Ascalon: & reliquæ vallis earum: usquequo concideris?

6 Omicro Domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & file.

7 Quomodo quiescet, cum Dominus præceperit ei adversus Ascalonem, & adversus maritimas ejus regiones, ibique condixerit illi?

C A P V T XLVIII.

Prædicit Dominus vastationem Moab & omnium urbium ejus, sed in novissimis diebus captivitatem ipsorum relaxandam: maledictus dicitur faciens opus Domini fraudulenter, & gladium suum à sanguine prohibens.

1 A D Moab hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Væ super Nabob, quoniam vastata est, & confusa: capta est Cariathaim: confusa est fortis, & tremuit,

2 Non est ultra exultatio in Moab contra Hesebon: cogitaverunt malum, Venite, & disperdamus eam de gente: ergo silens conticesces, sequeturque te gladius.

3 Vox clamoris de Oronaim: vastitas, & contritio magna.

4 Contrita est Moab: annuntiate clamorem parvulis ejus.

5 Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu: quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt.

6 Fugite, salvate animas vestras: & eritis quasi myricæ in deserto,

7 Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoque capieris: & ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes ejus, & principes ejus simul.

8 Et veniet prædo ad omnem urbem, & urbs nulla salvabitur: & peribunt valles, & dissipabuntur campestria: quoniam dixit Dominus.

9 Date florem Moab, quia florens egredietur: & ivitates ejus desertæ erunt, & inhabitabiles.

10 Maledictus, qui fecit opus Domini fraudulenter: & maledictus, qui prohibet gladium suum à sanguine.

11 Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requievit in facibus suis: nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationem non abiit: idcirco permansit gustus ejus in eo, & odor ejus non est immuratus.

12 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & mittam ei ordinatorum, & stratores laguncularum, & sternent eum, & vasa ejus exhaurient, & lagunculas eorum collident.

13 Et confundetur Moab à Chamos.

sicut

† 3. *Reg. 12.* 29. *Isaia* 16.6. *Isaia* 16.10. *Isaia* 16.6. *Isaia* 16.10.

† sicut confusa est domus Israel à Bethel, in qua habebat fiduciam.

14 Quomodo dicitis: fortes sumus, & viri robusti ad præliandum?

15 Vastata est Moab, & civitates illius succiderunt: & electi juvenes ejus descenderunt in occisionem: ait rex, Dominus exercituum nomen ejus.

16 Propter est interitus Moab ut veniat: & malum ejus velociter accurret nimis.

17 Consolamini eum omnes, qui estis in circuitu ejus, & universi, qui scitis nomen ejus, dicite: Quomodo contracta est virga fortis, baculus gloriosus?

18 Descende de gloria, & sede in fili, habitatio filiae Dibon: quoniam vastator Moab ascendit ad te, dissipavit munitiones tuas.

19 In via sta, & prospice habitatio Aroer: interroga fugientem: & ei qui evasit, dic: Quid accidit?

20 Confusus est Moab, quoniam victus est: ululare, & clamare, annunciate in Arnon: quoniam vastata est Moab.

21 Et judicium venit ad terram campestem; super Helon, & super Iasa, & super Mephaath,

22 Et super Dibon, & super Nabo, & super domum Deblahaim,

23 Et super Cariathaim, & super Bethgamul, & super Bethmaon,

24 Et super Carioth, & super Bosra; & super omnes civitates terræ Moab, quæ longè, & quæ propè sunt.

25 Abscissum est cornu Moab, & brachium ejus contritum est, ait Dominus.

26 Inebriate eum quoniam contra Dominum erectus est: & allidet manum Moab in vomitu suo, & erit in derisum etiam ipse.

27 Fuit enim in derisum tibi Israël, quasi inter fures reperisses eum: propter verba ergo tua quæ adversum illum locutus es, captivus duceris.

28 Relinquire civitates, & habitare in petra, habitatores Moab: & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis.

29 † Audivimus superbiam Moab: superbus est valde, sublimitatem ejus, & arrogantiam, & superbiam, & altitudinem cordis ejus,

30 Ego scio, ait Dominus, jactantiam ejus: & quod non sit juxta eam virtus ejus, nec juxta quod poterat conata sit facere.

31 Ideo super Moab ejulabo, & ad Moab universam clamabo, ad viros muri fictilis lamentantes.

32 De planctu Iazer plorabo tibi vinea Sabama: propagine tuæ transierunt mare, usque ad mare Iazer pervenerunt: super messem tuam, & vindemiam tuam pædo irrui.

33 † Ablata est lætitia & exultatio de Carmelo, & de terra Moab, & vinum de torcularibus fusi: nequaquam calcator uvæ solum celeum a cantabit.

34 De clamore Hesebon usque Eleale, & Iasa, dederunt vocem suam, à Segor usque ad Oronaim vitula conternante: aquæ quoque Nemrim pessimæ erunt.

35 Et auferam de Moab, ait Dominus: offerentem in excelsis, & sacrificantem diis ejus.

36 Propter cor meum ab Moab quasi tibia resonabit: & cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tiliarum: quia plus feci quam potuit, idcirco perierunt.

37 † Omne enim caput calvitium, & omnis barba rasa erit: in cunctis manibus colligatio, & super omne dorsum cilicium.

38 Super omnia recta Moab, & in plateis ejus, omnis planctus: quoniam contrivi Moab sicut vas inutile, ait Dominus.

39 Quomodo victa est, & ululaverunt? quomodo dejecit cervicem Moab, & confusus est? Eritque Moab in derisum, & in exemplum omnibus in circuitu suo.

40 Hæc dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit, & extendet alas suas ab Moab.

41 Capta est Carioth, & munitiones comprehensæ sunt: & erit cor fortium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis.

42 Et cessabit Moab esse populus: quoniam contra Dominum gloriatus est.

43 Pavor, & fovea, & laqueus super te o habitator Moab, dicit Dominus.

44 † Qui fugerit à facie pavoris, cadet in foveam: & qui conscenderit de fovea, capietur laqueo: adducam enim super Moab annum visitationis eorum, ait Dominus.

45 In umbra Hesebon steterunt de laqueo fugientes: quia ignis egressus est de Hesebon, & flamma de medio Seon, & devorabit partem Moab, & verticem filiorum tumultus.

46 Væ tibi Moab, periisti popule Chamas: quia comprehensi sunt filij tui, & filia tua in captivitatem.

47 Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus; ait Dominus. Hucusque judicia Moab.

C A P V T X L I X.

Desolatio Ammon, Idumææ, Damasci, Cedar, regnumque Asor & Aelam prænuntiatur; captivitas autem filiorum Ammon ac Aelam eadem solvenda.

1 **A**D filios Ammon. Hæc dicit Dominus: Numquid non filij sunt Israel? aut hæres non est ei? Cur igitur hæreditate possedit Melchom, Gad: & populus ejus in urbibus ejus habitavit?

2 Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus: & audirum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum prælij, & erit in tumultum dissipata, filiaque ejus igni succendentur, & possidebit Israel possessores suos, ait Dominus.

3 Vlula Hesebon, quoniam vastata est Hai; clamate filij Rabbath, accingite vos ciliciis: plangite & circuite per sepes: quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sacerdotes ejus & principes ejus simul.

4 Quid gloriaris in vallibus? defluxit vallis tua, filia delicata, quæ confidebas in thesauris tuis, & dicebas: Quis veniet ad me?

5 Ecce ego inducam super te terrorem, ait Dominus Deus exercituum, ab omnibus qui sunt in circuitu tuo: & dispergemini singuli à conspectu vestro, nec erit qui congreget fugientes.

6 Et post hæc reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait Dominus.

7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum: Numquid non ultra est sapientia in Theman? Perit consilium à filiis, inutilis facta est sapientia eorum.

8 Fugite & terga vertite, descendite in voraginem habitatores Dedan: quoniam perditionem Esau adduxi super eum, tempus visitationis ejus.

9 Si vindemiatores venissent super te, non reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent quod sufficeret tibi.

10 Ego vero discooperui Esau, revelavi abscondita ejus, & celari non poterit: vastatum est semen ejus, & fratres ejus, & vicini ejus, & non erit.

11 Relinque pupillos tuos: ego faciam eos vivere: & viduæ tuæ in me sperabunt.

12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce quibus non erat judicium, ut biberent calicem, bibentes bibent: & tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens: sed bibens bibes.

13 Quia per memetipsum juravi, dicit Dominus: quod in solitudinem, & in opprobrium, & in desertum, & in maledictionem erit Bosra: & omnes civitates ejus erunt in solitudines sempiternas.

† Abd. 14 † Audium audiui à Domino, & legatus ad gentes missus est: Congregamini, & venite contra eam, & consurgamus in prælium:

15 Ecce enim parvulum dedi te in gentibus contemptibilem inter homines.

† Abd. 16 Arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui, qui habitas in cavernis petrae, & apprehendere niteris altitudinem collis, † cum exaltraveris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.

17 Et erit Idumæa deserta: omnis qui transibit per eam, stupebit, & sibilabit super omnes plagas ejus.

† Gen. 18 † Sicut subversa est Sodoma, & Gomorraha & vicinæ ejus: ait Dominus: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis.

† Job. 19 Ecce quasi leo ascendet de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem præponam ei? quis enim similis mei? & quis sustinebit me? † & quis est ille pastor, qui resistat vultui meo.

20 Propterea audite Consilium Dñi, quod inivit de Edom, & cogitationes ejus, quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non dejecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverit cum eis habitaculum eorum.

21 A voce ruinæ eorum comota est terra: clamor in mari rubro auditus est vocis ejus.

22 Ecce quasi aquila ascendet, & avolabit: & expandet alas suas super Bosra: & erit cor forium Idumææ in die illa, quasi cor mulieris parturientis.

23 Ad Damascum: Confusa est Emath, & Arphad: quia auditum pessimum audierunt: turbati sunt in mari: præ sollicitudine quiescere non potuit.

24 Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam angustia & dolores tenuerunt eam quasi parturientem:

25 Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem lætitiæ!

26 Ideo cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri prælii conticescent in die illa, ait Dominus exercituum.

27 Et succendam ignem in muro Damasci, & devorabit omnia Benadad.

28 Ad Cedar, & ad regna Asor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc dicit Dominus: Surgite, & ascendite ad Cedar, & vastate filios orientis.

29 Tabernacula eorum, & greges eorum capient: pelles eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eorum tollent sibi: & vocabunt super eos formidinem in circuitu.

30 Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete, qui habitatis Asor, ait Dominus: inivit enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, & cogitavit adversum vos cogitationes.

31 Consurgite, & ascendite ad gentem quietam, & habitantem confidenter, ait Dominus: non ostia, nec vestes eis: solâ habitant.

32 Et erunt cameli eorum in direptionem: & multitudo jumentorum in prædam, & dispergam eos in omnem ventum, qui sunt attonsi in comam: & ex omni confinio eorum adducam interitum super eos, ait Dominus.

33 Et erit Asor in habitaculum draconum, deserta usque in æternum non manebit ibi vir, nec incolet eam filius hominis:

34 Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetâ adversus Ælam, in principio regni Sedeciz regis Iuda, dicens:

35 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego confringam arcum Ælam, & summam fortitudinem eorum.

36 Et inducam super Ælam quatuor ventos à quatuor plagis cæli: & ventilabo eos in omnes ventos istos: & non erit gens, ad quam non perveniant profugi Ælam.

37 Et pavere faciam Ælam coram inimicis suis, & in conspectu quærentium animam eorum: & adducam super eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: & mittam post eos gladium donec consumam eos.

38 Et ponam solium meum in Ælam, & perdam inde reges & principes, ait Dñs.

39 In novissimis autem diebus reverti faciam captivos Ælam, dicit Dominus.

C A P V T L.

Babylon, quæ in captivitate affligit filios Israël, his in terram suam feliciter reductis, penitus vastabitur à regibus Aquilonis.

1 Verbum, quod locutus est Dominus de Babylone, & de terra Chaldeorum, in manu Ieremiz prophete.

2 Annuntiate in gentibus, & auditum facite: levate signum, prædicate, & nolite celare: dicite: Capta est Babylon: confusus est Bel, victus est Merodach, confusa sunt sculptra ejus, superata sunt idola eorum.

3 Quoniam ascendit contra eam gens ab aquilone: quæ ponet terram ejus in solitudinem: & non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus, & moti sunt, & abieciunt.

4 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus: venient filii Israël, ipsi & filii Iuda simul: ambulantes & flentes properabunt, & Dominum Deum suum quærent.

5 In Sion interrogabunt viam, huc facies eorum. Venient, & apponentur ad Dominum fœdere sempiterno, quod nulla oblivione delebitur:

6 Grex perditus factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus: de monte in collem transferunt, obliti sunt cubilis sui.

7 Omnes, qui invenerunt, comederunt eos: & hostes eorum dixerunt: Non peccavimus: pro eo quod peccaverunt Domino decori iustitiæ, & expectationi patrum eorum Domino.

8 Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldæorum egredimini: & estote quasi hœdi ante gregem.

9 Quoniam ecce ego suscito, & adducam in Babylonem congregationem gentium magnarum de terra aquilonis, & præparabuntur adversus eam, & inde capietur: sagitta ejus quasi viri fortis interfectoris non revertetur vacua.

10 Et erit Chaldæa in prædam: omnes videntes eam replebuntur, ait Dominus.

11 Quoniam exultatis, & magna loquimini, diripientes hæreditatem meam: quoniam effusi estis sicut vituli super herbam, & mugistis sicut tauri.

12 Confusa est mater vestra nimis, & adæquata pulveri, quæ genuit vos: ecce novissima erit in gentibus deserta, invia, & arens.

13 Ab ira Domini non inhabitabitur, sed redigetur tota in solitudinem: omnis, qui transibit per Babylonem, stupebit, & sibilabit super universis plagis ejus.

14 Præparamini contra Babylonem per circuitum omnes qui tenditis arcum; debellate eam, non parcatis jaculis: quia Domino peccavit.

15 Clamate adversus eam, ubique dedit manum, ceciderunt fundamenta ejus, destructi sunt muri ejus, quoniam ultio Domini est: ultionem accipite de ea, sicut fecit, facite ei.

16 Disperдите satorum de Babylone, & tenentem falcem in tempore messis: à facie gladii columbæ unusquisque ad populum suum convertetur, & singuli ad terram suam fugient.

17 Grex dispersus Israël, leones ejecerunt ejus: proximus comedit eum rex Assur: iste novissimus exossavit eum, Nabuchodonosor rex Babylonis.

18 Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Ecce ego visitabo regem Babylonis, & terram ejus, sicut visitavi regem Assur:

19 Et reducam Israël ad habitaculum suum: & pascetur Carmelum & Basan, & in monte Ephraim & Galaad saturabitur anima ejus.

20 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus: quæretur iniquitas Israël, & non erit; & peccatum Iuda, & non invenietur: quoniam propitius ero eis, quos reliquero.

21 Super terram dominantium ascende, & super habitatores ejus visita, dissipa, & interfice quæ post eos sunt, ait Dominus: & fac juxta omnia quæ præcepi tibi.

22 Vox belli in terra, & contritio magna.

23 Quomodo contractus est, & contritus malleus universæ terræ? Quomodo versa est in desertum Babylon in gentibus?

24 Illaqueavi te, & capta es Babylon, & nesciebas: inventa es & apprehensa: quoniam Dominum provocasti.

25 Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ: quoniam opus est Domino Deo exercituum, in terra Chaldæorum.

26 Venite ad eam ab extremis finibus, aperite ut exeant qui conculcent eam: tollite de via lapides, & redigite in acervos, & interficite eam: nec sit quidquam reliquum.

27 Dissipate universos fortes ejus, descendant in occisionem: vix eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum.

28 Vox fugientium, & eorum qui evaserunt de terra Babylonis, ut annuntient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi ejus.

29 Annuntiate in Babylonem plurimis, omnibus qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum, & nullus evadat: reddite ei secundum opus suum: juxta omnia quæ fecit, facite illi: quia contra Dominum erecta est, adversum sanctum Israël.

30 Idcirco cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri bellatores ejus contigescant in die illa, ait Dominus.

31 Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ.

32 Et cadet superbus, & corruet, & non erit qui suscitaret eum: & succendam ignem in urbibus ejus, & devorabit omnia in circuitu ejus.

33 Hæc dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israël, & filii Iuda simul: omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos.

34 Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen ejus, iudicio defendet causam eorum, ut exterreat terram, & commoveat habitatores Babylonis.

35 Gladius ad Chaldæos, ait Dominus, & ad habitatores Babylonis, & ad principes, & ad sapientes ejus.

36 Gladius ad divinos ejus, qui stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui timebunt.

37 Gladius ad equos ejus, & ad currus ejus, & ad omne vulgus, quod est in medio ejus: & erunt quasi mulieres: gladius ad thesauros ejus, qui diripientur.

38 Siccitas super aquas ejus erit, & arefcent: quia terra sculptilium est, & in potentis gloriantur.

39 Propterea habitabunt dracones cum faunis sicariis: & habitabunt in ea struthiones: & non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec extruetur usque ad generationem & generationem.

40 † Sicut subvertit Dominus Sodomam † Gen. 19. 24. & Gomorram, & vicinas ejus, ait Dominus

aut: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis.

41 Ecce populus venit ab aquilone, & gens magna, & reges multi consurgent e finibus terræ.

42 Arcum & scutum apprehendent: crudescentes sunt & inimicicordes: vox eorum quasi mare sonabit: & super equos ascendent, sicut vir paratus ad prælium contra te filia Babylon.

43 Audivit rex Babylonis famam eorum, & dissolutæ sunt manus ejus: angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem.

44 Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem præponam ei: quis est enim similis mei? & quis sustinebit me? & quis est iste pastor, qui resistat vului meo?

† Job
41.1.

45 Propterea audite consilium Domini, quod mente concepit adversum Babylonem: & cogitationes ejus, quas cogitavit super terram Chaldæorum: Nisi detraxerint eos parvuli gregem, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum.

46 A voce captivitatis Babylonis commota est terra, & clamor inter gentes auditus est.

C A P V T L I.

Mala à regibus Medorum Babylonis imminentiæ prædicuntur.

1 **H**æc dicit Dominus: Ecce ego succitabo super Babylonem & super habitatores ejus, qui cor suum levaverunt contra me, quasi venum pestilentem.

2 Et mittam in Babylonem ventilatores, & ventilabunt eam & demolientur terram ejus: quoniam venerunt super eam undique in die afflictionis ejus.

3 Non tendat qui tendit arcum suum, & non ascendet loricator, nolite parcere juvenibus ejus, interficite omnem militiam ejus,

4 Et cadent interfecti in terra Chaldæorum, & vulnerati in regionibus ejus,

5 Quoniam non fuit viduatus Israël & Iuda à Deo suo Domino exercituum: terra autem eorum repleta est delicto à sancto Israël.

6 Fugite de medio Babylonis, & salvet unusquisque animam suam: nolite tacere super iniquitatem ejus: quoniam tempus ultionis est à Domino, vicissitudinem ipse retribuet ei.

7 Calix aureus Babylon in manu Domini, inebrians omnem terram: de vino ejus biberunt gentes, & ideo commotæ sunt.

8 Subito cecidit Babylon, & contrita est: ululate super eam, tollite resinam ad dolorem ejus, si forte sanetur.

9 Curavit us Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam, & eam us unusquisque in terram suam: quoniam pervenit usque ad cælos iudicium ejus, & elevatum est usque ad nubes.

10 Protulit Dominus iustitias nostras: venite, & natremus in Sion opus Domini Dei nostri.

11 Acuite sagittas, implete pharetras: succitavit Dominus spiritum regum Medo-

† Isaiæ
31.9.
Apoc.
14.8.

rum, & contra Babylonem mens ejus est ut perdat eam, quoniam ultio Domini est, ultio templi sui.

12 Super muros Babylonis levate signum, augete custodiam: levate custodes, præparate insidias: quia cogitavit Dominus, & fecit quæcumque locutus est contra habitatores Babylonis.

13 Quæ habitas super aquas multas, locuples in thesauris, venit finis tuus pedalis præcisionis tuæ:

14 **I**uravit Dominus exercituum per **†** animam suam: Quoniam replebo te hominibus quasi bruchis, & super te celeuma cantabitur. **6.8.**

15 **†** Qui fecit terram in fortitudine sua, **†** præparavit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos. **† Gen. 1.16.**

16 Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cælo: qui levat nubes ab extremo terræ fulgura in pluviam fecit: & produxit ventum de thesauris suis.

17 Stultus factus est omnis homo à scientia: confusus est omnis confiator in sculpi-li: quia mendax est conflatio eorum, nec est spiritus in eis.

18 Vana sunt opera, & risu digna, in tempore visitationis suæ peribunt.

19 Non sic hæc, pars Iacob: quia qui fecit omnia, ipse est, & Israël scriptum hæreditatis ejus Dominus exercituum nomen ejus.

20 Collidis tu mihi vasa belli, & ego collidam in te gentes, & disperdam in te regna.

21 Et collidam in te equum & equitem ejus: & collidam in te currum & ascensorem ejus:

22 Et collidam in te virum & mulierem: & collidam in te senem & puerum: & collidam in te juvenem & virginem:

23 Et collidam in te pastorem & gregem ejus: & collidam in te agricolam & jugales ejus: & collidam in te duces & magistratus.

24 Et reddam Babylon, & cunctis habitatoribus Chaldææ, omne malum suum, quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, ait Dominus.

25 Ecce ego ad te mons pestifer, ait Dominus, qui corrumpis universam terram, & extendam manum meam super te, & evolam te de petris, & dabo te in montem combustionis.

26 Et non tollent de te lapidem in angulum, & lapidem in fundamenta, sed perditus in æternum eris, ait Dominus.

27 Levate signum in terra: clangite bucina in gentibus, sanctificate super eam gentes: annuntiate contra illam regibus Ararat, Menni, & Ascenez: nuncerate contra eam Taphsar, adducite equum quasi bruchum aculeatum.

28 Sanctificate contra eam gentes, reges Mediæ, duces ejus, & universos magistratus ejus, cunctamque terram potestatis ejus.

29 Et commovebitur terra, & conturbabitur: quia evigilabit contra Babylonem cogitatio Domini, ut ponat terram Babylonis desertam & inhabitabilem.

30 Cessaverunt fortes Babylonis à prælio, habitaverunt in præidiis: devoratum est

robur eorum, & facti sunt quasi mulieres; incensa sunt tabernacula ejus, contriti sunt vectes ejus.

31 Currens obviam currenti veniet: & nuncius obvius nuntianti: ut annuntiet regi Babylonis, quia capta est civitas ejus à summo usque ad summum:

32 Et vada præoccupata sunt, & paludes incensa sunt igni: & viri bellatores conurbati sunt.

33 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel: Filia Babylonis quasi area, tempus tritura ejus: adhuc modicum, & veniet tempus messionis ejus.

34 Comedit me, devoravit me Nabuchodonosor rex Babylonis: reddidit me quasi vas inane, absorbit me quasi draco, replevit ventrem suum teneritudine mea, & ejecit me.

35 Iniquitas adversum me, & caro mea super Babylonem, dicit habitatio Sion: & sanguis meus super habitatores Chaldaæ, dicit Ierusalem.

36 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego judicabo causam tuam: & ulciscat ultionem tuam, & desertum faciam mare ejus, & siccabo venam ejus.

37 Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor, & sibilus, eo quod non sit habitator.

38 Simul ut leones rugient, excutient comas veluti catuli leonum.

39 In calore eorum ponam potus eorum, & inebriabo eos, ut sopiantur, & dormiant somnum sempiternum, & non confurgant dicit Dominus.

40 Deducam eos quasi agnos ad victimam & quasi arietes cum hoedis.

41 Quomodo capta est Sesach, & comprehensa est incluta universa terræ? quomodo facta est in stuporem Babylon inter gentes.

42 Ascendit super Babylonem mare, multitudine fluctuum ejus operta est.

43 Factæ sunt civitates ejus in stuporem, terra inhabitabilis & deserta, terra in qua nullus habitet, nec transseat per eam filius hominis.

44 Et visitabo super Bel in Babylone, & ejiciam quod absorbuerat de ore ejus, & non confluent ad eum ultra gentes, siquidem & murus Babylonis corruet.

45 Egredimini de medio ejus populus meus: ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini.

46 Et ne forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum qui audietur in terra: & veniet in anno auditio, & post hunc annum auditio; & iniquitas in terra, & dominator super dominatorem.

47 Propterea ecce dies veniunt, & visitabo super sculptilia Babylonis: & omnis terra ejus confunderetur, & universi interfecti ejus cadent in medio ejus.

48 Et laudabunt super Babylonem cæli & terra, & omnia quæ in eis sunt: quia ab aquilone venient et prædones, ait Dominus.

49 Et quomodo fecit Babylon ut caderent occisi in Israël: sic de Babylone cadent occisi in universa terra.

50 Qui fugitis gladium, venite, nolite

stare: recordamini procul Domini, & Ierusalem ascendat super cor vestrum.

51 Confusi sumus, quoniam audivimus opprobrium: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini.

52 Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus: & visitabo super sculptilia ejus, & in omni terra ejus mugiet vulneratus.

53 Si ascenderit Babylon in cælum, & firmaverit in excello robur suum: à me venient vastatores ejus, ait Dominus.

54 Vox clamoris de Babylone, & contritio magna de terra Chaldaeorum.

55 Quoniam vastavit Dominus Babylonem, & perdidit ex ea vocem magnam, & sonabunt fluctus eorum quasi aquæ multæ: dedit sonitum vox eorum:

56 Quia venit super eam, id est super Babylonem, prædo, & apprehensi sunt fortes ejus, & emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor Dominus reddens retribuet.

57 Et inebriabo principes ejus, & sapientes ejus, & duces ejus, & magistratus ejus, & fortes ejus: & dormient somnum sempiternum, & non expergiscuntur, ait rex, Dominus exercituum nomen ejus.

58 Hæc dicit Dominus exercituum: Murus Babylonis iste latissimus suffossione suffodietur, & portæ ejus excelsæ igni comburentur, & labores populorum ad nihilum, & gentium in ignem erunt, & disperibunt.

59 Verbum quod præcepit Ieremias propheta, Saraïæ filio Nerïæ filii Maasïæ, cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem, in anno quarto regni ejus: Saraïas autem erat princeps prophetiæ.

60 Et scripsit Ieremias omne malum, quod venturum erat super Babylonem, in libro uno: omnia verba hæc, quæ scripta sunt contra Babylonem.

61 Et dixit Ieremias ad Saraïam: Cum veneris in Babylonem, & videris, & legeris omnia verba hæc.

62 Dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum: ne sit quis in eo habitet ab homine usque ad pecus, & ut sit perpetua solitudo.

63 Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad eum lapidem, & projicies illum in medium Euphraten:

64 Et dices: sic submergetur Babylon, & non confurget à facie afflictionis quam ego adduco super eam, & dissolvetur. Huc usque verba Ieremiæ.

C A P V T L I I

Præcedentium repetitio, nempe quod Ierusalem à Nabuchodonosor obsessa post biennium capitur: & Sedecias rex Iudæ fugiens reducitur; filiisque ejus coram ipso trucidatis una cum principibus Iudæ, exoculatus ac vinctus ducitur in Babylonem: & incenso templo & palatio cæterisque domibus, transferuntur omnes in Babylonem, præter paucos vinivores & agricolas: similiter & vasa templi, inter quæ describuntur dua aræ columnæ: & nomen Iudæorum in Babylonem diversis temporibus transitorum, ubi rex Ioaachim post 37. annos de carcere eductus exaltatur.

I Filius viginti & unius anni erat Sedecias cum regnare cepisset: & 24. 18. undecim

1. Par. undecim annis regnavit in Ierusalem, & nomen matris ejus Amital, filia Jeremias de Lobna.

36. 11. 2 Et fecit malum in oculis Domini, juxta omnia quæ fecerat Ioakim.

3 Quoniam furor Domini erat in Ierusalem & in Iuda, usquequo projiceret eos à facie sua: & recessit Sedecias à rege Babylonis.

4 † Factum est autem in anno nono regni ejus, in mense decimo, decima mensis: Venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus ejus, adversus Ierusalem, & obsederunt eam, & ædificaverunt contra eam munitiones in circuitu.

5 Et fuit civitas obsesta usque ad undecimum annum regis Sedecias.

6 Mense autem quarto, nona mensis, obtinuit fames civitatem; & non erant alimenta populo terræ.

7 Et dirupta est civitas, & omnes viri bellatores ejus fugerunt: exieruntque de civitate nocte, per viam portæ, quæ est inter duos muros, & ducit ad hortum regis (Chaldæis obsidentibus urbem in gyro) & abierunt per viam, quæ ducit in eremum.

8 Persecutus est autem Chaldæorum exercitus regem: & apprehenderunt Sedeciam in deserto, quod est juxta Iericho: & omnis comitatus ejus diffugit ab eo.

9 Cumque comprehendissent regem, adduxerunt eum ad regem Babylonis in Reblatha, quæ est in terra Emath: & locutus est ad eum judicia.

10 Et jugulavit rex Babylonis filios Sedecias in oculis ejus: sed & omnes principes Iuda occidit in Reblatha.

11 Et oculos Sedecias eruit, & vinxit eum compedibus, & adduxit eum rex Babylonis in Babylonem, & posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis ejus.

12 In mense autem quinto, decima mensis, ipse est annus nonus decimus Nabuchodonosor regis Babylonis: venit Nabuzardan princeps militiæ, qui stabat coram rege Babylonis in Ierusalem.

13 Et incendit domum Domini, & domum regis, & omnes domos Ierusalem, & omnem domum magnam igni combussit.

14 Et totum murum Ierusalem per circuitum destruxit, cunctus exercitus Chaldæorum, qui erat cum magistro militiæ.

15 De pauperibus autem populi, & de reliquo vulgo, quod remanserat in civitate, & de perfugis, qui transfugerant ad regem Babylonis, & ceteros de multitudine, transtulit Nabuzardan princeps militiæ.

16 De pauperibus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps militiæ vinitores, & agricolas.

17 Columnas quoque æreas, quæ erant in domo Domini, & bases, & mare æneum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in Babylonem.

18 Et lebetes, & creagras, & psalteria, & phialas, & mortariola, & omnia vasa ærea, quæ in ministerio fuerant, tulerunt;

19 Et hydrias, & thymiamateria, & urceos, & pelves, & candelabra, & mortaria, & cyathos: quotquot aurea, aurea; & quotquot argentea, argentea, tulit magister militiæ:

20 Et columnas duas, & mare unum, & vitulos duodecim æreos, qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini: non erat pondus æris omnium horum vasorum.

21 De columnis autem, decem & octo cubiti altitudinis erant in columna una, & funiculus duodecim cubitorum circuibat eam: porro grossitudo ejus quatuor digitorum, & intrinsecus cava erat.

22 Et capitella super utramque ærea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum: & retiacula, & malogranata super coronam in circuitu, omnia ærea. Similiter columnæ secundæ, & malogranata.

23 Et fuerunt malogranata nonaginta sex dependentia: & omnia malogranata centum, retiaculis circumdabantur.

24 Et tulit magister militiæ Saraiam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres custodes vestibuli.

25 Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat præpositus super viros bellatores: & septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate: & scribam principem militum, qui probabat tyrones: & sexaginta viros de populo terræ, qui inventi sunt in medio civitatis.

26 Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, & duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha.

27 Et percussit eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Iuda de terra sua.

28 Iste est populus, quem transtulit Nabuchodonosor: In anno septimo, Iudæos tria millia & viginti tres:

29 In anno octavodecimo Nabuchodonosor, de Ierusalem animas octingentas riginta duas:

30 In anno vigesimotertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan magister militiæ animas Iudæorum septingentas quadraginta quinque, omnes ergo animæ, quatuor millia sexcentæ.

31 Et factum est in trigesimo septimo anno transmigrationis Ioachim regis Iuda, duodecimo mense, vigesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Ioachim regis Iuda, & eduxit eum de domo carceris.

32 Et locutus est cum eo bona, & posuit thronum ejus super thronos regum, qui erant post se in Babylone.

33 Et mutavit vestimenta carceris ejus, & comedeat panem coram eo semper cunctis diebus viæ suæ.

34 Et cibaria ejus, cibaria perpetua dabantur ei à rege Babylonis, statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ, cunctis diebus viæ ejus.

LAMENTATIONES

IEREMIAE PROPHETAE.

Et factum est, postquam in captivitatem redactus est Israel, & Ierusalem deserta est, sedit Ieremias propheta fletus, & planxit lamentatione hac in Ierusalem, & amaro animo suspirans, & ejulans dixit.

CAPVT PRIMVM.

A L E P H.

Quomodo sedet sola civitas plena populo: facta est quasi vidua domina gentium: princeps provinciarum facta est sub tributo.

B E T H.

† Ier. 13. 17. **2** † Plorans ploravit in nocte, & lacrimae ejus in maxillis ejus: non est qui consoletur eam ex omnibus charis ejus: omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici.

G H I M E L.

3 Migravit Iudas propter afflictionem, & mulier Iudaeam servituri: habiravit inter gentes, nec invenit requiem: omnes persecutores ejus apprehenderunt eam inter angustias.

D A L E T H.

4 Viae Sion lugent, eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem: omnes portae ejus destructae: sacerdotes ejus gementes: virgines ejus squalidae, & ipsa oppressa amaritudine.

H E.

5 Facti sunt hostes ejus in capite, inimici ejus loquuti sunt: quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum ejus: parvuli ejus ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis.

V A V.

6 Et egressus est a filia Sion omnis decor ejus: facti sunt principes ejus velut arietes non inveniens pascua: & abierunt absque fortitudine ante faciem subsequens.

Z A I N.

7 Recordata est Ierusalem dierum afflictionis suae, & praevaricationis omnium desiderabilium suorum, quae habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus ejus in manu hostili, & non esset auxiliator: viderunt eam hostes, & deriserunt sabbara ejus.

H E T H.

8 Peccatum peccavit Ierusalem, propterea inhabilis facta est, omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam, quia viderunt ignominiam ejus: ipsa autem gemens conversa est retrorsum.

T H E T H.

9 Sordes ejus in pedibus ejus, nec recordata est finis sui: deposita est vehementer, non habens consolatorē vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.

I O D.

10 Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus: quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus praeceperat ne intrarent in Ecclesiam tuam.

C A P H.

11 Omnis populus ejus gemens, & querens panem: dederunt pretiosa quaeque pro cibo ad refocillandam animam: vide Domine & considera, quoniam facta sum vilis.

L A M E D.

12 O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemiavit me ut locutus est Dominus in die irae furoris sui.

M E M.

13 De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudit me: expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum: posuit me desolatam, tota die mœrore confectam.

N V N.

14 Vigilavit jugum iniquitatum mearum in manu ejus convolutae sunt, & impositae collo meo: infirmata est virtus mea: dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.

S A M E C H.

15 Abstulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei: vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos: torcular calcavit Dominus virgini filiae Iuda.

A I N.

16 † Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas: quia longè factus est a me consolator, convertens animam meam: facti sunt filii mei perdit, quoniam invaluit inimicus. **† Ier. 14. 17.**

P H E.

17 Expandit Sion manus suas: non est qui consoletur eam: mandavit Dominus adversum Iacob in circuitu ejus hostes ejus: facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos.

S A D E.

18 Insuper est Dominus, quia os ejus ad iracundiam provocavi: audite obsecro universi populi, & videre dolorem meum: virgines meae, & juvenes mei abierunt in captivitatem.

C O P H.

19 Vocavi amicos meos, & ipsi deceperunt me: sacerdotes mei, & senes mei in urbe confusi sunt: quia quaesierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam.

R E S.

20 Vide Domine quoniam tribulor, conturbatus est venter meus: subversum est cor meum in membris meis, quoniam amaritudine plena sum: toris interficit gladius, & domus similis est.

S I N.

21 Audierunt quia ingemisco ego, & non est qui consoletur me: omnes inimici mei audierunt malum meum, lætati sunt, quoniam tu fecisti: adduxisti diem consolationis, & fient similes mei.

T H A V.

22 Ingredietur omne malum eorum coram te, & vindemia eos, sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas: multi enim gemitus mei, & cor meum mœrens.

CAPVT II.

A L E P H.

1 **Q**uomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion: projecit de

de celo & in terram inclitam Israël, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.

B E T H.

2 Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Jacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, & dejecit in terram: polluit regnum, & principes ejus.

G H I M E L.

3 Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël: avertit retrorsum dexteram suam à facie inimici: & succendit in Jacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.

D A L E T H.

4 Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis: & occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiz Sion, effudit quasi ignem indignationem suam.

H E.

5 Factus est Dñs velut inimicus: præcipitavit Israël, præcipitavit omnia mœnia ejus: dissipavit munitiones ejus, & replevit in filia Iuda humiliatum & humiliatam.

V A V.

6 Et dissipavit quasi horum tentoriū suum, demolitus est tabernaculum suum: oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem, & sabbatum; & in opprobrium, & in indignationem furoris sui, regem, & sacerdotem.

Z A I N.

7 Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ: tradidit in manu inimici muros turrium ejus: vocem dederunt in domo Domini, sicut in die soleinni.

H E T H.

8 Cogitavit Dominus dissipare murum filiz Sion: tetendit funiculum suum, & non avertit manum suam à perditione: luxitque antemurale, & murus pariter dissipatus est.

T H E T H.

9 Difixe sunt in terra portæ ejus: perdidit, & contrivit vectes ejus, regem ejus & principes ejus in gentibus: non est lex, & prophetæ ejus non invenerunt visionem à Domino.

I O D.

10 Sederunt in terra, conticuerunt senes filiz Sion: consperferunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis, abjecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

C A P H.

11 Defecerunt præ lacrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra jecur meum super contritione filiz populi mei: cum deficeret parvulus & lactens in plateis oppidi.

L A M E D.

12 Matribus suis dixerunt: Vbi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis: cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

M E M.

13 Cui comparabo te? vel cui assimilabo te, filia Ierusalem? cui exequabo te, & consolabor te, virgo filia Sion, magna est enim velut mare contritio tua: quis medebitur tui?

N V N.

14 Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te

ad poenitentiam provocarent: viderunt autem tibi assumptiones falsas, & ejectiones.

S A M E C H.

15 Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam: sibilaverunt, & moverunt caput suum super filiam Ierusalem: Hæccine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universæ terræ?

P H E.

16 Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibilaverunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt: Devorabimus: eni ista est dies, quam expectabamus, invenimus, vidimus.

A I N.

17 † Fecit Dominus quæ cogitavit, complevit sermonem suum, quem præceperat à diebus antiquis: destruxit, & non pepercit, & lætificavit super te inimicum, & exaltavit cornu hostium tuorum.

S A D E.

18 Clamavit cor eorum ad Dñm super muros filiz Sion: † Deduc quasi torrentem lacrymas, per diem & noctem: non des requiem tibi neque taceat pupilla oculi tui.

C O P H.

19 Consurge: lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

R E S.

20 Vide Domine, & considera quem vindemiaveris ita: ergone comedent mulieres fructum suum, parvulum ad mensuram palmæ? si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, & propheta?

S I N.

21 Iacuerunt in terra foris puer & senex: virgines meæ, & juvenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es.

T H A V.

22 Vocasti quasi ad diem solemnem, qui terrerent me de circuitu, & non fuit in die furoris Domini qui effugeret, & relinqueretur: quos educavi, & enutrivit, inimicus meus consumpsit eos.

C A P V T III.

A L E P H.

1 E Go vir videns paupertatem meam in virga indignationis ejus.

A L E P H.

2 Me minavit, & adduxit in tenebras, & non in lucem.

A L E P H.

3 Tantum in me verit, & convertit manum suam tota die.

B E T H.

4 Verustam fecit pellem meam, & carnem meam, contrivit ossa mea.

B E T H.

5 Aedificavit in gyro meo, & circumdedit me felle, & labore.

B E T H.

6 In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.

G H I M E L.

7 Circumædificavit adversum me, ut non

N o 4

† Lev. 26. 14. Deus. 28. 15.

† Jer. 14. 17. Sup. 1. 16.

egrediar: aggravavi compedem meum.

G H I M E L.

8 Sed & cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam.

G H I M E L.

9 Conclussit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.

D A L E T H.

10 Versus insidians factus est mihi, leo in absconditis.

D A L E T H.

11 Semiras meas subvertit, & confregit me: posuit me desolatam.

D A L E T H.

12 Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.

H E.

13 Misit in renibus meis filias pharetræ suæ

H E.

14 Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.

H E.

15 Replevit me amaritudinibus, & inebriavit me absinthio.

V A V.

16 Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere.

V A V.

17 Et repulsa est à pace anima mea, oblitus sum bonorum.

V A V.

18 Et dixi: Periit finis meus, & spes mea à Domino.

Z A I N.

19 Recordare paupertatis, & transgressionis meæ, absinthii, & fellis.

Z A I N.

20 Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.

Z A I N.

21 Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.

H E T H.

22 Misericordia Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes ejus.

H E T H.

23 Novi diluculo, multa est fides tua.

H E T H.

24 Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum.

T E T H.

25 Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

T E T H.

26 Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.

T E T H.

27 Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.

I O D.

28 Sedebit solitarius, & tacebit: quia levavit super se.

I O D.

29 Poneret in pulvere os suum, si forte sit spes.

I O D.

30 Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.

C A P H.

31 Quia non repellet in sempiternum Dominus.

C A P H.

32 Quia si abiecit, & miserebitur secundum multitudinem miserationum suarum.

C A P H.

33 Non enim humiliavit ex corde suo, & abiecit filios hominum.

L A M E D.

34 Ut contereret sub pedibus suis omnes vinculos terræ.

L A M E D.

35 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi,

L A M E D.

36 Ut perverteret hominem in iudicio suo: Dominus ignoravit.

M E M.

37 † Quis est iste, qui dixit ut fieret, † Amen
Domino non jubente? 3.6.

M E M.

38 Ex ore altissimi non egredientur nec mala nec bona?

M E M.

39 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?

N V N.

40 Scrutemur vias nostras, & quæramus, & revertamur ad Dominum.

N V N.

41 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cælos.

N V N.

42 Nos inique egimus, & ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es.

S A M E C H.

43 Operuisti in furore, & percussisti nos: occidisti nec pepercisti.

S A M E C H.

44 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.

S A M E C H.

45 Eradicationem, & abjectionem posuisti me in medio populorum,

P H E.

46 Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

P H E.

47 Formido & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio.

P H E.

48 Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiæ populi mei.

A I N.

49 Oculus meus afflictus est, nec tacuit eo quod non esset requies.

A I N.

50 Donec respiceret & videret Dominus de cælis.

A I N.

51 Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meæ.

S A D E.

52 Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.

S A D E.

53 Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.

S A D E.

54 Inundaverunt aquæ super caput meum: dixi: Perii.

C O P H.

55 Invocaui nomen tuum Domine de lacu novissimo.

C O P H.

56 Vocem meam audisti: ne avertas aurem

reum

rem tuam à singultu meo, & clamoribus.

C O P H.

57 Appropinquasti in die, quando invocavi te: dixisti: Ne timeas.

R E S.

58. Iudicasti Domine causam animæ meæ, redemptor vitæ meæ.

R E S.

59 Vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me: judica iudicium meum.

R E S.

60 Vidisti omnem furorem, universas cogitationes eorum adversum me.

S I N.

61 Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me;

S I N.

62 Labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die.

S I N.

63 Sessionem eorum, & resurrectionem eorum vide; ego sum psalmus eorum.

T H A V.

64 Reddes eis vicem Domine juxta opera manuum suarum.

T H A V.

65 Dabis eis solum cordis laborem tuum.

T H A V.

66 Persequeris in furore, & conteres eos sub cælis Domine.

C A P V T I V.

A L E P H.

Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?

B E T H.

2 Filii Sion inclyti, & amicti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

G H I M E L.

3 Sed & lamæ nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos: filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.

D A L E T H.

4 Adhæsit lingua lactentis ad palatum ejus in siti: parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

H E.

5 Qui vescebantur voluptuosè, interierunt in viis, qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercore.

V A V.

† Gen. 19.24. 6 Et major effecta iniquitas filiae populi mei peccato Sodomorum, † quæ subversa est in momento, & non ceperunt in ea manus.

Z A I N.

7 Candidiores Nazaræi ejus nive, niriiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Sapphiro pulchriores.

H E T H.

8 Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est quasi lignum.

T H E T H.

9 Melius fuit occisis gladio, quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti à sterilitate terræ:

I O D.

10 Manus mulierum misericordium coxe-

runt filios suos: facti sunt cibus earum, in contritione filiae populi mei.

C A P H.

11 Complevit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suæ: & succendit ignem in Sion, & devoravit fundamenta ejus.

L A M E D.

12 Non crediderunt reges terræ, & universi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis & inimicus per portas Ierusalem.

M E M.

13 Propter peccata prophetarum ejus, & iniquitates sacerdotum ejus, qui effuderunt in medio ejus sanguinem iustorum.

N V N.

14 Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in sanguine: cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.

S A M E C H.

15 Recedite polluti, clamaverunt eis: recedite, abite, nolite tangere: jurgati quippe sunt, & commoti dixerunt inter gentes: Non addet ultra ut habitet in eis.

P H E.

16 Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos: facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miseri sunt.

A I N.

17 Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cum respiceremus attenti ad gentem, quæ salvare non poterat.

S A D E.

18 Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum, appropinquavit finis noster: completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

C O P H.

19 Velociiores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.

R E S.

20 Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus: in umbra tua vivemus in gentibus.

S I N.

21 Gaude, & lætare filia Edom, quæ habitas in terra Hus: ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, arque nudaberis.

T H A V.

22 Completa est iniquitas tua filia Sion, non addet ultra ut transmigret te: visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

ORATIO IEREMIE

PROPHETÆ.

C A P V T V.

Recordare Domine quid acciderit nobis: intueri, & respice opprobrium nostrum.

2 Hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos.

3 Pupilli facti sumus absque patre, matres nostræ quasi viduæ.

4 Aquam nostram pecunia bibimus: ligna nostra pretio comparavimus.

N n 5

5 Cervicibus nostris minabamur, lassus non dabatur requies.

6 Aegypto dedimus manum, & Assyriis ut saturaremur pane.

7 Patres nostri peccaverunt, & non sunt: & nos iniquitates eorum porravimus.

8 Servi dominati sunt nostri: non fuit qui redimeret de manu eorum.

9 In animabus nostris atterebamus pacem nobis, à facie gladii in deserto.

10 Pellis nostra, quasi clibanus exusta est à facie tempestatum famis.

11 Mulieres in Sion humiliaverunt, & virgines in civitatibus Iuda.

12 Principes manu suspensi sunt, facies senum non erubuerunt.

13 Adolescentibus impudice abusi sunt: & pueri in ligno corruerunt.

14 Senes defecerunt de portis, juvenes de choro psallentium.

15 Defecit gaudium cordis nostri: verus est in luctum chorus noster.

16 Cecidit corona capitis nostri: vix nobis, quia peccavimus.

17 Propterea moestum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.

18 Propter montem Sion quia dispersit, vulpes ambulaverunt in eo.

19 Tu autem Domine in æternum permanebis, solium tuum in generationem & generationem.

20 Quare in perpetuum oblivisceris nostri? derelinques nos in longitudine dierum?

21 Converte nos Domine ad te, & convertemur: innova dies nostros, sicut à principio.

22 Sed projiciens repulisti nos: iratus es contra nos vehementer.

PROPHEZIA

BARUCH.

CAPUT I.

Iudæi à Babylone mittunt ad eos qui erant in Ierusalem librum Baruch, una cum collectis pecuniis, ut oblatio holocaustis offerretur pro ipsis, & pro Nabuchodonosor, filioque ejus Balthassar, ac confiteantur peccata sua.

1 **E**T hæc verba libri quæ scripsit Baruch filius Neriz, filii Maasiz, filii Sedeciz, filii Sedei, filii Helciz, in Babylonia.

2 In anno quinto, in septimo die mensis, in tempore quo ceperunt Chaldæi Ierusalem, & succenderunt eam igni.

3 Et legit Baruch verba libri hujus ad aures Iechoniz filii Ioakim regis Iuda, & ad aures universi populi venientis ad librum,

4 Et ad aures potentium filiorum regum, & ad aures presbyterorum, & ad aures populi, à minimo usque ad maximum eorum omnium habitantium in Babylonia, ad flumen Sodi.

5 Qui audientes plorabant, & jejunabant, & orabant in conspectu Domini.

6 Et collegerunt pecuniam secundum quod potuit unusquisque manus,

7 Et miserunt in Ierusalem ad Ioakim fi-

lium Helciz filii Salom sacerdotem, & ad sacerdotes, & ad omnem populum, qui inventi sunt cum eo in Ierusalem:

8 Cum acciperet vasa tēpli Dñi, quæ ablata fuerant de templo, revocare in terram Iuda decima die mensis Sivan, vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius Iosiz rex Iuda,

9 Posteaquam cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam, & principes, & cunctos potentes, & populum terræ, ab Ierusalem, & duxit eos vinctos in Babylonem.

10 Et dixerunt: Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocausta, & thus, & facite manna, & offerre pro peccato ad aram Domini Dei nostri:

11 Et orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, & pro vita Balthassar filii ejus, ut sint dies eorum sicut dies cæli super terram:

12 Et ut det Dominus virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, ut vivamus sub umbra Nabuchodonosor regis Babylonis, & sub umbra Balthassar filii ejus, & serviamus eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conspectu eorum.

13 Et pro nobis ipsis orate ad Dominum Deum nostrum: quia peccavimus Domino Deo nostro, & non est aversus furor ejus à nobis usque in hunc diem.

14 Et legite librum istum, quem misimus ad vos recitari in templo Domini, in die solemnī, & in die opportuno:

15 **†** Et dicetis: Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio faciei nostræ: **† Infā** 2. 6. sicut est dies hæc omni Iuda, & habitantibus in Ierusalem:

16 Regibus nostris, & principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis nostris, & patribus nostris.

17 **†** Peccavimus ante Dominum Deum nostrum, & non credidimus, diffidētes in eum: **† Dan** 9. 5.

18 Et non fuimus subiectibiles illi, & non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularem in mandatis ejus, quæ dedit nobis.

19 A die, qua eduxit patres nostros de terra Aegypti, usque ad diem hanc, eramus incredibiles ad Dominum Deum nostrum: & dissipati recessimus, ne audiremus vocem ipsius.

20 **†** Et adhæserunt nobis multa mala, & **† Deus** 28. 15. maledictiones, quæ constituit Dominus Moysi servo suo: qui eduxit patres nostros de terra Aegypti, dare nobis terram fluentem lac & mel, sicut hodierna die.

21 Et non audivimus vocem Domini Dei nostri secundum omnia verba prophetarum, quos misit ad nos:

22 Et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni, operari diis alienis, facientes mala ante oculos Dñi Dei nostri.

CAPUT II.

Iudæi in captivitate confitentur propter peccata sua contigisse sibi mala quæ Deus per prophetas suos fuerat comminatus: suscitavit ergo precibus petens misericordiam, quam per Moysen fuerat pollicitus se recipiētibz daturum.

1 **P**ropter quod statuit Dominus Deus noster verbum suum, quod locutus est

est ad nos, & ad iudices nostros, qui iudicaverunt Israel, & ad reges nostros, & ad principes nostros, & ad omnem Israel, & Iuda:

† Deut. 28. 53. 2 Ut adduceret Dominus super nos mala magna, quæ non sunt facta sub cælo, quemadmodum facta sunt in Ierusalem: † secundum quæ scripta sunt in lege Moyfi,

3 Ut manducaret homo carnes filii sui, & carnes filie sue.

4 Et dedit eos sub manu regum omnium, qui sunt in circuitu nostro, in improperium, & in desolationem in omnibus populis, in quibus nos dispersit Dominus.

5 Et facti sumus subrus, & non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius.

† Supra 7. 25. 6 † Domino Deo nostro iustitia: nobis autem, & patribus nostris confusio faciei, sicut est dies hæc

7 Quia locutus est Dominus super nos omnia mala hæc, quæ venerunt super nos:

8 Et non sumus deprecati faciem Domini Dei nostri, ut reverteremur unusquisque nostrum à viis nostris pessimis.

9 Et vigilavit Dominus in malis, & adduxit ea super nos: quia iustus est Dominus in omnibus operibus suis, quæ mandavit nobis:

10 Et non audimus vocem ipsius ut iremus in præceptis Domini, quæ dedit ante faciem nostram.

† Deut. 9. 15. 11 † Et nunc Dñe Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de terra Ægypti in manu valida, & in signis, & in prodigiis, & in virtute tua magna, & in brachio excelso, & fecisti tibi nomen sicut est dies iste:

12 Peccavimus, impie egimus, inique gessimus, Domine Deus noster, in omnibus iustitiis tuis.

13 Avertatur ira tua à nobis: quia delicti sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos.

14 Exaudi Domine preces nostras, & orationes nostras, & educ nos propter te: & da nobis invenire gratiam ante faciem eorum, qui nos abduxerunt:

15 Ut sciat omnis terra quia tu es Dñs Deus noster, & quia nomen tuum invocatum est super Israel, & super genus ipsius.

† Deut. 26. 15. 16 † Respice Domine de domo sancta tua in nos, & inclina aurem tuam, & exaudi nos,

† Isaia 63. 15. 17 † Aperit oculos tuos, & vide: † quia non mortui, qui sunt in inferno, quorum spiritus acceptus est à visceribus suis, dabunt honorem & justificationem Domino:

† Isaia 64. 9. 18 Sed anima, quæ tristis est super magnitudine mali, & incedit curva, & infirma, & oculi deficientes, & anima esuriens dat tibi gloriam & iustitiam Domino.

† Psal. 113. 17. 19 Quia non secundum iustitias patrum nostrorum nos fundimus preces, & petimus misericordiam ante conspectum tuum, Dominus Deus noster:

20 Sed quia misisti iram tuam, & furorem tuum super nos, sicut locutus es in manu puerorum tuorum prophetarum, dicens:

21 Sic dicit Dominus: inclinate humerum vestrum, & cervicem vestram, & opera facite regi Babylonis: & sedebitis in terra, quam dedi patribus vestris.

22 Quod si non audieritis vocem Domini

Dei vestri operari regi Babylonis: defecionem vestram faciam de civitatibus Iuda, & à foris Ierusalem,

23 Et auferam à vobis vocem iucunditatis, & vocem gaudii, & vocem sponsi, & vocem sponsæ, & erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam.

24 Et non audierunt vocem tuam, ut operarentur regi Babylonis: & statueris verba tua, quæ locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum, ut transferrentur ossa regum nostrorum, & ossa patrum nostrorum de loco suo:

25 Et ecce projecta sunt in calore solis, & in gelu noctis: & mortui sunt in doloribus pessimis, in fame & in gladio, & in emissionem.

26 Et posuisti templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso, sicut hæc dies, propter iniquitatem domus Israel, & domus Iuda.

27 Et fecisti in nobis Domine Deus noster secundum omnem bonitatem tuam, & secundum omnem miserationem tuam illam magnam:

28 Sicut locutus es in manu pueri tui Moyfi, & in die qua præcepisti ei scribere legem tuam coram filiis Israel,

29 Dicens: † Si non audieritis vocem meam, multitudo hæc magna converteretur in minimam inter gentes, quo ego eos dispergam:

30 Quia scio quod me non audiet populus, populus est enim dura service: & converteretur ad cor suum in terra captivitatis sue:

31 Et scient quia ego sum Dominus Deus eorum, & dabo eis cor, & intelligent: aures, & audient.

32 Et laudabunt me in terra captivitatis sue, & memores erunt nominis mei.

33 Et avertent se à dorso suo duro, & à malignitatibus suis: quia reminiscuntur viam patrum suorum qui peccaverunt in me.

34 Et revocabo illos in terram, quam iuravi patribus eorum, Abraham, Isaac, & Jacob, & dominabuntur eis: & multiplicabo eos, & non minorabuntur.

35 Et statuam illis testamentum alterum sempiternum, ut sim illis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum: & non movebo amplius populum meum, filios Israel, à terra quam dedi illis.

C A P V T I I I.

Perseverant confiteri peccata sua & parum suorum, obsecrantes Deum pro misericordia: Israel in captivitatem ductus est, eo quod dereliquit viam sapientie quæ non invenitur à potentibus, divitibus, aut gigantibus: sed populo Israel tradita fuerat à Deo, cui omnes sue creatura obediunt: additurque de Christi adventu in carnem.

1 ET nunc Domine omnipotens, Deus Israel, anima in angustiis, & spiritus anxius clamat ad te:

2 Audi Domine, & miserere, quia Deus es misericors, & miserere nostri: quia peccavimus ante te.

3 Quia tu sedes in sempiternum, & nos peribimus in ævum?

4 Domine omnipotens, Deus Israel, audi nunc

† Lev. 26. 14. Deut. 28. 15.

nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te, & non audierunt vocem Domini Dei sui, & agglutinata sunt nobis mala.

5 Noli meminisse iniquitatum patrum nostrorum, sed memento manus tuas, & nominis tui in tempore isto:

6 Quia tu es Dominus Deus noster, & laudabimus te Domine:

7 Quia propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus nostris, & ut invocemus nomen tuum, & laudemus te in captivitate nostra, quia convertimur ab iniquitate patrum nostrorum, qui peccaverunt ante te.

8 Et ecce nos in captivitate nostra sumus hodie, qua nos dispersisti in improperium, & in maledictum, & in peccatum, secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui recesserunt à te Domine Deus noster.

9 Audi Israel mandata vitæ: auribus percipe, ut scias prudentiam.

10 Quid est Israel quod in terra inimicorum es?

11 Inveterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis: deputatus es cum descendentibus in infernum.

12 Dereliquisti fontem sapientiæ.

13 Nam si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace sempiterna.

14 Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longiurnitas vitæ & victus, ubi sit lumen oculorum, & pax.

15 Quis invenit locum ejus? & quis intravit in thesauros ejus?

16 Vbi sunt principes gentium, & qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram?

17 Qui in avibus cæli ludunt,

18 Qui argentum thesaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum? qui argentum fabricant, & solliciti sunt, nec est inventio operum illorum?

19 Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum surrexerunt.

20 Juvenes viderunt lumen, & habitaverunt super terram: viam autem disciplinæ ignoraverunt,

21 Neque intellexerunt semitas ejus, neque filii eorum susceperunt eam, à facie ipsorum longe facta est:

22 Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman.

23 Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiatores Merhæ, & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentiæ & intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas ejus.

24 O Israel, quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus!

25 Magnus est, & non habet finem; excelsus & immensus.

26 Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum.

27 Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ invenerunt: propterea perierunt.

28 Et quoniam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam.

29 Quis ascendit in cælum, & accepit eam: & eduxit eam de nubibus?

30 Quis transfretavit mare, & invenit illam? & attulit illam super aurum electum?

31 Non est qui possit scire vias ejus, neque qui exquirat semitas ejus:

32 Sed qui scit universa, novit eam, & adinvenit eam prudentia sua: qui præparavit terram in æterno tempore, & replevit eam pecudibus, & quadrupedibus:

33 Qui emittit lumen, & vadit: & vocavit illud, & obedit illi in tremore.

34 Stellæ autem dederunt lumen in custodiis suis, & lætati sunt:

35 Vocati sunt, & dixerunt: Adsumus: & luxerunt ei cum jucunditate, qui fecit illas.

36 Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius adversus eum.

37 Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo.

38 Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.

C A P V T I V.

Ierusalem suam luges desolationem, hortaturque filios suos ut forti sint animo: nam sicut propter ipsorum peccata Deus eos tradidit adversariis, ita eis liberatis puniet hostes ipsorum.

1 **H**ic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum: omnes qui tenent eam, perveniunt ad vitam; qui autem dereliquerunt eam, in mortem.

2 Convertere Jacob, & apprehende eam, ambula per viam ad splendorem ejus contra lumen ejus.

3 Ne tradas alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam genti alienæ.

4 Beati sumus Israel: quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

5 Animæquior esto populus Dei, memorabilis Israel:

6 Venundati estis gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis Deum, traditi estis adversariis.

7 Exacerbastis enim eum qui fecit vos, Deum æternum, immolantes dæmoniis, & non Deo.

8 Obliti enim estis Deum, qui nutrit vos, & contristastis nutricem vestram Ierusalem.

9 Vidit enim iracundiam à Deo venientem vobis, & dixit: Audite confines Sion, adduxit enim mihi Deus luctum magnum:

10 Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum, & filiarum, quam superduxit illis æternus.

11 Nutrivi enim illos cum jucunditate: dimisi autem illos cum fletu & luctu.

12 Nemo gaudeat super me viduam, & desolatam: à multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum, quia declinaverunt à lege Dei.

13 Iustitias autem ipsius nescierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per semitas veritatis ejus cum iustitia ingressi sunt.

14 Veniant confines Sion, & memorentur captivitatem filiorum & filiarum mearum, quam superduxit illis æternus.

15 Adduxit enim super illos gentem de longinquo.

longinquo, gentem improbam, & alterius linguæ:

16 Qui non sunt reveriti senem, neque puerorum miseri sunt, & abduxerunt dilectos viduæ, & à filiis unicam desolaverunt.

17 Ego autem quid possum adjuvare vos?

18 Qui enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum.

19 Ambulate filij, ambulate: ego enim derelicta sum sola.

20 Exui me stola pacis: indui autem me sacco obsecrationis, & clamabo ad Altissimum in diebus meis.

21 Animæquiores estote filii, clamate ad Dominum, & eripiet vos de manu principum inimicorum.

22 Ego enim speravi in æternum salutem vestram: & venit mihi gaudium à sancto super misericordia, quæ veniet vobis ab æterno salutari nostro.

23 Emisi enim vos cum luctu & ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gaudio & jucunditate in sempiternum.

24 Sicut enim viderunt vicinæ Sion captivitatem vestram à Deo, sic videbunt & in celeritate salutem vestram à Deo, quæ superveniet vobis cum honore magno, & splendore æterno.

25 Filii patienter sustinete iram, quæ supervenit vobis: persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius; & super cervices ipsius ascendes.

26 Delicati mei ambulaverunt vias asperas, ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis.

27 Animæquiores estote filii, & proclamate ad Dominum: erit enim memoria vestra ab eo qui duxit vos.

28 Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis à Deo: decies tantum iterum convertentes requiratis eum.

29 Qui enim induxit vobis mala, ipse rursus adducet vobis sempiternam jucunditatem cum salute vestra.

30 Animæquior esto Ierusalem, exhortatur enim te, qui te nominavit.

31 Nocentes peribunt, qui te vexaverunt: & qui gratulati sunt in tua ruina, punientur.

32 Civitates, quibus servierunt filii tui, punientur; & quæ accepit filios tuos.

33 Sicut enim gavisa est in tua ruina, & lætata est in casu tuo, sic contristabitur in sua desolatione.

34 Et amputabitur exultatio multitudinis ejus, & gaudimonium ejus erit in luctum.

35 Ignis enim superveniet ei ab æterno in longiturnis diebus, & habitabitur à dæmoniis in multitudine temporis.

36 Circumspice Ierusalem ad orientem, & vide jucunditatem à Deo tibi venientem.

37 Ecce enim veniunt filii tui, quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes in honorem Dei.

C A P V T V.

Tabetur Ierusalem luctum exuere, eo quod filii ejus cum ignominia ducti in captivitatem, cum gloria sint ad eam reducendi.

Exue te Ierusalem stola luctus, & vexationis tuæ: & indue te decore,

& honore ejus, quæ à Deo tibi est, sempiternæ gloriæ.

2 Circumdabit te Deus diploide justitiæ, & imponent mitram capiti honoris æterni.

3 Deus enim ostendet splendorem suum in te, omni qui sub cælo est.

4 Nominabitur enim tibi nomen tuum à Deo in sempiternum: Pax justitiæ, & honor pietatis.

5 Exurge Ierusalem, & sta in excelsis: ^{† † sup.} & circumspice ad orientem, & vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem, in verbo sancti gaudentes Dei memoria. ^{4.36.}

6 Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autem illos Dominus ad te portatos in honore sicut filios regni.

7 Constituit enim Deus humiliare omnem montem excelsum, & rupes perennes, & convalles replere in æquitatem terræ, ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei.

8 Obumbraverunt autem & silvæ, & omne lignum suavitatis, Israel ex mandato Dei.

9 Adducet enim Deus Israel cum jucunditate in lumine majestatis suæ cum misericordia, & justitia, quæ est ex ipso.

C A P V T VI.

Iudeos apud Babylonios captivos vaticinatur Ieremias post septem generationes liberandos: hortaturque ut sibi caveant ab illorum idololatria ostendens à plurimis effectibus imbecillia esse idola, penitusque sensu carentia, ac vanissima.

Exemplar epistolæ, quam misit Ieremias ad abducendos captivos in Babyloniam à rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis secundum quod præceptum est illi à Deo.

1 [†] PROPTER peccata, quæ peccastis ante Deum, abducemini in Babyloniam captivi à Nabuchodonosor rege Babyloniorum. ^{† Ierem. 25.9.}

2 Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, & temporibus longis, usque ad generationes septem: post hoc autem educam vos inde cum pace.

3 [†] Nunc autem videbitis in Babylonia deos aureos & argenteos, & lapideos, & ligneos in humeris portari, ostentantes metum gentibus. ^{† 15. 44.10.}

4 Videte ergo ne & vos similes efficiamini factis alienis, & metuatis, & metus vos capiat in ipsis.

5 Visa itaque turba de retro, & ab ante, adorantes, dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari Domine.

6 Angelus enim meus vobiscum est: ipse autem exquiram animas vestras,

7 Nam lingua ipsorum polita à fabro, ipsa etiam inaurata & inargentata, falsa sunt, & non possunt loqui.

8 Et sicut virgini amanti ornamenta, ita accepto auro fabricati sunt.

9 Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum & argentum, & erogant illud in semetipsos.

10 Dant autem & ex ipso prostratis, & meretrices ornant: & iterum cum receperint illud à meretricibus, ornant deos suos.

11 Hi autem non liberantur ab ærugine & tinea.

12 Opertis

12 Opertis autem illis veste purpurea, extergunt faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos.

13 Sceptum autem habet ut homo; sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit.

14 Habet etiam in manu gladium & securim: se autem de bello, & à latronibus non liberat. Vnde vobis notum sit quia non sunt dii.

15 Non ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt & dii illorum.

16 Constitutis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere à pedibus introeuntium.

17 Et sicut alicui qui regem offendit, circumseptæ sunt januæ: aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris & seris, ne à latronibus expolientur.

18 Lucernas accendunt illis, & quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo.

19 Corda vero eorum dicunt elingere serpentes, qui de terra sunt, dum comedunt eos, & vestimentum ipsorum, & non sentiunt.

20 Nigræ sunt facies eorum à fumo, qui in domo fit.

21 Supra corpus eorum, & super caput eorum volant noctuæ, & hirundines, & aves etiam similiter & catæ.

22 Vnde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos.

23 Aurum etiam quod habent, ad speciem est. Nisi aliquis extenderit æruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur, sentiebant.

† 1/4. 46.6. 24 Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest ipsis.

25 Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea.

26 Propterea si ceciderint in terram, à semetipsis non consurgunt: neque si quis eum statuerit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur.

27 Hostias illorum vendunt sacerdotes ipsorum, & abutuntur: similiter & mulieres eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt?

28 De sacrificiis eorum foetæ & menstrua: contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos.

29 Vnde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis, & aureis, & ligneis:

30 Et in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, & capita, & barbam rasam, quorum capita nuda sunt.

31 Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in coena mortui.

32 Vestimenta eorum auferunt sacerdotes, & vestiunt uxores suas, & filios suos.

33 Neque si quid mali patiuntur ab aliquo, neque si quid boni, poterunt retribuere: neque regem constituere possunt, neque auferre.

34 Similiter neque dare divitias possunt, neque malum retribuere. Siquis illis vorum voverit & non reddiderit: neque hoc requirunt.

35 Hominem à morte non liberant, neque infirmum à potentiori eripiunt.

36 Hominem cæcum ad visum non restitunt, de necessitate hominem non liberabunt.

37 Viduæ non miserebuntur, neque orphanis beneficient.

38 Lapidibus de monte similes sunt dii illorum, lignei, & lapidei, & aurei, & argentei. Qui autem colunt ea, confundentur.

39 Quomodo ergo æstimandum est, aut dicendum, illos esse deos?

40 Adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, offerrunt illud ad Bel, postulant ab eo loqui:

41 Quasi possint sentire qui non habent motum, & ipsi cum intellexerint, relinquunt ea: sensum enim non habent ipsi dii illorum.

42 Mulieres autem circumdatæ funibus in viis sedent, succendentes ossa olivaru.

43 Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proxima suæ exprobrat quod ea non sit digna habita, sicut ipsa, neque funis ejus diruptus sit.

44 Omnia autem quæ illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum aut dicendum est, illos esse deos?

45 A fabris autem, & ab aurificibus facta sunt. Nihil aliud erunt, nisi id quod volunt esse sacerdotes.

46 Artifices etiam ipsi, qui ea faciunt, non sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea quæ fabricata sunt ab ipsis esse dii?

47 Reliquerunt autem falsa, & opprobrium postea futuris.

48 Nam cum supervenerit illis prælium, & mala; cogitant sacerdotes apud se, ubi se abscondant cum illis.

49 Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se eripiunt?

50 Nam cum sint lignea, inaurata, & inargentata: sciatur postea quia falsa sunt, ab universis gentibus, & regibus: quæ manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum? & nullum Dei opus cum illis.

51 Vnde ergo notum est, quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, & nullum Dei opus in ipsis est?

52 Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabant.

53 Iudicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt ab injuria: quia nihil possunt sicut corniculæ inter medium cæli & terræ.

54 Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum, argenteorum, & aureorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient, & liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur.

55 Regi autem, & bello non resistent. Quomodo ergo æstimandum est, aut recipiendum quia dii sunt?

56 Non à furibus, neque à latronibus se liberabunt dii lignei, & lapidei, & inaurati, & inargentati: quibus hi qui fortiores sunt,

57 Aurum, & argentum, & vestimenta quo operti sunt, auferent illis, & abibunt nec sibi auxilium ferent.

58 Itaque

58 Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam, aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud, vel ostium in domo, quod custodit quæ in ipsa sunt, quam falsi dii.

59 Sol quidem, & luna, ac sidera cum sint splendida, & emissa ad utilitates, obaudiunt.

60 Similiter & fulgur cum apparuerit, perspicuum est: id ipsum autem & spiritus in omni regione spirat.

61 Et nubes, quibus cum imperatum fuerit à Deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis.

62 Ignis etiam missus desuper ut consumat montes, & silvas, facit quod præceptum est ei. Hæc autem neque speciebus, neque virtutibus uni eorum similia sunt.

63 Unde neque existimandum est, neque dicendum, illos esse deos, quando non possunt neque iudicium iudicare, neque quidquam facere hominibus.

64 Scientes itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos.

65 Neque enim regibus maledicent, neque benedicent.

66 Signa etiam in cælo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt, neque illuminabunt ut luna.

67 Bestiæ meliores sunt illis, quæ possunt fugere sub rectum, ac prodesse sibi.

68 Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii: propter quod ne timearis eos,

69 Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit: ita sunt dii illorum lignei, & argentei, & inaurati.

70 Eodem modo & in horto spina alba, super quam omnis avis sedet. Similiter & de mortuo projecto in tenebris, similes sunt dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati.

71 A purpura quoque & murice, quæ supra illos lineant, scietis itaque quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur, & erunt opprobrium in regione.

72 Melior est homo iustus, qui non habet simulachra: nam erit longe ab opprobriis.

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAPUT I.

Tempus & locus quibus Ezechiel ostensa sunt visiones Dei: nempe in medio ignis, similitudo quatuor animalium quæ describuntur, similiter & rotarum, firmamenti, throni, & hominis in throno sedentis, igne circumdati.

† *Infra* 1 ET factum est in trigésimo anno, in 3 32. Equarto, in quinta mensis, cum essem 10.20. in medio captivorum † juxta fluvium Chobar aperti sunt cæli, & vidi visiones Dei.

2 In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachim,

3 Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldeorum, secus flumen Chobar: & facta est super eum ibi manus Domini.

4 Et vidi, & ecce ventus turbinis venie-

bat ab aquilone, & nubes magna, & ignis involvens, & splendor in circuitu ejus: & de medio ejus quasi species electri, id est de medio ignis:

5 Et in medio ejus similitudo quatuor animalium: & hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis.

6 Quatuor facies uni: & quatuor pennæ uni.

7 Pedes eorum pedes recti, & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, & scintillæ quasi aspectus æris candentis.

8 Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus: & facies & pennas per quatuor partes habebant.

9 Iunctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum, non revertebantur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.

10 Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor; facies autem bovis, à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.

11 Facies eorum, & pennæ eorum extensæ desuper: duæ pennæ singulorum iungebantur, & duæ tegebant corpora eorum:

12 Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent.

13 Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens.

14 Et animalia ibant & revertebantur, in similitudinem fulguris coruscantis.

15 Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram juxta animalia, habens quatuor facies.

16 Et aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris: & una similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum & opera, quasi sit rota in medio rotæ.

17 Per quatuor partes earum euntes ibant, & non revertebantur cum ambularent.

18 Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus: & † rotarum corpus † *Infra* 10.12. oculis plenum in circuitu ipsarum quatuor.

19 Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ juxta ea, cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul & rotæ.

20 Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu, & rotæ pariter elevabantur, sequentes eum, spiritus enim vitæ erat in rotis.

21 Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant: & cum elevatis à terra, pariter elevabantur & rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis.

22 Et similitudo super capita animalium firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis, & extenti super capita eorum desuper.

23 Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum: unumquodque duabus alis velabat corpus suum & alterum similiter velabatur.

24 Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis

sublimis Dei cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum, cumque starent, demittebant pennae eorum.

25 Nam cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, & submittebant alas suas.

26 Et super firmamentum, quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: & super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper.

27 Et vidit quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus ejus per circuitum: à lumbis ejus & desuper, & à lumbis ejus usque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu.

28 Velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluviae, hic erat aspectus splendoris per gyrum.

C A P V T I I.

Roboratur propheta exterritus, ut intrepide arguas rebelles filios Israel; si quo modo tandem ab inveteratis peccatis resipiscant, & jubetur comedere librum scriptum intus & foris, in quo erant lamentationes, & carmen, & v. a.

1 **H**æc visio similitudinis gloriæ Domini, & vidi, & cecidi in faciem meam, & audiui vocem loquentis. Et dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum.

2 Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi, & statuit me supra pedes meos: & audiui loquentem ad me.

3 Et dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices, quæ recesserunt à me: ipsi & patres eorum prævaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc.

4 Et filii dura facie, & indomabili corde sunt ad omnes ego mitto te: & dices ad eos: hæc dicit Dominus Deus:

5 Si forte vel ipsi audiant, & si forte quiescant, quoniam domus exasperans est: & scient quia propheta fuerit in medio eorum.

6 Tu ergo fili hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas: quoniam increduli & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas, & vulnus eorum ne formides, quia domus exasperans est.

7 Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, & quiescant: quoniam irritatores sunt.

8 Tu autem fili hominis audi quæcumque loquor ad te: & noli esse exasperans: sicut domus exasperatrix est: aperi os tuum & comede quæcumque ego do tibi.

9 Et vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: & expandit illum coram me, † qui erat scriptus intus & foris: † *Apo. col. 5.* & scriptæ erant in eo lamentationes, & carmen, & v. a.

C A P V T I I I.

Comesto libro datur propheta facies adamantina, ut intrepide arguas durissimos filios Israel in transmigratione constitutos: missus autem constituitur speculator, qui si visum imminens malum non annuntiaverit, ejus qui peris vana efficitur: si autem annuntiaverit, animam suam liberat, etiamsi ab eis pereat: deinde campum ingressus,

visitque ibi gloria Domini, jubetur in domo sua includi, tanquam vinetur ac mustetur.

1 **E**t dixit ad me: Fili hominis quodcumque inveneris comede: comede volumen istud, & vadens loquere ad filios Israel.

2 Et aperuit os meum, & cibavit me volumine illo:

3 Et dixit ad me: Fili hominis venter tuus comedet, & viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi. † Et comedi istud: & factum est in ore meo sicut mel dulce. † *Apo. col. 10.*

4 Et dixit ad me: Fili hominis vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos. † *9. 10.*

5 Non enim ad populum profundi sermonis & ignotæ linguæ tu mitteris, ad domum Israel:

6 Neque ad populos multos profundi sermonis, & ignotæ linguæ, quorum non possis audire sermones: & si ad illos mitteris, ipsi audirent te.

7 Domus autem Israel nolunt audire te: nolunt audire me, omnis quippe domus Israel aurita fronte est, & duro corde.

8 Ecce dedi faciem tuam valentiorē faciebus eorum, & frontem tuam duriorē frontibus eorum.

9 Ut adamantem, & ut filicem dedi faciem tuam: ne timeas eos, neque metuas à facie eorum: quia domus exasperans est.

10 Et dixit ad me: Fili hominis, omnes sermones meos, quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, & auribus tuis audi:

11 Et vade, ingredere ad transmigrationem, ad filios populi tui, & loqueris ad eos, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus si forte audiant, & quiescant.

12 Et assumpsit me spiritus, & audiui post me vocem commotionis magnæ: Benedicta gloria Domini de loco suo:

13 Et vocem alarum animalium percutientium, alteram ad alteram, & vocem rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.

14 Spiritus quoque levavit me, & assumpsit me: & abii amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat mecum, confortans me.

15 Et veni ad transmigrationem, ad acervum novarum frugum, ad eos qui habitabant juxta flumen Chobar, & sedi ubi illi sedebant: & mansi ibi septem diebus moriens in medio eorum.

16 Cum autem pertraxissent septem dies, factum est verbum Domini ad me, dicens:

17 † Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel: & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. † *Infr. 33. 7.*

18 Si dicente me ad impium: Morte morieris: non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut avertatur à via sua impia, & vivat: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.

19 Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & à via sua impia: ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberaisti.

20 Sed et si conversus justus à justitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo, ipse morietur, quia non annuntiasti ei: in peccato suo morietur, & non erunt in memoria justitiæ ejus, quas fecit: sanguinem vero ejus de manu tua requiram.

21 Si autem tu annuntiaveris justo ut non peccet justus, & ille non peccaverit: vivens vivet, quia annuntiasti ei, & tu animam tuam liberaisti.

22 Et facta est super me manus Domini, & dixit ad me: Surgens egredere in campum & ibi loquar tecum.

† Sup. 2. 3. 23 Et surgens egressus sum in campum: & ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria, quam vidi † juxta fluvium Chobar, & cecidi in faciem meam.

24 Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos; & locutus est mihi, & dixit ad me: Ingredere, & include in medio domus meæ.

25 Et tu fili hominis, ecce data sunt super te vincula, & ligabunt te in eis: & non egredieris de medio eorum.

26 Et linguam tuam adherere faciam palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir objurgans: quia domus exasperans est.

27 Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui audit, audiat: & qui quiescit, quiescat: quia domus exasperans est.

C A P V T I V.

Tabetur propheta figurare obsidionem Ierusalem, ac dormire super latus sinistrum 390 diebus, super dexterum vero 40. ac vitem cibum & sedem confectum sibi praparare: quibus designet calamitatem filiorum Israël, obsidionem & afflictionem habitantium Ierosolymis.

1 **E**T tu fili hominis sume tibi laterem, & pones eum coram te: & describes in eo civitatem Ierusalem.

2 Et ordinabis adversus eam obsidionem, & ædificabis munitiones, & comportabis aggerem, & dabis contra eam castra, & pones arietes in gyro.

3 Et tu sume tibi sartagine ferream, & pones eam in murum ferreum inter te, & inter civitatem: & obfirmabis faciem tuam ad eam, & erit in obsidionem, & circumdabis eam: signum est domui Israël.

4 Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israël super eo, numero dierum quibus dormies super illud & assumes iniquitatem eorum.

5 Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum, numero dierum trecentos & nonaginta dies: & portabis iniquitatem domus Israël.

† Num. 24. 34. 6 Et cum compleveris hæc, dormies super latus tuum dexterum secundo: & † assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus, diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi.

7 Et ad obsidionem Ierusalem converteres faciem tuam, & brachium tuum erit extensum: & prophetabis adversus eam.

8 Ecce circumdedi te vinculis: & non te converteres à latere tuo in latus aliud, donec compleas dies obsidionis tuæ.

9 Et tu sume tibi frumentum, & hordeum:

& fabam, & lentem, & milium, & viciam: & mites ea in vas unum, & facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus tuum: trecentis & nonaginta diebus comedes illud.

10 Cibus autem tuus quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in die: à tempore usque ab tempore comedes illud.

11 Et aqua in mensura bibes, sextam partem hinc: à tempore usque ad tempus bibes illud.

12 Et quasi subcineritium hordeaceum comedes illud: & stercore, quod egredietur de homine, operies illud in oculis eorum.

13 Et dixit Dominus: Sic comedent filii Israël † panem suum pollutum inter gentes, ad quas ejiciam eos.

14 Et dixi: A, a, a, Domine Deus, ecce † anima mea non est polluta: & morticinum, 9. 4. & laceratum à bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc, & non est ingressa in os meum omnis caro immunda.

15 Et dixit ad me: Ecce dedi tibi finem bonum pro stercore humanis: & facies panem tuum in eo.

16 Et dixit ad me: Fili hominis: † Ecce ego conteram baculum panis in Ierusalem: 3. 16. & comedent panem in pondere, & in sollicitudine, & aquam in mensura, & in angustia bibent. 13.

17 Ut deficientibus panem & aqua, corruat unusquisque ad fratrem suum: & contabescant in iniquitatibus suis.

C A P V T V.

Per detonsos capitis & barba propheta pilos iussu Domini varieque consumptos, designantur Iudææ propter sua peccata fame & gladio consumendi: sicut patres filios, & filii patres comedant: reliquæ vero in captivitatem ducendi, ubi sint opprobrium ac stupor gentibus, quarum superarunt scelera.

1 **E**T tu fili hominis sume tibi gladium, & radentem pilos: & assumes eum, & duces per caput tuum, & per barbam tuam: & assumes tibi stateram ponderis, & divides eos.

2 Tertiam partem igni combures in medio civitatis, juxta completionem dierum obsidionis: & assumes tertiam partem, & concides gladio in circuitu ejus: tertiam vero aliam disperges in ventum, & gladium nudabo post eos.

3 Et sumes inde parvum numerum: & ligabis eos in summitate pallii tui.

4 Et ex eis rursum tolles & projicies eos in medio ignis, & combures eos igni: & ex eo egredietur ignis in omnem domum Israël.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Ista est Ierusalem, in medio gentium posui eam, & in circuitu ejus terras.

6 Et contempsit judicia mea, ut plus esset impia quam gentes: & præcepta mea, ultra quam terræ, quæ in circuitu ejus sunt: judicia enim mea projecerunt, & in præceptis meis non ambulaverunt.

7 Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Quia superastis gentes, quæ in circuitu vestro sunt, & in præceptis meis non ambulastis, & judicia mea non fecistis, & juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, non estis operati.

8 Ideo hæc dicit Dominus Deus: Ecce

ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium.

9 Faciam in te quod non feci, & quibus similia ultra non faciam, propter omnes abominationes tuas.

10 Ideo patres comedent filios in medio tui, & filii comedent patres suos, & faciam in te iudicia, & ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum.

11 Idcirco vivo ego, dicit Dominus Deus: nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, & in cunctis abominationibus tuis: ego quoque confringam, & non parceret oculus meus, & non miserebor.

12 Tertia pars tui peste morietur, & fame consumetur in medio tui: & tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo: tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam, & gladium evaginabo post eos.

13 Et complebo furorem meum, & requiescere faciam indignationem meam in eis, & consolabor: & scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero indignationem meam in eis.

14 Et dabo te in desertum & in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis prætereuntis.

15 Et eris opprobrium, & blasphemia, exemplum, & stupor in gentibus quæ in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore, & in indignatione, & in increpationibus iræ.

16 Ego Dominus locutus sum: Quando misero sagittas famis pessimas in eos, quæ erunt mortiferæ, & quas mittam ut disperdam vos: & famem congregabo super vos, & conteram in vobis baculum panis.

17 Et immittam in vos famem, & bestias pessimas usque ad internecionem: & pestilentia, & sanguis transibunt per te, & gladium inducam super te, ego Dominus locutus sum.

C A P V T V I.

Propter multiplicem idololatriam filiorum Israël, prædicuntur eorum urbes & excelsa dissipanda, & qui pestem, gladium & famem evaserint, dispergendi inter gentes, ubi malis pressi convergentur ad Dominum.

1 ET factus est sermo Domini ad me, Edicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam ad montes Israël, & prophetabis ad eos.

3 Et dices: Montes Israël audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus, & collibus, rupibus, & vallibus: Ecce ego inducam super vos gladium, & disperdam excelsa vestra,

4 Et demoliar aras vestras, & confringentur simulachra vestra: & dejiciam interfectos vestros ante idola vestra.

5 Et dabo cadavera filiorum Israël ante faciem simulachrorum vestrorum: & dispergam ossa vestra circum aras vestras,

6 In omnibus habitationibus vestris. Urbes desertæ erunt, & excelsa demolientur, & dissipabuntur: & interibunt aræ vestræ, & confringentur: & cessabunt idola vestra, & conterentur delubra vestra, & delebuntur opera vestra.

7 Et cadet interfectus in medio vestri: & scietis quia ego sum Dominus.

8 Et relinquam in vobis eos, qui fugerint gladium, in gentibus, cum disperfero vos in terris.

9 Et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus, ad quas captivi ducti sunt: quia contrivi cor eorum fornicans, & recedens à me, & oculos eorum fornicantes post idola sua: & displicebunt sibi met super malis quæ fecerunt in universis abominationibus suis.

10 Et scient, quia ego Dominus non frustra locutus sum, ut facerem eis malum hoc.

11 Hæc dicit Dominus Deus: Percute manum tuam, & allide pedem tuum, & dic: Heu, ad omnes abominationes malorum domus Israël: quia gladio, fame, & peste ruituri sunt.

12 Qui longe est, peste morietur: qui autem prope, gladio corruet: & qui relictus fuerit, & obsessus, fame morietur: & complebo indignationem meam in eis.

13 Et scietis quia ego Dominus, cum fuerint interfecti vestri in medio idolorum vestrorum, in circuitu ararum vestrarum, in omni colle excelsa, & in cunctis summitatibus montium, & subtus omne lignum nemorosum, & subtus universam quercum frondosam, locum ubi accenderunt thura redolentia universis idolis suis.

14 Et extendam manum meam super eos: & faciam terram desolatam & destitutam, à deserto Deblata, in omnibus habitationibus eorum: & scient quia ego Dominus.

C A P V T V I I.

Denuntiat propheta totius terræ Iudæ extremam & inevitabilem vastationem proximè imminere propter ipsorum scelera.

1 ET factus est sermo Domini ad me dicens:

2 Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus terræ Israël: finis venit, venit finis super quatuor plagas terræ.

3 Nunc finis super te, & immittam furorem meum in te: & iudicabo te juxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominationes tuas.

4 Et non parceret oculus meus super te, & non miserebor: sed vias tuas ponam super te, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scietis quia ego Dominus.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Afflictio una, afflictio ecce venit.

6 Finis venit, venit finis, evigilavit adversum te: ecce venit.

7 Venit contritio super te, qui habitas in terra: venit tempus, prope est dies occisionis, & non gloriæ montium.

8 Nunc de propinquo effundam iram meam super te, & complebo furorem meum in te: & iudicabo te juxta vias tuas, & imponam tibi omnia scelera tua.

9 Et non parceret oculus meus, nec miserebor, sed vias tuas imponam tibi, & abominationes tuæ in medio tui erunt, & scietis quia ego sum Dominus percutiens.

10 Ecce dies, ecce venit: egressa est contritio, floruit virga, genuinavit superbia:

11 Iniquitas surrexit in virga impietatis: non

† Supra
4.16.
Infra
14.13.

† Infra
36.2.

non ex eis; & non ex populo, neque ex tonitu eorum: & non erit requies in eis.

12 Venit tempus, appropinquavit dies: qui emit non lætetur: & qui vendit, non lugeat: quia ira super omnem populum ejus.

13 Quia qui vendit, ad id quod vendidit, non revertetur; & adhuc in viventibus vita eorum: visio enim ad omnem multitudinem ejus non regredietur: & vir in iniquitate viæ suæ non confortabitur.

14 Canite tuba, præparentur omnes; & non est qui vadat ad prælium: ira enim mea super universum populum ejus.

15 Gladius foris; & pestis & fames intrinsecus: qui in agro est, gladio morietur; & qui in civitate, pestilentia & fame devorabuntur.

16 Et salvabuntur qui fugerint ex eis: & erunt in montibus quasi columbæ convalium omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua.

17 Omnes manus dissolventur, & omnia genua fluent aquis.

† *Isaia* 18 † Et accingent se ciliciis, & operiet eos formido, & in omni facie confusio, & *Jer.* 48. in universis capitibus eorum calvitium.

37. 19 Argenti eorum foras projicietur, & aurum eorum in sterquilinum erit. † *Prov.* 11 4. gentium eorum; & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini.

† *Sophon.* 1. 18. Animam suam non saturabunt, & ventres eorum non implebuntur: quia scandalum *Ecl.* 5. iniquitatis eorum factum est.

20 Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt, & imagines abominationum suarum & simulachrorum fecerunt ex eo: propter hoc dedi eis illud in immunditiam.

21 Et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum, & impiis terræ in prædam, & contaminabunt illud.

22 Et avertam faciem meam ab eis, & violabunt arcanum meum: & introibunt in illud emissarii, & contaminabunt illud.

23 Fac conclusionem: quoniam terra plena est judicio sanguinum, & civitas plena iniquitate.

24 Et adducam pessimos de gentibus, & possidebunt domos eorum: & quiescere faciam superbiam potentium, & possidebunt sanctuaria eorum.

25 Angustia superveniente, requirent pacem, & non erit.

26 Conturbatio super conturbationem veniet, & auditus super auditum: & querent visionem de propheta, & lex peribit a sacerdote, & consilium a senioribus.

27 Rex lugebit, & princeps induetur mœnore, & manus populi terræ conurbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, & secundum judicia eorum judicabo eos: & scient quia ego Dominus.

C A P V T V I I I.

Ezechiel post visum Dei similitudinem spiritu raptus in Ierusalem, videt pessimas Iudæorum idolatrias sub variis figuris: quare dicit Dominus se illas non pasciturum, nec orationes exauditurum.

1 Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis: ego sedebam in domo mea, & senes Iudæ sedebant

coram me, & cecidit ibi super me manus Domini Dei.

2 Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborum ejus, & deorsum, ignis: & a lumbis ejus, & sursum quasi aspectus splendoris, ut visio electi.

3 † Et emissæ similitudo manus apprehendit me in cinctu capitis mei: & elevavit me spiritus inter terram & cælum: & adduxit me in Ierusalem in visione Dei, juxta ostium interius, quod respiciebat ad aquilonem, ubi erat statutum idolum zeli ad provocandam æmulationem.

4 Et ecce ibi gloria Dei Israël, secundum visionem quam videram in campo.

5 Et dixit ad me: Fili hominis, leva oculos tuos ad viam aquilonis: Et levavi oculos meos ad viam aquilonis: & ecce ab aquilone portæ altaris, idolum zeli in ipso introitu.

6 Et dixit ad me: Fili hominis, putasne, vides tu quid isti faciunt, abominationes magnas, quas domus Israël facit hæc, ut procul recedam a sanctuario meo? & adhuc conversus videbis abominationes majores.

7 Et introduxit me ad ostium atrii: & vidi, & ecce foramen unum in pariete.

8 Et dixit ad me: Fili hominis, fode parietem. Et cum fodissem parietem, apparuit ostium unum.

9 Et dixit ad me ingredi, & vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hæc.

10 Et ingressus vidi, & ecce omnis similitudo reptilium & animalium, abominatio, & universa idola domus Israël depicta erant in pariete in circuitu per totum.

11 Et septuaginta viri de senioribus domus Israël, & Iezonias filius Saphan stabat in medio eorum, stantium ante picturas: & unusquisque habebat thuribulum in manu sua: & vapor nebulae de thure consurgebat.

12 Et dixit ad me: Certe vides fili hominis quæ seniores domus Israël faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubi- culi sui: dicunt enim: Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram.

13 Et dixit ad me: Adhuc conversus videbis abominationes majores, quas isti faciunt.

14 Et introduxit me per ostium portæ domus Domini, quod respiciebat ad aquilonem: & ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem.

15 Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: adhuc conversus videbis abominationes majores his.

16 Et introduxit me in atrium domus Domini interius: & ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare, quasi viginquique viri, dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum Solis.

17 Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: numquid leve est hoc domui Iudæ, ut facerent abominationes istas, quas fecerunt hæc, quia replentes terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me? & ecce applicam ramum ad nares suas.

18 Ergo & ego faciam in furore: non parceret oculus meus, nec miserebor: &

† *Dan.* 14. 35.

1

1

1

eum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

C A P V T I X.

Apparentes sex viri jubentur omnes in Ierusalem trucidare, qui à viro lineis vestito non sunt signo Thau notati: quo facto Dominus exclamanti propheta respondet id futurum exigentibus ipsorum criminibus.

ET clamavit in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquaverunt visitationes urbis, & unusquisque vas interfectionis habet in manu sua.

2 Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris, quæ respicit ad aquilonem: & unusquisque vas interius in manu ejus: vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis, & atramentarium scriptoris ad renes ejus: & ingressi sunt, & steterunt juxta altare æreum:

3 Et gloria Domini Israel assumpta est de cherub, quæ erat super eum ad limen domus: & vocavit virum, qui indutus erat lineis, & atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.

† Exod
12. 7.
Apoc.
7. 3.

4 Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Ierusalem: & signa haec super frontes virorum gementium, & dolentium super cunctis abominationibus, quæ sunt in medio ejus.

5 Et illis dixit, audiente me: Transite per civitatem sequentes eum, & percutite: non parcat oculus vester, neque misereamini.

6 Senem, adolescentulum, virginem, parvulum, & mulieres, interficite usque ad interfectionem: omnem autem super quem videritis thau, ne occidatis, & à sanctuario meo incipite. Coeperunt ergo à viris senioribus, qui erant ante faciem domus.

7 Et dixit ad eos: Contrahite domum, & implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, & percutiebant eos, qui erant in civitate:

8 Et cæde completa, remansi ego: ruique super faciem meam, & clamans, aio, Heu, heu, heu Domine Deus: ergone disperdes omnes reliquias Israël effundens furorem tuum super Ierusalem?

9 Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel & Iuda, magna est nimis valde, & repleta est terra sanguinibus, & civitas repleta est aversione: dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt.

10 Igitur & meus non parceret oculus neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam.

11 Et ecce vir, qui erat indutus lineis qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

C A P V T X.

Jubetur vir lineis vestitus accipere prunas ignis de medio rotarum, quæ sunt sub cherubim, & super civitatem effundere: describitur visio Dei, cherubim, & quatuor rotarum.

ET vidi, & ecce in firmamento, quod erat super caput cherubim, quasi lapis saphirus, quasi species similitudinis solis, apparuit super ea.

2 Et dixit ad virum, qui indutus erat lineis, & ait: Ingredere in medio rotarum,

quæ sunt sub cherubim, & imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt inter cherubim, & effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo:

3 Cherubim autem stabant à dextris domus cum ingrederetur vir, & nubes implevit atrium interius.

4 Et elevata est gloria Domini desuper cherub ad limen domus: & repleta est domus nube, & atrium repletum est splendore gloriæ Domini.

5 Et sonitus alarum cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis.

6 Cumque præcepisset viro, qui indutus erat lineis, dicens: Sume ignem de medio rotarum, quæ sunt inter cherubim: ingressus ille stetit juxta rotam.

7 Et extendit cherub manum de medio cherubim, ad ignem, qui erat inter cherubim: & sumpsit, & dedit in manus ejus, qui indutus erat lineis: qui accipiens egressus est.

8 Et apparuit in cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum.

9 Et vidi, & ecce quatuor rotæ juxta cherubim: rota una juxta cherub unum, & rota alia juxta cherub unum: species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi.

10 Et aspectus earum similitudo una quatuor: quasi sit rota in medio rotæ.

11 Cumque ambularent, in quatuor partes gradiebantur: & non revertebantur ambulantes: sed ad locum, ad quem ire declinabat quæ prima erat, sequebantur & ceteræ, nec convertebantur.

12 Et omne corpus earum, & colla, & manus, & pennæ, & circuli, plena erant oculis, in circuitu quatuor rotarum.

13 Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me.

14 Quatuor autem facies habebat unum: facies una, facies cherub: & facies secunda, facies hominis: & in tertio facies leonis: & in quarto facies aquilæ.

15 Et elevata sunt cherubim: ipsum est animal, quod videram juxta fluvium Chobar.

16 Cumque ambularet cherubim, ibant pariter & rotæ juxta ea: & cum elevarent cherubim alas suas ut exaltarentur de terra, non residebant rotæ, sed & ipsæ juxta erant.

17 Stantibus illis, stabant: cum elevatis elevabantur, spiritus enim vitæ erat in eis.

18 Egressa est gloria Domini à limine templi: & stetit super cherubim.

19 Et elevantia cherubim alas suas, exaltata sunt à terra coram me: & illis egredientibus, rotæ quoque subsequuntur sunt: & stetit in introitu portæ domus Domini orientalis: & gloria Dei Israel erat super ea.

20 Ipsum est animal, quod vidi subter Deum Israel † juxta fluvium Chobar: & intellexit quia cherubim essent.

21 Quatuor vultus uni, & quatuor alæ uni: & similitudo manus hominis sub alis eorum.

22 Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos videram juxta fluvium Chobar, & intuitus eorum, & impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

C A P V T

† Sup
1. 39

Adversus Iezoniam & Pheltiam qui dicebant, pessimum irastantes consilium, nonne dudum ædificata sunt domus? hæc est lebes, nos autem carnes; vaticinatur illos & quotquot nolunt resipiscere puniendas: & prophetante Ezechiele mortuus est Pheltias: reliquias autem Israel dicit se redukturum in terram ipsorum, & daturum eis cor carneum, ut colant ac timeant Dominum.

ET elevavit me spiritus, & introduxit me ad portam domus Dñi orientalem, quæ respicit ad solis ortum: & ecce in introitu portæ vigintiquinque viri: & vidi in medio eorum Iezoniam filium Azur, & Pheltiam filium Benaïæ, principes populi.

2 Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri, qui cogitant iniquitatem, & tractant consilium pessimum in urbe ista,

3 Dicentes: Nonne dudum ædificatæ sunt domus? hæc est lebes, nos autem carnes.

4 Ideirco vaticinare de eis, vaticinare fili hominis.

5 Et irruit in me spiritus Domini, & dixit ad me: Loquere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, & cogitationes cordis vestri ego novi.

6 Plurimos occidistis in urbe hac, & implestis vias ejus interfectis.

7 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio ejus, hi sunt carnes, & hæc est lebes: & educam vos de medio ejus.

8 Gladium metuistis, & gladium inducam super vos, ait Dominus Deus.

9 Et ejiciam vos de medio ejus, daboque vos in manu hostium, & faciam in vobis judicia.

10 Gladio cadetis: in finibus Israel judicabo vos, & scietis quia ego Dominus.

11 Hæc non erit vobis in leberem, & vos non eritis in medio ejus in carnes: in finibus Israel judicabo vos.

12 Et scietis quia ego Dominus: quia in præceptis meis non ambulastis, & judicia mea non fecistis, sed juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.

13 Et factum est, cum prophetarem, Pheltias filius Banaïæ mortuus est: & cecidi in faciem meam clamans voce magna, & dixi: Heu, heu, heu Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum Israel?

14 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

15 Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui, & omnis domus Israel, universi, quibus dixerunt habitatores Ierusalem: Longe recedite à Domino, nobis data est terra in possessionem.

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus, quia longe feci eos in gentibus, & quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationem modicam in terris, ad quas venerunt.

17 Propterea loquere: Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, & adunabo de terris, in quibus dispersi estis, daboque vobis humum Israel.

18 Et ingredientur illuc, & auferent omnes offensiones cunctasque abominationes ejus de illa.

19 † Et dabo eis cor unum, & spiritum novum tribuam in visceribus eorum: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum:

20 Ut in præceptis meis ambulent, & judicia mea custodiant, faciantque ea: & sint mihi in populum, & ego sim eis in Deus.

21 Quorum cor post offendicula & abominationes suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.

22 Et elevaverunt cherubim alas suas, & rotæ cum eis: & gloria Dei Israel erat super ea.

23 Et ascendit gloria Domini de medio civitatis, stetitque super montem, qui est ad orientem urbis.

24 Et spiritus levavit me, adduxitque in Chaldaeam ad transmigrationem, in visione, in spiritu Dei: & sublata est à me visio, quam videram.

25 Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba Domini, quæ ostenderat mihi.

CAPUT XII.

Ezechiel suis factis portendit futuram Ierusalem & regis ipsius captivitatem, reliquis gladio, peste & fione in Ierusalem consumptis: ostendit etiam visionem prophetarum non cassam futuram, nec in longum differendam.

ET factus est sermo Domini ad me, edicens:

2 Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videntum, & non vident: & aures ad audiendum, & non audiunt: quia domus exasperans est.

3 Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa transmigrationis, & transmigrabis per diem coram eis: transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant: quia domus exasperans est.

4 Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum: tu autem egredieris vespere coram eis, sicut egreditur migrans.

5 Ante oculos eorum perfode tibi parietem: & egredieris per eum.

6 In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine effereris: faciem tuam velabis, & non videbis terram: quia portentum dedi te domui Israel.

7 Feci ergo sicut præceperat mihi Dominus, vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem: & vespere perfodi mihi parietem manu: & in caligine egressus sum, in humeris portatus in conspectu eorum.

8 Et factus est sermo Domini nunc ad me, dicens:

9 Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans: Quid tu facis?

10 Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Super ducem onus istud, qui est in Ierusalem, & super omnem domum Israel, quæ est in medio eorum.

11 Dic: Ego portentum vestrum: quomodo feci, sic fiet illis, in transmigrationem, & in captivitatem ibunt.

12 Et dux, qui est in medio eorum in humeris portabitur, in caligine egredietur: parietem perfodient ut educant eum:

facies ejus operietur ut non videat oculo terram.

Infra 13 *†* Et extendam rete meum super eum, & capierur in sagena mea: & adducam eum in Babylonem in terram Chaldeorum: & ipsam non videbit, ibique morietur.

14 Et omnes qui circa eum sunt, p. æsidium ejus, & agmina ejus, dispergam in omnem ventum: & gladium evaginabo post eos.

15 Et scient quia ego Dominus, quando disperfero illos in gentibus, & disseminavero eos in terris.

16 Et relinquam ex eis viros paucos, à gladio, & fame, & pestilentia ut enarrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur: & scient quia ego Dominus.

17 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede: sed & aquam tuam in festinatione & mœrore bibe.

19 Et dices ad populum terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos, qui habitant in Ierusalem in terra Israel: Panem suum in sollicitudine comedent, & aquam suam in desolatione bibent, ut desoleatur terra à multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea.

20 Et civitates, quæ nunc habitantur, desolatæ erunt, terraque deserta: & scietis quia ego Dominus.

21 Et factus est sermo Domini, ad me dicens:

22 Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel, dicentium: In longum differentur dies, & peribit omnis visio?

23 Ideo dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel: & loquere ad eos quod appropinquaverint dies, & sermo omnis visionis.

24 Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel.

25 Quia ego Dominus loquar: & quodcumque locutus fuero verbum, fiet, & non prolongabitur amplius: sed in diebus vestris domus exasperans loquar verbum, & faciam illud, dicit Dominus Deus.

26 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

27 Fili hominis, ecce domus Israel dicentium: Visio, quam hic videt, in dies multos: & in tempora longa iste prophetat.

28 Propterea dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus: verbum quod locutus fuero complebitur, dicit Dominus Deus.

C A P V T XIII.

Minatur Dominus pseudoprophetas ex suo cerebro divinantibus, populumque seducantibus, falsam promittendo pacem, & parietem luto absque paleis liniendo: similiter & filii Israel de corde suo prophetantibus, & pulvillos sub omni cubito consuevit.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

1 Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel, qui prophetant: & dices prophetanti-

bus de corde suo: Audite verbum Domini:

3 Hæc dicit Dominus Deus: *†* Væ prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident. *† Jer. 23. 1.*

4 Quasi vulpes in desertis, prophetæ tui Israel erant. *† Infra 14. 9.*

5 Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini. *34. 2.*

6 Vident vana, & divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus: cum Dominus non miserit eos: & perseveraverunt confirmare sermonem.

7 Numquid non visionem cassam vidistis, & divinationem mendacem locuti estis? & dicitis. Ait Dominus: cum ego non sim locutus.

8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus:

9 Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, & divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: & scietis quia ego Dominus Deus.

10 Eo quod deceperint populum meum, dicentes: Pax, & non est pax: & ipse ædificabat parietem, illi autem linebant eum luto absque paleis.

11 Dic ad eos, qui liniunt absque temperatura, quod casurus sit: erit enim imber inundans, & dabo lapides prægrandes desuper irruentes: & ventum procellæ dissipantem.

12 Si quidem ecce cecidit paries: numquid non dicetur vobis: Vbi est litura, quam liniistis?

13 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit: & lapides grandes in ira in consumptionem.

14 Et destruam parietem, quem liniistis absque temperamento: & adæquabo eum terræ, & revelabitur fundamentum ejus: & cadet, & consumetur in medio ejus: & scietis quia ego sum Dominus.

15 Et complebo indignationem meam in pariete, & in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, & non sunt qui liniunt eum.

16 Prophetæ Israel, qui prophetant ad Ierusalem, & vident ei visiones pacis: & non est pax, ait Dominus Deus.

17 Et tu fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui, quæ prophetant de corde suo: & vaticinare super eas.

Et dic: Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ consuunt pulvillos sub omni cubito manus: & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum.

19 Et violabant me ad populum meum, propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt mentientes populo meo credenti mendaciis.

20 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce

Ecce ego ad pulvillos vestros, quibus vos capitis animas volantes: & dirumpam eos de brachiis vestris: & dimittam animas, quas vos capitis, animas ad volandum.

21 Et dirumpam cervicalia vestra, & liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad prædandum: & scietis quia ego Dominus.

22 Pro eo quod mœrere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contristavi: & confortastis manus impii, ut non reverteretur à via sua mala, & viveret:

23 Propterea vana non videbitis, & divinationes non divinabitis amplius, & etiam populum meum de manu vestra: & scietis quia ego Dominus.

C A P V T XIV.

Comminatur Dominus idololatris qui veniunt ad prophetas, ut per eos consulant Dominum, dicens se illos perditurum, & prophetas decepturum, ut respondeant juxta illorum iniquitates: Noë autem, Danielem & Iob sua justitia liberabunt se tantum & non impios de fame, malis bestiarum, gladio & peste, quæ in populum peccatorem immitet Dominus: additur etiam consolatio reliquiarum Israël.

1 ET venerunt ad me viri seniorum Israël, & sederunt coram me.

2 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

3 Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, & scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra faciem suam: numquid interrogatus respōdebo eis?

4 Propter hoc loquere eis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo homo de domo Israël, qui posuerit immunditias suas in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam interrogans per eum me: ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum.

5 Ut capiatur domus Israël in corde suo, quo recesserunt à me in cunctis idolis suis.

6 Propterea dic ad domum Israël: Hæc dicit Dominus Deus: Convertimini: & recedite ab idolis vestris, & ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras.

7 Quia homo homo de domo Israël, & de prole ydis quicumque advena fuerit in Israël, si alienatus fuerit à me & posuerit idola sua in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam ut interroget per eum me: Ego Dominus respondebo ei per me.

8 Et ponam faciem meam super hominem illum, & faciam eum in exemplum, & in proverbium, & disperdam eum de medio populi mei: & scietis quia ego Dominus.

† *Supra* 9 † Et propheta cum erraverit, & lo utus fuerit verbum: ego Dominus decepti prophetam illum: & extendam manum meam super illum: & delebo eum de medio populi mei Israël.

10 Et portabunt iniquitatem suam: juxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophete erit.

11 Ut non erret ultra domus Israël à me, neque polluat in universis prævaricationibus suis: sed sint mihi in populum, & ego sim eis in Deum, ait Dominus exercituum.

12 Et factus est sermo Dñi ad me dicens:

13 Fili hominis, terra cum peccaverit mihi, ut prævaricaretur prævaricans, extendam manum meam super eam, & † *conce-* † *Supra* ram virgam panis ejus: & immittam in eam 4.14. famem, & interficiam de ea hominem, & 5.16. jumentum.

14 Et si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noë, Daniel, & Iob: ipsi justitia sua liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum.

15 Quod si & bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam, & fuerit invia, eo quod non sit pertransiens propter bestias:

16 Tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia nec filios, nec filias liberabunt: sed ipsi soli liberabuntur, terra autem desolabitur.

17 Vel si gladium induxero super terram illam, & dixerò gladio: Transi per terram: & interfecero de ea hominem, & jumentum.

18 Et tres viri isti fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dñs Deus, non liberabunt filios, neque filias, sed ipsi soli liberabuntur.

19 Si autem & pestilentiam immiserò super terram illam, & effudero indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea hominem, & jumentum:

20 Et Noë, & Daniel, & Iob fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dominus Deus, quia filium & filiam non liberabunt: sed ipsi justitia sua liberabunt animas suas.

21 Quoniam hæc dicit Dominus Deus, Quod & si quatuor judicia mea pessima, gladium, & famem, ac bestias malas, & pestilentiam, immiserò in Ierusalem, ut interficiam de ea hominem, & pecus:

22 Tamen relinquetur in ea salvatio educientium filios, & filias: ecce ipsi ingredientur ad vos, & videbitis viam eorum, & adinventiones eorum, & consolabimini super malo, quod induxi in Ierusalem, in omnibus quæ importavi super eam.

23 Et consolabuntur vos, cum videritis viam eorum, & adinventiones eorum: & cognoscetis quod non frustra fecerim omnia, quæ feci in ea, ait Dominus Deus.

C A P V T XV.

Sicut lignum de vite præcisum soli servit igni: ita Iudæos ob inveterata peccata cum Ierusalem prædicat exurendos.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, quid fiet de ligno vitis, ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna silvarum.

3 Numquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat in eo quodcumque vas?

4 Ecce igni datum est in escam: utramque partem ejus consumpsit ignis, & medietas ejus redacta est in favillam: numquid utile erit ad opus?

5 Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus: quanto magis cum illud ignis devoraverit, & cum combusserit nihil ex eo fiet operis?

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum, quod dedi igni ad devorandum, sic tradam habitantes Ierusalem.

7 Et ponam faciem meam in eos; de igne egredientur, & ignis consumet eos: & scietis quia ego Dominus, cum posuero faciem meam in eos.

8 Et dederō terram inviam & desolatam: eō quod pravaricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

C A P V T X V I.

Ierusalem prius abjectissima, mirum in modum à Deo exaltata, ostendit ingratitudinem varia idololatria, in qua & Samaritam & Sodomam superavit, idcirco tradet eam Dominus in vastationem & in ignominiam omnibus gentibus; servabit tamen pactum reliquiis suis.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me, Edicens;

2 Fili hominis, notas fac Ierusalem abominationes suas;

3 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus Ierusalem: Radix tua, & generatio tua de terra Chanaan: pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethea.

4 Et quando nata es, in die ortus tui, non est præcisus umbilicus tuus, & aqua non es lota in salutem, nec sale saluta, nec involuta pannis.

5 Non pepercit super te oculus, ut faceret tibi unum de his, misertus tui: sed projecta es super faciem terræ, in abiectione animæ tuæ, in die qua nata es.

6 Transiens autem per te, vidi te conculari in sanguine tuo, & dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Vive, dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo vive.

7 Multiplicatam quasi germē agri dedi te: & multiplicata es, & grandis effecta, & ingressa es, & pervenisti ad mundū muliebrem: ubera tua intumuerunt, & pilus tuus germavit: & eras nuda, & confusione plena.

8 Et transivi per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium: & expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Et iuravi tibi, & ingressus sum pactum tecum (ait Dominus Deus) & facta es mihi.

9 Et lavi te aqua, & emundavi sanguinem tuum ex te: & unxi te oleo.

10 Et vestiivi te discoloribus, & calceavi te ianthino: & cinxi te bysso, & indui te subtilibus.

11 Et ornavi te ornamento, & dedi armillas in manibus tuis, & torquem circa collum tuum.

12 Et dedi in aurem super os tuum, & circulos auribus tuis, & coronam decoris in capite tuo.

13 Et ornata es auro, & argento, & vestita es bysso, & polypato, & multicoloribus: similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer nimis, & profecisti in regnum.

14 Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus.

15 Et habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo: & exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, ut ejus fieres.

16 Et sumens de vestimentis tuis, fecisti

tibi excelsa hinc inde confuta: & fornicata es super eis, sicut non est factum, neque futurum est.

17 Et tulisti vasa decoris tui de auro meo, atque argento meo, quæ dedi tibi: & fecisti tibi imagines mas ulinas, & fornicata es in eis.

18 Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria, & operuisti illas: & oleum meum, & thymiana meum posuisti coram eis.

19 Et panem meum, quem dedi tibi, similam, & oleum, & mel, quibus enutrivisti te, posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis, & factum est, ait Dominus Deus.

20 Et tulisti filios tuos, & filias tuas, quas generasti mihi: & immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua?

21 Immolasti filios meos, & dedisti, illos consecrans eis.

22 Et post omnes abominationes tuas, & fornicationes, non es recordata dierum adolescentiæ tuæ, quando eras nuda, & confusione plena, conculcata in sanguine tuo.

23 Et accidit post omnem malitiam tuam (væ væ tibi, ait Dominus Deus.)

24 Et ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis.

25 Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ: & abominabilem fecisti decorem tuum: & divisisti pedes tuos omni transeunti, & multiplicasti fornicationes tuas.

26 Et fornicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnium: & multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me.

27 Ecce ego extendam manum meam super te, & auferam justificationem tuam: & dabo te in animas odientium te filiarum Palæstinarum, quæ erubescunt in via tua scelerata.

28 Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod necdum fueris expleta: & postquam fornicata es, nec sic es satiata.

29 Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Chaldæis: & nec sic satiata es.

30 In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus; cum facias omnia hæc opera mulieris meretricis, & procacis?

31 Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viæ, & excelsum tuum fecisti in omni platea: nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium,

32 Sed quasi mulier adultera, quæ super virum suum inducit alienos.

33 Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, & dona donabas eis, ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum.

34 Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, & post te non erit fornicatio: in eo enim quod dedisti mercedes, & mercedes non accepisti, factum est in te contrarium.

35 Propterea meretrix audi verbum Domini.

36 Hæc dicit Dominus Deus: Quia effusum est æs tuum, & revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, & super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum.

eorum, quos dedisti eis:

37 Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commissa es; & omnes quos dilexisti, cum universis quos oderas: & congregabo eos super te undique, & nudabo ignominiam tuam coram eis, & videbunt omne turpitudinem tuam.

† *Infra* 38 † Et iudicabo te iudiciis adulterarum, 33.10. & effundentium sanguinem: & dabo te in sanguinem furoris & zeli.

39 Et dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum: & demolientur prostibulum tuum: & denudabunt te vestimentis tuis: & auferent vasa decoris tui: & derelinquent te nudam, plenamque ignominia:

40 Et adducent super te multitudinem, & lapidabunt te lapidibus, & trucidabunt te gladiis suis.

† 4. 41 † Et comburent domos tuas igni, & *Arg.* facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum: & desines fornicari, & mercedes ultra non dabis. 25.9.

42 Et requiescet indignatio mea in te: & auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius.

43 Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & provocasti me in omnibus his: quapropter & ego vias tua in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, & non feci juxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis.

44 Ecce omnis, qui dicit vulgò proverbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita & filia ejus.

45 Filia matris tuæ es tu, quæ projecit virum suum, & filios suos: & soror sororum tuarum es tu, quæ projecit viros suos, & filios suos: mater vestra Cethæa, & pater vester Amorrhæus.

46 Et soror tua major, Samaria, ipsa & filia ejus, quæ habitant ad sinistram tuam: soror autem tua minor te, quæ habitat à dextris tuis, Sodoma & filia ejus.

47 Sed nec in viis earum amplius ambulasti, neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus: potius sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis.

48 Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, & filia ejus, sicut fecisti tu, & filia tuæ.

† *Gen.* 49 † Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis & 29.24. abundantia, & otium ipsius, & filiarum ejus: & manum egeno & pauperi non porrigebant.

50 Et elevatae sunt, & fecerunt abominationes coram me: & abstuli eas sicut vidisti.

51 Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit: sed vicisti eas sceleribus tuis, & justificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas operata es.

52 Ergo & tu porta confusionem tuam, quæ vicisti sorores tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis: justificatae sunt enim à te: ergo & tu confundere, & porta ignominiam tuam, quæ justificasti sorores tuas.

53 Et convertam restituens eas conversione Sodomorum cum filiabus suis, & conversione Samaritæ, & filiarum ejus: & con-

vertam reversionem tuam in medio earum,

54 Ut portes ignominiam tuam, & confundaris in omnibus, quæ fecisti confolandans eas.

55 Et soror tua Sodoma, & filia ejus revertentur ad antiquitatem suam: & Samaria, & filia ejus revertentur ad antiquitatem suam: & tu, & filia tuæ, revertimini ad antiquitatem vestram.

56 Non fuit autem Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die superbiæ tuæ,

57 Antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu tuo filiarum Palæstinarum, quæ ambiunt te per gyrum.

58 Scelus tuum, & ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus.

59 Quia hæc dicit Dominus Deus: Et faciam tibi, sicut despexisti juramentum, ut irritum faceres pactum:

60 Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ: & suscitabo tibi pactum sempiternum.

61 Et recordaberis viarum tuarum, & confunderis: cum receperis sorores tuas te majores cum minoribus tuis: & dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo.

62 Et suscitabo ego pactum meum tecum: & scies quia ego Dominus.

63 Ut recorderis, & confundaris, & non sit tibi ultra aperire os præ confusione tua, cum placatus tibi fuero in omnibus quæ fecisti, ait Dominus Deus.

C A P V T X V I I.

Per parabolam de duabus aquilis, & plantata accrescente vinea quæ non prosperabitur, declaratur quod rex Babylonis transito in Babylonem rege Ioakim, constituet pro eo regem Sedeciam: qui relicto fœdere cum Nabuchodonosor iūto, ad regem Aegypti transfugit: quapropter à Domino tradetur in manus Nabuchodonosor, & ductus in Babylonem morietur ibi: Dominus autem sublimi humiliato exaltabit humilem.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me, edicens:

2 Fili hominis propone ænigma, & narra parabolam ad domum Israel.

3 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam cedri.

4 Summitatem frondium ejus avulsit: & transportavit eam in terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam.

5 Et tulit de semine terræ, & posuit illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud.

6 Cumque germinasset, crevit in vineam latiore humili statura, respicientibus ramis ejus ad eam: & radices ejus sub illa erant: facta est ergo vinea, & fructificavit in palmites, & emisit propagines.

7 Et facta est aquila altera grandis, magnis alis, multisque plumis: & ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam, palmites suos extendit ad illam, ut irrigaret eam de arcolis germinis sui.

8 In terra bona super aquas multas plantata est: ut faciat frondes, & portet fructum, ut sit in vineam grandem.